

Мунтоз адабиёт
дурдоналари

ФУЗУЛИЙ

*Қалб
гавҳари*

2016/132-8818

*Мумтоз адабиёт
дурдоналари*

ФУЗУЛИЙ
***Қалб
гавҳари***

«HILOL-NASHR»
Тошкент
2014

УЎК 821.512.133-1

КБК.84(5Ў)1

Ф96

ағабонига

Оташнафас шеърлари билан туркий халқларнинг муштарак шоирига айланиб кетган, асрлар давомида туркий шеърятга кучли таъсир кўрсатиб келган Муҳаммад Сулаймон ўгли Фузулий ўзбек халқи орасида ҳам машҳур. Ўтмишида ҳофизхонлик, навоийхонлик, бедилхонлик қатори фузулийхонлик ҳам кенг тарқалган, шоир асарлари мадрасаларнинг ўқув дастурига киритилган эди.

Юртимизда Фузулийнинг ҳассос шеър ва кўшиқлари кириб бормаган ўзбек хонадони йўқ десак, муболага қилмаган бўламиз. Шеърят шинавандаларининг эҳтиёжларини ҳисобга олиб тузилган ушбу тўпلام соҳир сўз санъаткорининг энг машҳур ва бадиий баркамол газаллари, таржеъбандлари, таркиббанди, мухаммаслари, мусаддаси, мураббаълари, қитъалари ва рубойилари ҳамда «Форсий девон»идан таржима қилинган намуналарни ўз ичига олади.

Тузувчи ва сўзбоши муаллифи:

Эргаш ОЧИЛОВ,

филология фанлари номзоди

Жамоатчилик кенгаши:

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф

Муроджон Мансуров

Тоҳир Малик

Эркин Малик

Баҳодир Каримов

Аҳмад Муҳаммад

Ҳасанхон Яхё Абдулмажид

Ҳусайнхон Яхё Абдулмажид

Эргаш Очилов

Тақризчи:

Баҳодир КАРИМОВ,

филология фанлари доктори

Масъул муҳаррир:

Аҳмад МУҲАММАД

Ф96

Фузулий

Қалб гавҳари – Т.: «Нилol-Nashr» 2014. – 432 б.

VP

УЎК 821.512.133-1

КБК 84(5Ў)1

ISBN 978-9943-4448-3-6

© Фузулий

© «НИЛОЛ-NASHR» нашриёти, 2014.

2016/132
2818

БИСМИЛЛАҲИР РОҲМАНИР РОҲИЙМ СЎЗБОШИ

Буюк Роббимиз Аллоҳ таолога У Зотнинг азамати ва кибриёсига муносиб беҳисоб ҳамду саноларимиз бўлсин!

Суюкли Пайғамбаримиз Муҳаммад мустафо соллаллоҳу алайҳи васалламга, у зотнинг аҳли байтлари ва саҳобаларига беҳисоб саловоту саломларимиз бўлсин!

Халқимиз маънавиятига муносиб улуш қўшишни, юртда маърифат тарқатишни ўзига шиор қилиб олган «Ҳилолнашр» нашриёти томонидан нашрга тайёрланган яна бир китоб сиз, азизларимизнинг маънавий мулкига айланганидан бениҳоя мамнунмиз. Ҳозиргача ёзма адабиётимизнинг асосчиси, «ғазал мулкининг султони», улуғ ўзбек ислом шоири Алишер Навоийнинг «Навойдан чу топқайлар навое» асарлар тўплами, уйғур адиби Азизийнинг «Фаридидин Аттор» бадиаси, улуғ туркман шоири Махтумқулининг «Булбул ноласи» шеърий китоби мухтарам ўқувчиларимиз ҳукмига ҳавола қилинган эди. Бугун эса улуғ озарбайжон шоири, ҳассос ғазалхон Фузулийнинг асарлар тўпламини сизларга тақдим этяпмиз.

Фузулий Карбалода туғилиб, Озарбайжонда ижоди камолга етган бўлса-да, у халқимиз орасида ҳам маълуму машҳур бўлган, шеър-ғазалларини зиёлиларимиз ёддан билишган, унинг асарлари мадрасаларимизда ўқитилган. Бу улкан шоирнинг асарларидан таъсирланмаган ўзбек шоири ва адиби кам бўлган, ҳатто Абдулла Қодирийдек сўз устаси Фузулий но-

мини ҳар иккала рўмонида ҳам тилга олиб ўтган. Унинг бир қанча ғазаллари куйга солиниб, ҳозиргача куйлаб келинади.

Бу бежизга эмас. Чунки Фузулий том маънода илоҳий ишкнинг, Аллоҳга ошиқликнинг куйчиси эди. Унинг барча асарларида тавҳид нурлари жилोलаниб туради, банданинг Аллоҳ розилигини топиш орзуси тараннум қилинади, Ёр ва Ошиқ муносабатлари тилга олинади. Фузулий асарларини нашрга тайёрлаган заҳматқаш олимимиз Эргаш Очилов таъкидлаганларидай, «Фузулий шеърятининг асосий мавзуси ҳам, ҳаракатлантирувчи кучи ҳам, бу шеърларни ичдан нурлантириб турган қувват манбаи ҳам, уларни жозибали ва севимли қилган ҳам – барча-барчаси илоҳий ишқ. Шоир учун ишқ – устоз, ишқ – шогирд, ишқ – дўст, ишқ – маҳрам, ишқ – ҳаёт мазмуни, ишқ – яшаш шарти, ишқ – инсонийликдан мақсад, ишқ – камолот калити, ишқ – Аллоҳга етиш кафолати, ишқ – қалбдаги гавҳар, ишқ – бошдаги афсар (тож), ишқ – кўзлардаги нур, кўйингки, ишқ – ҳамма нарса!»

Ушбу китобнинг халқимиз учун манфаатли асарлардан бўлишидан, Фузулий асарларининг мухлисларига гўзал бир туҳфа сифатида қабул қилинишидан умидвормиз. Шу билан бирга мухтарам шоир ва адибларимиз, тадқиқотчи олимларимиздан мумтоз адабиётимиз дурдоналарини халқимизга етказишдек муҳим ва савобли ишда «Ҳилол-нашр» нашриёти билан бевосита ҳамкорлик қилиб, халқимиз маънавиятини бойитиш ишида уларга кўмаклашишларини сўраймиз. «Ҳилол-нашр»нинг эшиклари ҳамма учун ҳамиша очик!

Шайх Муҳаммад Содиқ МУҲАММАД ЮСУФ

2014 йил 5 октябрь, Тошкент

ТУРКИЙ ХАЛҚЛАРНИНГ МУШТАРАК ШОИРИ

Оташнафас шеърлари билан туркий халқларнинг муштарак шоирига айланиб кетган, асрлар давомида туркий шеърятга кучли таъсир кўрсатиб келган Муҳаммад Сулаймон ўғли Фузулий 1498 йили Ирокнинг Карбало шаҳрида туғилган. Отаси Озарбайжоннинг Баёт қабиласидан бўлиб, XV аср ўрталаридаги сиёсий нотинчлик туфайли кўплаб қабилadoшлари катори ўрта асрнинг маданий марказларидан бўлган Бағдодга кўчиб боради.

Фузулийнинг ёшлиги шох ва шоир Исмоил Хатойй ҳукмронлик қилган, озарбайжон тили, адабиёти ва маданияти гуллаган даврга тўғри келади. «Бу адабиёт туркий халқлар адабиёти орасида Навоий адабий мактабидан кейинги энг илғор адабий мактаб эди»¹. У Карбалодаги бошланғич мактабда саводини чиқариб, сўнг Бағдод мадрасаларида тахсилини камолга етқзади, ўзи ҳам мударрислик қилади. Унинг бир ўғли бўлиб, Фазлий тахаллуси билан шеърлар ёзган ва ўз замонида анча шуҳрат қозонган.

Жуда ёшлигидан кўлига калам олган Фузулий бой адабий анъанага эга бўлган форсий ва туркий адабиётнинг Низомий Ганжавий, Саъдий Шерозий, Хоконий Ширвоний, Мужрим Байлаганий, Салмон Соважий, Ҳофиз Шерозий, Камол Хўжандий, Имодиддин Насимий, Атоий, Лутфий, Абдурахмон Жомий, Алишер Навоий каби атоқли сўз санъаткорлари ижодини меҳр билан ўқиб-ўрганиб, уларнинг маҳорат сирларидан баҳраманд бўлади. Унинг

¹ Р а с у л Х. Муҳаммад Фузулий (Сўзбоши) // Муҳаммад Фузулий. Асарлар. Икки жилдли. 1-жилд. Девон. – Тошкент, 1968. 8-бет.

шеърятдаги илк устози озарбайжон мумтоз адабиётининг таникли намояндаси Ҳабибий эди. Шоир ижодига, айниқса, Лутфий билан Навоий кучли таъсир кўрсатган.

Фузулий нуқтаи назарига кўра, шоир барча диний ва дунёвий илмлардан хабардор, халқ тарихи ва маданияти, кадрият ва анъаналарини чуқур биладиган, дунёқараши кенг, донишманд ва аллома даражасидаги киши бўлиши керак. «Зероки, илмсиз шеър асоси йўқ девор ўлур ва асоссиз девор ғоятда безътибор ўлур»¹, дейди шоирнинг ўзи бу ҳақда девонига ёзган дебочасида. Шунинг учун у шоирлиги муқаррар бўлгач, умрининг бир қисмини сарфлаб, турли илмларни эгаллаганини айтади. Асарларининг мазмунан теран, фалсафий жиҳатдан қуюклиги, ҳикмат даражасидаги фикр-мулоҳазаларга бойлиги Фузулийнинг ўз даврининг ҳар жиҳатдан етук, фозил ва мутафаккир кишиси бўлганидан далолат беради. Замондошлари уни бежиз Мавлоно деб аташмаган.

Фузулий бутун умр моддий жиҳатдан қийналиб яшаган. У шоҳу амалдорлар, ҳокиму дин арбобларига бағишлаб кўплаб қасидалар битганига қарамай, ўзи кутган ёрдамни ололмаган. «Масалан, 1534 йилда Бағдод шаҳрини фатҳ этиши муносабати билан усмонли турк султони Қонуний Султон Сулаймонга бағишланган «Келди буржи авлиёйа подшоҳи номдор» дея бошланувчи қасидаси машҳур. Шунингдек, усмонли салтанатининг давлат арбоби – садри аъзам Макбул Иброҳим Пошшо, қозиаскар Абдулқодир Чалабий, нишончи Жалолзода Мустафо Чалабий, Бағдод ҳокимлари Иброҳим Хон Мусулий, Увайс, Жаъфар, Аёз ва Муҳаммад Пошшоларга ҳам қасидалар битган»². Султон Сулаймон марҳамат кўрсатиб, шоирга

¹ Расул Х. Муҳаммад Фузулий. 20-бет.

² Жўрабоев О. Фузулийнинг «Сув қасидаси» // «Ўзбек тили ва адабиёти», 2006 йил, 5-сон, 45-бет.

кунига тўққиз ақчадан нафақа тайинлаган бўлса-да, у бу пулни ололмаган ва Мустафо Чалабий номига ўзининг машхур «Шикоятнома»сини ёзган. Форсий касидаларидан маълум бўлишича, у диний доираларга яқин бўлган ва асосан уларнинг кўллаб-қувватлаши ҳисобига тирикчилигини ўтказган¹.

Ироқнинг Бағдод, Ҳилла, Нажаф каби қатор шаҳарларида бир қанча муддат яшаган Фузулий она шаҳри Карбалога қайтиб, 1556 йили шу ерда вабо касалидан вафот этган.

Фузулий ўзидан бой адабий-фалсафий мерос қолдирган: шеърӣ девони, «Лайли ва Мажнун» достони, «Матлабул-эътикод» («Эътиқоднинг бошланиш жойи») фалсафий рисоласи, «Ҳадиқатус-суадо» («Бахтиёрлар боғи»), «Сухбатус-асмор» («Мевалар мунозараси»), «Шикоятнома», «Банг ва бода», «Анисул-қалб» («Қалб дўсти»), «Етти жом» («Соқийнома» деб ҳам юритилади), «Ринд ва Зоҳид», «Сихҳат ва Мараз» («Соғлиқ ва Беморлик») каби ўнлаб назмӣ-насмӣ, фалсафий-дидактик асарлар шулар жумласидан. Шунингдек, у араб ва форс тилларида ҳам маҳорат билан қалам тебратган забардаст зуллисонан шoir ҳисобланади. У бадий юксак асарлари билан озарбайжон адабиётини янги босқичга кўтарди.

Ғазал билдирур шоиринг кудратин,

Ғазал орттирур нозиминг шуҳратин², –

деб ёзган Фузулий ижодида ғазал етакчи ўрин тутади: унинг девонидан уч юзга яқин ғазал, етмиш беш рубоӣ, қирк иккита қитъа, бир неча таржеъбанд, таркиббанд, мухаммас ва мураббаълар ўрин олган. У Шарқ мумтоз сўз санъатидаги забардаст касиданавислардан бири ҳам ҳисоб-

¹ Бу ҳақда қаранг: А р а с л и Г. Великий азербайджанский поэт Физули. – Баку, 1958. С. 58–61.

² М у х а м м а д Ф у з у л и й. Асарлар. 1-жилд. 21-бет.

ланади – шоирнинг туркий девонида – 27, форсий девонида – 46, арабий девонида – 12 касида мавжуд¹. Қасидалари ғазаллари ва бошқа жанрдаги асарларидан тил ва услуб жиҳатидан бир қадар мураккаблиги билан ажралиб туради.

Маълумки, ҳар бир пайғамбарнинг бир мўъжизаси бўлган. Исо алайҳиссаломнинг мўъжизаси эса Аллоҳнинг изни билан ўликларга жон ато этиш эди. Шунга ишора қилиб, Шарк мумтоз адабиётида ўзининг хассос, оташнафас шеърлари билан кўнгиллarga ўт соладиган, муз юракларни эритадиган шоирларни «исонафас» деб улуғлашган. Чунончи, Навоий ўзининг ғазалчиликдаги устозларини санар экан, «Бири исонафаслик ринди Шероз» деб, Ҳофиз Шерозийга ишора қилади². Ўзининг оташин шеърлари билан туркий адабиётнинг Ҳофиз Шерозийси номини олган Фузулийни³ ҳам айна жиҳатдан «исонафас» деб таърифласак, муболага бўлмас. Чунки Фузулий шеърлари турмуш ташвишлари, ҳаёт машаққатлари гирдобида ҳалокатга маҳкум дилларни уйғотиб, уларга қайта ҳаёт бахш этади, занг босган юракларни муҳаббат, олижаноб туйғулар ўтида поклаб, юксак самовий ҳисларга ошно қилади.

Фузулий – дилўртар шоир. Унинг шеърларини хотиржам, сокин ўқиб бўлмайди. Бу шеърлар катида яширин ўтли туйғулар, шоирнинг хароратли нафаси, ишк тандирга айланган ошиқ қалбининг қайноқ ҳовури сизни ҳам чулғаб олади.

Фузулий шеърляти – буюк бир ишк чашмаси. Шоир ғазаллари ана шу чашмадан тўлдирилган лиммо-лим май

1 Жўрабоев О. Фузулийнинг «Сув касидаси». 46-бет.

2 Қаранг: Алишер Навоий. Мукамал асарлар тўплами. Йигирма жилдли. 6-жилд. – Тошкент, 1990. 516-бет.

3 Бу ҳақда қаранг: Жалолов Т. Фузулий (Сўзбоши) // Фузулий. Девон. – Тошкент, 1959.5–6-бетлар.

кадахига ўхшайди. Бу май ўз ичкучисини масту хумор қилмай кўймайди. Шунинг учун ҳам у асрлар давомида ошуфта кўнгиллар куйчиси сифатида ардокланиб келади.

Фузулий шеърятининг асосий мавзуси ҳам, ҳаракатлантирувчи кучи ҳам, бу шеърларни ичдан нурлантириб турган қувват манбаи ҳам, уларни жозибали ва севимли қилган ҳам – барча-барчаси илоҳий ишк. Шоир учун ишк – устоз, ишк – шогирд, ишк – дўст, ишк – маҳрам, ишк – ҳаёт мазмуни, ишк – яшаш шарт, ишк – инсонийликдан максад, ишк – камолот калити, ишк – Аллоҳга етиш кафолати, ишк – қалбдаги гавҳар, ишк – бошдаги афсар (тож), ишк – кўзлардаги нур, кўйингки, ишк – ҳамма нарса!

Сарманзили ҳар мурода раҳбардир ишк,

Кайфияти ҳар камола мазҳардир ишк,

Ганжинаи коинота гавҳардир ишк,

Ҳар зоҳир ўлан нашъая масдардир ишк.

Бу ишкка соҳиб бўлиш учун унинг беҳаду беҳисоб синовлари, чексиз-чегарасиз ранжу машаққатлари, ибтидою интиҳоси йўк азобу ҳижронларидан кўркмайдиган, уларга сабр эта биладиган, маъшуқанинг барча нозу карашмаларини кўтара оладиган ва бундан инжимайдиган, бу йўлда тақдирнинг найранглари, чархи кажрафторнинг турфа ўйинларига матонат билан чидайдиган мард ва танти, олижаноб ва ҳимматли, журъатли ва шижоатли Ошик бўлиш керак. Фузулий ўзини ана шундай ошик ҳисоблайди ва бу ошиклик қошида Фарҳоду Мажнунларни бор-йўғи бир шогирдвачча санайди. Менинг ишк йўлидаги шижоатим олдида Фарҳод ўз куч-қудратидан лоф урмаса ҳам бўлади, чунки у битта тоғни қазिश учун мингта тешани ўтмас қилган бўлса, мен мингта тоғни биттагина тирноғим билан кўпоришга кодирман, дейди:

Кўҳкан кунд айламиш минг тешайи бир тоғ илан,
Ман кўпоруб солмишам минг тоғи бир тирноғ илан.

Жоним чикса ҳам, ўзим ишқ йўлидан чикмайман, дейди
шоир бошқа бир шеърда, шунинг учун менинг қабримни
ишқ аҳли ўтиб-қайтадиган йўл устида тикланг:

Эй Фузулий, чикса жон, чикмам тариқи ишқдин,
Раҳгузори аҳли ишқ узра килинг мадфан манго.

У ишқ йўлида шунчалик содиққи, қани мингта жоним
бўлса, уларни битта-битта сенга фидо килардим, дейди:

Минг жон ўлайди кошки ман дилшикастада,
То ҳар бир ила бир гез ўлайдим фидо Санга.

Ишқнинг мумтоз шеърятда бу қадар улуғланишининг
сабаби – унинг камолот воситаси эканида. Чунки бу ишқ
Аллоҳга аталган ва ўз Парвардигорини севган ҳамда унинг
васлига интилган, рози-ризалигини истаган банда ўзидаги
қусурлардан қутулишга ва фазилатлар касб этишга ҳаракат
килади. Зеро, Парвардигори олам фақат комил инсонлар-
ни севади ва уларни ўзига яқин тутди. Шунинг учун ҳам
Фузулий айтадики, мен ишқни сира тарк этмайман, зеро, у
пировард-натижада мени камолга эриштиради:

Эй Фузулий, килмазам тарки тариқи ишқким,
Бу фазилат доҳили аҳли камол айлар мани.

Ишқ асири дунё бандига тушмайди. Ишқ дарди дунё ға-
мини ўзига яқин йўлатмайди. Ишқ шундай бир ўтки, унинг
алангасида тирикчилик ташвишлари, кундалик икир-чи-
кирлар ғами, хою ҳаваслар ёниб, кул бўлади. Мумтоз
адабиётда ўтнинг ишққа нисбат берилиши, улуғланиши,
ошиқнинг Яратгандан қалбидаги ишқ ўтини янада сарба-
ланд этишини сўраши шундан. Фузулий бу ҳақда ёзади:

Ишқа то душдинг, Фузулий, чекмадинг дунё ғамин,
Билки, қайди ишқ эмиш доми тааллуқдин нажот.

Барча мумтоз шоирлар каби Фузулий ҳам инсонни ҳақ йўлдан оздирувчи, унинг камолотига тўсик бўлувчи, қалбини ўлдирувчи сифатида дунё, нафс, молу давлатни қаттиқ мазаммат этади. Бу дунёга кўнгил бериб, охирида пушаймон бўлмаган киши йўқ. Шунинг учун ҳам ўтмиш сўз санъатида дунё нозу ишва билан ҳаммани йўлдан урадиган, ўзига ошиқу шайдо этадиган, лекин ҳеч кимга вафо қилмайдиган бевафо маъшуқага ўхшатилади. Фузулий ҳам салафлари анъанасини давом эттириб, рубоийларидан бирида дунёнинг аввали хирсу охири ҳасратдир, дейди:

Адвори замон доираи ҳайрат эмиш,
 Асбоби жаҳон маҳолику меҳнат эмиш.
 Дунёя тамаъ этмамак этмакдин йиг,
 Чун аввали – хирсу охири – ҳасрат эмиш.

Мана бу машҳур байтида эса шоир дунёни ҳар ким ўзида борини – дунё аҳли сийму зарини, ҳунар аҳли фазлу камолини намойиш қиладиган бозорга қиёс этади :

Даҳр бир бозордур – ҳар кас матоъин арз эдар:
 Аҳли дунё – сийму зар, аҳли ҳунар – фазлу камол.

Албатта, Фузулий мутасаввиф шоир бўлган. Шоир шеърятини тасаввуддан ажратиб олиб ўрганиш мумкин эмас. Бир қатор шеърларида у еру кўкнинг соҳиби Аллоҳ таолони мадҳ этади, Унга муножотлар қилади, зоҳидларга таъна-маломат тошларини ёғдириб, сўфий ва дарвешларни улуғлайди, факру фанолик мақомига интилади, илоҳий Маҳбубани таъриф-тавсифлаб, ваҳдат шароби мастлигидан сўз очади, ишқу ошиқликни тараннум айлаб, дунёга берилишни қоралайди ва ҳоказо. Чунончи, сўфийлар маҳшарда Аллоҳ жамолини кўриш умиди билан яшайдилар. Аллоҳ ўз жамолини кўрсатса, улар учун дўзах ҳам жаннатдан афзал, аксинча, Аллоҳ ўзини кўрсатмаса, жаннат ҳам дўзахдан баттардир. Бу ҳақда шоир ёзади:

Маҳшар куни кўрам дерам ул сарвкомати,
Гар онда ҳам кўрунмаса, кел, кўр киёмати!

Аллоҳга – илохий Махбубага жондан кечмай туриб етиб бўлмади. Бу ишқнинг ҳақиқий қурбонлари абадий барҳаётдирлар. Шоирнинг мана бу байти шу хусусда:

Вермаян жонин санго бўлмас ҳаёти жовидон,
Зиндаи жовид анго дерларки, қурбондир санго.

Тасаввуф аҳли нуктаи назарига кўра, кўнглидан дунё меҳри, тирикчилик ташвишлари, турфа ҳою ҳавасларни қувиб, ёлғиз Аллоҳ ишқи билан қолган кишининг қалби ойинадай мусаффо бўлиб, унда Парвардигор жамол кўргизади. Комиллик истаган киши ана шу мақомга етиши керак. Фузулий ҳам айни мақомга кўтарилганини таъкидлаб ёзади:

Пок қилди суратимдан заъф даҳр ойинасин,
Ўйла махв ўлдимки, бир зарра ғуборим қолмади.

Яъни, ўзликдан кечиб, Ўзи билан қолдим, демокчи шоир.

Фузулийнинг бир қатор рубоийлари хайёмона чуқур фалсафий мазмунга эга. Чунончи, қуйидаги рубоий Умар Хайёмнинг бу дунёда доим масту аласт юраман, у дунёга ҳам қайфи тарақ ҳолда кетаман, менинг ҳатто қабримдан ҳам май иси келиб, унинг ёнидан ўтганлар ҳумор бўлади, вужудим тупрокка айланса-ю, ундан кўза қилсалар, ундан ҳам май хиди анқийди каби фикрларига ҳамоҳанг:

Хуш улки, дами ажал чекуб бодаи ноб,

Сармаст ётам қабрда то рўзи ҳисоб.

Ғавғои қиёматдадурам масту хароб,

На фикри ҳисоб ўла, на идроки азоб.

Албатта, мумтоз шеърятда май ҳам, мастлик ҳам мажозий маънода қўлланилиб, илохий ишқ ва унга мубталолик назарда тутилади.

Қуйидаги рубойида ўткинчи умрни кадрлашга, фурсатни бой бермай, илму ҳунар эгаллаш, эзгу ишлар қилишга ундайди. Бағрида гавҳари бўлмаган садафнинг қиммати бўлмаганидек, инсонни ҳам илму ҳунари улуғлайди:

Илму адаб аст мояи иззу шараф,
 Гавҳар ки набошад, чи бувад кадри садаф?
 То фурсати кор хаст, бекор мабош,
 Мапсанд, ки беҳуда шавад умр талаф¹.

Шоирнинг форсий ижодига мансуб мазкур рубойининг мазмуни қуйидагича: «Иzzат ва шарафнинг асоси илму адаб ҳисобланади. Гавҳар бўлмаса, садафнинг кадри нима ҳам бўлар эди? То ишлашга фурсат бор экан, бекор ўтирмай бирор иш билан машғул бўл. Умрнинг беҳуда ўтиб кетишига йўл қўйма».

Ёник бир эҳтирос, ёруғ бир ҳасрат, самимий кечинмалар, нафис туйғулар билан йўғрилган, фалсафий теран ва бадиий мукамал бу шеърлар ҳар қандай сўз ошиғини ўзига мафтун этади. Илохий бир илҳом бўлмаса, бундай жозиб мисраларни ожиз бандасининг яратганига ишонмайсиз. Фузулий ҳар бир мисрасини образлилик асосига қуради, ҳар бир фикрини бадиий санъатлар билан безайди. Аслида шоирликнинг ўзи гўзал ва теран фикрни нафис ва мукамал шаклда ифода этмоқдир. Шу маънода, шоир ижодида шунчаки тизилган сатр, оддий қилиб айтилган фикрлар йўқ. Бутун бошли шеърини биттагина ташбех, деталь ёки фикр асосига қурадиган ҳозирги ўзбек шеърятининг навқирон авлоди учун Фузулий ижоди айни жиҳатдан буюк маҳорат мактаби, улкан тажриба устахонасидир. Чунончи, ҳавода маъшуқа сочининг иси, сувда оразининг акси бўлгани учун ҳам ҳубоб (кўпик) елни бағрига босиб, сувга кўз тикмиш, дейди шоир бир шеърда:

¹ Гулчини аз гулзори назми Фузулий. – Душанбе, 1960. С. 108.

Елда бўлмиш бўйи зулфинг, сувда акси оразинг
Ким, ели бағрина босиб, суя кўз дикмиш хубоб.

Кўпикнинг факаг сув юзида бўлиши-ю, хавода шишиб туришини қандай гўзал ташбеҳ билан таърифлайди шоир. Бошқа бир ўринда эса, махбубанинг гавҳар каби тишларининг таърифини сабо денгизга сўйласа, денгиз қаъридаги садаф ичида турган дур ҳам уни берилиб тинглайди дейди:

Баҳра лўълў дишларинг васфин магар сўйлар сабо
Ким, кулоқ тутмиш садаф ичра дури ғалтон анго.

Алишер Навоий каби туркий халқлар орасида Фузулийнинг оташин шеърятти кириб бормаган хонадон йўқ. Маълумки, Шарқ халқлари орасида асрлар давомида қиссахонлик ва шеърхонлик кечалари анъана тусини олган эди. Бу ўзига хос адабий давраларда, хусусан, хофизхонлик, навоийхонлик, бедилхонлик машҳур бўлган. Фузулий ғазаллари ва «Лайли ва Мажнун» достони туркий халқлар ўртасида кенг тарқалган. Саъдий Шерозийнинг «Гулистон» ва «Бўстон», Хофиз Шерозийнинг «Девон», Абдурахмон Жомийнинг «Баҳористон», Алишер Навоийнинг «Чор девон» китоблари каторида, Фузулий асарлари ҳам мадрасаларнинг ўқув дастурига киритилган.

Шоир асарларининг халқимиз орасида қанчалик кенг тарқалгани, ота-боболаримиз унинг ижодини севиб ўқиганлари, хикматли байт ва мисраларини такрорлаб юрганларини атоқли адибимиз Абдулла Қодирийнинг «Ўткан кунлар» ва «Меҳробдан чаён» романларидаги лавҳаларда ҳам кўришимиз мумкин. Ота-она орзу-хаваси туфайли Зайнабга уйланиш мажбуриятти остида қолган ва бу билан севгилиси Кумушнинг қайғусига сабаб бўлган Отабек Фузулийнинг «маънолик шеърлари»дан нажот ахтаради. Шунинг устига келиб қолган Кумуш: «Фузулий яхши китоб,

мен ҳам ёлғиз қолган кезларимда бу китобдан бошимни ололмас эдим, сизамми?»¹ – дейди.

Маълум бўладики, Фузулий шеърлари дардманд юракларга малҳам, ёлғиз кўнгилларга ҳамдам, ишққа ташна, илмга ошна қалбларга доимий маҳрам бўлиб келган. Ўзи саводсиз бўлса-да, адабиёт муҳиби бўлган оддий халқ вакиллари ҳам бундай шеърят давраларига катнашиб, улардан баҳраманд бўлганлар. Натижада буюк шоирларнинг ҳикматларидан айримлари уларнинг ҳам қалбига маҳкам ўрнашган. Улар бу ҳикматларга амал қилганлар, бир-бирларига сўйлаб юрганлар, ўз нутқларини безаганлар. Чунончи, «Меҳробдан чаён» романида оддий қоровул Тоҳир ака Фузулийнинг «Даҳр бир бозордур – ҳар кас матоъин арз эдар» мисрасини келтириб, олам ва одам ҳақидаги ўз фикр-мулоҳазаларини тасдиқлайди².

Ёки «Лайли ва Мажнун»даги:

Гул ғунчалигида хор иландур,

Очилса, бир ўзга ёр иландур, –

мисраларини такрорлаб юрмайдиган шоир мухлиси топилмаса керак. Айни жиҳатдан, халқимизнинг сеvimли шоири Абдулла Орипов «Озарбайжон» шеърида:

Бир лаҳза қўлидан қўйганми ўзбек,

Ўзинг айт, Фузулий битган девонни, –

деб ёзганида ҳақ эди.

Алишер Навоийнинг «Лайли ва Мажнун» достонида фалсафий мазмун ва руҳ куюк, кучли. Шунга мувофиқ равишда, асар композицияси ҳам бирмунча мураккаб, тили ва услуби ҳам оғир. Уни теран тушуниш учун муайян тайёргарлик ва мушоҳада тақозо қилинади. Шунинг учун-

¹ Бу ҳақда қаранг: Абдулла Қодирий. Ўткан кунлар. Меҳробдан чаён. – Тошкент, 1994. 150–151-бетлар.

² Абдулла Қодирий. Ўткан кунлар. Меҳробдан чаён. 538-бет.

ми, халқ орасида Фузулийнинг «Лайли ва Мажнун»и кўпроқ машҳур бўлган. Бу дoston содда ва халқчил услубда ёзилган. Тили ҳам енгил ва тушунарли. Ҳассос руҳи, жозиб оҳанги, ҳароратли мисралари билан ўзига тортади. Достоннинг эл ичида бу қадар машҳурлигига сабаб қилиб баъзи мутахассислар Фузулий ўз асарини Мажнун бўлиб ёзганлигини кўрсатадилар¹. Ҳамид Олимжоннинг куйидаги мисралари ҳам шоир достонининг халқ орасида канчалик машҳур бўлганидан далолат беради:

Фузулийни олдим кўлимга,

Мажнун бўлиб йиғлаб кичкирди.

XVII асрдан бошлаб Шарқда, жумладан Мовароуннаҳрда форсий шеърятга Бедил, туркий шеърятга Фузулийдек таъсир кўрсатган шоир бўлмаган. Биз кейинги асрлар ўзбек мумтоз шеърятида Фузулийдан таъсирланмаган, унга у ёки бу даражада эргашмаган, ғазалларига татаббуъ ёзмаган, тахмис боғламаган, шоирнинг «вор», «вер», «чўх», «йўх», «бох», «бинг», «этмаз», «килмаз», «ўлмаз», «бенгзатдим», «душти», «этмазмидим», «дагил», «сақин», «верар», «дутмишлар», «керакмазми санго», «айлар бани» каби озарбайжонча талаффуздаги сўз ва ибораларидан фойдаланиб ғазаллар битмаган шоирни деярли учратмаймиз. Бу таъсирнинг изларини биз Турди ва

Машрабдан тортиб, Андалиб, Вафой, Мунис, Огаҳий, Роқим, Равнак, Мужрим Обид, Увайсий, Маҳзуна, Нодира, Амирий, Гулханий, Ғозий, Шавкий, Асирий, Маъдан, Ҳижлат, Хон, Муқимий, Фурқат, Завкий, Дилшод-Барно, Юсуф Сарёмий, Комил Хоразмий, Аваз каби мумтоз, Ҳамза, Ғафур Ғулом, Ҳамид Олимжон, Чустий, Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов, Жамол Камол сингари замонавий шоирларгача да-

¹ Қаранг: Жалолов Т. Фузулий. 7-бет.

вом этиб келгани ва давом этаётганини кўрамиз. Чунончи, Машрабнинг куйидаги ғазали озарча талаффузда:

Не савдолар боша солдинг, бу савдолар туганмазму?

Ки банд эттинг аёғларни, яна бандлар ёзилмазму?

Мунис девони дебочасидаги устоз шоирлар шогирдлик эҳтироми билан тилга олинган ғазалида ироклик ишқидан ботиним нашъа топди, деганда, Фузулийни кўзда тутган:

Топибон ишки ирокийдан замирим нашъае,

Ҳосил аҳли ишқнинг шўри тамомидур манга.

Фузулийнинг, айниқса, «керакмазми санго» радифли ғазали ниҳоятда машҳур бўлиб, Мунис, Огаҳий, Увайсий, Амирий каби кўплаб шоирлар унга татаббуъ ёзганлар, тахмис боғлаганлар.

Хон тахаллуси билан ижод қилган Маъдалихон Фузулий таъсирида битган ғазалларидан девон тузибгина қолмай, буюк салафининг «Лайли ва Мажнун» ига ўхшатиб, шу номда дoston ёзган.

«Фузулийнинг «Банг ва Бода», «Ҳафт жом» каби форс тилида битилган асарлари Аҳмаджон Табибий ва Мирзо каби шоирлар томонидан ўзбек тилига маҳорат билан таржима қилинган. Ҳатто андижонлик номаълум шоир Фузулийнинг «Банг ва Бода» асарига ўхшатиб «Чой ила Кўкнор» номли мустақил асар ёзгани илм аҳлига маълум»¹.

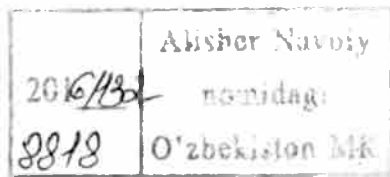
Фуркатнинг буюк салафининг «Сурмадин кўзлар қаро, аллар ҳинодин лоларанг» мисрасини тазмин қилиб олиб ғазал битганини биламиз:

«Сурмадин кўзлар қаро, аллар ҳинодин лоларанг»,

Ҳозадин юзларда тобу, ўсмадин кошлар таранг.

Ёки Гулханийнинг машҳур:

¹ Ҳасанхўжа Муҳаммадхўжа ўғли. «Фалаклар ёнди оҳимдан...» // «Жаҳон адабиёти», 1998 йил, 7-сон, 107-бет.

Кўнгул озодадур, дунёға арзи эҳтиёж этмаз,

Тарикат солики бу йўлда майли издивож этмаз, –
байти билан бошланадиган ғазали ҳам Фузулий таъсирида
ёзилган.

Эркин Воҳидов «Ҳамдардликни куйлаган ғазал» мақола-
сида: «Қардош озарбайжон халкининг оташнафас фарзанди
Муҳаммад Фузулий туркий ғазал услубини камолот чўк-
кисига кўтарган буюк сиймолардан бири саналади. Унинг
ғазаллари равон ва мусикийлиги, ўйнокилиги билан, гўзал
ташбехларга бойлиги билан кўнгилларни банд этади. Фузу-
лий ўзбек халки учун ҳам севимли ва кадрлидир. Бизнинг
ота-боболаримиз Фузулий байтларини ибтидоий мактаб-
дан ёд олиб, кўнгилга жо қилганлар. Лайли ва Мажнун-
нинг ўтли муҳаббатига маҳлиё бўлганлар, бир канча ўтмиш
шоирларимиз Фузулий оҳангида ўғуз лаҳжасида ғазаллар
битганлар»¹, – деб ёзади. Унинг «Фузулий ҳайкали қошида»
шеъриси мана бундай ўтли эътирофларни кўрамыз:

Ошиқлар ухлайди саҳарга томон

Фузулий девонин бошига кўйиб.

Мажнун севгисидан ўқилса дoston,

Булбуллар тинглайди бутокка кўниб...

Ғазал ҳам бўлурми шунча дилрабо,

Бунчалар серишва, бунчалар серноз.

Менинг шоирлигим ёлғондир, аммо,

Фузулий шеърига ошиқлигим рост.

Эркин Воҳидовнинг ўз ижодида ҳам Фузулийнинг таъ-
сири кучли. Масалан, шоирнинг «Дилга ёз дилбар сўзин,
жонон сўзини жонга ёз» мисраси Фузулийнинг «Жонни
жонона эйдим, дили дилдора фидо» мисрасини ёдга со-
лади.

¹ Воҳидов Э. Шоиру шеър ушуур (Алабий ўйлар) . – Тошкент, 1987. 102-бет.

Бу жаҳонда, дейдилар, ҳар кимда бор бир ўзга табъ,
 Менга – май, булбулга – тонг, гул баргида – шабнам ширин,
 – мазмунидаги байти эса Фузулийнинг:

Ҳар киминг оламда миқдоринчадир таъбинда майл,
 Ман лаби жононими, Хизр оби ҳайвонин севар, –
 байти таъсирида ёзилгани кўриниб турибди. Ёки буюк салафининг:

Окибат расво ўлуб, майтак тушар эл оғзина,
 Кимки бир сармаст соқий лаъли хандонин севар, –
 байтининг таъсири шоирнинг «узум» радифли ғазалида шундай акс садо беради:

Кимки ошикликни даъво айласа, шулдир жазо,
 Окибат хум ичра бўлди маҳкуми зиндон узум.
 Хум ичида неча йил хун бўлмоқ эркан қисмати,
 Лабларингга етди охир бир пиёла кон узум.

Фузулий ижоди жаҳон миқёсида кенг кўламда тадқиқ ва таржима қилинган. Шоир ҳаёти ва ижодини ўрганишни Латифий, Аҳдий Бағдодий, Сом Мирзо Сафавий, Содикбек Афшор, Ҳасан Чалабий, Мустафо Баёний, Риёзий, Қиётӣй каби XVI–XVII асрлар тазкиранавислари бошлаб берганлар. Асрлар ўтган сари шоир шухрати янада ошиб бораверган, асарлари кўлёмалари қайта-қайта кўчирилиб, халқ ўртасида кенг тарқалган. Фузулий асарлари кўлёмалари, шоир шеърлари киритилган баёз ва мажмуалар дунёнинг кўплаб мамлакатлари кутубхоналари, музейлари, кўлёмалар фондларида сақланаётгани ҳам унинг қанчалик машҳур сўз санъаткори бўлганидан далолат беради. Т. Жалоловнинг маълумот беришича, Фузулий асарлари Октябрь тўнтаришига қадар Ўзбекистонда 24 марта чоп этилган¹. Фузулий девонининг 1581 йили кўчирилган мўътабар нусхаларидан бири Ўзбекистон Республикаси Фанлар акаде-

¹ Қаранг: Жалолов Т. Фузулий. 8-бет.

мияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти қўлёзмалар хазинасида сақланади.

XIX асрдан Фузулий ғарб шарқшунослари эътиборини тортди. Ҳаммер Пуртштал, Гибб, Э. Броун, В. Д. Смирнов, А. Кримский, Е. Э. Бертельс, Ф. Кўпрулизода, М. Д. Пошоев, Ҳ. Орасли, И. Ҳикмат, К. Адиб, А. Н. Тарлан, А. Гулпинорли, Муаллим Ножий, А. Тавфик, Ф. Рашот, Ф. Оғазода, А. Қорахон, Х. Мозиўғли, М. Ф. Охундов, А. Т. Сур, Ф. Кечерли, А. Шоик, Б. Чобанзода, Ж. Жабборли, М. Жалол каби Европа, рус, турк ва озарбайжон олимлари Фузулий ҳаёти ва ижодини ўрганиш, асарларини нашр этишда эътиборга молик ишларни амалга оширганлар. Чунончи, XIX асрда арман шоири Раффи «Лайли ва Мажнун» достонини арман тилига таржима қилган. Арман адабиётшуноси Георгий Тарзибанян Фузулий хақида уч жилдли тадқиқот яратган – унинг дастлабки икки жилди 1928–1929 йилларда Истанбулда босилиб чиққан, учинчи жилди муаллиф вафоти туфайли тугалланмай қолган¹. Атоқли озарбайжон бастакори Узайр Ҳожибеков 1908 йили «Лайли ва Мажнун» достони асосида биринчи озарбайжон операсини яратган. 1958–1961 йилларда Озарбайжонда таниқли адабиётшунос олим Ҳамид Орасли раҳбарлиги, иштироки ва таҳририда Фузулий асарларининг беш жилдли илмий-танқидий матни нашр этилган. Ўзбек адабиётшунослигида Абдурауф Фитрат, Вадуд Маҳмуд, Воҳид Абдуллаев, Воҳид Зоҳидов, Тўхтасин Жалолов, Холид Расул, Абдуқодир Ҳайитметов, Азиз Қаюмов, Ҳасанхўжа Муҳаммадхўжаев, Иброҳим Ҳаққул, Эргаш Очиллов, Отабек Жўрабоев, Зебо Қобилова каби олимлар шоир ҳаёти ва ижоди бўйича у ёки бу даражада тадқиқотлар олиб боришган.

¹ Бу ҳақда қаранг: А р а с л ы Г. Великий азербайджанский поэт Физули. С. 4.

Фузулийнинг «Ўландан сўр», «Ғамзасин севдинг, кўнгил...», «Ҳосилим барқи ҳаводис...», «Фалаклар ёнди оҳимдан...», «Этмазмидим», «Бу кеча», «Изҳор эт», «Ихтиёрим қолмади», «Азал котиблари ушшоқ бахтин қора ёзмишлар», «Нихон этмиш» ва бошқа кўплаб ғазал ва мураббаълари куйга солиниб, асрлар давомида халқ ҳофизлари томонидан севиб куйланиб келмоқда.

Фузулий ўз асарларининг таъсири ва тақдири хусусида фикр юритар экан, уларнинг даврлар талотўпида йўқолмаслиги, вақт шамолида соврилмаслиги, билъақс абадулабад боқий қолиши ҳақида фахр билан гапирган эди. Шоирнинг бу башорати ҳақ бўлиб чиқди: асрлар ўтган сари унинг шуҳрати ортса ортиб боряптики, асло камаяётгани йўқ. Чинакам бадиият дурдоналарининг умрбоқийлиги ҳам шунда.

Биз мазкур тўпламни тузишда Фузулийнинг таникли адабиётшунослар – Тўхтасин Жалолов ва Мунирхон Муинзодалар нашрга тайёрлаган «Девон»и, Холид Расул нашрга тайёрлаган икки жилдли «Асарлар»ининг биринчи жилди ва «Ўзбек адабиёти» мажмуасининг тўртинчи жилди иккинчи китобидан фойдаландик¹.

Фузулий араб ва форс тилларида ҳам маҳорат билан қалам тебратган бўлиб, унинг бу тиллардаги шеърлари ўзбек ўқувчиларига маълум эмас. Адабиётимиздаги ана шу кемтикликни бир қадар тўлдириш мақсадида шоирнинг форсий девонидан ҳам намуналар таржима қилиб, тўпламга киритдик.

Эргаш ОЧИЛОВ,
филология фанлари номзоди

¹ Қаранг: Ф у з у л и й. Девон (Нашрга тайёрловчилар Тўхтасин Жалолов, Мунирхон Муинзода). – Тошкент, 1959 (иккинчи нашри – 1961); М у ҳ а м м а д Ф у з у л и й. Асарлар. Икки жилдли (Нашрга тайёрловчи Холид Расул). Биринчи жилд. Девон. – Тошкент, 1968; Ўзбек адабиёти (мажмуа). Тўрт жилдли. 4-жилд, 2-китоб (муҳаррирлар Порсо Шамсиев, Раҳмат Мажидий). – Тошкент, 1960.

ҒАЗАЛҶАР

Қад анор ал-ишка лил-ушшоки минҳож ал-худо¹,
Солики² роҳи³ ҳақиқат ишка айлар иктидо⁴.

Ишқдир ул нашъаи комилким, андандир мудом
Майда⁵ ташвири⁶ ҳарорат, найда таъсири садо.

Водийи ваҳдат⁷ ҳақиқатда мақоми ишқдир
Ким, мушаххас⁸ ўлмаз ул водийда султондан гадо.

Айламаз хилватсаройи сирри ваҳдат маҳрами
Ошики маъшукдан, маъшуки ошиқдан жудо.

Эйки, аҳли ишка сўйларсан: маломат таркин эт!
Сўйлаким, мумкинмидур тағйири тақдири Худо?

Ишқ килки⁹ чекди хатт¹⁰ ҳарфи вужуди ошиқа
Ким, ўла собит Ҳақ исботинда нафйи¹¹ моадо¹².

Эй Фузулий, интиҳосиз¹³ завқ бўлдинг ишқдан,
Бўйладур¹⁴ ҳар ишки, Ҳақ оди-ла қилсанг ибтидо¹⁵.

¹ Маъноси: Ишқ ошиқларга тўғри йўлни кўрсатади.

² С о л и к – тариқат йўлига кирган ва сайри сулук қилаётган киши.

³ Р о х (р а х) – йўл.

⁴ И к т и д о – эргашиш, тақлид қилиш.

⁵ М а й – тасаввуф адабиётида илохий тажаллий тимсоли, ишқ ва ирфон рамзи бўлиб келади.

⁶ Т а ш в и р – изтироб, ҳаяжон, талотўп.

⁷ В а ҳ д а т (т а в х и д) – Аллоҳ таолонинг бирлиги, ягоналиги. Бу тушунчага кўра борлик ягона бир вужуддан, оламдаги барча нарсалар унинг тажаллийси – намоён бўлишдан иборат. В о д и й и в а ҳ д а т – тариқатнинг бешинчи водийси. Иккиликнинг ўртадан кўтарилиб, Ҳақ ва банда орасида бирликнинг қарор топиши.

⁸ М у ш а х х а с – бу ерда: фарқ, тафовут.

⁹ К и л к – қалам.

¹⁰ Х а т (т) – қизлар лаби устидаги майин туклар. Тасаввуф истилоҳида ғайб олами.

¹¹ Н а ф й и – рад этиш, инкор қилиш, узоклаштириш.

¹² М о а д о – бундан ташқари, бундан бошқа.

¹³ И н т и х о – охир, сўнг, ниҳоя.

¹⁴ Б ў й л а – бундай, бунақа, шунчалик, бу каби.

¹⁵ И б т и д о – бош, бошланиш, аввал.

Коргар¹ душмаз хаданги² таънаи душман манго,
Касрати³ пайконинг⁴ этмишдур дамирдан⁵ тан манго.

Эминам санги⁶ маломатданким, олиб чеврами⁷,
Ўлди занжири жунун⁸ бир қалъайи оҳан⁹ манго.

Анданам расвоки, селоби¹⁰ сиришким¹¹ чок эдар,
Заҳми тиғинг қони кийдирдикча пирохан¹² манго.

Дам-бадам шамъи жамолингдан мунаввар ўлмаса,
Эй кўзим нури, керакмаз дийдаи равшан манго.

Ҳеч масканда қарорим йўқдурур ул завқдин
Ким, қачон хоки сари¹³ кўйинг ўла маскан манго.

Бошда бир сарви¹⁴ суманбар васлининг савдоси вор,
Суд¹⁵ килмаз, боғбон, наззораи¹⁶ гулшан манго.

Эй Фузулий, ўдлара ёнсун бисоти салтанат!
Йигдур¹⁷ ундан, Ҳақ билур, бир гўшаи гулхан манго.

¹ К о р г а р – таъсир этувчи, таъсирли.

² Х а д а н г – 1) ўк, камон ўки; 2) найза.

³ К а с р а т – кўплик, мўллик.

⁴ П а й к о н – 1) ёй ўкининг учи; 2) тиканнинг учи; 3) киприк.

⁵ Д а м и р – темир.

⁶ С а н г – тош.

⁷ Ч е в р а – атроф, ён.

⁸ Ж у н у н – ошиқлик, беқарорлик, савдойилик, ўзидан беҳабарлик.

⁹ О х а н – темир.

¹⁰ С е л о б – 1) сел суви, тошкин; 2) кўз ёши.

¹¹ С и р и ш к – кўз ёши.

¹² П и р о х а н (п е р о х а н) – кўйлак.

¹³ С а р – бош.

¹⁴ С а р в – кишин-ёзин кўм-кўк бўлиб яшнаб турадиган игнабаргли гўзал ва хушқомат дарахт. Маъшуканинг келишган зебо қадди-коматини сарвга нисбат берадилар.

¹⁵ С у д – фойда, наф, манфаат.

¹⁶ Н а з з о р а – қараш, назар солиш, томоша қилиш.

¹⁷ Й и г – яхши, афзал.

Эй малаксиймоки, сандан ўзга хайрондур санго,
 Ҳақ билур, инсон демас ҳар кимки инсондур, санго.

Вермаян¹ жонин санга бўлмаз ҳаёти жовидон²,
 Зиндаи³ жовид анга дерларки, курбондур санго.

Олами парвонаи⁴ шамъи жамолинг қилди ишқ,
 Жони оламсан, фидо ҳар лаҳза минг жондур санго.

Ошиқа шавкинг-ла жон вермак санго мушкил дагил⁵,
 Чун Масихи⁶ вақтсан, жон вермак осондур санго.

Чикма ёрим кечалар, ағёр⁷ таъниндан сақин⁸,
 Сан маҳи⁹ авжи малоҳатсан, бу нуксондур санго.

Подшоҳим, зулм эдуб, ошиқ санго золим демиш,
 Хўбрўлардан¹⁰ ямон келмаз, бу бўҳтондур санго.

Эй Фузулий, хўбрўлардан тағофулдур¹¹ ямон,
 Гар жафо ҳам келса онлардан, бир эҳсондур санго.

¹ В е р м а я н – бермаган.

² Ж о в и д о н (ж о в и д) – бокий, мангу, абадий.

³ З и н д а – тирик, барҳаёт.

⁴ П а р в о н а – кечаси шам ёки чирок атрофида айланиб, ўзини унга урадиган ҳашарот. Шам ва парвона – тасаввуф шеъриятидаги машхур тимсоллардан. Бунда шам – илоҳий ишқ, парвона – ошиқ тимсоли бўлиб келади.

⁵ Д а г и л – эмас.

⁶ М а с и ҳ – Исо пайгамбар. Унинг қўли теккан – силаган ўликка жон кирар экан. Шунинг учун ҳам у киши Масих – силовчи деб улуғланган. Нафаси ошиқка жон бағишлайдиган маъшуқага ҳам Масих сифатини беришади.

⁷ А г ё р – рақиблар, душманлар, бегоналар.

⁸ С а қ и н – сақлан, эҳтиёт бўл, ҳазир бўл.

⁹ М а х (м о ҳ) – ой.

¹⁰ Х ў б р ў (й) – чиройли юзли, гўзал, зебо.

¹¹ Т а ғ о ф у л – бепарволик, ўзни билмасликка солиш.

Жом¹ ичра майки, доира солмиш ҳубоб² анго,
Ойнадурки, акс солур офтоб анго.

Зоҳид³ савол эдарсаки, майдан надур мурод?
Бизда сафодур⁴, анда кудурат⁵ жавоб анго

Қон ёш дўқуб, ёнинда кезар оташин кабоб,
Маъшуқа бенгзар⁶ оташу ошиқ кабоб анго.

Айлар кўнгилда ашк хатинг шавқини фузун,⁷
Ўддин чиқар бухор⁸ сочилдикча об⁹ анго.

Чашминг¹⁰ мариши¹¹ ўлди кўнгил, лаълинга¹² етур,
Ранжи хумора душди, даводур шароб анго.

Таклифи жаннат айлама кўйингда кўнглима,
Чун жаннат аҳлидур, на верарсан азоб анго.

¹ Ж о м – қадах, пиёла. Жом ва унинг маънодошлари тасаввуфда маърифат зиёсига лиммо-лим кўнгил маъносида келади.

² Ҳ у б о б – сув юзида пайдо бўладиган пуфакча, кўпик. Бу сўз мавж билан биргаликда ҳаракат, моҳиятнинг зухуротини билдиради.

³ З о х и д – узлат ва тақвони касб қилиб олиб, дунё лаззатларидан юз ўгирган киши. Бу тоифа ишк ва ирфон (маърифат)дан беҳабар бўлиб, уларнинг мақсади тақво билан охирад мағфиратини қозониш. Қуръонда ваъда қилинган жаннатнинг ҳузур-ҳаловатига етишиш. Сўфийларнинг ҳар икки дунёдан мақсади Худонинг ўзи, унинг дийдори бўлгани учун ҳам зоҳидларнинг бу ишини тамағирлик деб ҳисоблайдилар ва уларни танқид қиладилар.

⁴ С а ф о – риёзат чекиш натижасида дилнинг нафс хоҳишлари, ёмон иллатлар, ғаддор дунё ва Худо ёдидан бўлак нарсалардан кутулиб покланиши.

⁵ К у д у р а т – 1) хиралик, ғубор; 2) ғам, андух; 3) душманлик, адоват.

⁶ Б е н г з а р – ўхшар.

⁷ Ф у з у н (а ф з у н) – кўп, ортик, зиёда.

⁸ Б у х о р – дуд, тутун, буг.

⁹ О б – сув.

¹⁰ Ч а ш м – кўз.

¹¹ М а р и з (м а р а з) – касал, хаста, бемор.

¹² Л а ъ л – кизил рангли ялтироқ кимматбаҳо тош. Маъшуканинг кизил лабини унга нисбат берадилар.

Масдуддур¹ Фузулия майхоналар² йўли,
Ё Раб, хидоят айла тариқи³ савоб анго.

* * *

Дўстим, олам санинг-чун гар ўлур душман манго,
Ғам дагил, зеро етарсан дўст анжак⁴ сан манго.

Ишқа солдим ман мани, панд олмаюб бир дўстдан,
Ҳеч душман айламаз оники, этдим ман манго.

Жону тан ўлдукча мандан дарду доғ ўксук⁵ дагил,
Чикса жон, чок ўлса тан, на жон керак, на тан манго.

Васл кадрин билмадим ҳижрон балосин чекмадан,
Зулмати ҳажр этди чўх⁶ мубҳам иши равшан манго.

Дуду⁷ ахгардур⁸ манго сарв ила гул, эй боғбон,
Найларам ман гулшани, гулшан санго, гулхан манго.

Ғамза тиғин чекди ул моҳ, ўлма ғофил, эй кўнгил
Ким, мукаррардур бугун ўлмак санго, шеван⁹ манго.

Эй Фузулий, чикди жон, чикмон тариқи ишқдан,
Раҳгузори¹⁰ ахли ишқ узра килинг мадфан¹¹ манго.

¹ Масдуд – банд, боғлик, тўсилган.

² Майхона (майгада) – шавку завку илохий файзга кон бўлган комил ориф-нинг ботини. Илохий олам маъносида ҳам келади.

³ Тарик – 1) йўл, одат; 2) усул, коида, маслак.

⁴ Анжак (онжак) – шундай.

⁵ Ўксук – кам, оз.

⁶ Чўх (чўк) – кўп.

⁷ Дуд – тутун.

⁸ Ахгар – лахча, чўғ, учкун, олов.

⁹ Шеван – нола, зори.

¹⁰ Раҳгузор (рахгузар) – одамлар ўтиб турадиган йўл; йўловчи.

¹¹ Мадфан – гўр, кабр, кабристон.

Риштадур жисмимки, даври чарх вермиш тоб анго,
Мардуми¹ чашмим дузар ҳар дам дури сероб анго.

Сояи зулфинг шабистониндадур² шамъи рухинг³,
Неча етсун кадр ила хуршиди⁴ оламтоб⁵ анго.

Дурди⁶ майтак ғаркаи хуноба⁷ кўрдим кўнглими,
Сокиё⁸ чўх этма таклифи шароби ноб⁹ анго.

Қомати ҳам бирла бир аҳли кароматдур қошинг,
Тош ўлур, албатта, гар бош эгмаса меҳроб¹⁰ анго.

Чашминги аҳли назар¹¹ қасдина таъйин айлаян,
Нозу ғамзангдан мухайё айламиш асбоб¹² анго.

Терламиш рухсор ила хўблар¹³ очарлар кўнглими,
Кўр, на гулшандурки, оташдан верарлар об анго.

¹ М а р д у м – 1) кўз корачиғи; 2) одам, инсон.

² Ш а б и с т о н – 1) тун қоронғилиғи; 2) тунги ётоқ, хилватхона, базмгоҳ.

³ Р у х – юз.

⁴ Х у р ш и д – қуёш, офтоб.

⁵ О л а м т о б – оламни ёритувчи.

⁶ Д у р д – май куйкаси, қолдиғи. Тасаввуфда – қаноат ва номуродлик. Маъшуканинг ошиқни бетоқат қилувчи ёдини ҳам билдиради.

⁷ Х у н о б а (х у н о б) – қонли ёш, аччиқ йиғи.

⁸ С о к и й – деганда сўфийлар Аллоҳни, Муҳаммад алайҳиссаломни, маъшукани, пир ёки қомил инсонни назарда тутадилар. Соқий даврага май улашгани каби улар ҳам одамлар қалбига илоҳий файз бағишлайдилар, ҳақиқий ишқ ўтини соладилар, ғайб маърифатидан баҳраманд этадилар.

⁹ Н о б – тоза, тиник, соф.

¹⁰ М е х р о б – 1) саждагоҳ, масжидда имом турадиган тепаси қайрилма жой; 2) гўзалларнинг қайрилма қоши.

¹¹ А ҳ л и н а з а р – орифлар, қаромат соҳиблари.

¹² А с б о б – бу ерда: 1) сабаблар, баҳоналар; 2) кишанлар, банд қилиш воситалари.

¹³ Х ў б л а р – 1) яхшилар; 2) гўзаллар.

Силки¹ ахли ҳола² чекмиш зоҳиди ашки риё,
Мис кибиким, сийм³ қадрин билдирур симоб⁴ анго.

Эй Фузулий, колмамиш ғавғойи Мажнундан асар,
Ғолибо, афсонаи ишқинг кетурмиш хоб⁵ анго.

* * *

Ишқ атворин⁶ мусаллам⁷ айлади гардун⁸ манго,
Бунчаким елди-югурди, етмади Мажнун манго.

Қилди мандан рафъ⁹ таклифи намози мастлик,
Солди Ҳақ бир нашъаи жоми майи гулгун¹⁰ манго.

Боғбон, гар майл қилман сарвинга, маъзур тут,
Сарвдан йиграк келур ул қомаи мавзун¹¹ манго.

Дўстлар, қон ёш тўкуб, қилди мани расвойи халқ,
Ваҳки, душман чиқди охир дийдаи пурхун¹² манго.

Ўлмазам, ҳар қандаким ўлсам, гирифтор ўлмадан,
Бир балодур кўз, бир офатдур дили маҳзун манго.

¹ С и л к – 1) ип, тизим; 2) саф, қатор.

² А х л и ҳ о л – тасаввуф ахли.

³ С и й м – 1) кумуш; 2) кумуш танга, бойлик; 3) оқбадан.

⁴ С и м о б – кумушранг кимёвий элемент. Мумтоз шеърятда бетоқатлик, бекарорлик рамзи ва кўз ёши тимсоли бўлиб келади.

⁵ Х о б – уйқу.

⁶ А т в о р – бу ерда: йўл, усул, одат.

⁷ М у с а л л а м – 1) лойик, муносиб; 2) муяссар қилмоқ; 3) тайин қилмоқ; 4) таслим бўлган.

⁸ Г а р д у н – 1) осмон, фалак; 2) дунё, олам.

⁹ Р а ф ъ – юксалиш; бу ерда: узоклаштириш, йўқ қилиш.

¹⁰ Г у л г у н – пуштиранг, қизил.

¹¹ М а в з у н – келишган, хушбичим, гўзал.

¹² П у р х у н – қонли, қонга тўла.

Эй Фузулий, новаки¹ оҳим-ла олдим интиком²,
Дўна-дўна³ гарчи бедод этди чархи дун⁴ манго.

* * *

Ғам диёринда ажал пайки⁵ гузор⁶ этмаз манго,
Йўк сонур⁷ ворим магарким, эътибор этмаз манго.

Ёр жавр этмаз манга, ағёр таълим этмадан,
Биллох⁸, ағёр айлаян эҳсони ёр этмаз манго.

Доғидар⁹ ҳар лаҳза барги айшими оҳим ели,
Хонси¹⁰ ноҳақ зулмдурким, рўзгор¹¹ этмаз манго.

Ишк дарди-ла хушам, тарки насихат эт, рафик¹²,
Манки, тарёки¹³ мизожам, захр кор этмаз манго.

Чархдан ошурмадан ёдинг-ла оҳи оташин,
Кадр эдуб, гардун шарафдан зар нисор этмаз манго.

Нақди жон торожи ғамдан сахламок душвордур¹⁴,
Ишк то санги маломатдан ҳисор¹⁵ этмаз манго.

¹ Н о в а к – 1) ўк, камон ўки 2) киприк.

² И н т и к о м – ўч, қасос.

³ Д ў н м о к – айланмок. эврилмок. ўзгармок. Д ў н а-д ў н а – айлана-айлана, қайта-қайта.

⁴ Д у н – тубан, разил, пасткаш.

⁵ П а й к – элчи, хабарчи.

⁶ Г у з о р – ўтиш, йўл.

⁷ С о н м о к – 1) ишонмок; 2) ўйламок, ҳисобламок.

⁸ Б и л л о х (б и л л а х) – Худо ҳаққи, азбаройи Худо.

⁹ Д о ғ и т м о к – тарқатмок, ёймок, сочмок.

¹⁰ Х о н с и – қайси.

¹¹ Р ў з г о р – 1) давр, замон; 2) ҳаёт, турмуш; 3) тақдир, толе.

¹² Р а ф и к – 1) дўст; 2) ҳамдард, сирлош; 3) ҳамроҳ, йўлдош; 4) маҳбуба, севгили.

¹³ Т а р ё к – захарни даф қиладиган дори.

¹⁴ Д у ш в о р – кийин, оғир, мушкул.

¹⁵ Х и с о р – қалъа, қўрғон, истехком.

Ёди лаълинг-ла Фузулий кўзлаюб роҳи адам¹,
Вор² бир тадбири, аммо ошкор этмаз манго.

* * *

Жониминг жавҳари³ ул лаъли гуҳарбора⁴ фидо,
Умрининг ҳосили ул шеваи⁵ рафтора⁶ фидо.

Дард чекмиш сарим ул холи сиях⁷ қурбони,
Тоб⁸ кўрмиш таним ул турраи⁹ таррора¹⁰ фидо.

Кўзларимдан дўкилан катраи ашким гуҳари
Лабларингдан сочилан лўълўи¹¹ шаҳвора¹² фидо.

Чоки сийнамда ўлан қонли жигар поралари
Маст чашмингда ўлан ғамзаи хунхора¹³ фидо.

Пора-пора дили мажруҳи паришонимдан
Сари кўйингда кезан ҳар ита бир пора фидо.

¹ Адам – йўклик.

² Вор – бор.

³ Жавҳар – 1) гавҳар; 2) асос, моҳият; 3) подир, ноёб; 4) ҳаёт.

⁴ Гуҳарбор – гавҳар ёғдирувчи.

⁵ Шеваи – 1) одат, равиш; 2) хунар; 3) ноз, ишва.

⁶ Рафтор – 1) одат, расм; 2) юриш.

⁷ Сиях – қора.

⁸ Тоб – бу ерда: азоб чеккан.

⁹ Турра – соч ўримлари, зулф, кокил.

¹⁰ Таррор – айёр, маккор, хийлагар. Турраи таррор – ҳушни ўғирловчи, дилни ўзига асир қилувчи зулф.

¹¹ Лўълў – гавҳар.

¹² Шаҳор – шоҳона; қимматбаҳо.

¹³ Хунхор – қон тўқувчи, золим.

Жону дил қайдини¹ чекмақдан ўзим қутқордим,
Жони жонона этдим, дили дилдора фидо.

Эй Фузулий, нўла² гар саҳлар эсам жони азиз,
Вақт ўлаким, ўла ул шўҳи ситамқора фидо.

* * *

Ғамдан ўлдим, демадим ҳоли дили зор санго,
Эй гули тоза, раво кўрмадим озор санго.

Ич майи нобки, бағриндан эдар жумла қабоб
Оташи ишқ ила ушшоқи³ жигархор⁴ санго.

Майи гулгунда дагил нарғиси⁵ мастинг акси,
Қадах ўлмиш кўз очиб ошики дийдор санго.

Оразинг гул-гул эдубдур майи гулгун тоби,
Ваҳки, бир гулдан очилмиш неча гулзор санго.

Боға сайр эт бу руху лаъл илаким, ғунчаву гул,
Гўстара⁶ хуни дилу дийдаи хунбор⁷ санго.

Дер эдим қоматинга сарв, вале ўзга эмиш
Ҳаракоту равишу шеваву рафтор санго.

¹ Қ а й д – банд; занжир. Бу ерда: фикр, хаёл, ғамхўрлик.

² Н ў л а – нима бўлади.

³ У ш ш о қ – ошиқлар.

киритиладиган илмнинг натижасидан шоду хуррамлик сифатида тушунилади.

⁴ Ж и г а р х о р – қайғули, ғамгин.

⁵ Н а р г и с – бутакўз; мажозан: маъшуканинг кўзи. Тасаввуфда амал орқали қўлга

⁶ Г ў с т а р м о қ – кўрсатмоқ.

⁷ Х у н б о р – қон йиғловчи, аччиқ ёш тўқувчи.

Эгилуб тарфи баногўшинга¹ дарди дилими
Ё ўтоғанг² дея, ё турраи таррор санго.

То гирифторингаму фитнадан ўлман озод,
Ҳеч ким ўлмасин, эй шўх, гирифтор санго.

Лаъли нобинг ҳаваси бағрими қон айладигин,
Оҳким, қонли ёшим қилмади изҳор санго.

Эй Фузулий, фалакинг вор санинг-ла назари
Ким, ғаму меҳнатини верди наким вор санго.

¹ Б а н о г ў ш – кулок солинчоғи.

² Ў т о ғ а – бошга тақиладиган жиға.

Ғамзасин севдинг, кўнгил, жонинг керакмазми санго?
Тиға урдинг, жисми урёнинг¹ керакмазми санго?

Оташин оҳим-ла айларсан манга таклифи боғ,
Боғбон, гулбарги хандонинг керакмазми санго?

Ела верма доғидуб ҳар ён, аёқлардан кетур,
Эй пари, зулфи паришонинг керакмазми санго?

Эй камонабрў², рақиба верма ғамзангдан насиб,
Ўқ отарсан тоша, пайконинг керакмазми санго?

Ёндируб жоним, жаҳонсўз³ этма барқи⁴ оҳими,
Осмон, хуршиди рахшонинг⁵ керакмазми санго?

Куфри зулфиндин мани манъ айламак лойикмидур,
Сўфий, инсоф айла, иймонинг керакмазми санго?

Туталимким⁶, ашк селобина йўқдур эътибор,
Эй Фузулий, чашми гирёнинг⁷ керакмазми санго?

¹ У р ё н – яланғоч.

² К а м о н а б р ў – қоши камон.

³ Ж а ҳ о н с ў з – жаҳонни куйдирувчи.

⁴ Б а р қ – 1) чакмоқ, яшин; 2) ўт, олов.

⁵ Р а х ш о н – порлоқ..

⁶ Т у т а л и м к и м – тўхтатайким, бас килайким.

⁷ Г и р ё н – йиглаб турган, йиғловчи.

Гарчи, эй дил, ёр учун юз верди юз меҳнат¹ санго,
Заррача қатъи муҳаббат этмадинг, раҳмат санго!

Сахлама нақди ғами ишқини, эй жон, зохир² эт
Ким, вера ҳабси³ бадандан чикмаға руҳсат санго.

Чораи беҳбудими⁴ сўрдим муолиждан⁵ деди:
Дард дарди ишқ эса мумкин дагил сиҳхат санго.

Тутарам тонгла қиёматда, ҳабибим⁶, доманинг⁷,
Мастсан ғафлат шаробиндан, бу кун муҳлат санго.

Аҳли ишқи оташи ҳижрона айларсан кабоб,
Дўна-дўна имтиҳон этдим, будур одат санго,

Инжидар нолам сани, ваҳ, нўла гар бир тиғ ила,
Чашми жаллодинг эда эҳсон манго, миннат санго.

Санда дун⁸ кўрдим, Фузулий, майли меҳробу намоз,
Тарки ишқ этмакми истарсан, надур ният санго?

¹ М е х н а т – 1) мусибат, бало; 2) ғам, дард; 3) кийинчилик, машаққат.

² З о х и р – 1) кўриниб турган, очик-ошкор; 2) ташки кўриниш, сирт, таш.

³ Ҳ а б с – камок, қафас, зиндон.

⁴ Б е ҳ б у д – яхшилик, хушаҳвол.

⁵ М у о л и ж – табиб.

⁶ Ҳ а б и б – 1) дўст, кадрдон; 2) маҳбуба, севгили.

⁷ Д о м а н – этак.

⁸ Д у н – тун, кеча.

Эй бевафоки, одат ўлубдур жафо санго,
Биллох, жафодур ўлма демак бевафо санго.

Гаҳ нозу, гаҳ карашмаю, гаҳ ишвадур ишинг,
Жонин севанлар ўлмаса йиг ошно санго.

Минг жон ўлайди кош мани дилшикастада¹,
То хар бири-ла бир гез ўлайдим фидо санго.

Ишқингда мутбалолиғими айб эдан сонур
Ким, ўлмок ихтиёр иладур мубтало санго.

Эй дилки, ҳажра дўзмаюб², истарсан ул маҳи,
Шукр эт бу хола, йўкса келур бир бало санго.

Эй гул, ғамингда ашк руҳи зардим³ этди ол⁴,
Билдирди, ўйла, сурати ҳолим сабо⁵ санго.

Душмаз чу шох қурби, Фузулий, гадолара,
Ул шахдан илтифот на нисбат манго-санго.

¹ Д и л ш и к а с т а – кўнгли синик.

² Д ў з м о к – тўзмок, хароб бўлмок,

³ З а р д – сарик.

⁴ О л – қизил.

⁵ С а б о – Шарқ томондан эсадиган тонгги ёқимли ва салкин шамол. Тасаввуфда у Аллоҳ таолонинг раҳмоний нафасига нисбат берилиб, хайрга боис бўлиши айтилади. Сабо ошиқнинг оҳу ноласини Аллоҳга, ўз навбатида, Аллоҳнинг хабарини ошиққа етказди.

Факр¹ мулки тахту олам тарки афсардур² манго,
Шукрилиллоҳ³, давлати бокий муяссардур манго.

Зулфу рухсори хаёли-ла надур ҳолинг, деманг,
Ўйлаямки, кечаю кундуз баробардур манго.

Ҳуру тўби⁴ васфин, эй воиз, бу кун оз айлаким,
Ҳамдам ул тўбихироми⁵ хурпайкардур⁶ манго.

Орадан, эй шамъ, чик, бир гўша тутким, бу кеча
Базм бир хуршидталъатдан⁷ мунаввардур манго.

Верди боди⁸ субҳ⁹ бир хуршидталъат муждасин,
Шамъваш¹⁰, ваҳким, бу дам ўлмак мукаррардур манго.

Зоҳидо, сен қил таважжух¹¹ гўшаи меҳробаким,
Қиблаи тоат хама абруйи¹² дилбардур манго.

Эй Фузулий, жамъ ўлур пайваста эл наззорама,
Арсаи¹³ дашти жунун саҳрои маҳшардур¹⁴ манго.

¹ Ф а к р – тарикатнинг тўртинчи макоми. Дунё неъматлари, вужуд эҳтиёжларидан қўл тортиб, факат Ҳаққа муҳтож бўлиш.

² А ф с а р – тож.

³ Ш у к р и л и л л о ҳ – Аллоҳга шукр.

⁴ Т ў б и й (т ў б о) – жаннатдаги ранг-баранг мевали ва хушбўй серсоя дарахт, баъзан жаннатнинг ўзи.

⁵ Т ў б и х и р о м – тўбий юришли.

⁶ Ҳ у р п а й к а р – комати хурдай, гўзал.

⁷ Ҳ у р ш и д т а л ъ а т – гўзал юзли.

⁸ Б о д – ел, шамол.

⁹ С у б ҳ – тонг. Ваҳдат ёки ваҳдат нурига ишора.

¹⁰ Ш а м ъ в а ш – шам каби, шамга ўхшаган.

¹¹ Т а в а ж ж у х – юзланиш, қараш, майл қилиш.

¹² А б р ў – кош.

¹³ А р с а – майдон, кенглик.

¹⁴ М а ҳ ш а р – қиёмат куни барча ўлганлар тирилиб, сўроққа тўпланадиган жой.

Шарбати лаълингки, дерлар чашмаи хайвон¹ анго,
Ул верир жон дам-бадам ушшокаву ман жон анго.

Ўқларингданким, тиконтак сончилибдур ҳар тараф,
Гулбунедур² ҳам қадим, ҳар ғунча бир пайкон анго.

Холу³ хатдур билман ул ойинаи рухсор уза,
Ё кўзимдан акс солмиш мардуми мужгон⁴ анго.

Тутма, эй қон, дам-бадам туғён эдуб тан чокини,
Қўй, бу манзардан даме наззора қилсун жон анго.

Баҳра⁵ лўълў дишларинг васфин магар сўйлар сабо
Ким, қулок тутмиш садаф⁶ ичра дури ғалтон⁷ анго.

Кўнглима солмиш хатинг завкин фалак қон ютдуруб,
Тифлтакким⁸, ўхудурлар зажр⁹ ила Қуръон анго.

Эй Фузулий, ул санам афғонинга раҳм айламаз,
Тоша бенгзар бағри, таъсир айламаз афғон¹⁰ анго.

¹ Ч а ш м а и х а й в о н – Хизр алайҳиссалом ер остидаги зулмат қаъридан излаб топган ва сувидан ичиб, абадий ҳаётга ноил бўлган мангулик булоғи. Оби ҳаёт, оби хайвон, оби Хизр, Хизр суви, Хизр чашмаси, тириклик суви каби кўпдан-кўп номлар билан ҳам юритилади. Оби ҳаёт тасаввуфда сазъ-ҳаракат билан эришиб бўлмайдиган, Аллоҳ томонидан ўзи хоҳлаган бандаларига бериладиган ладуний (илохий) илм маъносида келади.

² Г у л б у н – гул бутаси.

³ Х о л – тасаввуфда илохий зотнинг ягоналиги тимсоли, ваҳдат нуктаси.

⁴ М у ж г о н – киприк, мижжа. Тасаввуфда маъшуканинг нозу карашмаси туфайли ошиқнинг кўксига санчилиб, уни яралайдиган ўк, найза, ханжар кўзда тутилади. Соликнинг валояти, холи ва мартабаси йўлидаги хижобга ҳам ишора қилинади.

⁵ Б а ҳ р – қатта дарё, денгиз.

⁶ С а д а ф – ичида гавҳар етиладиган ҳукка.

⁷ Д у р и ғ а л т о н – юмалок дур.

⁸ Т и ф л – бола, гўдак, чақалок.

⁹ З а ж р – зулм, азоб, кийнаш.

¹⁰ А ф ғ о н – фиғонлар, нолалар, фарёдлар.

Ҳар замон манзур бир шўҳи ситамгардур манго,
Қанда ўлсам, бир бало Ҳақдан муқаррардур манго.

Ул хама абрўя қилсам сажда ҳар соат нўла,
Қибла ила ул хама абрў баробардур манго.

Ғам дагил жисмимда гар санги маломат захми вор,
Шаҳнаи¹ бозори савдоям, бу зевардур² манго.

Кўзда хунолуда³ пайкониинг хаёли-ла хушам,
Ҳар бири гўёки бир барги гули тардур⁴ манго.

Захмлардан этмадим ҳаргиз⁵ адои шикваким⁶,
Ҳар ўкиинг бир неъматии ғайри муқаррардур⁷ манго.

Ақл иршоди-ла⁸ бўлмоқ ком⁹ мумкиндуру, вале¹⁰,
Доми роҳ ул ҳалқаи зулфи муанбардур¹¹ манго.

Ахтари¹² бахтим вуболин¹³ кўрки, ул маҳдан келан
Меҳрлардур ўзгая, жавру жафолардур манго.

Эй Фузулий, манзили мақсуда етсам, на ажаб?
Хидмати пири муғон¹⁴ иршоди раҳбардур манго.

¹ Шаҳна – посбон, коровул.

² Зевар – безак, зийнат.

³ Хунолуд (а) – конга буланган.

⁴ Гули тар – 1) янги очилган гул; 2) навнихол маҳбуба.

⁵ Ҳаргиз – асло, ҳеч қачон.

⁶ Шиква – шикоят, нолиш.

⁷ Ғайри муқаррар – бетакрор.

⁸ Иршод – тўғри йўл кўрсатиш, раҳбарлик қилиш.

⁹ Ком – бу ерда: 1) мурод, мақсад; 2) етишиш, ноил бўлиш.

¹⁰ Вале – ва лекин.

¹¹ Муанбар – анбар ҳидли, хушбўй, муаттар.

¹² Ахтар – юлдуз.

¹³ Вубол – увол.

¹⁴ Пири муғон – муғлар пири. Тасаввуфда маънавий раҳбар, комил инсон маъноларида қўлланади.

Ё ман ахота илмакул ашёа куллаҳо¹,
На ибтидо санга мутасаввир², на интиҳо.

Ким верса жон йўлингда – бўлур хоки мақдаминг,
Гўёки хоки раҳингдир нақди жонбаҳо.

Сансан қилан мазоҳири уммиду бим эдуб,
Мусони илм ганжи, асосини аждаҳо.

Сандан бўлубдур Аҳмади мурсал макоми қурб,
Таҳсини «Ё»ву «син» ила ташрифи «То»ву «ҳо»³.

Яъқубда нишонаи шавкинг ғаму алам,
Юсуфда нашъаи назаринг беҳжағу баҳо.

Бўлмазди қаҳринг очмаса хони сиёсатин
«Ҳал мин мазид»⁴ лукмасина дўзах иштиҳо.

Ё Раб, балои кайда – Фузулий асирдур,
Ул бедили бу доми кудуратдан эт раҳо⁵.

¹ Маъноси: Эй илмнинг бутун нарсаларини сакловчи.

² М у т а с а в в и р – кўринган, тасаввур қилинган.

³ Бу ерда Куръони каримнинг «Ёсин» ва «Тоҳо» сураларига ишора қилинмоқда.

⁴ Маъноси: Яна борми?

⁵ Р а ҳ о э т м о қ – халос қилмоқ.

Ё Раб, ҳамиша лутфинги эт раҳнамо манго,
Гўстарма ул тариқиқи, етмас санго, манго.

Қатъ айла ошнолиғим анданки ғайрдур,
Онжок ўз ошноларинг эт ошно манго.

Бир йўлда собит эт қадами эътиборими
Ким, раҳбари шариат ўла муктадо манго.

Йўқ манда бир амал санго шойиста, оҳ, агар,
Аъмолима кўра вера адлинг жазо манго.

Хавфи хатарда музтарибам, вор умидким,
Лутфинг вера башорати афву ато манго.

Ман билмазам манго керагин, сан ҳакимсан,
Манъ айла, верма, ҳарна керакмаз санго, манго.

Улдур манго муродки, ўлур санга мурод,
Ҳошоки, сандан ўзга ўла муддао манго.

Ҳабси ҳавода қўйма Фузулий сифат асир,
Ё Раб, ҳидоят айла тариқи фано манго!

Зиҳи зотинг ниҳону ул ниҳондан мосиво пайдо,
Биҳори¹ сунъинга амвож² пайдо, қаър нопайдо.

Баланду пасти олам шоҳиди файзи вужудингдур,
Дагил беҳуда ўлмоқ йўқ экан арзу само пайдо.

Камоли қудратинг изҳори ҳикмат қилмаға этмиш
Ғубори тийрадан ойинаи гетинамо³ пайдо.

Дамодам акс олур миръоти олам қаҳру лутфингдан,
Анинг-чун гаҳ кудурат зоҳир айлар, гаҳ сафо пайдо.

Гаҳи тупроға айлар ҳикматинг минг маҳлико пинҳон,
Гаҳи сунъинг килур тупроғдан минг маҳлико пайдо.

Жаҳон аҳлина то асрори илминг қолмая маҳфий,
Қилибдур ҳикматинг куффор ичинда анбиё пайдо.

Нишони шафқатингдурким, ўлур изҳор ҳамдинг-чун
Фузулий тийра табъиндан каломи жанфизо пайдо.

¹ Биҳор – баҳрлар, денгизлар.

² Амвож – мавжлар, тўлкинлар.

³ Ойнаи гетинамо – жаҳонни кўрсатувчи кўзгу.

Ашриқат мин фалакил беҳжати шамсун ва бихо,
Малаал олама нуран ва суруран ва баҳо¹.

Чикди бир кунки, зиёсинда тамомийи русул,
Ўлди маҳв, ўйлаки, хуршид шуоъинда суҳо².

Ўлди бозори жаҳон равнақи бир дурри ятим³
Ки, дагил икки жаҳон ҳосили ул дурра баҳо.

Рутбаи ҳикмати меърожи камолина кўра,
Ҳукамо фурқаи дун, фалсафа жамъи суфаҳо.

Мунҳийи маърифати ҳоли дил ила доим
Қилур аҳли Ҳақа асрори ҳақиқат инҳо.

Неча тақрир эдайн васфини бир шохингким,
Анго вассоф ўла «Ёсин»у муарриф «Тоҳо».

Эй Фузулий, раҳи шаръини тут ул роҳбаринг,
Бу тариқ ила залолатдан ўзинг айла раҳо.

¹ Маъноси: Гузаллик фалагидан порлоқлик ва куёш чикди, оламни гузаллик, шодлик ва нур билан тўлдирди.

² Суҳо – ҳулқар юлдузлар тўпламидаги энг хира юлдуз.

³ Дурри ятим – шохона, кимматбаҳо дур.

Эй ўлуб меърож бурҳони улувви шон санго!
Ера инмиш кўкдан истикбол эдуб Фуркон¹ санго.

Ҳийни даъвойи муҳаббат муддаий илзомина,
Жоҳил экан эл, камоли илм бас бурҳон санго.

Килки ҳукминг чекди ҳарфи сойири адёна² хат,
Ҳукм исбот этди нафйи сойири адён санго.

Бокийи мўъжиз на ҳожат амри Ҳақ исботина,
Олам ичра мўъжизи бокий етар Қуръон санго.

Васф Жибрили амин этмиш қабули хизматинг,
Сирри Ҳақ кашфина онинг-ла етиб фармон санго.

Сансан ул хотамки, дафъ этмиш тамоми ҳокими,
Хотами ҳукми рисолат топшириб даврон санго.

Ул қадар завки шафоат жавҳари зотингдадир
Ким, келур арзи хато маънида бир эҳсон санго.

Мохи навдур³, йўкса сан этдикда сайри осмон,
Қолдириб бармоқ кетурмиш осмон иймон санго.

Ё наби, лутфинг Фузулийдан кам этма, ул замон
Ким, ўлур таслим мифтоҳи дари ғуфрон⁴ санго.

¹ Фуркон – Қуръони карим.

² Адён – динлар.

³ Мохи нав – янги ой, ҳилол.

⁴ Дари ғуфрон – афв эшиги.

Камоли ҳусн верибдур шароби ноб санго,
Санго ҳалолдур, эй муғбача¹, шароб санго.

Сани малак кўрали ёзмаз ўлди ишки гуноҳ
Вале ёзилди бу юздан бaсе савоб санго.

Лабинг саволина вермаз жавоб ушшокинг,
Савол ўлурса бу сандан, надур жавоб санго?

Жазо кунинда сўралмас хатолар айладигинг,
Етар фиғон ила ман вердигим азоб санго.

Мани қарорим ила қўймаз ўлдинг, эй гардун,
Еридир оҳим ила версам инкилоб санго.

Шуоъи жавҳари тиғиндан умма раҳм, эй дил,
Соғинма сув верай, эй ташна, бул сароб санго.

Фузулий, бошинга ул сарв соя солди бугун,
Улувви рифъат² ила етмас офтоб санго.

¹ М у г б а ч а – муғ (оташпараст)лар ибодатхонасидаги дастёр бола. Тасаввуф ада-биётида содиқ мурид, чин ошиқ ва соқий тимсоли бўлиб келади.

² У л у в в и р и ф ъ а т – энг олий юксаклик.

Шабки, мифтоҳи¹ маҳи нав ўла ганжинакушо,
Қила паймонаи гардуни жавоҳирпаймо.

Гизлаюб чашмаи хуршид сувин кўзай чарх,
Қатра-қатра қила анжум рашаҳотин² пайдо.

Лоларанг ўла шафақдан фалаки минофом,
Дишра солмиш киби акси майи гулгун мино.

Маҳи нав жомини давра кетира сокийи даҳр,
Анжуми чарха сола нашъаи таъсири ҳаво.

Ман ҳам ул руҳфизо роҳи тўкам соғараким,
Нахли ҳиммат рашаҳотиндан ола нашъу намо.

Тутар ўлсам, на ажаб, май этагин дурд сифат,
Айлаюбдур неча тупроғи бу иксир тилло.

Жом давринда, Фузулий, ўқудим май васфин:
Оташи хирмани ғам, оби ҳаёти ҳукамо.

¹ М и ф т о ҳ – калит.

² Р а ш а ҳ о т – томчилар.

Манимтак ҳеч ким зору паришон ўлмасун, ё Раб!
Асири дарди ишқу доғи ҳижрон ўлмасун, ё Раб!

Дамодам жаврлардур чекдигим бераҳм бутлардан¹,
Бу кофирлар асири бир мусулмон ўлмасун, ё Раб!

Кўруб андишаи қатлимда ул моҳи, будур вирдим²
Ки, бу андишадан ул маҳ пушаймон ўлмасун, ё Раб!

Чихормоқ этсалар тандан чеқуб пайконин ул сарвинг,
Чихон ўлсун дили мажруҳ, пайкон ўлмасун, ё Раб!

Жафою жавр ила муътодам³, онларсиз нўлур ҳолим?
Жафосина ҳаду жаврина поён ўлмасун, ё Раб!

Деманким, адли йўк, ё зулми чўх, ҳар хол ила ўлса,
Кўнгил тахтина андан ғайри султон ўлмасун, ё Раб!

Фузулий топди ганжи⁴ офият⁵ майхона кунжиндан,
Муборак мулкдур ул мулк, вайрон ўлмасун, ё Раб!

¹ Б у т – 1) санам; 2) маъшука;

² В и р д – кундалик бажариладиган вазифа, ўқиладиган дуо.

³ М у ъ т о д – ўрганган, одатланган.

⁴ Г а н ж – бойлик, хазина.

⁵ О ф и я т – соғлик, тинчлик, хотиржамлик.

Субҳ чекмиш чарха тиғин, тоша чолмиш офтоб,
Зоҳир этмиш ул маҳи даллока¹ айна интисоб².

Дам-бадам таҳриқи³ тиғиндан бўлур бошлар сафо,
Ўйлаким, сув мавж уруб, зоҳир қилур ҳар дам хубоб.

Ҳар сари мўйимда⁴ бир бош ўлса мўйи сар киби,
Кесса ворин, тиғи хунрезиндан этман ижтиноб.

Кашфи асрори⁵ маломат жавҳари тиғиндадур
Ким, олур бошлардаги савдо жамолиндан никоб.

Ғуссасиндан бошиминг қил киби инжилмиш⁶ таним
Ким, таним-ла тиғи ўртосинда бошимдур ҳижоб⁷.

Тиғи чобук⁸ сайрина оҳуйи Чин⁹ дерсам нўла,
Сайр қилдикча тўқар саҳройи Чина мушки ноб¹⁰.

Мўйи жўлидам-ла¹¹ тиғиндан умидим кесмазам,
Эй Фузулий, холи ўлмаз барқи ломеъдан¹² саҳоб¹³.

¹ Д а л л о к – ходимчи, ходимгар.

² И н т и с о б – 1) ёйилиш, ёзилиш; 2) шодлик, хурсандлик.

³ Т а ҳ р и к – ҳаракат, ҳаракатга келтириш, тўлқинлантириш.

⁴ М ў (й) – соч.

⁵ А с р о р – сирлар.

⁶ И н ж и м о к – ранжимок, хафа бўлмок .

⁷ Ҳ и ж о б – парда. Тасаввуфда Ҳақ ва банда, ошиқ ва маъшук ўртасидаги моне-ликларга ишора қилинади.

⁸ Ч о б у к – 1) тез, чакқон, илдам; 2) шўҳ, ўйноқи, гўзал.

⁹ Ч и н – Хитой.

¹⁰ М у ш к и н о б – тоза, асил мушк.

¹¹ Ж ў л и д а м ў (й) – сочи ёйик, тўзиган.

¹² Л о м е ъ – порлок, ялтирок.

¹³ С а ҳ о б – булут.

Ғолибо, бир аҳли дил¹ тупроғидир дурди шароб
Ким, қилиб ҳурмат, бинолар тутмиш устинда хубоб.

Барку борон² сонмаким, кўрдикча оҳу ашкими,
Билмазам намдур маним, оғлар³ манго ёнар саҳоб.

Эй сўран ҳолим, бу истиғно саволиндан на суд?
Ҳолим айларсан савол, аммо эшитмазсан жавоб.

Дашти ғамда хоки қабрим узра сарви гирдбод,
Чекса бош, ул сарвдан сув кесма, эй сели сароб.

Етмаюб васлина сан Лайливашинг⁴ бир умрдур,
Ман киби Мажнун ўлуб саҳроя душмиш офтоб.

Ул бут абрўсин кўйиб, меҳроба дўндармам юзим,
Кўй мани, зоҳид, манго чўх верма Тангри-чун азоб.

Нақди умринг бир санам ишқинда сарф этдинг тамом,
Эй Фузулий, ох, агар сандан сўралса бу ҳисоб.

¹ Аҳли дил – маърифат аҳли, орифлар.

² Борон – ёмғир.

³ Оғламок – йиғламок.

⁴ Лайливаш – Лайли каби, Лайлига ўхшаш.

Қилса васлинг шомими субҳа баробар, йўқ ажаб,
Расмдур фасли баҳор ўлмоқ баробар рўзу¹ шаб².

Кунки, соянг душдиги ердан турар – бир важҳи вор,
Келса олиқадрлар, фақр аҳли³ турмақдур адаб.

Ўлмадан майхонаи ишқингда масти жоми завқ,
Дузмади базми фалакда Зухра⁴ қонуни тараб.

Жаннати васлингдур ул мақсадки, иймон аҳлина
Қилса Ҳақ рўзи⁵ жаҳаннам оташи улдур сабаб.

Ғолибо, мақсад висолингдурки, дун-кун тинмауб,
Чарх саргардон кезар, билмас надур ранжу тааб⁶.

Бастаи⁷ занжири зулфингдур насими⁸ тармизож⁹,
Ташнаи жоми висолингдур муҳити¹⁰ хушқлаб¹¹.

Қилма файзи неъматии васлинг Фузулийдан дариф,
Йўқдур ўзга матлаби – сандан сани айлар талаб.

¹ Р ў з – кун, кундуз.

² Ш а б – тун, кечаси.

³ Ф а қ р а ҳ л и – фақр макомига мансуб кишилар; сўфийлар.

⁴ З у х р а – Венера сайёраси: уни «фалак чолғувчи»си дейдилар ҳамда гўзаллик, мусикаю ракс ва шодлигу хурсандчилик тимсоли хисоблайдилар.

⁵ Р ў з и (й) – ризқ, насиба.

⁶ Т а а б – қийинчилик, машаққат.

⁷ Б а с т а – боғлик, банд.

⁸ Н а с и м – 1) тонг шамоли; 2) енгил, ёқимли шабада.

⁹ Т а р м и з о ж – нозикмижоз.

¹⁰ М у х и т – уммон, денгиз.

¹¹ Х у ш қ л а б – ташналаб, маҳрум, бебахра.

Сан юзингдан олами равшан килуб солдинг никоб,
Ёзья¹ солсин бу кундан бўйла нурин офтоб.

Сан на нури поксан, эй мазхари² сунъи³ илох
Ким, олур шамъи рухингдан нур мехру⁴ мохтоб⁵.

Акси рўйинг⁶ суя солмиш соя, зулфинг тупроға,
Анбар этмиш тупроғинг один, сувинг исми гулоб⁷.

Елда бўлмиш бўйи зулфинг, сувда акси оразинг⁸
Ким, ели бағрина босиб, суя кўз дикмиш хубоб.

Лаългун⁹ майдур алинда¹⁰ соғари¹¹ сиймин¹² ила,
Ё нигини¹³ лаълдур рашки лабингдан ўлди об.

Килки кудрат лавҳи сийнамда сани килмиш ракам,
Айлауб маҳбублар мажмуъасиндан интихоб¹⁴.

Эй Фузулий ҳар амал қилсанг хатодур ғайри ишқ,
Будурур ман билдиким: «Валлоху аълам бис-савоб»¹⁵.

¹ Ё з и – чўл, дашт, сахро.

² М а з х а р – 1) кўриниш, зохир бўлиш; 2) акс.

³ С у н ь – 1) ясаш, яратиш; 2) иш, хунар, маҳорат.

⁴ М е х р – қуёш.

⁵ М а х т о б (м о х т о б) – тўлин ой.

⁶ Р ў (й) – юз.

⁷ Г у л о б – гул япроқларидан тайёрланадиган хушбўй ичимлик; мажозан: кўз ёши.

⁸ О р а з – юз, чеҳра, жамол.

⁹ Л а ъ л г у н – лаъл рангли, яъни қизил.

¹⁰ А л – қўл.

¹¹ С о ғ а р – май ичадиган пиёла, жом, қадах. Тасаввуфда ғайб сирларини мушоҳада қиладиган орифнинг қалби. Мастлик ва шавқни ҳам соғардан тилайдилар.

¹² С и й м и н – кумушранг, оппоқ.

¹³ Н и г и н – узук.

¹⁴ И н т и х о б – сайлаш, танлаш.

¹⁵ М а ъ н о с и : тўғриси Аллох яхши билади.

Кўҳкан¹ Ширина ўз нақшин чекуб, вермиш фириб,
Кўр на жохилдур, йўнар тошдан ўзи-чун бир ракиб.

Қошларинг ёйи бир ўк лутф айламиш ҳар ошиқа,
Ман ҳам андан айларам бир ўк таманно², ё насиб!

Тўтиёйи хоки пойинг³ файзина йўл бўлмишам,
Нури чашмим айб қилма, кўр ўлур дерлар ғариб.

Музтарибдур⁴ чораи дардимда, ваҳким, билмаюб
Бир давосиз дарда ўргатмиш ўзин мискин табиб.

Барки охиндан эви⁵ ҳар гўша бўлмиш рахналар⁶,
Кел, кўр, эй гулким, гирифтори қафасдур андалиб⁷.

Эй манга сабр эт деян, ҳоли дилимдан беҳабар,
Ишк ўлан ерда недур ором ё найлар шикаб⁸?

Эй Фузулий, инжима, сандан тағофул қилса ёр,
Расмдурким гўстара аҳбоба⁹ истиғно¹⁰ ҳабиб.

¹ Кўҳкан – Фарходнинг лақаби: тоғ қазувчи.

² Таманно – истак, хоҳиш, мақсад.

³ Хоки пой – оёқ ости тупроғи.

⁴ Музтариб – изтиробда қолган, паришон, бетоқат.

⁵ Эв – уй, хона.

⁶ Рахна – дарз, ёрик, тешиқ, дарча.

⁷ Андалиб – булбул.

⁸ Шикаб (шикеб) – 1) сабр, тоқат, чидам; 2) ором, тинчлик;

⁹ Аҳбоб – дўстлар, сирдошлар.

¹⁰ Истиғно – эҳтиёжсизлик. Сўфийнинг риёзат босқичларидан бири – Худо ҳақида ўзида билим ҳосил қилган киши Аллоҳнинг ҳаёли ва ишки билан ўзига эҳтиёжсизликни шиор этади.

Улки, ҳар соат куларди чашми гирёним кўруб,
Оғлар ўлди ҳолима бераҳм жононим кўруб.

Айлаян таъйин ажзойи¹ мудово² дардима,
Тарк эдуб, жамъ этмади ҳоли паришоним кўруб.

Лоларухлар³ кўксиминг чокина қилмазлар назар,
Ҳеч бир раҳм айламазлар доғи пинҳоним кўруб.

Тут кўзин, эй дуди дил, чархингки, даврин тарк эдуб,
Қолмасин хайратда чашми гавҳарафшоним⁴ кўруб.

Партави⁵ хуршид сонманг, ердаким, даври фалак
Ера урмиш офтобин моҳитобоним⁶ кўруб.

Сувда акси сарв сонмангким, кўпориб, боғбон
Суя солмиш сарвини, сарви хиромоним⁷ кўруб.

Эй Фузулий, билки ул гул оразин кўрмиш дагил,
Кимки таън айлар маним чоки гирибоним⁸ кўруб.

¹ А ж з о – узвлар, кисмлар, бўлақлар.

² М у д о в о – даво, дори-дармон.

³ Л о л а р у х – лола юзли, кизил юзли, гўзал маҳбуба.

⁴ Г а в х а р а ф ш о н – гавҳар сочувчи.

⁵ П а р т а в – нур, ёғду, шуъла, ёруғлик.

⁶ М о ҳ и т о б о н – порлок ой.

⁷ С а р в и х и р о м о н – хиром этувчи сарв, яъни келишган қоматли, чиройли юрувчи маҳбуба.

⁸ Г и р и б о н – ёка.

Рўзгорим бўлди даврони фалакдан инкилоб,
Қон ичар ўлдим, аёгин¹ чекди базмимдан шароб.

Шуълаи оҳ ила ёндирдим дили саргаштайи²,
Бир ўд ўлдим, чиркинан³ чеврамда ўлмазми кабоб,

Лаълинг ила бода⁴ баҳс этмиш, зиҳи⁵ гумроҳлик,
Ўлди вожиб айламак ул беадабдан ижтиноб⁶.

Вермаз ўлди йўл висола печи⁷ зулфинг, оҳким,
Риштаи тадбирдан даврони кажрав⁸ очди тоб⁹.

Ўлмади ул моҳа равшан ёндиғим ҳижрон куни,
Ёндиғим шаб то саҳар шамъинг на билсин офтоб.

Кўзки пайконин хаёли-ла сочар ҳар ён сиришк,
Бир садафдур, катраи борони айлар дурри ноб¹⁰.

Ўлди абри¹¹ дуди оҳим пардаи рухсори мох,
Оҳким, олмас жамолиндан ҳануз ул маҳ никоб.

Кесмади мандан сари кўйинда озорин ракиб,
Эй Фузулий, неша жаннат ичра йўқ дерлар азоб.

¹ А ё г (а ё к) – кадах, жом, коса.

² С а р г а ш т а – сарсон, саргардон, овора.

³ Ч и р к и н м о к – айланмок.

⁴ Б о д а – май, шароб.

⁵ З и х и – яхши, ажаб, соз, гўзал, қандай яхши.

⁶ И ж т и н о б – узоқлашиш, четлашиш, сақланиш.

⁷ П е ч – 1) ўралиш, буралиш, тўлганиш; 2) соч ҳалқаси, тугуни, жингалаги.

⁸ К а ж р а в – эгри, тесқари юрвчи; мажозан: макқор, ҳийлагар.

⁹ Т о б – бу ерда: тугун, чин.

¹⁰ Д у р р и н о б – тоза, тиник, кимматбаҳо дур.

¹¹ А б р – булут.

Дарди ишким дафъина заҳмат чекар доим табиб,
Шукрим, ўлмиш анго заҳмат, менго роҳат насиб.

Бир забондур шарҳи ғам тақририна¹ ҳар барги гул,
Айламаз беҳуда гул кўрдикда афғон андалиб.

Билса завқим васлдан фуркатда афзун ўлдиғин,
Дам-бадам манғим раво кўрмазди рашкиндан ракиб.

Таъни ғафлатдур париталъатлара² изҳори ҳол,
Сонмаким, аҳбоб ҳолиндан ўлур ғофил ҳабиб.

Оҳ, билмам, найлайим, куртулмок³ ўлмаз қайддан,
Ман ҳарифи⁴ содадил, хўблар жамоли дилфириб⁵.

Шамъ курби-ла тафохур⁶ қилма, эй парвонаким,
Хирмани умринг куяр барги фанодан⁷ анкариб⁸.

Нўла оғларса, Фузулий, равзаи кўйинг онгиб⁹,
Ложарам¹⁰ гирён ўлур қилғоч ватан ёдин ғариб.

¹ Та к р и р – тасдиклаш, баён қилиш.

² П а р и т а л ъ а т – паричехра.

³ Қ у р т у л м о к – қутулмок, озод бўлмок.

⁴ Ҳ а р и ф – 1) ёр, дўст; 2) ракиб, душман.

⁵ Д и л ф и р и б – 1) йўлдан оздирувчи, дилни мафтун қилувчи; 2) дилрабо, дилбар.

⁶ Т а ф о х у р – фахрланиш, мағрурлик.

⁷ Ф а н о – ўлим, ажал, йўқ бўлиш. Тасаввуфда банданинг Ҳақда фано бўлиши, яъни башарий хусусиятларнинг илоҳий сифатлар ичра маҳв бўлиши.

⁸ А н к а р и б – 1) эҳтимол, чамаси, шекилли; 2) яқинда, яқин орада.

⁹ О н г и б – эслаб, ёдлаб.

¹⁰ Л о ж а р а м – албатта, шубҳасиз.

Ғайра¹ айлар бесабаб минг илтифот ул нўшлаб²,
Илтифот этмаз манга мутлак, надур билмам сабаб?

Жавр ўлур одат ғазаб вақти, на одатдур буқим,
Жаврин оз айлар манга ул тундхў³ қилғач ғазаб.

Нўла ғамзанг фикри душдиса дили сўзонима⁴,
Золиминг гар ўлса оташ манзили, ўлмас ажаб.

Дам-бадам гар душса кўздан дурри ашқим, важҳи вор –
Ёш ушоқлардур⁵ етим⁶, онларда йўқ расми адаб.

Жаври кўнглимдур чекан, кўздур кўран рухсоринги,
Аллоҳ, Аллоҳ, ком олон кимдир, чекан кимдур тааб?

Ёр бедод айламаз ушшоқ фарёд этмадан,
Ҳар неча рўзи муқаддар⁷ ўлса, вожибдур талаб.

Мутриб⁸, оғлатма сурудинг-ла⁹ Фузулий хастани,
Сели ашқиндан сақин, қўпмоя бунёди тараб¹⁰.

¹ Ғ а й р – ёт, бегона, ўзга.

² Н ў ш л а б – 1) ширинлаб; 2) махбуба.

³ Т у н д х ў (й) – жаҳли тез, ўжар.

⁴ С ў з о н – ёлқинли, куйган.

⁵ У ш о қ – бу ерда: гўдак, бола.

⁶ Я т и м – бу ерда: тартибсиз, кулоксиз.

⁷ М у қ а д д а р – тақдир қилинган.

⁸ М у т р и б (м у ғ а н н и й) – орифлар дилини рамзлар кашфию ҳақиқатлар баёнига тўлдирадиган, файз етказувчи. Илохий оламдан огоҳ этувчилар ва комил пирларга ҳам ишора қилинади. Унинг куйи – маърифат, кўшиги – ҳақиқат.

⁹ С у р у д – куй, оханг; қўшиқ, ашула.

¹⁰ Т а р а б – шодлик, хурсандчилик, айшу ишрат.

Эй новаки шавкинг сипари сийнаи аҳбоб,
Зулфинг хама арбоби вафо сайдина куллоб.

Меҳробда шакли хама абруйи латифинг,
Вожиб бу жиҳатдан камуя саждаи меҳроб.

Сўзим дер эдим шамъ санго айлая равшан,
Наззораи рухсорингга йўк шамъда ҳам тоб.

Хуршид жамолиндан ул ой солди никобин,
Субҳ ўлди, дур, эй бахт, надур мунча шакархоб?

Дун субҳ етурдим фалака сели сиришким,
Ғарк этди фалак узра ўлан анжуму гирдоб.

Соқий, магар ул лаъл сўзин дер майи ноба
Ким, душди аёғина, алин ўпди майи ноб?!

Жамъияти, асбоба кўнгил верма, Фузулий
Ким, тафриқадур хотира жамъияти асбоб.

Субҳ солиб моҳи рухингдан ниқоб,
Чиққи, тамошоя чиқар офтоб.

Риштаи жоним етар, эт бир гирех,
Солма сари зулфи сумансоя тоб.

Маст чиқиб, солма назар ҳар ёнго,
Кўрма равоким, ўла олам хароб.

Кесма назар жониби ушшоқдан,
Нолаи дилсўздан эт ижтиноб.

Шомлар анжум сонирам субҳатак¹,
Эй шаби ҳажринг манга рўзи ҳисоб.

Дўзаха кирмаз ситамингдан ёнон,
Қобили жаннат дагил аҳли азоб.

Солди оёқдан ғами олам мани,
Вер манга ғам дафъина, сокий, шароб!

Раҳм кил афтодаларинг ҳолина,
Ҳеч керакмазми санго бир савоб?

Ёр савол этсаки: «Ҳолинг надур?»
Хаста Фузулий на верурсан жавоб?

¹ С у б ҳ а – тасбех.

Пойбанд ўлдим сари зулфи паришонинг кўруб,
Нутқдан душдим лаби лаъли дурафшонинг кўруб.

Ўда ёқдим шамъваш жоним боқиб рухсоринга,
Чарха чекдим дуди дил сарви хиромонинг кўруб.

Кездирар ҳарён кўзим ашк ичра бағрим порасин
Хилъати гулгун ила рахш узра жавлонинг кўруб.

Бир замон чекмазки, дил тиғингдан ўлмаз чок-чок,
Очилур ҳардам тутилмиш кўнглим эҳсонинг кўруб.

Кўнглими танҳолик айларди паришон, сийнада
Ўлмасайди жамъ ҳар ёнинда пайконинг кўруб.

Банду зиндони ғаму меҳнатдан ўлмишдим халос,
Оҳким, душдим яна зулфу занаҳдонинг кўруб.

Эй Фузулий, бунчаким тутдинг ниҳон ҳоли дилинг,
Оқибат фаҳм этди эл чоки гирибонинг кўруб.

Эй асири доми ғам, бир гўшаи майхона тут!
Тутма зухходинг¹ муҳолиф пандини, паймона тут.

Дишладимса лаълинг, эй қоним тўқан, қаҳр айлама,
Тутки, қон этдим, адолат айла, қони қона тут!

Чиркануркан бошинга, шамъи рухингдан жоними
Манъ қилма, они ҳам ул шамъа бир парвона тут!

Гар санга афғоними беҳуда дерса муддаий²,
Ул сўза тутма кулок, ман чекдигим афғона тут!

Тутмазам занжири зулфи таркин, эй носих³, мани –
Хоҳ бир оқил хаёл эт, хоҳ бир девона⁴ тут!

Эй ўлуб султон, деян дунёда мандан ғайри йўқ,
Сан ўзинг бир чуғз⁵ бил, дунёни бир вайрона тут!

Эй Фузулий, даҳр⁶ золининг⁷ фирибиндан сақин,
Ўлма ғофил, эр каби тебран, ишинг мардона тут!

¹ З у х х о д – зохидлар.

² М у д д а и й – даъвогар, ракиб.

³ Н о с и х – насихатгўй.

⁴ Д е в о н а – ишкка ошиғи хайрону саргашта бўлган ва сулукка мансуб киши.
Ошиқнинг мағлубияти ҳам девоналик дейилади.

⁵ Ч у ғ з – бойқуш, бойўгли.

⁶ Д а х р – 1) дунё, олам; 2) давр, замон.

⁷ З о л – кекса, қари. Д а х р з о л и – эски дунё.

Мурда жисмим илтифотингдан бўлур ҳардам ҳаёт,
Ўлурам гар қилмасанг ҳардам манга бир илтифот.

Ёза билмаз лабларинг¹ васфин тамоми умрда
Оби ҳайвон верса Хизра² килку зулматдан давот³.

Ман фақирам, сан ғаний⁴, вергил закоти⁵ ҳуснким,
Шаръ⁶ ичинда ҳам мангодур, ҳам санго вожиб закот.

Кўрмайинча ҳуснинги иймона келмаз ошиқинг,
Юз паямбар жамъ ўлуб, гўстарсалар минг мўъжизот.

Мазҳари осори⁷ қудратдур вужуди комилинг,
Файзи фитратдан⁸ ғараз⁹ сансан, туфайлинг¹⁰ коинот.

Жавҳари зотингдадур мажмуъи авсофи¹¹ камол,
Бу сифот илаки сансан, қандадур бир пок зот?

Ишка то душдинг, Фузулий, чекмадинг дунё ғамин,
Билки, қайди ишқ эмиш доми тааллуқдин¹² нажот.

¹ Л а б – сўфийлар истилоҳотида маънавият олаmidан анбиёга малаклар восита-сида, авлиёга эса илҳом орқали нозил бўладиган калом. Пирнинг илоҳий маърифатга кон сўзи ва унинг мазмуни ҳам кўзда тугилади.

² Х и з р – «оби ҳайвон», яъни тириклик сувини излаб топган ва ундан ичиб, абадий ҳаётга ноил бўлган пайғамбар ёки валий киши. У одамларни мушкул аҳволдан қутқарадиган, уларга тўғри йўлни кўрсатадиган ҳалоскор ва ошиқлар ҳомийси ҳисобланади.

³ Д а в о т – сиёҳдон.

⁴ Ғ а н и й – бой, бадавлат.

⁵ З а к о т – Ислом динида мухтожлар фойдаси учун ҳар йили умумий даромаднинг қирқдан бир улуши миқдориди бериладиган солиқ.

⁶ Ш а р ь – шариат, Ислом қонун-қоидалари.

⁷ О с о р – бу ерда: белгилар, нишонлар.

⁸ Ф и т р а т – бу ерда: яратилиш.

⁹ Ғ а р а з – мақсад, ният, муддао.

¹⁰ Т у ф а й л – сабаб, баҳона.

¹¹ А в с о ф – васфлар, таърифлар, мактовлар.

¹² Т а а л л у қ – дунёга боғлиқлик.

Сабо, ағёрдан пинҳон, ғамим дилдора изҳор эт,
Хабарсиз ёрими ҳоли харобимдан хабардор эт!

Кетур ёдим анинг ёнинда гар кўрсангки, қаҳр айлар,
Хамуш ўлма, яна дашном тақриби-ла¹ такрор эт!

Кўнгил, ғам кунларин танҳо кечурма, иста бир ҳамдам,
Ажал хобиндан, афғонлар чекуб, Мажнуни бедор эт!

Чу² йўқ ишқ оташи бир шуъла чекса тоқатинг, эй най,
Бош оғритма, дами ишқ урма, онжак нолаи зор эт!

Мани парвонатак рашк ўдина, эй шамъ, ёндирма,
Етар, хуршиди рухсоринг чироғи базми ағёр эт!

Гирифтори ғами ишқ ўлали овораи даҳрам,
Ғами ишқа мани бундан батар, ё Раб, гирифтор эт!

Фузулий, боҳмоқ ўлур ул гунаш³ ёди-ла хуршида,
На важҳ илаким ўлса кун кечар, фикри шаби тор⁴ эт!

¹ Т а қ р и б – восита, баҳона.

² Ч у – 1) чунки, агар, модомики; 2) ўхшаш, бамисоли.

³ Г у н а ш – қуёш.

⁴ Ш а б и т о р – қоронғи тун.

Юру етир манга, эй сийми ашк, бедод эт,
Гар оқча била олинмиш кул эсам, озод эт!

Йитирма итлари овозининг кўнгил завқин,
Етар каро кечалар, ҳарза-ҳарза фарёд эт!

Хароб ўлан кўнгил, эй бут, санинг мақомингдур,
Тағофул айлама, бир қоч тош ила обод эт!

Эшитмадингми, кўнгил, ишк мушкул ўлдиғин,
Санго бу мушкул иши, ким дедиким, бунёд эт!

Хилофи одата чўқ ўлма, эй пари, мойил,
Етар фусун ила тасхири одамизод эт!

Сабо, асирлари қасдин айламиш ул гул,
Бизи ҳам анда агар душса фурсатинг, ёд эт!

Фузулий, истар эсанг издиёди¹ рутбаи фазл,
Диёри Руми кузат, тарки хоки Бағдод эт!

¹ Издиёд – ортиш, кўпайиш.

Акси рухсоринг ила ўлди музайян миръот,
Бадани мурдая файзи назаринг верди ҳаёт.

Бенгзадардим қадди мавзунингга, филжумла, агар,
Жон ичинда алиф этсайди қабули ҳаракот.

Хат бу мазмун иладур тарфи занахдонингда
Ки, бу зиндонинг асирина йўқ уммиди нажот.

Кокилинг қилди муқаррар манга саргашталиги,
Демасин кимсаки, вор гардиши гардуна сабот.

Ғамза пайконин эдар ошиқа чашминг садақа,
Ўйлаким, мардуми мунъим вера муҳтожа закот.

Офарин жавҳари мақбулингаким, оламда
Мумкин ўлмаз бу сифот илаки, сансан бир зот.

Эй Фузулий, вараъу зуҳд ила муътод ўлдинг,
Билмадинг ҳолинги, беҳуда кечурдинг авкот.

Баҳри ишка душдинг, эй дил, завки дунёни унут,
Болиғ ўлдинг, кел раҳимдан ичдигинг қони унут!

Верди рихлатдан хабар мўйи сафиду¹ рўйи зард²,
Чеҳраи гулгун ила зулфи паришони унут!

Чек надоматдан кўка дуди дилинг, тўк конли ёш,
Сарви нозин таркин эт, гулбарги хандони унут!

Кўр, ғанимат фақр мулкинда гадолиқ шевасин,
Эътибори мансабу даргоҳи султони унут!

Чекма олам қайдини, эй сарбаланди фақр ўлан,
Салтанат тахтина эрдинг, банди зиндони унут!

Лавҳи хотир сурати жонона қил ойинадор,
Они ёд эт, ҳар наким ёдингдадур, они унут!

Маъсият³ дарсинг етар, такрор қил, дўндир варақ,
Ўзга ҳарфин машқин эт, ул дарси унвони унут!

Эй Фузулий, чек маломат раҳгузориндан кадам,
Лаҳза-лаҳза чекдигинг беҳуда афғони унут!

¹ Мўйи сафид – оқ соч.

² Рўйи зард – сарик, заъфарон юз.

³ Маъсият – гуноҳ.

Тилисми ганж учун минг исми аъзам¹ ёд тутдинг, тут,
Тилисми синдириб, ганжи тўкиб, исми унутдинг, тут!

Тўкиб май, жоми май тутмоқ таманносин чиқар бошдан,
Ўкуш² конлар тўкуб оламда чўқ хуноба ютдинг, тут!

Шароби ноб завқиндан на ҳосил чун дагил боқий,
Риёзи умра минг тез сув вериб, охир қурутдинг, тут!

Чу не Жамшид билмишдур бақо кайфиятин, не Жам
Бу базм ичра Жаму Жамшид алиндан жом тутдинг, тут!

Фузулий, қил қиёс ҳолинг аҳли даҳр ҳолиндан,
Қимору макру тазвиру хиял аҳлиндан ўтдинг, тут!

¹ И с м и А ъ з а м – Худонинг исмларидан бири – ким уни билиб олса, ҳар қандай мушкулотни еча олади.

² Ў к у ш – кўп, ҳисобсиз.

Хатти рухсоринг эдар лутфда райҳон ила баҳс,
Хусни суратда жамолинг¹ гули хандон² ила баҳс.

Юзинга дурмасун ойна³ уруб лофи сафо,
На раво маҳ кила хуршиди дурахшон⁴ ила баҳс.

Гарчи шамшодда⁵ чўх лофи латофат вордур,
Йўрулур айласа ул сарви хиромон ила баҳс.

Қилса жон лаълинг илан файз етурмак баҳсин,
Жониби⁶ лаълини тут, эй кўнгил, эт жон ила баҳс.

Душар ўз шамъ дилина бу сабабдинки, килур
Дил узодиб кечалар ул маҳитобон ила баҳс.

Жаннати кўйинга зуҳд аҳли⁷ муносиб десалар,
На муносибки, қилам бир неча нодон ила баҳс.

Сифати хуснинг эдар хаста Фузулий, на ажаб,
Хусни гуфторда гар айласа Ҳассон⁸ ила баҳс.

¹ Ж а м о л – ошиқнинг кучли рағбат ва талабига кўра маъшуканинг ўз жамолини намоён этиши: илоҳий тажаллий.

² Г у л и х а н д о н – очилган гул; мажозан: маҳбуба.

³ О й и н а (к ў з г у) – илоҳий мазҳар бўлган комил инсон қалби. Чунки ойна деганда, Аллоҳнинг зоти, сифатлари, исмларига ишора қилинадики, уларнинг барчаси комил инсон қалбида акс этади.

⁴ Д у р а х ш о н – порлок, ялтирок, ёруғ.

⁵ Ш а м ш о д – кичик ва хушбўй гулли, хамиша кўм-кўк яшнаб турадиган хушқомат ва чиройли дарахт.

⁶ Ж о н и б – томон, тараф.

⁷ З у ҳ д а ҳ л и – зоҳидлар

⁸ Ҳ а с с о н – илк бор Ислонни улуғлаб шеърлар ёзгани учун Пайғамбар Муҳаммад алайҳиссаломнинг шоирлари сифатида шуҳрат топган машҳур араб шоири Ҳассон ибн Собит (563-674).

Жаҳон ичра ҳар фитнаким, ўлса ҳодис¹,
Анга сарви қаддингдур албатта боис.

Мадорисда² таҳқиқи³ мўйи миёнинг⁴,
Дакойиқдан⁵ ўртоғ солмиш мабоҳис⁶.

Муваҳхидлара⁷ қилма инкор, зоҳид,
Майи ваҳдати⁸ сонма уммул-хабоис⁹.

Икки дийдасиз олама Юсуфу¹⁰ сан,
Сиза йўқ жаҳон ичра имкони солис¹¹.

Манга жамъ ўлур кандаким вор, бир ғам,
Манам мулки ғам ичра Мажнуна ворис.

Тўқуб ашк кўйингда, васлинг дилар дил,
Сочар нафъ учун дона тупроға ҳорис¹².

Узору¹³ лабинг васфин айлар Фузулий,
Анга ҳам муфассир¹⁴ дерам, ҳам муҳаддис¹⁵.

¹ Ҳ о д и с – содир бўлган, юз берган.

² М а д о р и с – мадрасалар.

³ Т а х қ и қ – нарсанинг моҳиятини билиш, ҳақиқатга етиш. Тасаввуфда банданинг ҳақиқатни кашф этиш учун қиладиган саъй-ҳаракати.

⁴ М и ё н – бел. Тасаввуфда комил инсоннинг фикру тахайюли. Ингичка (қилдай) бел – бу фикру тахайюлнинг нозик ва теранлиги. Солиқнинг вужуди ҳижобига ҳам ишора қилинади.

⁵ Д а к о й и қ – чуқур ва нозик маънолар.

⁶ М а б о ҳ и с – баҳсу мунозара.

⁷ М у в а ҳ х и д – Аллоҳни ягона ва танҳо деб билувчи киши.

⁸ М а й и в а ҳ д а т – Аллоҳнинг ягоналигини ҳис қилиш маърифатига эриштирадиган май.

⁹ У м м у л - х а б о и с – ёмонликлар онаси, яъни шароб, май.

¹⁰ Ю с у ф – хусну малоҳатда тенгсиз Юсуф алайҳиссалом назарда тугилади. Қуръони каримда киссаси батафсил келган Юсуф алайҳиссалом хусн ва камолда тенгсиз бўлган, Аллоҳнинг кўплаб синовларига учраган пайғамбар; мажозан: гўзал маҳбуба.

¹¹ С о л и с – учинчи.

¹² Ҳ о р и с – 1) экин экувчи, деҳқон; 2) посбон, назорат қилувчи.

¹³ У з о р – 1) юз, чеҳра; 2) хусн, жамол; 3) бет, саҳифа.

¹⁴ М у ф а с с и р – Қуръони каримни шарҳ-тафсир қилувчи олим.

¹⁵ М у ҳ а д д и с – ҳадисни тўплаш, саралаш ва шарҳлаш билан шуғулланадиган олим.

Эй ғубори кадаминг арши барин бошина тож,
Шарафи зотинга аднойи маротиб меърож.

Мунтаҳо шаръина адёни тамомии русул,
Баҳрсан, сойири арбоби рисолат амвож.

Хозини ганжи шафоат сани килмиш Эзид,
Ҳеч ким йўқки, санга ўлмая охир мухтож.

Суннатинг мағфират асбобина минхожи ҳусул,
Тоатинг маъсият амрозина тадбири илож.

Халка тақлиди сулукинг сабаби ҳусни маош,
Мулка тағйири тарикинг асари сӯи мизож.

Қоим ўлмазди низому насақи асли вужуд,
Вермасайдинг асари адл ила дунёя ривож.

Шукрилиллоҳки, Фузулийни эдуб доҳили файз,
Рағбатинг доираи хавфдан этмиш ихрож.

Жон чикар тандан кўнгил зикри лаби ёр айлагач,
Тан олур жон янглидан ул лафзи такрор айлагач.

Қилма, эй афғон, кўзин бедор, масти хоб экан,
Ўлмаё бир фитна пайдо ўла, бедор айлагач.

Сухбатимдан ор эдиб, эй гул, мани тарк этмаким,
Гул ўлур афсурда¹ тарки сухбати хор² айлагач.

Ворими фикри дахонинг-ла йўх этдимким, казо³
Бўйла амр этмиш манга йўхдан мани вор айлагач.

Арзи рухсор эт букун, эй мах, гум⁴ ўлсин кўкда кун,
Ўйлаким анжум⁵ ўлур, кун арзи рухсор айлагач.

Ҳар забон бир тигдур гўё Зулайхо⁶ қатлина,
Юсуфи олмоқда аҳли ишқ бозор айлагач.

Нолаи зорим, Фузулий, хуш келур ул гулруха⁷,
Очилур гул кўнгли булбул нолаи зор айлагач.

¹ А ф с у р д а – 1) эзилган, сўлгин; 2) тушкун, ғамгин,

² Х о р – тикан.

³ Қ а з о – тақдир, қисмат. Аллоҳ таолонинг ҳамма нарсаларнинг келажакда қандай бўлишини олдиндан билиши.

⁴ Г у м – йўқолиш, гойиб бўлиш.

⁵ А н ж у м – юлдузлар.

⁶ З у л а й х о – Юсуф алайҳиссаломни яхши кўриб қолган аслзода аёл. Бу ерда Шарқда машҳур Юсуф ва Зулайхо қиссасига ишора қилинмоқда. Бошқа ишқий қиссалардан фарқли ўларок, унда Юсуф – машшук, Зулайхо – ошиқ ҳисобланади. Илохий ҳусну малоҳат соҳиби бўлган Юсуф муҳаббатига эришолмаган Зулайхо тухмат билан уни зиндонга солдиради.

⁷ Г у л р у х – гул юзли, гўзал юзли.

Кўнглим очилур зулфи паришонинги кўргач,
Нутким тутулур ғунчаи хандонинги кўргач.

Боқдукча санга қон сочилур дийдаларимдан,
Бағрим дилинур новаки мужгонинги кўргач.

Раънолик ила қомати шамшоди қилан ёд
Ўлмазми хижил сарви хиромонинги кўргач.

Чўқ ишқа ҳавас эдани кўрдимки, ҳавосин
Тарк этди санинг ошиқи нолонинги кўргач.

Кофирки, дагил муътарифи¹ нори² жаҳаннам,
Иймона келур оташи хижронинги кўргач.

Нозиклик ила ғунчаи хандони эдан ёд,
Этмазми ҳаё лаъли дурафшонинги кўргач.

Сан холи дилинг сўйламасанг нўла, Фузулий,
Эл фаҳм килур чоки гирибонинги кўргач.

¹ М у ъ т а р и ф – тан олган, иқрор.

² Н о р – 1) ўт, олов; 2) анор; 3) дўзах.

Ўлур қаддим дуто¹ ишқинг йўлида ҳар бало кўргач,
Тарик аҳлина² одатдур тавозуь ошно кўргач.

Ниҳон ишқими маълум этса олам дуди оҳимдан,
Ажаб йўққим, гумони ганж эдар халқ аждаҳо кўргач.

Фузун ўлдикча ишқим, гарм³ ўлур ашқим кўзим ичра,
Агарчи сув бурудат⁴ касбини айлар ҳаво кўргач.

Ўқунг ҳар лаҳзақим, жоним дилар, кўнглим қилар афғон,
Биайних⁵ ўйлақим, фарёд эдар итлар гадо кўргач.

Ривожи нақд нақши сиккадандур⁶, нўла қадр этсун,
Манга эл жисми урөнимда нақши бўрө⁷ кўргач.

Мани дарвеша⁸ эл ҳам жавр эдар, сан жавр қилдикча
Ким, айлар зулм манъин, подшоҳим, сан раво кўргач.

Фузулийни ёшур, эй заъф⁹, маҳвашлар жафосиндан
Ки, маҳвашлар килурлар минг жафо бир мубтало кўргач.

¹ Ду то (х) – эгилган, икки букилган.

² Т а р и к а ҳ л и – сўфийлар, дарвешлар.

³ Г а р м – иссиқ, кайноқ.

⁴ Б у р у д а т – совуқ, совуқлик.

⁵ Б и а й н и х – худди ўзи, айнан, бамисоли.

⁶ С и к к а – пул зарб қилиш.

⁷ Б ў р ө – бўйра.

⁸ Д а р в е ш – тасаввуф истилоҳотида изловчи, истовчи маъносини ифодалаб, сўфий, фақир, ошиқ, ориф, соҳибдил, соҳибасрор, соҳибназар каби ўзини Ҳаққа бағишлаган кишиларнинг тимсоли бўлиб келади.

⁹ З а ъ ф – қувватсизлик, ҳолсизлик, хасталиқ.

Эй кўнгил, ёри иста, жондан кеч,
Сари кўйин кузат, жаҳондан кеч!

Ё тамаъ кес ҳаёт завқиндан,
Ё лаби лаъли дилситондан кеч!

Мулки тажриддур фароғат уйи,
Тарки мол айла, хонумондан кеч!

Ломакон¹ сайрининг азиматин эт!
Бу хароб ўлажақ макондан кеч!

Эътибор этма мулки дунёя,
Эътибори улувви шондан кеч!

Аҳли дунёнинг ўлмаз охирати,
Гар буни истар эсанг, ондан кеч!

Масканинг базмгоҳи ваҳдатдур,
Эй Фузулий, бу хокдондан² кеч!

¹ Л о м а к о н – ваҳдат олами бўлиб, у зухур этадиган жой ирфон соҳибларининг соф кўнгилларидир.

² Х о к д о н – тупроқ уйи, яъни дунё.

Кимсада рухсоринга тоқати наззора йўх,
Ошики ўлдирди шавқ, бир назара чора йўх.

Бағри бутунлар¹ манга таъна эдарлар мудом,
Ҳолими шарҳ этмага бир жигари пора йўх.

Йиғди маним бошима даҳр ғамин, найласин,
Бодия² ишқда ман киби овора йўх.

Даҳрда ҳамто³ санга вор парирух десам,
Вор, гўзал чўк, вале сан киби хунхора йўх.

Кўзда кезиб чирқанур қатраи ашким мудом,
Қатраи ашким киби чарҳда сайёра йўх.

Чок кўруб кўксими қилма иложим, табиб,
Зоеъ ўлур марҳаминг, манда битар ёра йўх.

Зорлиғим ишқдан вор, Фузулий, вале,
Ул маҳи бемехрдан⁴ раҳм мани зора йўх.

¹ Тасаввуфий тушунчага кўра, кўнгли (бу ерда: бағри) бутунлик – илоҳий жазба ва ишқдан беҳабарликни, кўнгли синиклик эса илоҳий ишқ шавқиға ошноликни билдиради.

² Б о д и я – чўл, дашт, саҳро.

³ Ҳ а м т о – тенг, шерик.

⁴ Б а д м е ҳ р – меҳри йўк, кўнгли каттик, шафқатсиз.

Лабларингтак лаълу лафзингтак дури шахвор йўх,
Лаълу гавҳар чўх, лабингтак лаъли гавҳарбор йўх.

Сандан этмам дод: «Жавринг вор, лутфинг йўх» деюб,
Масти завки шавкигам, бирдур ёнимда вор-йўх.

Кима изҳор айлайим билмам бу пинҳон дардими,
Вор юз минг дарди пинҳон, қудрати изҳор йўх.

Давр сармасти шароби ғафлат этмиш олами,
Мунча сармастинг тамошосина бир хушёр йўх.

Халки мадхуш¹ айламиш хоби шаби тули амал²,
Субҳ таҳқиқи аломотина бир бедор йўх.

Сурати зебо санамлар йўк деман бутхонада³,
Вор чўх, аммо санга бенгзар бути хунхор йўх.

Эй Фузулий, сахлдур⁴ ҳар ғамки, ғамхори ўла,
Ғам будурким, манда минг ғам вор, бир ғамхор йўх.

¹ М а д х у ш – беҳол, паришон, ўзини йўқотган.

² Т у л и а м а л – беҳуда ҳаёл.

³ Б у т х о н а – бутпарастлар ибодатхонаси. «Бутхона» деганда ошиқлар Аллоҳ васлини, илоҳиёт ҳузурини тушунадилар.

⁴ С а х л – энгил, осон.

Гар дагил бир моҳ меҳри-ла манимтак зор субҳ,
Бошин очиб, неша ҳар кун ёқасин йиртор субҳ.

Кун дагил, ҳар кун бир ой меҳри-ла кўксин чок эдуб,
Тоза-тоза доғлардурким, килур изҳор субҳ.

Тиғи хуршид ила рафъ ўлса еридурким, мудом
Ёндириб парвонаи, шамъа верур озор субҳ.

Субҳи шому шоми субҳ ўлмиш манам оламдаким,
Шом шамъи базм ўлуб, айрилди мандан ёр субҳ.

Гар на ошиқдурки, бир хуршида восил бўлмаға,
Сарф эдар ҳар лаҳза минг-минг лўълўи шаҳвор субҳ.

Ишқда содиқлик изҳор этди доғин кўрсатиб,
Ғолибо дерларди козиб, қилди андан ор субҳ.

Ҳажр шоминда ғам этмишди, Фузулий, қасди жон,
Ўлмасайди марҳаматдан дам уруб ғамхор субҳ.

Агар мурод эса вермак сафойи жавҳари рух,
Фалак мисоли юрит соғари шароби сабух.

Буюрма тавба манга ул шаробдан, носих
Ки, кўrsa они тутар жазм тарки тавба Насух¹.

Хужуми ғамда манга они этди завраки май
Ким, этмади они тўфон ўланда киштийи Нух.

Мудом чашмима қон тўлдирур хаданги ғаминг,
Юво бошимда тутган кушлари эдуб мажрух.

Дил ўлди доғи фирокинг-ла шарҳа-шарҳа, вале
На суд чун санга ўлмади холи дил машрух².

Танимда сончилу новакларинг-ла шодамким,
Дари бало бу калид иладур манга мафтух³.

Фузулий ўлди белинг фикри ила мўй мисол,
Хануз ўлмади ул сирра эҳтимоли вузух⁴.

¹ Т а в б а и Н а с у х – сидкидилдан қилинган тавба. Бу ерда хотинлар ҳаммомидаги ходимлиги фош бўлган Насухнинг ўлимдан қўриқиб қилган қатъий тавбаси кўзда тутилмоқда.

² М а ш р у х – шарҳланган; изоҳ, баён.

³ М а ф т у х – очилган.

⁴ Ф у з у х – расволик, шармандалик.

Хонси моҳинг, билмазам, меҳри-ла ўлмиш зор субҳ,
Ҳар кун айлар халқа бир доғи ниҳон изҳор субҳ.

Ботди анжум, чиқди кун, ё бир асири ишқдур,
Тўқди дурри ашки, чекди охи оташбор субҳ.

Нўла гар, амвота эҳё верса субҳинг дамлари,
Зикри лаълингдурким, айлар дам-бадам такрор субҳ.

Бир мусаввирдурки, заррин килк ила ҳар кун чекар
Саҳфайи гардуна накши орази дилдор субҳ.

Мужда бир хуршиддан вермиш магар боди саҳар
Ким, нисор айлар анга юз минг дури шахвор субҳ.

Ошики содиқдур, изҳори ғам айлар ҳар саҳар,
Оҳ ила халки юхусиндан килур бедор субҳ.

Эй Фузулий, шоми ғам анжомина йўқдур умид,
Бир тасаллидур санга ул сўзки, дерлар, вор субҳ.

Ранги рўйингдан дам урмиш – соғари сахбоя бох,
Офтоб ила қилур даъво, тутулмиш оя бох!

Шамъ бошиндан чиқармиш дуд шавқи кокилинг,
Бўйла кўтоҳ умр ила бошиндаги савдоя бох!

Эй саломат аҳли, ул рухсора бохма зинҳор!
Эҳтироз айла маломатдан, мани расвоя бох!

Билди ишқинда намадпўш¹ ўлдиғим ойинатак,
Раҳм эдуб ҳаргиз манга бохмаз, бу истиғноя бох!

Сийнами чок айла, кўр дил изтиробин ишқдан,
Равзан оч, ҳардам ҳаводан мавж уран дарёя бох!

Эй деянким, шамъи иқболинг на юздан тийрадур,
Соя солмиш оя – ул гисуйи анбарсоя бох.

Эй Фузулий, ҳар неча манъ айласа носих сани,
Бохма онинг кавлина, бир сурати зебоя бох!

¹ Намадпўш – кигиз кийган.

Ноладандур най киби овозаи ишқим баланд,
Нола таркин қилмазам найтак кесилсам банд-банд.

Қил мадад, эй бахт, йўхса коми дил мумкин дагил,
Бўйлаким, ул дилрабо бедарддир, ман дардманд.

Доғлардур ўдлу кўксимдан қароси кўпмомиш,
Ё саботи ишқ учун ўд узра бир неча сипанд¹.

Очилур кўнглим гаҳиким гиряи² талхим³ кўруб,
Очар ул гулрух табассум бирла лаъли нўшханд⁴.

Хоки роҳингдан мани қолдира билмаз соятак
Қилса гардун офтобинг ҳар шуоъин⁵ бир каманд⁶.

Жом тут, дер, соқийи гулчеҳра, зоҳид тарки жом,
Эй кўнгил, фикр айла, кўрким, хонси бирдир судманд⁷.

Эй Фузулий, сурати фақрин қабули дўстдур,
Ҳеч дарवेशи санингтак кўрмадим султонписанд.

¹ С и п а н д – исирик, хазориспанд.

² Г и р я – йиғи.

³ Т а л х – аччик.

⁴ Н ў ш х а н д – чиройли табассум, ширин кулги.

⁵ Ш у о ъ – нур.

⁶ К а м а н д – ҳалка, сиртмоқ, аркон, тузук.

⁷ С у д м а н д – фойдали.

Кўз хатингдан мардумин маҳв этмадан бўлмаз мурод,
Зоеъ айлар хуснинги хаттинг савод узра савод¹.

Ўла билмаз чини зулфингдан жудо кўз мардуми,
Жори ўлмишдир бу одат – килксиз ўлмаз мидод².

Кўнглинг оҳимдан тараххум³ суратин гўстарди, лек,
Мавждан сув нақшина чўх этмак ўлмаз эътимод⁴.

Ашку оҳим нафрати катъ⁵ этди элдан улфатим,
Чавринан⁶ чеврамда ё гирдобдур, ё гирдбод⁷.

Кечди тандан ўхларинг, танҳо қолиб дил дам-бадам
Нолалар айлар, кечан ҳамдамларин этдикча ёд.

Чоки сийнамдин кўнгил чихдихча шод ўлсам нўла,
Бўйла офатдан яқосин куртаран ўлмазми шод?

Шеваи шамшод каддинг кўрса, айлар боғбон,
Эътидоли⁸ сарвдан албатта салби⁹ эътиқод.

Мардумин мавх¹⁰ этмадан ўлмаз хатингдан дийда шод,
Бўлмоқ ўлмаз завқ хатлардан очилмадан савод.

Кўйма нокис аҳли дард¹¹ ичра Фузулийни, табиб,
Айла бир дармонки, дардин эда кун-кундан зиёд.

¹ С а в о д – 1) кора, коралик; 2) коронги, зулмат.

² М и д о д – сиёҳ, коралик.

³ Т а р а х х у м – раҳм этиш, шафкат қилиш.

⁴ Э ъ т и м о д – ишонч, суянч, таянч.

⁵ Қ а т ъ – босиб ўтиш, юриш.

⁶ Ч а в р и н а н – айланган.

⁷ Г и р д б о д – айланма шамол, бўрон, довул.

⁸ Э ъ т и д о л – бу ерда: тик, тўғри, келишган.

⁹ С а л б – тониш, инкор қилиш, йўққа чиқариш.

¹⁰ М а х в – йўқотиш, йўқолиш.

¹¹ А х л и д а р д – дардмандлар, беморлар; мажозан: ошиқлар.

Гармдур шому сахар меҳрингда чархи ложувард,
Гаҳ сиришки ол эдар изҳору гоҳ рухсори зард.

Субҳа бенгзар ошиқи содиқ демак оламдаким,
Бир нафас кечмазки, чекмаз сўзи дилдан охи сард.

Яхши сонма, эй кўнгул, аҳли хирад атворини,
Ўла ғофил, ишк дардиндан ямон ўлмаз бу дард.

Мумкин ўлдукча фалак мансубасиндан қил ҳазар,
Нешаким, холи дагил бедод нақшиндан бу нард.

Зулмати ғам изтиробин чекмаз ул озодаким,
Ҳар тааллуқдан ўла хуршидтақ оламда фард.

Эй Фузулий, кесма ул маҳваш висолиндан умид,
Сабр қилким, давр даврони дагил беҳудагард.

Эй мазоқи¹ жона жавринг шахду² шаккартак лазиз,
Дам-бадам захри ғаминг канди мукаррартак³ лазиз.

Оташи барки фироқинг нори дўзахтак алим⁴,
Журъаи⁵ жоми висолинг оби кавсартак⁶ лазиз.

Шарҳи аҳволим санга етса, насиҳат киби талх,
Талх гуфторинг мани махмура⁷ соғартак лазиз.

Доғи ишқинг дарди завки салтанаттак дилпазир⁸,
Хоки кўйинг сайри фатҳи⁹ ҳафт¹⁰ кишвартак¹¹ лазиз.

Нўла бўлсам завқ куйдурдикча сийнам узра доғ,
Аҳли дарда доғ ўлур бедарда зевартак лазиз.

Тоза-тоза доғи дардингдур дили сўзонима,
Филмасал¹², хирс аҳлина жамъияти¹³ зартак лазиз.

Эй Фузулий, оламинг кўрдим каму неъматларин,
Ҳеч неъмат кўрмадим дийдори дилбартак лазиз.

¹ М а з о қ – таъм билиш аъзолари.

² Ш а ҳ д – асал, бол.

³ М у к а р р а р – 1) тақрорланган, қайталанган; 2) қайта тозаланган (канд ҳақида).

⁴ А л и м – оғир, машаққатли.

⁵ Ж у р ъ а – қултум, катра.

⁶ О б и к а в с а р – кавсар суви. К а в с а р – жаннатдаги ховуз, булоқнинг номи. Унинг суви асалдан ширин, қор ва сутдан оқ бўлиб, ичган киши абадулабад ташналик нималигини билмайди.

⁷ М а х м у р – маст, хумор. Махмурлик – беҳудлик мартабаси.

⁸ Д и л п а з и р – ёқимли, дилга хуш келувчи.

⁹ Ф а т ҳ – 1) забт этиш, эгаллаш; 2) ғалаба, зафар.

¹⁰ Ҳ а ф т – етти.

¹¹ К и ш в а р – вилоят, ўлка, иқлим, мамлакат.

¹² Ф и л м а с а л – масалан, гўё, фаразан.

¹³ Ж а м ъ и я т – 1) одамлар гуруҳи, мажлис; 2) хотиржамлик, осудалик; 3) мол-мулк.

Жилваи¹ акси рухинг ойнада, эй рашки хур,
Равшан этмиш ониким, хуршиддандур оя нур.

Барки оҳим кўк юзин тутмиш, сиришким ер юзин,
Сухбатимдан ҳам вухуш² этмиш танаффу³, ҳам туюр⁴.

Ишк расми гар будур, мушкул етар дармона дард,
Дард аҳли безабон, бедардлар масти ғурур.

Доғи дилсўзи⁵ фироқинг ўлди кун-кундан фузун,
Нури моҳ афзун ўлур хуршиддан ўлдукча дур⁶.

Ваъдаи васлинг чўх, аммо бахт ёр ўлмаз, на суд,
Гул кетурмаз оби ширин вермак ила хоки шўр.

Тори зулфингдурми рухсорингда, жонлар маскани,
Ё бурокмиш⁷ турраи пурпечу⁸ ҳам гулзора мўр⁹.

Ул сари кўй итлари ичра, Фузулий, йўк ерим,
Бас манга мотамсаро, ман кандану базми сурур?

¹ Ж и л в а – солики ориф дилида порлаб, уни волаю шайдо айлайдиган илохий нур.

² В у х у ш – ваҳший ҳайвонлар.

³ Т а н а ф ф у р – нафратланиш, жирканиш.

⁴ Т у ю р – кушлар.

⁵ Д и л с ў з – жон куйдирувчи, жонкуяр.

⁶ Д у р – узоқ, олис.

⁷ Б у р о қ м о қ – чикмок.

⁸ П у р п е ч – чувалган, чигал. П у р п е ч у х а м – ўралиб-чувалиб кетган соч.

⁹ М ў р – чумоли.

Ёнан ишқ оташина оташи дўзахдан эминдур,
Наким, бир гез ёнар, ёндирмоқ они ғайри мумкиндур.

Буроқдим завраки¹ дил ишқ бахрина, сақин, эй моҳ,
Тамаввуж² вермасин ташвиш ангаким, анда сокиндур.

Даҳонинг³ дуржини⁴ холи лабинг кўздан ниҳон этмиш,
Амонат кўрки, хинду махзани⁵ лўълўя хозиндур⁶.

Ғамингким, дўқди коним, дилда сокин ўлдуғинг билдим
Ки, хилват чекмайин таъсири сирри кашфи ботиндур.

Жигар доғина марҳам ўлди пайконинг, бихамдиллоҳ⁷,
Саодат кавкабина⁸ ахтари бахтим мукориндур⁹.

Рухингдан нур ўғирлар шамъ, бошин кессалар жоиз,
Будур бир кул саранжомики¹⁰, султонина хоиндур.

Фузулий, холи ўлмаз сурати дил дўст фикриндан
Бу маъниданки, Байтуллоҳ¹¹ деярлар, қалби мўъминдур.

¹ З а в р а к – кайик, кема.

² Т а м а в в у ж – мавжланиш, тўлқинланиш.

³ Д а ҳ о н – оғиз. Сўфийлар истилоҳида илоҳий каломга, унинг чиқиш ўрнига ишора. Шунга мувофиқ, оғизнинг ангишвонадай кичкиналиги, гоҳо ҳатто кўриб бўлмас даражада эканлиги – илоҳий асрорни ақл билан англаб этишнинг имконсизлигидан нишона.

⁴ Д у р ж – садаф, жавохир кутиси.

⁵ М а х з а н – хазина.

⁶ Х о з и н – хазиначи, кўрикчи.

⁷ Б и х а м д и л л о ҳ – Худога шукр, Аллоҳнинг ҳамди учун.

⁸ К а в к а б – юлдуз, сайёра.

⁹ М у к о р и н – яқин, ёнма-ён турган, пайваста.

¹⁰ С а р а н ж о м – 1) бажарилиш, тугалланиш; 2) оқибат, охир.

¹¹ Б а й т у л л о ҳ – Аллоҳнинг уйи. Каъба.

Шуълаи шамъи рухинг ағёра базмафрӯз¹ ўлур,
Оҳким, етгач манга бир барқи оламсўз² ўлур.

Ғайра чашмингдан бўлур ҳардам нигоҳи марҳамат,
Ман на қилдимким, насибим новаки дилдўз³ ўлур?

Ҳар кун очур кўнглими завқи висолинг янгидан,
Гарчи гуллар очмаға ҳар йилда бир Наврӯз ўлур.

Ҳолатак⁴ чихмаз эвиндан моҳталъатлар⁵ мудом,
Ҳар киминг даври камарда⁶ толеъи фируз⁷ ўлур.

Соидинг⁸ завқи-ла тарк этмиш Фузулий олами,
Майли саҳро айламиниз ҳар қушки, дастомўз⁹ ўлур.

¹ Б а з м а ф р ў з – базмни ёритувчи.

² О л а м с ў з – оламни куйдирувчи.

³ Д и л д ў з – дилозор, дилни тешиб ўтувчи.

⁴ Ҳ о л а – ой ва қуёш атрофидаги гардиш.

⁵ М о ҳ т а л ъ а т – ой юзли, гўзал.

⁶ Қ а м а р – ой.

⁷ Ф и р у з – бахтли, толели.

⁸ С о и д – қўл.

⁹ Д а с т о м ў з – қўлга ўргатилган.

Гаҳ кўзда, гаҳ кўнгилда хадангинг макон тутар,
 Ҳар қанда ўлса қонлини, албатта қон тутар.

Дил чекса нўла жону тани хоки кўйинга,
 Хору хас этар ондаки, қуш ошиён тутар.

Зикри лабинг-ла зулфинга жон бўлди дастрас¹,
 Онинг киби ўқиуб афсун² илон тутар.

Дил тутди ғунча ила баробар даҳонини,
 Бу ақли ноқис ила ўзин хурдадон³ тутар.

Хуршид хирманина уран шуъла-шуъла ўт,
 Оҳимки, лаҳза-лаҳза роҳи осмон тутар.

Жон айладикда майли тамошои қоматинг,
 Кўз равзанин⁴ сиришки равоним равон тутар.

Тутмоқ дилар қопунгда⁵ Фузулий мақом, лек
 Бу сирри кимсая оча билмаз, ниҳон тутар.

¹ Д а с т р а с – қўл етиш, эришиш.

² А ф с у н (ф у с у н) – сеҳр, жоду, хийла.

³ Х у р д а д о н – нозикфаҳм, ўткир заковатли.

⁴ Р а в з а н – туйнук, дарча, тешиқ.

⁵ Қ о п у – эшиқ, дарвоза.

Хушамким, дам-бадам гирён кўзим ул хоки подандур,
Зиёни ўлмаз ул кўз ёшинингким, тўтиёндандур.

Дамодам мардуми чашмим ичар қон зулфу холингдан,
Бале, аксар маоши¹ аҳли дарёнинг киродандур.

Дема Фарҳод қонин тўкмиш анжак ишқ шамшири,
Маним кўр қонли ёшимким, бу ҳам ул можародандур.

Муанбар сунбулингдан² олмадан бў, ўлмадан расво,
Бу расволик манга сандан дагил, боди сабодандур³.

Хубоби ашқ ичинда мўйи жўлидам-ла⁴ хушҳолам,
Бошимда бу ҳумоюн⁵ соя ул оли бинодандур.

Вафо расмин унутмишсан дея инжитмазам, зеро,
Буқим мандан жафо кам айламазсан ҳам вафодандур.

Камоли ҳусни машраб⁶ ори⁷ ўлмоқдур таарруздан⁸,
Риё аҳлина⁹ ҳам чўх эътироз этмак риёдандур.

Фузулий, тўкма чўх ёш, эҳтиёт эт, кетмасун ногаҳ
Кўзингдан сурмаким, хоки раҳи аҳли сафодандур¹⁰.

¹ М а о ш – тирикчилик, яшаш.

² С у н б у л – ингичка баргли, гуллари ҳалка-ҳалка, кўнгироксимон ўсимлик.
Маъшуканинг сочи ҳалка-ҳалкалиги ва муаттар хид таратиши жиҳатидан сунбулга
нисбат берилади.

³ Б о д и с а б о – тонг ели, майин шабада.

⁴ М ў й и ж ў л и д а – паришон, тўзгиган соч.

⁵ Ҳ у м о ю н – қутлуғ, муборак.

⁶ М а ш р а б – табиат, хулқ-атвор.

⁷ О р и (й) – омон, қутулган.

⁸ Т а а р р у з – эътироз, қаршилик.

⁹ Р и ё а ҳ л и – мунофиқлар, маккорлар.

¹⁰ А ҳ л и с а ф о – кўнгли соф, покиза кишилар, илоҳий оламдан баҳра олувчилар.

Паришон халки олам оху афғон этдигимдандур,
Паришон ўлдиғим халки паришон этдигимдандур.

Дили зоримда дарди ишк кун-кундан фузун ўлмок
Тани бедарда тадбир ила дармон этдигимдандур.

Кўзимким, бағриминг қонин тўкар паргола-паргола,
Дамодам орзуйи лаъли жонон этдигимдандур.

Дагил беҳуда гар ёғса фалақдан бошима тошлар,
Биносин тешаи оҳим-ла вайрон этдигимдандур.

Қачон расво ўлурдим қон юдуб, сабр эда билсайдим,
Маломат чекдигим беҳуда афғон этдигимдандур.

Хатосиндан дагил, жисмим ўқингдан бенасиб ўлса,
Ҳубоби ашки гулгун ичра пинҳон этдигимдандур.

Фузулий, ихтилоти¹ мардуми оламдан икроҳим²
Паривашлар хаёлин муниси жон этдигимдандур.

¹ Ихтилоти – алоқа, аралашш.

² Икроҳ – ёмон кўриш, ёқтирмаслик, жирканиш.

Қабрим тошинаким, ғам ўдиндан забонадур,
Таън ўкин отмаким, хатари чўх нишонадур.

Қолдирди ашки дун мани ул остонадан
Ким, мақсадим маним дахи¹ остонадур.

Воиз сўзина дутма кулоқ, ғофил ўлмаким,
Ғафлат юкусининг² сабаби ул фасонадур³.

Назр⁴ этмишам фироқингаким, йўқ ниҳояти,
Нақди сиришкимки, туганмаз хазонадур⁵.

Айлар қадах замона ғамин дафъ, ғолибо,
Даври қадах муҳолифи даври замонадур.

Жон вермайимми ғурбатаким, бийми⁶ таънадан
Ёди ватан фиғонима сансиз баҳонадур.

Эй дил, ҳазар қил, оташи оҳинг-ла ёнмасин –
Жисмимки, дард кушларина ошёнадур.

Мандан, Фузулий, истама ашъори⁷ мадҳу зам⁸,
Ман ошикам, ҳамиша сўзим ошиқонадур.

¹ Да х и (да ғ и) – яна, тагин.

² Ю к у – уйку.

³ Ф а с о н а – афсона, эртак, уйдирма.

⁴ Н а з р – Худо йўлида бирор нарсани бағишлаш; хайр, садака.

⁵ Х а з о н а – бойликлар, хазиналар.

⁶ Б и й м (б и м) – хавф, хатар, қўрқинч.

⁷ А ш ъ о р – шеърлар.

⁸ М а д ҳ у з а м – мактов ва танқид.

Жони ким жонони учун севса, жононин севар,
Жони учун кимки жононин севар, жонин севар.

Ҳар киминг оламда миқдоринчадур табъинда майл,
Ман лаби жононими, Хизр оби ҳайвонин севар.

Боша дам душдукча таксир айламаз, айлар мадад,
Ул сабабдан мутгасил чашмим жигар қонин севар.

Мушки Чин¹ овора душмишдур ватандан ман киби,
Хонси шўхинг, билмазам, зулфи паришонин севар.

Сувки, саргардон кезар бошинда вордир бир ҳаво,
Ғолибо, бир гулрухинг сарви хиромонин севар.

Оқибат расво ўлуб, майтак душар халқ оғзина,
Кимки, бир сармаст соқий лаъли хандонин² севар.

Нўлажакдур, тарки ишк этма, Фузулий, ваҳм эдуб,
Ғояти дерлар ўла бир банда султонин севар.

¹ М у ш к – оҳулардан бир турининг киндигида ҳосил бўладиган қора рангли хушбўй модда. Мушк берадиган оҳулар Хутан, Хитой ва Ҳиндистонда яшайди. М у ш к и Ч и н – Хитойда тайёрланган мушк.

² Л а ъ л и х а н д о н – маъшуканинг кулиб турган лаби.

Мужам сарчашмалар¹ манзил қилан ошуфта² Мажнундир,
Анинг-чун бастаи занжири сели ашки гулгундур.

Саводи нуқтаи гирдоба бенгзар мардуми чашмим
Ки, доим ғаркаи гирдоби чашми ашки пурхундур.

Эшит дарди дилим, афсонаи Мажнуна майл этма
Ким, ул афсонадан ҳам англани мутлак бу мазмундур.

Фараҳбахши³ дили маъшук ўлур шарҳи ғами ошик,
Суруди базми Ширин нолаи Фарҳоди маҳзундур.

Каманди чини зулфинг⁴ ваҳми кетмаз зор кўнглимдан,
Манга ул риштаи аждар қилан билмам на афсундур.

Хамида⁵ коматимким, доғи дилдан қона ғарқ ўлмиш,
Ичинда нуктаси гўёки қон остиндаги нундур⁶.

Фузулий, вермади таън ўқлари кўз ёшина таскин,
Йўлин банд этмак ўлмаз хору хошок ила, Жайхундур⁷.

¹ С а р ч а ш м а – булок боши; сув чикадиган жой.

² О ш у ф т а – ошик, шайдо, гирифтор.

³ Ф а р а х б а х ш – хурсандчилик бағишловчи.

⁴ Ч и н и з у л ф – халка-халка, ўрам-ўрам соч.

⁵ Х а м и д а – эгик, эгилган.

⁶ Н у н – араб алифбосидаги «н» ҳарфининг номи. Н у н – ярим ой шаклида бўлиб,
ўртасида нуктаси бўлади.

⁷ Ж а й х у н – Амударё.

Ғубори саждаи роҳинг хати лавҳи жабинимдур¹,
Сужуди² даргаҳинг сармояи дунёву динимдур.

Агар азми раҳ этсам, шавқи васлинг ҳодийи³ роҳим
Ва гар ором ҳам дутсам, хаёлинг ҳамнишинимдур⁴.

Ҳавои равзай⁵ кӯйинг – баҳори гулшани жоним,
Ниҳоли қоматинг – сарвим, узоринг – ёсаминимдур⁶.

Яқинимдурки, максудим ўлур ҳосил санга етсам,
Бихамдиллоҳ, манга сандан яна раҳбар яқинимдур.

Талабгори висолам, муждаи⁷ васлинг дариг этма
Ким, ул мужда фараҳбахши дили андуҳгинимдур⁸.

Чикарди завқи васлинг хотиримдан равза парвосин,
Сўзинг – кавсар, мунаввар мажлисинг – хулди баринимдур⁹.

Манга юз гўстарир ҳар лаҳза юз минг шоҳиди давлат,
Чу миръоти¹⁰ руҳинг манзури чашми покбинимдур¹¹.

Сарири¹² салтанат завқиндан афзундур манга ул сўз
Ки, лутф ила демишсан: бир ғуломи¹³ камтаринимдур.

¹ Жабин – манглай, пешона.

² Сужуд – саждалар, ибодатлар.

³ Ҳодий – йўл кўрсатувчи, хидоятга бошловчи раҳбар, пир.

⁴ Ҳамнишин – бирга ўтирувчи, улфат.

⁵ Равза – 1) боғ, боғча; 2) жаннат.

⁶ Ёсамин (Ёсмин) – суман: хушбӯй оқ гул.

⁷ Мужда – хушхабар, севинчли хабар.

⁸ Андуҳгин – ғамгин, қайгули.

⁹ Хулди барин – энг гўзал жаннат.

¹⁰ Миръот – кўзгу.

¹¹ Покбин – пок назар, пок ишқ соҳиби.

¹² Сарир – бу ерда: тахт.

¹³ Ғулом – қул, банда.

Бари ўлдим, Фузулий, ғайрдан, ул дилрабо анжак
Анисим¹, мунисим, ёрим, нигорим, нозанинимдур.

* * *

Демиш ҳар ғунчая ошиклигим розин сабо дерлар,
Эл оғзин тутмоқ ўлмаз, кўркурам, эй гул, санго дерлар.

Асири дарди ишқу масти жоми шавқ чўх, аммо,
Бизиз машҳур ўлан – Лайли санга, Мажнун манго дерлар.

Санинг меҳру вафо гўстардигинг ағёра чўх кўрдим,
Ғалатдурким, сани бемеҳр ўкурлар, бевафо дерлар.

Санга дерлар бути Чин², зулфинга зуннор³ сўйларлар,
Зихи иймони йўқлар, куфр сўйларлар, хато дерлар.

Манга дерларди аввал бир малакдур севдигинг, холо⁴
Кўранлар сан фақира кўқдан инмиш бир бало дерлар.

Маризи ишқ ақди зулфинг⁵ айлар орзу, зеро,
Муолижлар бу муҳлик⁶ дарда мушкулдур даво дерлар.

Фузулий, ошиқа онларки, дерлар: тарки ишқ айла,
Демазларми хато, тағйир⁷ қил ҳукми қазо дерлар.

¹ А н и с – дўст, улфат, ҳамсухбат, сирдош.

² Б у т и Ч и н – Хитой гўзали.

³ З у н н о р – насроний динидагилар белига боғлайдиган чилвир. Ислол мамлакатларида ғайримусулмонлар ҳам зуннор боғлаб юришган. Тасаввуфда зуннор – хакикий махбуба хизмати ва тоатига бел боғлаш.

⁴ Ҳ о л о – ҳозир.

⁵ А қ д и з у л ф – соч ўримлари, соч ҳалқалари.

⁶ М у ҳ л и к – ҳалокатли, ўлдирувчи.

⁷ Т а ғ и р – ўзгариш, ўзгартириш.

Сабодан гул юзингда сунбули пурпечу тоб¹ ўйнар,
Сонарсан пар очуб гулшанда бир мушкин ғуроб² ўйнар.

Хаёли оразинг жавлон эдар бу чашми пурнамда³,
Нетакким, мавжланмиш сувда акси офтоб ўйнар.

Рухинг кўргач, ўлур сўзи даруну⁴ дарди дил ҳосил,
Баҳор айёми сачрар барги рахшанда⁵, саҳоб ўйнар.

Йироғ ўлсин ёмон кўздан, на хуш соатдир ул соат
Ки, маъшуқ ила ошиқ айлауб нозу итоб ўйнар.

Риёи зоҳиди хушкинг⁶ самоъиндан⁷ нўлур ҳосил,
Хуш улким, ринду⁸ майхора⁹ ичуб жоми шароб ўйнар.

Бу ғамларким, маним вордур, баиринг бошина кўйсанг,
Чиқар кофир жаҳаннамдан, кулар аҳли азоб¹⁰, ўйнар.

Қилур кўз пардасин хуноби ҳасрат чок ҳардамким,
Рухингда лаззати дийдор завқиндан никоб ўйнар.

Фузулий, рашкдан титрар дили пурхуни ушшоқинг,
Баногўшинда ёринг ҳар замонким, лаъли ноб ўйнар.

¹ Пурпечу тоб – ўралиб-чувалиб кетган, ҳалкама-ҳалка.

² Ғуроб – зоғ, қора қарға.

³ Пурнам – ёшга тўла, гирён.

⁴ Дарун – ич.

⁵ Рахшанда – порлок, мунаввар.

⁶ Хушк – қурук.

⁷ Самоъ – сўфийларнинг вазду ҳолга эришиш мақсадида уюштирадиган шеър. кўшиқ, мусика ва рақс мажлислари.

⁸ Ринд – шарият ва тарикат босқичларидан ўтиб, ҳақиқат асрорига етган киши. Тасаввуф адабиётида ринд молу давлатни кўзга илмаган хурфиқрли, исёнкор, майпа-раст, илоҳий ишқдан сархуш ва саргардон ошиқ тимсоли бўлиб келади.

⁹ Майхора – майхўр, кўп ичувчи.

¹⁰ Аҳли азоб – дўзахийлар.

Оҳ айладигим сарви хиромонинг учундур,
Қон оғладигим ғунчай хандонинг учундур.

Саргашталигим кокили мушкининг учундан,
Ошуфталигим зулфи паришонинг учундур.

Бемор таним наргиси мастинг аламиндан,
Хунин¹ жигарим лаъли дурафшонинг учундур.

Ёхдим таними васл қуни шамътак, аммо,
Билким, бу тадорук шаби ҳижронинг учундур.

Қуртормаға яғмойи² ғамингдан дилу жонни
Саъйи назарим наргиси фаттонинг³ учундур.

Жон вер, қўнгил, ул ғамзаяким, мунча замонлар
Жон ичра сани сақладигим онинг учундур.

Воиз биза дун дўзахи васф этди, Фузулий,
Ул васф санинг кулбаи эҳзонинг⁴ учундур.

¹ Х у н и н – қонли, тўқ қизил.

² Я ғ м о – талон-торож, ғоратгарлик.

³ Ф а т т о н – фитна солувчи, мафтун қилувчи.

⁴ К у л б а и э ҳ з о н – ғам кулбаси, қайғу уйи; мажозан: дунё.

Хонси гулшан гулбуни сарви хиромонингча вор?
Хонси гулбун узра ғунча лаъли хандонингча вор?

Хонси гулзор ичра бир гул очилур хуснинг киби,
Хонси гул барги лаби лаъли дурафшонингча вор?

Хонси боғинг вор бир нахли¹ қадингтак борвар²,
Хонси нахлинг ҳосили себи занахдонингча³ вор?

Хонси хуний⁴ сан киби жаллода ўлмишдур асир,
Хонси жаллодинг қиличи тиғи мужгонингча вор?

Хонси базм ўлмиш мунаввар бир қадингтак шамъдан,
Хонси шамъинг шуъласи рухсори тобонингча вор?

Хонси ерда бўлунур нисбат санга бир ганжи ҳусн,
Хонси ганжинг аждари зулфи паришонингча вор?

Хонси гулшан булбулин дерлар, Фузулий, сан киби,
Хонси булбулнинг суруди оҳу афғонингча вор?

¹ На х л – кўчат, ниҳол.

² Б о р в а р – сермева.

³ С е б и з а н а х д о н – бағбақа.

⁴ Х у н и й – котил, конхўр.

Ваҳ, на қомат, на қиёмат, бу на шоҳи гули тардур,
На балодур назар аҳлина, на хуш мадди назардур?¹

Кўз йўлидурки, кўнгил мулкина хўблар кирар андан,
Тутма, эй ашқ, ани, биллоҳки, ажаб роҳгузардур.

На гуҳар бўлса биканмаз² – буроҳир ёзия дарё,
Ғолибоким, анга максуд дишинг киби гуҳардур.

Ишқ айбини билибсан ҳунар³, эй зоҳиди ғофил,
Ҳунаринг айбдур, аммо дедигинг айб ҳунардур.

Ситаминг гарчи ёмондур, ани тарк айлама, биллоҳ
Ки, тағофул ситамингдан даҳи албатта батардур.

Охир ўлмаз нечаким, кўз ёши окирса ҳамоно
Ки, дамодам анга имдод⁴ қилан хуни⁵ жигардур.

Сарсари⁶ босма қадам ишқ тариқина, Фузулий,
Эҳтиёт айлаки, ғоятда хатарнок⁷ сафардур.

¹ М а д д и н а з а р – нигоҳ қаратилган, кўз олдида турган нарса.

² Б и к а н м а з – пинҳон қолмас.

³ Ҳ у н а р – бу ерда: фазилат.

⁴ И м д о д – ёрдам, мадад, кўмак.

⁵ Ҳ у н – қон.

⁶ С а р с а р и – бу ерда: ўйламай, мулоҳаза қилмай.

⁷ Х а т а р н о к – хатарли, хавfli.

Хуснинг ўлдукча фузун ишқ аҳли ортиқ зор ўлур,
Хусн на миқдор ўлурса, ишқ ул миқдор ўлур.

Жаннат эчун манъ эдан ошиқлари дийдордан,
Билмамишким, жаннати ошиқларинг дийдор ўлур.

Ишқ дардиндан ўлур ошиқ мизожи мустақим¹,
Ошиқинг дардина дармон этсалар бемор ўлур.

Зоҳиди худбин на билсин завқини ишқ аҳлининг,
Бир ажаб майдур муҳаббатким, ичан ҳушёр ўлур.

Ишқ савдосина сарф айлар Фузулий умрини,
Билмазам бу хоби ғафлатдан қачон бедор ўлур.

¹ М у с т а қ и м – бу ерда: яхши, мустаҳкам, соғлом.

Эй гул, на ажаб силсилаи мушки таринг¹ вор,
Вэй сарв, на хуш жон олучи ишваларинг вор?

Инжитди мани аччи сўзинг, тунд² нигоҳинг,
Эй нахли малоҳат, на бало талх баринг³ вор?

Пайконлари ила дўлудур⁴ чашми пуробим⁵,
Эй баҳр, соғинма⁶, санинг онжак гуҳаринг вор.

Ул сангдила⁷ нолаи зоринг асар этмиш,
Эй дил, санга бу завқ етар то асаринг вор.

Ишқ ичра, кўнгил демаки, ман беҳудам онжак,
Эй ғофил, ўзингдан санинг онжак хабаринг вор.

Дедим, етар, эт жавр, чу хоки раҳинг ўлдим,
Дедики, етар жавр санга то асаринг вор.

Чўқ бокдиғинга ғамза ила бағрин эзарсан,
Ҳар кимаки бокмазсан, онинг-ла назаринг вор.

Ишқ аҳлина ул моҳ, Фузулий, назар этмиш,
Сан ҳам ўзинги гўстар, агар бир хунаринг вор.

¹ Мушки тар – кора соч.

² Тунд – ўткир, ғазабли.

³ Бар – мева, ҳосил.

⁴ Дўлудур – тўладир.

⁵ Пуроб – ёшга тўла.

⁶ Соғинмок – бу ерда: ўйламок, ҳисобламок, гумон қилмок.

⁷ Сангдил – тошкўнгил, кўнгли каттик.

Лаҳза-лаҳза лабинг онгуб эдажак афғонлар,
Катра-катра сочилур дийдаларимдан қонлар.

Катра-катра дема қондурки, чиқар чашмимдан,
Дам-бадам кўнглим ўди-ла эриян пайқонлар.

Қошларинг ёйна майл айлаяли жону кўнгил,
Дуну кун, ман билурамким, на чекарлар онлар.

Очма кокул гирехин¹, бошинг эчун кўрма раво
Ки, паришон ўлалар бир неча саргардонлар.

Ел тегар зулфинга, ё кўймаюб ўз холи ила
Кездирарлар они элдан-эла ҳар дам жонлар.

Айла ушшоқа жафоларки, вафолар кўрасан,
Сонмаким, зоеъ ўлур айладигинг эҳсонлар.

Сўрма зухходи, Фузулий, раҳу расмин ишқинг
На билурлар равиши аҳли хирад², нодонлар.

¹ Гирех (гирих) – тугун, чигал.

² Аҳли хирад – донолар, оқиллар.

Тўқдукча қоними ўқинг, ул остон ичар,
Бир ердаям асирки, тупроғи кон ичар.

Ахли замона қонина чўк ташнадур замин,
Қонинг киминг тўқарса фалак, ул замон ичар.

Май ичмадан очилмаз эмиш боби маърифат,
Савгандлар¹ бу бобда пири муғон ичар.

Уқбода² кавсар истамасин ринди майкада,
Дунёда бас дагилми майи арғувон³ ичар.

Ғамзанг кўринмаюб кўза конлар ичар мудом,
Зоҳид кибики, бодани элдан ниҳон ичар.

Майдан агарчи тавба верир эл Фузулия,
Эй сарв, сан қадах сунар⁴ ўлсанг, равон ичар.

¹ С а в г а н д – касам.

² У қ б о – охират, бокий дунё.

³ А р ғ у в о н – гуллари ниҳоятда кизил бўладиган дарахт; мажозан: кизил ранг.

⁴ С у н м о к – узатмок, чўзмок.

Кируб майхоная муғ¹ машраби-ла кимки хў² айлар,
Ўлуб мўмин, бихишти³, кофирам, гар орзу айлар.

Магар девонадур савдойи абрўси-ла зоҳидким,
Бокиб меҳроба доим ўз-ўзи-ла гуфтигў⁴ айлар.

Дамодам катра-катра қон ёшимдурким, чиқар кўздан
Ва ё пайконларингким, оташи дил они су(в) айлар.

Раҳи ишқингда ўлман тангдил⁵ савдо хужуминдан,
Тарики салтанат ҳар ким тутар, ғавғоя хў айлар.

Дедим: «Кимдир паришон айлаян ошиқлар аҳволин?»
Сабо гўстарди тори сунбули зулфингки, бў айлар.

Фузулий зулфинга боғланди, аммо ўйла инжилди
Ки, гўё заъф они ҳам зулфинга бир тори мў айлар.

¹ М у г – оташпараст; баъзан оташпарастлар руҳонийси маъносида ҳам келади; мажозан: пири комил.

² Х ў (й) – одат, феъл, табиат.

³ Б и х и ш т – жаннат.

⁴ Г у ф т у г ў – суҳбатлашиш, гаплашиш.

⁵ Т а н г д и л – юраги сиқилган, ғамгин, хафа.

Сочинг андишаси таҳрики занжири жунунимдур,
Жунуним дафъина зикри лаби лаълинг фусунимдур.

Диёри дард саргардониям, ҳар ким мани истар,
Далили роҳи катра-катра ашки лолагунимдур¹.

Фалакда барқи охимдан саросар² ёнди кавкаблар,
Қолон ўдларда ёнмиш кавкаби бахти забунимдур³.

Галан новакларинг бир-бир ёкиб, кўймаз булам завқин,
Мани хирмон⁴ ўдина ёндиран сўзи⁵ дарунимдур.

Сари кўйингда кўнглим барқи охин сонма беҳуда,
Қоронғу кеча азми кўйинг этсам раҳнамуниmdir⁶.

Лаби ширинларинг завқи-ла Фарҳоди манам асринг,
Ёнимда жамъ ўлан санги маломат Бесутуниmdir⁷.

Фузулий, холи ўлмок жоми айшим соф саҳбодан⁸,
Нишони бахти нофаржому⁹ икболи нигуниmdir¹⁰.

¹ Лолагу н – лоларанг, кизил.

² Саросар – бошдан-оёк, ҳаммаси, тўла.

³ Забун – ожиз, нотавон, бечора, мағлуб.

⁴ Хирмонлик – маҳрумлик, бенасиблик.

⁵ Сўз – куйдириш, ўрташ; олов, аланга.

⁶ Раҳнамун (роҳнамун) – йўл кўрсатувчи.

⁷ Бесутун – Ҳамадон шаҳри ғарбидаги тоғ. Фарҳод шу тоғни кесиб йўл очган, деган ривоят бор.

⁸ Саҳбо – олий сифатли кизил май.

⁹ Нофаржом – самарасиз, фойдасиз; оқибати ёмон.

¹⁰ Нигун – 1) эгилган, буқилган; 2) чаппа, тескари.

Манда Мажнундан фузун ошиклик истеъдоди вор,
Ошики содик манам, Мажнуннинг анжак оди вор.

Нўла қон тўқмакда моҳир ўлса чашминг мардуми,
Нутфаи қобилдурур, ғамзанг киби устоди вор.

Қил тафохурки, санинг ҳам вор манимтак ошикинг,
Лайлининг Мажнуни, Шириннинг агар Фарходи вор.

Аҳли тамкинам¹, мани бенгзатма, эй гул, булбула,
Дарда йўқ сабри анинг, ҳар лахза минг фарёди вор.

Ўйла бадҳоламки², аҳволим кўранда шод ўлур
Ҳар кимингким, давр жавриндан дили ношоди³ вор.

Кезма, эй кўнгил куши, ғофил фазойи ишқда
Ким, бу саҳронинг гузаргоҳларда⁴ чўх сайёди⁵ вор.

Эй Фузулий, ишқ манъин қилма носихдан қабул,
Ақл тадбиридурур ул, сонмаки, бир бунёди вор.

¹ А х л и т а м к и н – оғир, вазмин кишилар.

² Б а д х о л – ҳоли ёмон, аҳволи танг; бахтсиз.

³ Н о ш о д – ғамгин, хафа.

⁴ Г у з а р г о ҳ – ўтадиган жой, йўл.

⁵ С а й ё д – овчи.

Муқаввас¹ қошларингким, вўсма² бирла ранг тутмишлар,
Қиличлардурки, қонлар тўқмақ ила занг тутмишлар.

Қилиб тағйири сурат вўсмадин, яғмо қилурлар дил,
Ҳароми³ қошларинг расму раҳи найранг тутмишлар.

Қўнгил миръотини айлар муқаддар⁴ ақл таклифи,
Хуш ул бебокларким⁵, тарки ному нанг⁶ тутмишлар.

Фазойи умрдан гўё дагиллар ғунчатақ вокиф
Уларким, ўзларин дунё учун дилтанг тутмишлар.

Маниким, сангсори⁷ меҳнатам бозори ишқ ичра,
Бало доғин чекан Фарҳод ила ҳамсанг⁸ тутмишлар.

Лабинг давринда зоҳидлар тутуб майхоналар қунжин,
Қилиб тасбеҳ таркин, тори зулфи чанг⁹ тутмишлар.

Саҳар булбуллар афғони дагил беҳуда гулшанда,
Фузулий, нолаи дилсўзини оҳанг тутмишлар.

¹ Муқаввас – қайрилма.

² Вўсма – ўсма.

³ Ҳароми – бу ерда: ғоратгар, йўлтўсар, хийлагар.

⁴ Муқаддар – хира, занг босган.

⁵ Бебок – 1) ботир, кўркмас; 2) золим, тошбағир, шафқатсиз; 3) ҳаёсиз, андишасиз.

⁶ Ному нанг (нангу ном) – обрў, эътибор, шараф, номус.

⁷ Сангсор – тошбўрон қилиш.

⁸ Ҳамсанг – тенг, баробар.

⁹ Зулфи чанг – ҳалка-ҳалка соч.

Ошѐни мурғи дил¹ зулфи паришонингдадур,
Конда ўлсам, эй пари, кўнглим санинг ёнингдадур.

Ишк дарди-ла хушам, ал чек иложимдан, табиб,
Килма дармонким, ҳалоким заҳри дармонингдадур.

Чекма доман ноз эдуб, афтодалардан² ваҳм қил,
Кўклара очилмасин алларки, домонингдадур.

Кўзларим ёшин кўриб шўр, этма нафратким, бу ҳам
Ул намакдандурки³, лаъли шаккарафшонингдадур⁴.

Масти хоби ноз ўлуб, жамъ эт дили садпорами⁵
Ким, анинг ҳар пораси бир нўғи⁶ мужгонингдадур.

Баски, хижронингдадур хосияти қатъи ҳаёт⁷,
Ул ҳаёт аҳлина⁸ ҳайронамки, хижронингдадур.

Эй Фузулий, шамътак мутлак очилмаз ёнмадан
Тобларким, сунбулиндан риштаи жонингдадур.

¹ Мурғи дил – дил куши.

² Афтода – заиф, нотавон, бечора.

³ Намак – туз.

⁴ Шаккарафшон – шакар сочувчи; мажозан: ширинсўз.

⁵ Садпора – юз пора, чок-чок.

⁶ Нўғ – уч.

⁷ Қатъи ҳаёт – ўлим.

⁸ Ҳаёт аҳли – тириклар.

Сокиё, жом тут ул ошикаким, қайғулудур,
Қайғу чекмак на эчун, жом ила олам дўлудур.

Талх гуфторсиз¹ ўлмаз лаби ёр, эй ошиқ,
Чўх ҳавас айлама ул шарбатаким, оғулудур.

Кўялим боши хуми² бода аёғина мудом,
Тутмомок ўлмаз онинг ҳурматини, бир улудур³.

Бунчаким, кўх⁴ сифат бошима тошлар урулур,
Дийдаи бахтим уёнмаз⁵, на оғир уйкулудур.

Дили пурхунима ёғдирма бало пайконин,
Ҳазар эт, шишая ногоҳ зарар айлар, дўлудур.

Кўнглиминг захмина пайконини этдим мархам,
Ганжи ғамдур, нўла гар бўйла дамир копулудур.

Наргисинг фикри, Фузулий, кўзу кўнглимда кезар,
Тутар оҳу ватан ул ердаги ўтлу, сулудур.

¹ Гуфтор – сўз, сўзлаш.

² Хум – завқ аҳли наздида сулукнинг ибтидоси. Бунда солиқ хумга эндигина солинган майдек қайнаб-тошади.

³ Улу (в) – олий, юксак.

⁴ Кўх – тоғ.

⁵ Уёнмаз – уйгонмас.

Мани зикр этмаз эл, афсонаи Мажнуна мойилдур,
На бенгзар ул манга, дарди анинг дармона қобилдур.

Биёбонларда Мажнундан ғаму дардим савол этманг,
На билсун баҳр ҳолин улки, манзилгоҳи соҳилдур.

Манимтак ўла билмаз шухраи¹ шаҳри бало Мажнун,
Қабул айларми бу расволиғи ҳар кимки оқилдур.

На мушкил ҳоли ўлса ошиқинг, маъшук эдар чора,
Гар ул бедард билмазса бу ҳоли, ҳоли мушкилдур.

Фирок айёми селоби сиришқимдан хабар тутмаз,
Қиёмат можаросиндан, кўр, ул золим на ғофилдур.

Фақиҳи² мадраса маъзурдур инкори ишк этса,
Йўк ўзга илмина инкоримиз, бу илма жоҳилдур.

Фузулий, эл сани Мажнундан афзун дер маломатда,
Бунга мункир дагил, Мажнун дахи маъқула қойилдур.

¹ Ш у х р а – машхур.

² Ф а қ и ҳ – шариат қонунлари мажмуи бўлмиш фикх илмининг билимдони, дин ҳуқуқшуноси.

Ул паривашким, малоҳат мулкининг султони-дур,
Хукм онинг хукми-дур, фармон анинг фармони-дур.

Сурди Мажнун навбатин, эмди манам расвойи ишқ,
Тўғри дерлар – ҳар замон бир ошиқинг даврони-дур.

Лаҳза-лаҳза кўнглим ўдиндан шарарлар-дур¹ чихан,
Қатра-қатра кўз тўкан, сонманг, сиришким қони-дур.

Чоклар жисми-да тиғи ишқдан, айб этмангиз
Ким, жунун гулзорининг бунлар гули хандони-дур.

Эй Фузулий, ўлаким раҳм эда ёр афғонинга,
Оғлағил зор ончаким, зор оғламок имқони-дур.

¹ Шарар – учқун, аланга.

Манимким, бир лаби хандон учун гирёнлигим вордур,
Паришон турралар давринда саргардонлигим вордур.

Ёшим тахти равондур, тожи заррин¹ шуълаи охим,
Кўрингким, давлати ишқ ила на султонлигим вордур.

Юмулмаз ашк туғениндан онсиз чашми хунборим,
Хаёли сурати жонона хуш ҳайронлигим вордур.

Сиришким кўр, мани, эй абр, ўзингдан кам хаёл этма,
Ҳавойи ишқ ила минг санча ашкафшонлигим² вордур.

Лабинг давринда, ким инсон ўлан, жон дер анга мутлак,
Агар оби ҳаёт этсам талаб, ҳайвонлигим вордур.

Фузулий, жоми май таркин қилиб зудх³ ила такводан,
Қаму доноя равшандур буқим, нодонлигим вордур.

¹ З а р р и н – зарли, олтин билан зийнатланган.

² А ш к а ф ш о н (а ш к ф и ш о н) – ёш тўқувчи.

³ З у х д – дунёдан воз кечиб, тоат-ибодат билан шугулланиш, такводорлик, пар-хезкорлик, порсолик.

Завқ-шавқ ила жаҳон қайдин чекан захмат чекар,
Аҳли завқ улдурки, андан домани ҳиммат чекар.

Кун чекар ердан кўка ҳардам ғубори роҳини,
Тўтиё учун, бале, ердан кўка миннат чекар.

Эй чекан ғайр ила пинҳон базм эдуб май гоҳ-гоҳ,
Ёд кил анданки, базминг ёд эдуб, ҳасрат чекар.

Холи этмиш ғайрдан зулфинг хаёли кўнглими,
Нўла соҳибкашф¹ ила бир умрдур хилват чекар.

Чек сабуҳий², субҳ накқошина арзи ораз эт,
Бўйла чексун гар фалак лавҳина бир сурат чекар.

Сарвкоматлар³, суманрухсоралар⁴ тупроғидур,
Ҳар суманким, очилур, ҳар сарвким, комат чекар.

Қатраи ашким қатори сийна чокиндан кириб,
Тан уйина тишрадан⁵ бори ғаму меҳнат чекар.

Эй Фузулий, боқмаям то ғайра ҳар хунин мужа,
Оташин бир милдурким⁶, чашмима ғайрат чекар.

¹ С о х и б к а ш ф – каромат соҳиби.

² С а б у х и й – тонгда бош оғриғи учун ичиладиган май.

³ С а р в к о м а т – хушкомат, қадди-комати келишган.

⁴ С у м а н р у х с о р а – ок юзли, гўзал.

⁵ Т и ш р а – ташкари.

⁶ М и л – сурмачўб.

Ҳар китобақим, лаби лаълинг ҳадисин ёзалар,
Риштаи жон бирла завк аҳли ани шерозалар¹.

Бу на сирдур, сирри ишқинг демадан бир кимся,
Шаҳра душмиш ман сани севдим деян овозалар.

Шайхлар майхонадан юз дундирарлар масжида,
Бетарикатларни² кўрким, дўғри йўлдан озалар.

Чоклар кўксимда сонмангким, очибдур тиғи ишқ –
Кўнглиминг шаҳрина меҳринг кирмака дарвозалар.

Эй Фузулий, ёр агар жавр этса, андан инжима,
Ёр жаври ошиқа ҳар дам муҳаббат тозалар.

¹ Ш е р о з а – китобни муковалашда унинг саҳифалари сочилмасин учун ипак билан тикиш.

² Б е т а р и қ а т л а р сўзи бу ерда икки маънода қўлланяпти: 1) йўлсизлар; 2) тарикат – сўфийлик йўлига кирмаганлар.

Сайр кил, кўрким, гулистонинг на обу тоби¹ вор,
Ҳар тараф минг сарви сарсабзу² гули сероби³ вор.

Панжаи барги чинор этмиш муҳайё шоналар⁴,
Англамиш гўёки, сунбул кокилининг тоби вор.

Роҳат эчун фарш⁵ солмиш сабзай⁶ тар гулшана,
Наргисинг кўрмиш кўзин махмур, сонмиш, хоби вор.

Бўлинур ҳар дарда истарсан гулистонда даво,
Ҳуққасинда⁷ гунчанинг, сонким, шифо жуллоби⁸ вор.

Кулди гул, очилди наргис, лола дўлди жоладан⁹,
Эй хуш улким, ишрату айш этмака асбоби¹⁰ вор.

Ғолиб ўлмиш халқа завки сайри гулшан гўйиё
Чекмага халқи бинафша зулфининг куллоби¹¹ вор.

Гар Фузулий майли гулзор этса фасли гул нўла,
Айш эчун хунобаи дилдан шароби ноби вор.

¹ О б у т о б – товланиш, яшнаш.

² С а р с а б з – кўкарган, яшнаган.

³ С е р о б – 1) мўл-қўл, кўп; 2) серсув, нам; 3) дурахшон, яркирок.

⁴ Ш о н а – тарок.

⁵ Ф а р ш – тўшак, гилам, палос.

⁶ С а б з а – кўкат, майса, кўкалам, яшиллик; с а б з а и т а р – барра кўкатлар.

⁷ Ҳ у қ қ а – 1) қутича; 2) оғиз.

⁸ Ж у л л о б – гулоб билан омухта килинган шифобахш канд шарбати.

⁹ Ж о л а – шудринг, шабнам.

¹⁰ А с б о б – бу ерда: 1) сабаб, баҳона; 2) керакли нарсалар, воситалар.

¹¹ Қ у л л о б – илгак, чангак, кармок.

Сарви озод¹ кадинг-ла манга яксон² кўринур,
Ная саргашта ўлан боқса, хиромон кўринур.

Жон кўринмаз десалар танда, ишонман нешаки³,
Лутфдан ҳар неча боқсам, танинга жон кўринур.

Дерам аҳволими жонона қилам арз, вале
Кўра билман ўзими андаки, жонон кўринур.

Эй деян: сабр қил, оҳ айлама, ёри кўражак,
Манга душвордур ул, гар санга осон кўринур,

Сўрдим аҳволими ишқингда мунажжимлардан⁴,
Боқдилар толеъ уйина, дедилар қон кўринур.

На камондорсан⁵, эй маҳки, отиб ғамза ўқин,
Йиқдуғинг сайдда⁶ не захм, на пайкон кўринур.

Бир санам зулфина гўёки, верубдур кўнглин
Ки, Фузулийнинг экан ҳоли паришон кўринур.

¹ С а р в и о з о д – тик ва баланд сарв; мажозан: гўзал маҳбуба ва унинг келишган қомати.

² Я к с о н – тенг, баробар.

³ Н е ш а – неча.

⁴ М у н а ж ж и м – юлдузшунос, фалакшунос (астроном).

⁵ К а м о н д о р – мерган.

⁶ С а й д – ов, шикор.

Сулуки¹ фақр атворим, мазоқи ишқ ҳолимдур,
Тажарруд олами сайрида олам поймолимдур.

Хаёлимда будурким, бўлмишам оламда бир хилқат,
На олам, хонси хилқат² сондиғим ботил хаёлимдур.

Жунун файзи-ла озод ўлмишам қайди алойикдан,
Камолу фазл тарки рутбаи³ фазлу камолимдур.

Манам шамъи висола ёндиран парвонаваш ворам,
Фанои мутлақим жонон ила базму висолимдур.

Табибо, қилмишам ташхис – дарди ишқдур дардим,
Аломат охи сарду⁴ рўйи зарду ашки олимдур.

Ҳаводан мавжа келмиш баҳри дардам, шоҳиди ҳолим–
Дили пуризитробу⁵ нолаи беътидолимдур⁶.

Фузулий, олами фақру фанода⁷ мунъими⁸ вақтам,
Диёри масканат⁹, нақди каноат мулку молимдур.

¹ С у л у к – йўл. Илоҳий маърифатга интилган солиқнинг руҳий-ахлоқий камолотга эришиш жараёни, тарикат.

² Х и л қ а т – яратилиш, пайдо бўлиш.

³ Р у т б а – унвон, мартаба, даража.

⁴ С а р д – совук.

⁵ П у р и з т и р о б – изтиробга тула, гамгин.

⁶ Б е ъ э т и д о л – номўтадил, бир зайлда бўлмаслик.

⁷ Ф а қ р у ф а н о – тарикатнинг сўнгги макоми. Аллоҳдан бўлак ҳамма нарсадан узилиб, ёлғиз Ҳаққа боғланиш, таваққул эътиқоди билан яшаш.

⁸ М у н ъ и м – неъмат берувчи, ризқ улашувчи.

⁹ М а с к а н а т – бечоралик, факирлик, мискинлик.

Шифойи васл кадрин ҳажр ила бемор ўландан сўр,
Зулоли¹ завқ шавкин ташнаи дийдор ўландан сўр.

Лабинг сиррин келуб гуфтора мандан ўзгадан сўрма,
Бу пинҳон нуктани² бир вокифи асрор³ ўландан сўр.

Кўзи ёшлуларинг ҳолин на билсун мардуми ғофил,
Кавокиб⁴ сайрини шаб то саҳар бедор ўландан сўр.

Хабарсиз ўлма фаттон кўзларинг жаврин чеканлардан,
Хабарсиз мастлар бедодини хушёр ўландан сўр.

Ғамингдан шамътак ёндим, сабодан сўрма аҳволим,
Бу аҳволи шаби ҳижрон маним-ла ёр ўландан сўр.

Хароба жоми ишқам, наргиси мастинг билур ҳолим,
Харобот аҳлининг⁵ аҳволини хуммор ўландан сўр.

Муҳаббат лаззатиндан беҳабардур зоҳиди ғофил,
Фузулий, ишқ завқин завқи ишқи вор ўландан сўр.

¹ З у л о л – бу ерда: шароб.

² Н у к т а – нозик ва чуқур маъноли сўз, хикмат.

³ В о к и ф и а с р о р – сирлардан хабардор.

⁴ Н а в о к и б – юлдузлар.

⁵ Х а р о б о т – майхона; комил инсон ҳузури; башарий сифатларнинг хароб ва жисмоний вужуднинг фоний бўлиши. Х а р о б о т а ҳ л и – риндлар.

Хам очилдикча зулфингдан балову меҳнатим ортар,
Биҳамдуллоҳки, умрим узонур, жамъиятим ортар.

Деман ўксук мани тадриж¹ ила ёқут ўлан тошдан,
Бўёндикча жигар кони-ла кадру кийматим ортар.

Тута кўр кўз йўлин, эй ашкким, тамкиним ўксукдур,
Бу суратхонанинг кўрдукча нақшин ҳайратим ортар.

Маризи дарди ишқам, тарки оламдур муродимким,
Бу нохуш мулкда айландигимча захматим ортар.

Букилди коматим ҳасрат юкиндан, ваҳки, оламда
Умидим ўксулиб, ҳар лаҳза юз минг ҳасратим ортар.

На шарбатдур ғамингким, ичдигимча ўксулур сабрим,
На сеҳр айлар рухингким, бокдиғимча рағбатим ортар.

Чўх ўлдикча ғаму дардим раҳи ишқ ичра хушхолам,
Фузулий, шод ўлуб, шукр этмайимки, неъматим ортар.

¹ Т а д р и ж – аста-секин, даражама-даража.

Нўла гар рашки рухсоринг-ла бағри хўбларинг кондур,
Тоши таъсир ила лаъл айлаян хуршиди рахшондур.

Мужанг гар сангдиллар кўнглини олса, ажаб ўлмаз,
Анингтак обнус¹ ўк лойиқи фўлод пайкондур.

Паривашлар дили сахтина² душмиш меҳри рухсоринг,
Санинг аксинг олон фўлод кўзгулар фаровондур.

Даҳонинг дуржиким, қайдин чекарлар хур-пайкарлар,
Парилар тоати-чун хотами³ мулки Сулаймондур⁴.

Отинг йўлинда хўблар сурсалар юз нўла амринг-ла,
Малак хайли⁵ сужуди Одам этмак насси⁶ Қурьондур.

Қоти кўнглина бағри тошларинг душмиш ғами ишқинг,
Бир ўддур ишки дилсўзингки, тошлар ичра пинҳондур.

Кезар кўйингда ҳар ён чўх гирибончок гулрухлар,
Бу ранг ила, Фузулий, ул сари кў бир гулистондур.

¹ О б н у с – кора тусли каттик ва хушбўй дарахт.

² С а х т – каттик.

³ Х о т а м – 1) узук; 2) муҳр.

⁴ С у л а й м о н – Қурьони каримда зикри келган шон-шавкатли подшоҳ ва пайгамбарнинг номи. Унинг мол-мулки ҳад-ҳисобсиз бўлган. У Парвардигорнинг изни билан нафақат одамлар, балки хайвонлар, қушлар, барча жинларга ҳам ҳукмини ўткази олган.

⁵ Х а й л – 1) тўда, гуруҳ, тоифа; 2) эл, жамоа. М а л а к х а й л и – фаришталар.

⁶ Н а с (с) – ҳукм.

Сабрим олиб, фалак манга юз минг бало верар,
Оз бўлса бир матоъ, анга эл чўх баҳо верар.

Душдум балойи ишка, хирадманди¹ аср экан,
Эл энди мандан олдиғи пандин манго верар.

Сонманг ажаб, рутаб² ерина верса лаъли тар
Нахлеки, қон ёшим анга нашъу намо верар.

Хоки дарингдур³ улки, дуну кун савоб эчун,
Ҳам оя сурма, ҳам гунаша тўтиё верар.

Қилмаз қабул сурати иқбол бунчаким,
Ойнаи вужудима жавринг жило верар.

Най киби жисмим ўлди ўқингдан дилик-дилик,
Дам урдуғимча ерли ериндан садо верар.

Ҳар дардсиздан умма, Фузулий, давои дард,
Сабр айла, кимки, дард верибдур, даво верар.

¹ Х и р а д м а н д – ақли, доно, донишманд.

² Р у т а б – нам, хўл.

³ Д а р – эшик.

Азал котиблари ушшок бахтин қора ёзмишлар,
Бу мазмун ила хат ул сафҳаи рухсора¹ ёзмишлар.

Ҳавоси хоки пойинг шарҳини таҳқиқ эдан мардум,
Ғубор ила баёзи² дийдаи хунбора ёзмишлар.

Ғулистони сари кўйинг китобин боб-боб, эй гул,
Хати райҳон ила жадрвал³ чекуб, гулзора ёзмишлар.

Ики сатр айлаюб ул икки майгун⁴ лаъллар васфин,
Кўранлар ҳар бирин бир чашми гавҳарбора ёзмишлар.

Кируб бутхоная қилсанг такаллум⁵, жон бўлур шаксиз,
Мусаввирлар на суратким дару девора ёзмишлар.

Мухаррирлар ёзонда ҳар кима оламда бир рўзи,
Манга ҳар кун дили садпорадан бир пора ёзмишлар.

Ёзонда Вомику Фарҳоду Мажнун васфин аҳли дард,
Фузулий одини, кўрдим, сари туммора⁶ ёзмишлар.

¹ Сафҳаи рухсор – гузал чехра.

² Баёз – бу ерда: оқ, оқлик.

³ Жадрвал – китобдаги хат чизиги.

⁴ Майгун – май рангли, кизил.

⁵ Такаллум – сўз, нутқ.

⁶ Саритумор – хатнинг боши.

Ҳавойи ишк бошда, дилда тоби нори фурқат вор,
Бало хокинда тан помол, кўзда оби ҳасрат вор.

Нўла базми балода сийнаи нолони чок этсам,
Даруни дилдан ул ёра яна арзи муҳаббат вор.

Маҳи нав сонма, тутмиш чархи тиғи шуълаи оҳим,
Адуйи¹ бадниҳода², ўлмаз эсам, яна ният вор.

Лабинг ёдина жон вермиш дейив Фарходи дил, жоно,
Яна афвоҳи³ оламда ажаб ширин хикоят вор.

Гаҳи дарди фароғи ёр, гаҳи таънаи ағёр,
Фузулий, сонма бу меҳнатсарода⁴ истироҳат вор.

¹ А д у (в) – душман, ёв, ракиб.

² Б а д н и ҳ о д – ёмон табиатли.

³ А ф в о ҳ – оғиз.

⁴ М е ҳ н а т с а р о (й) – азоб ва машаққат манзили; дунё.

Гўшаи абрўларингда чашми жодулармидур?
Йўкса кирмиш ёя тийрандоз¹ хиндулармидур?²

Иқди³ шабнамдур гули тар узра ёхуд ҳар тараф
Қатра-қатра тердан ул рухсор уза сулармидур?

Икки аждардурки, бир ганж узра бош кўймиш ётур,
Ё мусалсал⁴ оразинг давринда гисулармидур?⁵

Ашки чашмимдур сари зулфинг хаёли-ла мудом,
Ё дузулмиш риштаи мушк узра лўълўлармидур?

Санмисан анжақ, Фузулий, бўйла хўблар мойили,
Йўкса ишқ аҳли каму сантак балоҷўлармидур?⁶

¹ Т и й р а н д о з – мерган.

² Х и н д у – хинд миллатига мансуб киши; мажозан кора ранг, маъшуканинг холи, кора рангли кул маъноларида келади.

³ И қ д – 1) тутун, чигал; бу ерда: риштага тизилган инжу шодаси маъносида.

⁴ М у с а л с а л – занжирга ўхшаш, ҳалқа-ҳалқа, бир-бирига уланган.

⁵ Г е с у (г и с у) – соч, зулф, кокил.

⁶ Б а л о ж ў (й) – бало изловчи, бадбахт; мажозан: ошик.

Чашми суратбозима мужгон сафи хангомадур,
Қона ботмиш ҳар мужам бир шўхи гулгун жомадур.

Гўстарар ҳардам аломатлар қиёматдан кадинг,
Қойим этмиш ҳашр бурҳонин ажаб алломадур.

То хатинг узра хама абруларинг саргармиям,
Ҳар кўзим дарди дил имлосина бир сарномадур.

Юзда нақши хуни дил рози нихоним фош эдар,
Шарҳи ғам таҳририна ҳар кипригим бир хомадур.

Дардим улдурким, мусулмон ўлмиш ул тарсобача,
Куфра ўлан зулмлар таъни бу кун исломадур.

Эй сабо, раҳм этким, ул бедард қилмиш тарки жавр,
Чораи дарди дилим мавкуф¹ бир эъломадур².

Эй Фузулий, бўлмадим ранги риёдан бир сафо,
Нўла гар майлим бу ранг ила майи гулфомадур.

¹ Мавкуф – боғлик.

² Эълом – эълон қилиш.

Сабух учун манга дурди майи шабона етар,
Асарки вор, хароб ўлмаға баҳона етар.

Жафо ўкин манга ёғдирманг, анжақ, эй афлок,
Демангки, едди камондора бир нишона етар.

Баёна етмага дарду ғамим фасоналари
Забоним оташи дилдан чихан забона етар.

Кўпорди мардуми чашми кўнгил биносинким,
Хубоби ашк ҳаво нақдина хазона етар.

Лабинг хаёли ила пора-пора ўлди жигар,
Гувоҳи ҳол манга ашки дона-дона етар.

Ҳарифи базми ғамам, хуни дил шаробим ўлуб,
Таронаи тарабим охи ошиқона етар.

Фузулий, истамазам маснади Жаму Жамшид,
Манга нишимани давлат шаробхона етар.

Меҳри кўнглимда ниҳон ўлдиғин ул моҳ билур,
Кимса билмаз, фуқаро сирри дилин шох билур.

Сўрманг ул моҳ ила ҳоли дилими Тангри учун,
Билали они ўзим, билмазам Аллоҳ билур.

Гоҳ юз лутф қилур, гоҳ тағофул гўё
Гоҳ билмаз бу гирифторлигим, гоҳ билур.

Жон фидо айламайи ёра ҳамин ман билирам,
Бу тариқи дема ҳар ғофилу гумроҳ билур.

Назари лутф дариғ этма Фузулийданким,
Санга сидк ила ўзин бандаи даргоҳ билур.

* * *

Эй жаҳондийда кўзим, бунчаки чўқ ёшинг вор,
Оз кўрубсан эйи кун, ваҳ, на ёмон бошинг вор?

Вор рухсорима хуноба чекан мужгоним,
Қилқалам кибики, нашк этмая накқошинг вор.

Шавки наълим ўда солур нечаким қаршимда
Оташин талъат илан зулфу кўзинг-қошинг вор.

Лаъл кони киби гар кўксими чок айлаялар,
Анда хуноба илан рангли чўқ тошинг вор.

Роҳи ишқ ичра, Фузулий, дема танҳо юрурам
Ки, эй хабарсиз, ғаму меҳнат киби йўлдошинг вор.

Бўлди кўйингда даво дарди дили беморимиз,
Сан оғосан, биз кулиз, кўйингдадур теморимиз¹.

Зоҳидо, кўр сийна чокин шуъласин, биздан сакин,
Бир ўчоғиз бизки, сўзондур дару деворимиз.

Нўла гар ўлдурса фоний² Кўҳкан, ман боқиям,
Ишка биздандур бако, йўқдур йўқ ўлмоқ воримиз.

Гулшани ғам нахлийиз парварда³ оби дийдадан⁴,
Доғлар барк, охи оташборимиздур⁵ боримиз.

Аҳли туркинг кулиюз, улдур биза жондан азиз,
Юсуф эса худфуруш⁶, онинг-ла йўқ бозоримиз.

Ашкимиз гирдоби олий, умримиз бунёди паст,
Кўр на олчок дизлиг ила чизкинур паргоримиз⁷.

Эй Фузулий, жаври ёру таънайи агёрдан
Вор юз минг ғам, бу ҳам бир ғамки, йўқ ғамхоримиз.

¹ Т е м о р – ғам, андух, ғусса.

² Ф о н и й – йўқ бўлиш, йўқолиш.

³ П а р в а р д а – парвариш қилинган, тарбия топган.

⁴ О б и д и й д а – қўз ёши.

⁵ О т а ш б о р – ўт ёғдирувчи.

⁶ Х у д ф у р у ш – ўзини бозорга солувчи.

⁷ П а р г о р – циркуль.

Хам кад ила оғларам ул турраи таррорсиз,
Гарчи дерлар чангдан чихмаз тараннум торсиз.

Сийнаи чокимдан ўксук этма тири¹ ғамзанги,
Эй гули раъно, билурсанким, гул ўлмаз хорсиз.

Сохламаздим новакинг– кўзда балосин чекмасам,
Басламаздим² сув веруб ул нахли, ўлса борсиз.

Йўл озарсан зулмати ҳайратда, эй дил, воқиф ўл,
Зинҳор ул кўя ворма оҳи оташборсиз.

Гирия зор ила хушҳоламки, баҳри ишқда
Ашксиз кўз бир садафдур лўълўи шаҳворсиз.

Жона озори хадангинг хуш келур, эй қоши ёй,
Бир сифориш³ килки, биздин ўтмасин озорсиз.

Зухддан кечмаз, Фузулий, айламаз тарки риё,
Панд чўх вердим – эшитмаз, орсиздур, орсиз.

¹ Т и р (т и й р) – ў к .

² Б а с л а м о к – сакламок, асрамок.

³ С и ф о р и ш – топшириш, буюриш.

Тарики фақр тутсам, табъ тобеъ, нафс ром ўлмаз,
 Гино¹ килсам талаб, асбоби жамъият² тамом ўлмаз.

Даҳонингдан асар кўрман, миёнингдан нишон, ваҳким,
 Мани нокома³ умримдан муяссар ҳеч ком ўлмаз.

Мукими⁴ кўйи дард айлар мани оҳи жигарсўзим⁵,
 Бу оҳанги малолафзо⁶ бундан йиг мақом ўлмаз.

Муриди⁷ соқиямким, лутфи аҳли завқа⁸ доимдур,
 На ҳосил аҳли зуҳдинг шафқатинданким, мудом ўлмаз.

Дедим: ушшоқа жавр этма; деди ул хўблар шоҳи:
 Сиёсат ўлмайинча ишқ мулкинда низом⁹ ўлмаз.

Лабингдан қатра-қатра қон ичар кўнглим кароҳатсиз¹⁰,
 Шакардан ўлижок¹¹ май қатраси гўё ҳаром ўлмаз.

Фузулийни маломат айлаян бедард билмазми
 Ки, бозори жунун расволаринда нангу ном ўлмаз.

¹ Гино – бойлик.

² Асбоби жамъият – бу ерда: мол-мулк воситалари.

³ Ноком – максадига етмаган, бебаҳра, маҳрум.

⁴ Муқим – тургун, собит.

⁵ Жигарсўз – бағирни куйдирувчи, изтиробга солувчи.

⁶ Малолафзо – малоллик орттирувчи.

⁷ Мурид – толиб, талабгор, бирор шайх ёки пирга қўл бериб, унга эргашувчи.
 Тасаввуфда моддий боғлиқликлар ва ўз хошиш-иродасидан воз кечиб, Ҳаққа инти-
 лаётган киши.

⁸ Аҳли завқ – ишқ ва истеъдод соҳиблари.

⁹ Низом – интизом, тартиб.

¹⁰ Кароҳат – нафрат, кўнгил тортмаслик.

¹¹ Ўлижок – бўладиган.

Олам ўлди шод сандан, ман асири ғам ҳануз,
Олам этди тарки ғам, манда ғами олам ҳануз.

Жон бағишларди лабинг изҳори гуфтор айлаюб,
Урмадан Исо лаби жонбахшликдан дам ҳануз.

Саждагоҳ этмишди ишқ аҳли қошинг меҳробини,
Қилмадан хайли малоик¹ саждаи Одам ҳануз.

Жона дардинг, жисма пайкони равон этмишди ҳукм,
Жисм ила жон иртиботи² ўлмадан маҳкам ҳануз.

Ашк сарф айлар фалакдан ком ҳосил қилмаға,
Бу гуҳар кадрина билмаз дийдаи пурнам ҳануз.

Пардаи чашмим мақом этмишди бир тарсобача³,
Ўлмадан маҳди⁴ Масиҳо домани Марям⁵ ҳануз.

Эй Фузулий, айлади ҳар дарда дармон ул табиб,
Бир маним захмидур анжақ бўлмаян марҳам ҳануз.

¹ М а л о и к – малаклар, фаришталар.

² И р т и б о т – боғланиш, алоқа.

³ Т а р с о б а ч а – насроний динидаги бола. Тасаввуфда гўзаллик, хусну малоҳат мазҳари. Орифлар раббоний жозиба ва руҳоний жолиба (жалб килувчи, махбуба)ни тарсобача дейдилар.

⁴ М а ҳ д – бешик.

⁵ М а р я м – Исо алайҳиссаломнинг онаси.

Ғамза пайконин кўзинг ман мутбалодан сахламаз,
Сарф эдар аҳли назар нақдин, гадодан сахламаз.

Дил надур ёнимда, чун қилмаз мани ғамдан халос,
Чекман ул таъвиз¹ боринким, балодан сахламаз.

Жона жисмим ул хаданги ғамзадан ўлмаз паноҳ,
Ҳеч жавшан² кимсани тийри казодан сахламаз.

Ишқдан бир дам тани сўзони дур этмаз фалак,
Ваҳ, неча фонусдур, шамъи хаводан сахламаз.

Олами шайдо килур гар ўлса кўздан ҳам нигон,
Бир паривашким, сари зулфин сабодан сахламаз.

Айларам беҳуд³ фиғон кўрдикча кўйинг итларин,
Ошно рози ниҳонин ошнодан сахламаз.

Бесабаб сонманг Фузулийнинг маломат чекдигин,
Беҳабардур, машрабин аҳли риёдан сахламаз.

¹ Таъвиз – тумор.

² Жавшан – совут.

³ Беҳуд – ўзидан беҳабар. Мастлик ва ошиклик мақомидаги киши.

Рози ишқинг сахларам элдан ниҳон, эй сарвиноз¹,
Кетса бошим шамътак, мумкин дагил ифшойи² роз.

Хўблар меҳроби абрўсини майл этмаз факих,
Ўлса кофирдур, мусулмонлар, анга қилманг намоз.

Кимса ул бадхўя³ изҳор эда билмаз дардими,
Эй суруди нола, Тангри-чун сан ўлғил чорасоз⁴.

Қолабим⁵ кўрмиш тихи⁶, дўкмак дилар бир тоза рух,
Барки оҳимким, келан пайконинга вермиш гудоз⁷.

Хўбсуратлардан⁸, эй носих, мани манъ этмаким,
Партави анвори⁹ хуршиди ҳақиқатдур мажоз¹⁰.

Ман худ ўлдим, эй туробимдан¹¹ ўлан соғар, мудом
Риндлар базмин кезуб, бир-бир етур бандан ниёз¹².

Эй Фузулий, қолмишам ҳайратда, билмам найлаям,
Давр – золим, бахт – нофаржом, талаб – чўх, умр – оз.

¹ С а р в и н о з – гўзал, келишган, нозли севгили.

² И ф ш о – ошкор қилиш, фош этиш.

³ Б а д х ў (й) – бадфеъл, баджаҳл, кўпол, тўнг.

⁴ Ч о р а с о з – чора топувчи, мадақкорлик қилувчи.

⁵ Қ о л а б – қолип; тан, бадан.

⁶ Т и х и – бўш, холи.

⁷ Г у д о з – 1) эриш, куйиш; 2) дард, алам, андух.

⁸ Х ў б с у р а т – чиройли, гўзал.

⁹ А н в о р – 1) нурлар; 2) нурли чехра.

¹⁰ М а ж о з – ўзининг туб маъносида ишлатилмай, бирор муносабат ва ўхшатиш оркали бошқа маънода ишлатилган сўз.

¹¹ Т у р о б – тупроқ, ер.

¹² Н и ё з – 1) эҳтиёт, муҳтожлик; 2) ялиниш, ёлвориш, илтижо; 3) аташ, назр қилиш.

Фиғонким, бағриминг ул лоларух қон ўлдиғин билмаз,
Жигар парголасинда¹ доғ пинҳон ўлдиғин билмаз.

Ҳабибим кўнглими жамъ айламаз рухсори давринда,
Магар зулфи киби ҳолим паришон ўлдиғин билмаз.

Килур таксир² эдуб бир лутф ҳар дам кўнглим олмоқда,
Вафо расмин сонур душвор, осон ўлдиғин билмаз.

Гўзаллар давлати васли илан мағрур ўлан ошиқ,
Нишоти³ васлда андуҳи ҳижрон ўлдиғин билмаз.

Дили садпорадан бедод кесмаз ғамзаи мастинг,
На ғофил подшоҳдур, мулк вайрон ўлдиғин билмаз.

Сонур зоҳид ўзин холи ҳаёлингдан, ғалатдур бу,
Бу хайрон ўлдиғиндандурки, хайрон ўлдиғин билмаз.

Фузулий хастая душман сўзи-ла дўст жавр айлар,
Зиҳи сода, муориз⁴ қавли⁵ бўҳтон ўлдиғин билмаз.

¹ Паргола – парча-парча.

² Таксир – сустлик.

³ Нишот (нашот) – шодлик, хурсандчилик.

⁴ Муориз – муқобил, муҳолиф.

⁵ Қавл – сўз, гап.

Кўнгилда минг ғамим вордурки, пинҳон айламак ўлмаз,
Бу ҳам бир ғамки, эл таъниндан афғон айламак ўлмаз.

На мушкул дард ўлурса, бўлину оламда дармони,
На мушкул дард эмиш ишқингки, дармон айламак ўлмаз.

Фано мулкина чўх азм этма, эй дил, чекма заҳматким,
Бу тадбир ила дафъи дарди ҳижрон айламак ўлмаз.

Сақин, кўнглим йикарсан панддан, дам урма, эй носих,
Ҳавои нафс ила бир мулки вайрон айламак ўлмаз.

Даҳонинг узра лаълинг истамиш дил, дафъи мушкулдур,
Кўринмаз ҳеч жирми¹ йўқ ера кон айламак ўлмаз.

Дуолар айларам, мандан яна бир дам гузор этмаз,
На чора, сеҳр ила сарви хиромон айламак ўлмаз.

Фузулий, олами қайд ичрасан, дам урма ишқиндан,
Қамоли жаҳл ила даъвойи ирфон² айламак ўлмаз.

¹ Ж и р м – оғирлик, вазн.

² И р ф о н (м а ъ р и ф а т) – Аллоҳнинг моҳияти ҳақидаги илм.

Ташнаи жоми висолинг оби ҳайвон истамаз,
Мойили мўри хатинг мулки Сулаймон истамаз.

Зулмати зулфинг гирифтори дам урмаз нурдан,
Толиби¹ шамъи рухинг хуршиди рахшон истамаз.

Айламаз майли бихишт афтодаи хоки даринг,
Сокини² кунжи ғаминг сайри гулистон истамаз.

Жаврдан оҳ этма, эй ошикки, айна лутфдур,
Дўст асбоби камоли ҳусна нуқсон истамаз.

Ишқдан ваҳм этмасин ошик йиқар кўнглим деюб,
Ҳеч султонам деян мулкани вайрон истамаз.

Ошик эсанг ринду расволиқдан икроҳ этмаким,
Ишқ сиррин иктизойи давр пинҳон истамаз.

Эй Фузулий, муттасил даврон муҳолифдур санга,
Ғолибо, арбоби истеъдоди даврон истамаз.

¹ Т о л и б – изловчи; шогирд. Тасаввуфда тарикатга кириб, риёзат боскичларини босиб ўтиш орқали Худо сари сайр қилаётган йўловчи, мурид, солиқ.

² С о к и н – бир жойда турувчи, тургун яшовчи.

Халка оғзинг сиррини ҳар дам қилур изҳор сўз,
Бу на сирдурки, ўлур ҳар лаҳза йўқдан вор сўз.

Ортуран сўз кадрина сидк ила, кадрин орттирур
Ким, на миқдор ўлса, аҳлин айлар ул миқдор сўз.

Вер сўза ихёки¹, тутдукча сани хоби ажал
Эда ҳар соат сани ул уйхудан бедор сўз.

Бир нигори анбаринхатдур кўнгиллар олмаға,
Гўстарар ҳар дам никоби ғайбдан рухсор сўз.

Хозини ганжинаи асрордур – ҳар дам чекар
Риштаи изҳора минг-минг гавҳари асрор сўз.

Ўлмаян ғаввоси² баҳри маърифат ориф³ дагил
Ким, садаф таркиби тандур, лўълўи шаҳвор сўз.

Гар чўх истарсан, Фузулий, иззатинг, оз эт сўзи
Ким, чўх ўлмоқдан қилубдур чўх азизи хор сўз.

¹ И х ё (э х ё) – бу ерда: жон, ҳаёт.

² Ғ а в в о с – сувга шўнгувчи, сузувчи.

³ О р и ф – маърифат соҳиби, Аллоҳни таниган киши, комил инсон. Аллоҳнинг зоти, сифатлари ва исмларини мушоҳада этадиган завқий ва вайдий илмлар эгаси бўлган зот.

Манга боди сабо ул сарви гулрухдан хабар вермаз,
Очилмаз ғунчаи бахтим, умидим нахли бар вермаз.

Дўкуб кўз ёшини, сансиз ҳалоким истарам, аммо,
Ажал пайкина сели ашк гирдоби гузар вермаз.

Кўзимда маскан эт – хори мужамдан эътироз¹ этма,
Гули хандона сўрдим, хора ёр ўлмок зарар вермаз.

Агар жон олмоқ истарсан, танимдан ўқинги кесма
Ки, пажмурда² ниҳола вермайинча су(в) самар вермаз.

Киёс эт шамъдан, ваҳм айла чархинг инкилобиндан
Ким, ул бош олмоға қасд этмайинча тожи зар вермаз.

Бало зимнинда³ роҳат ўлдиғин изҳор этар халқа,
Фалак беҳуда хори хушқдан гулбарги тар вермаз.

Фузулий, даҳрдан ком олмоқ ўлмаз ўлмадан гирён,
Садаф су(в) олмайинча абри найсондан⁴ гуҳар вермаз.

¹ Эътироз – сакланиш, ўзини четга олиш, хазар қилиш.

² Пажмурда – сарғайган, қуриган, эзилган.

³ Зимн – ичида, орасида.

⁴ Найсон – сурёний тақвими бўйича еттинчи ой – апрелга тўғри келади. Ривоят қилишларича, бу ойда ёғадиган ёмғир томчиларидан садаф ичида марварид ҳосил бўлади. Абри найсон – найсон булути, баракали, серёмғир булут.

Маним ашким муқаддар хотиримдан дафъи ғам қилмаз,
Бу равшандурки, нам ойинадан зангор¹ кам қилмаз.

Хами абруйи мушкининг кўрарса зоҳиди кажбин²,
Дахи комат сужуди гўшаи меҳроба ҳам қилмаз,

Санга, эй шўхи сангиндил³, деман бут, нечаким, бут ҳам
Агарчи сангдилдур, бўйла бедоду ситам қилмаз.

Жафову жавр ила кон ўлди бағрим, ё Раб, ул бадхў
Нечун тарк айламаз бедоду жаврин, бир карам қилмаз.

Муродим гирядан касби ғубори раҳгузорингдур,
Кўзим ёши дамодам чеҳраи беҳуда нам қилмаз.

Хатинг давринда ашки ол ила дарду ғамим шархин,
Дам ўлмазким, руҳи зард узра мужгоним ракам қилмаз.

Фузулий бенаво то равзаи кўйингда сокиндур,
Таманнойи бихишту майли гулзори Эрам⁴ қилмаз.

¹ З а н г о р – 1) яшил; 2) занг, моғор.

² К а ж б и н – тесқари кўрувчи, эгри тушунувчи.

³ С а н г и н д и л – тошбағир, кўнгли қаттик.

⁴ Э р а м – афсонавий гўзал боғ. Ямандаги Од қавмининг ҳукмдори Шадлод ер юзида жаннат яратиш даъвоси билан уни бунёд этган экан.

Кўхкандан кўринур кўҳда осор хануз,
Ул на бенгзар манга – онинг асари вор хануз.

Чекди Мажнун оёғин бодиядан, лек верар
Қонли гуллар оёғиндан чекилан хор хануз.

Водийи ишқда савдо¹ ила саргашта эдим,
Келмадан гардиша бу гунбади даввор² хануз.

Нуктаи холина боғланмиш эди жону кўнгил,
Кезмадан доираи даврда паргор хануз.

Моҳа чекдим шаби хижрон алами шуълаи оҳ,
Оҳким, ўлмади ул моҳ хабардор хануз.

Нолаи зорим ила халқа ҳаром ўлди юку,
Қора бахтим юкудан ўлмади бедор хануз.

Марҳами васли ила бўлди қаму дарда даво,
Бу Фузулий алами ҳажр ила бемор хануз.

¹ С а в д о – бу ерда: девоналик, мажнунлик.

² Г у н б а д и д а в в о р – айланиб турувчи фалак, ўзгариб турувчи дунё.

Эй кўнгил, ул ханжари мужгона айларсан ҳавас,
Қасди жон этдинг, бақойи умрдан уммид кас¹.

Чекма ғурбат азмина, эй сорбон², маҳмил³, сакин
Ким, бу йўлда бими ғурбатдандур афғони жарас⁴.

Ҳоли зоримдан сани фарёдим огоҳ айлади,
Шукрилиллоҳ, ўлди фарёдим манга фарёдрас⁵.

Бир-бирини сончилуб ҳар ён танимда ўқларинг,
Мурғи руҳим⁶ қайдина ўлмиш мурағтаб⁷ бир кафас.

Таънаи аҳли маломатдан на нуксон ошиқа,
Барки ломеъ дафъин айларми ҳужуми хору хас?

Сўзи ишқинг танда ногаҳ бўлмасин нуксон деюб,
Жон чиханча истарам чихмая тандан бир нафас.

Эй Фузулий, ман қаноат мулкининг султониям,
Салтанат асбоби эгнимда палоси фақр бас.

¹ К а с – бу ерда: кес, уз.

² С о р б о н – туяқаш.

³ М а ҳ м и л – маҳова, кажава.

⁴ Ж а р а с – кўнгирок.

⁵ Ф а р ё д р а с – кишининг додига етувчи, мадад ва кўмак берувчи.

⁶ М у р ғ и р у ҳ – рух куши.

⁷ М у р а т т а б – тартибли, мукаммал.

Даҳр бир манзил, халойик корвони беш¹ эмас,
Сўз ғаму афсона, эл афсонахони беш эмас.

Тарки фикри дуняву савдойи укбо айлаким,
Дуняву укбо хаёлию гумони беш эмас.

Аҳли ҳашмат² кисватин³ зарбафт эдар, билмазким, ул
Боғи жамъият баҳорина хазони беш эмас.

Гар тавонолиғ⁴ сўзин сўйлар ҳулул⁵ этгач казо,
Ҳар кими кўрсанг тавоно⁶, нотавони беш эмас.

Айлаюб меҳнат замонинда дамодам изтироб,
Истама роҳатки, роҳат ҳам замони беш эмас.

Умр нақдин суд савдосинда зоеъ қилмаким,
Улким, один суд қилмишсан, зиёни беш эмас.

Эътибор, эй дил Фузулийдан кетурким, ул фақир
Бедилу⁷ бечораю бехонумони⁸ беш эмас.

¹ Беш – кўп, ортик .

² Ҳашмат – 1) дабдаба, шону шавкат, буюклик, салтанат. 2) хурмат, обрӯ-эътибор. Аҳли ҳашмат – салтанат ва дабдаба эгалари.

³ Кисват – либос, кийим.

⁴ Тавонолиғ – бойлик, бадавлатлик, қудратлилик.

⁵ Ҳулул – келиб етиш, юз бериш.

⁶ Тавоно – қувватли, бардам, соғлом.

⁷ Бедил – дилини бой берган, ошиқ, беқарор, гирифтор.

⁸ Бехонумон – уй-жойсиз, сарсон-саргардон, бечора.

Маскан, эй булбул, санга гаҳ шохи гулдур, гаҳ кафас,
Неча ошиқсанки, оҳингдан туташмаз хору хас.

Ёр кўйинда, мусулмонлар, гар ўлсайди ерим,
Кофирам гар равзаи ризвона¹ айлардим хавас.

Кўҳ фарёди садосин верди Фарҳодинг деманг,
Нақши Шириндур, верур овоз ўлуб фарёдрас.

Нока² Лайли махмилини чекмиш биёбон сайрина,
Айла Мажнуни бу ҳолатдан хабардор, эй жарас!

Бир нафас қолмиш ҳаётимдан, ҳабибим, субҳтак,
Нўла гар бир меҳр гўстарсанг манга охир нафас.

Холи этдим дил хавойи ихтилоти халқдан,
Базми ғамда най киби ҳамдам манга фарёд бас.

Эй Фузулий, гар санга жаъмияти дилдур мурод
Боғла бир дилдора кўнглинг, ғайрдан пайванд кас.

¹ Р и з в о н – жаннат. Р а в з а и р и з в о н – жаннат боғи.

² Н о к а – урғочи туя.

Кўз ёшимдан сўзи пинҳоним эдар ориф киёс,
Беҳабар таъсири анжумдан дагил ахтаршунос¹.

Қондурурким, дам-бадам кўздан инуб, ўртар таним,
Дашти ғам Мажнуниям, ман кандану кандан либос?

Хиштлартак бир-бири узра жигар парголасин
Кўз йиғиб, солмиш ҳубоби хун биноси-чун асос.

Эй сонон жулидамў бошинда Мажнунинг, сақин,
Бетакаллуф кетмаким, Лайли эвидур ул палос.

Лаҳза-лаҳза ҳам қадим пайконинг истар, ё килур
Зарра-зарра моҳи нав хуршиддан нур иктибос².

Тиғи ғамзанг ўйла буррондурки³, жаллоди ажал
Тўкса кон таъжил⁴ учун тиғингдан айлар илтимос.

Эй Фузулий, захри қаҳри-ла дўлудур тоси чарх⁵,
Чекмаз онинг қаҳрини ҳар ким чекар бир дўлу тос⁶.

¹ А х т а р ш у н о с – мунажжим, астроном.

² И к т и б о с – бу ерда: бирор нарсдан манфаат олиш, бирор нарсдан бирор нарса ҳосил қилиш.

³ Б у р р о н – ўткир, кескир.

⁴ Т а ъ ж и л – шошилич, тезлик, зудлик.

⁵ Т о с и ч а р х – осмон, фалак.

⁶ Д ў л у т о с – тўла жом.

Хоки раҳ этди ошиқи мискини ул ҳавас
Ким, пойбӯси ёра қачон бўла дастрас.

Рози даруни дишрая солмоқ раво дагил,
Будур гуноҳиким, очилур муттасил жарас.

Дийдори дўстдур ики олам натижаси,
Йўқ андан ўзга ошиқа оламда мултамас.

Сийнам ҳавойи ишқинг ила дўлди най каби,
Дам урдуғимча оҳу фиғондур чихан нафас.

Ҳар кайд ўлурса маҳ балодурки, булбула
Гар шохи гулдан ўлса, кудурат, верар қафас...

Ул ғамзадан, кўнгил, агар истарсан илтифот,
Тиғи тажарруд ила жонингдан алоқа кас.

Ўлмаз вужуди ошиқа ишк ичра эътибор,
Дурмаз, Фузулий, оташи хижрона хору хас.

Эй хуш ул мастки, билмаз ғами олам на эмиш,
На чекар олам учун ғам, на билур ғам на эмиш.

Бир пари силсилаи зулфина душдум ногаҳ,
Шемди¹ билдим сабаби хилкати одам на эмиш.

Воиз авсофи жаҳаннам қилур, эй аҳли вараъ²,
Вор анинг мажлисина, кўрки, жаҳаннам на эмиш.

Ўқи кўксимдан ўтуб, колмиш эди пайкони,
Оҳ, билдим сабаби оҳи дамодам на эмиш.

Эй Фузулий, мазаи сокийи сахбо билдинг,
Тавба қил, то биласан зарку³ риё ҳам на эмиш.

¹ Ш е м д и (ш и м д и) – энди.

² А х л и в а р а ъ – такводорлар, пархезкорлар.

³ З а р к – макр, хийла, мунофиклик.

Бу кун тиғин чекиб, чикмишдур ул номехрибон сархуш,
Сакин, эй раҳм эдан жонинаким, билмаз амон сархуш.

Анга, ҳушёр, экан дарди дил истарман, деям, сокий,
Паёпай¹ сунма жоми, қилма ул сарви равон сархуш.

Дагил такводан этсам бода таркин, ваҳмин андандур
Ки, изҳор айлайим халқ ичра ишқин ногаҳон сархуш.

Магар қон ичмак ила асрамиш наргисларинг, вар на
Басе май нўш эданлар² кўрдим, ўлмаз бўйла қон сархуш.

Майи ишқинг-ла сармаст ўлдуғим эдан ниҳон қолмаз,
Маҳоли ақлдуρκим, сахлая розин ниҳон сархуш.

Кўнгил то ўлди беҳуд, олди ғамзанг жоними тандан,
Верар яғмоя нақди ганжин олғач посбон сархуш.

Фузулий, ғайр ила хилват магар базм этмиш ул гулрух,
Ракиби кажрави кўрдим бу кун бори ёмон сархуш.

¹ П а ё п а й – кетма-кет, мутгасил.

² Н ў ш э т и ш – ичиш.

Билмаз эдим – билмак оғзин сиррини душвор эмиш,
Оғзини дерларди йўк, дедикларинча вор эмиш.

Ожиз ўлмиш йикмаға оҳ ила кўхи Кўҳкан,
Найласин мискин, анинг ишқи ҳам ул миқдор эмиш.

Тоша чекмиш халк учун Фарҳод Ширин сурагин,
Арз қилмиш халка маҳбубин, ажаб беор эмиш.

Каъба эхромина¹ зоҳид, дедилар, бел боғлади,
Айладим таҳқиқ – анинг боғландиғи зуннор эмиш.

Умрлардур айларам аҳволи дунё имтиҳон,
Нақди умру ҳосили дунё ҳамон бир ёр эмиш.

Завқи дийдори-ла дилдоринг йўк этдим ворими,
Давлати боқийки, дерлар, давлати дийдор эмиш.

Дун Фузулий оразинг кўргач, равон топширди жон,
Лоф эдиб дердики, жоним вор, амонатдор² эмиш.

¹ Э х р о м – 1) мусулмонларнинг ҳаж қилиш чоғидаги маҳсус кийими: 2) касд этиш, ният қилиш.

² А м о н а т д о р – бировнинг омонатини асраш.

Дилки, сарманзили¹ ул зулфи паришон ўлмиш,
Нўла журмеки², осилмоғина фармон ўлмиш.

Шоҳсан мулки малоҳатда, санга куллар чўх,
Бири улдурки, вориб Мисрда султон ўлмиш³.

Раҳм эдуб ошикинга, ҳашр⁴ кунни ёкмаялар
Ки, бу дунёда асири ғами ҳижрон ўлмиш.

Дедилар ғам кўтурур бода, кўп ичдим, сансиз
Ғами ҳижрона муфид⁵ ўлмади ул, қон ўлмиш.

Боғбони чамани даҳра хаёли даҳанинг,
Сабаби тарбияти ғунчаи хандон ўлмиш.

Одам аввал сари кўйинг веруб, олмиш жаннат,
Эшидуб таъни малак, сўнгра пушаймон ўлмиш.

Эй Фузулий, маним аҳволима бир воқиф йўк,
Бўйлаким, олам анинг ҳуснина ҳайрон ўлмиш.

¹ С а р м а н з и л – асосий, биринчи манзил.

² Ж у р м – гуноҳ, айб.

³ Бу ерда Юсуф алайҳиссаломга ишора қилинмоқда. Ўғай акалари томонидан мисрлик савдогарларга арзимас пулга сотиб юборилган Юсуф Мисрда муқим бўлиб, Миср султони даражасига эришади.

⁴ Ҳ а ш р – қиёмат, махшар.

⁵ М у ф и д – фойдали.

Хубоби ашки хунин жисмими элдан ниҳон этмиш,
 Фаи ишқинг мани расвойи беному нишон этмиш.

Кўтурмиш хокдан туғёни ашким хору хошоки,
 Бошим узра маломат кушлари-чун ошён этмиш.

Букуб меҳнат юкиндан қаддими, чихмиш танимдан жон,
 Тавофи кўйинг этмак қасдина таййи¹ макон этмиш.

Санинг-ла даъвийи хусн этдиги-чун мулки хусн ичра,
 Фалак таъзир эдуб, Лайлини расвойи жаҳон этмиш.

Магар таркиби Исо хоки кўйи дарғаҳингдандур
 Ки, дурмиш хокдан кадри-ла азми осмон этмиш².

Кезан пайконларингдур танда, ё жон боғина ишқинг,
 Бало сарчашмасиндан ҳар тараф сувлар равон этмиш.

Фузулийдан мизожин мунҳариф³ кўрдим бу кун ёринг,
 Магар фурсат бўлуб, бир шамма⁴ ҳолиндан баён этмиш.

¹ Т а й – юриш, кезиш, босиб ўтиш.

² Курьони каримда зикр қилинишича, Исо алайҳиссалом тириклайин осмонга кўтарилган ва Қиёмат куни арафасида ер юзида яна пайдо бўлади.

³ М у н х а р и ф – бу ерда: қутулиш, холи бўлиш.

⁴ Ш а м м а – озгина.

Токи токи зарнигорин¹ чарх вайрон айламиш,
Хишти зарринин сабо фарши гулистон айламиш.

Котиби тақдир² хатти сабз таҳрир этмака
Лавҳ³ гулзори хазон барги зарафшон⁴ айламиш.

Қатъ эдуб фасли хазон оби равон шерозасин
Нусхаи гулзоринг аврокин⁵ паришон айламиш.

Давр жаврин кўрки, нузҳатгоҳи⁶ аҳли завқ экан,
Жўйбори⁷ гулшани занжири зиндон айламиш.

Айламиш тадбири ташвиши хазон торожина,
Лола рангин рахтини⁸ доғ ичра пинҳон айламиш.

Рўзгорин тийра⁹, бахтин кора, нуткин лол эдуб,
Мотами гул булбули зоғ ила яксон айламиш.

Эй Фузулий, даҳр холин шохи гулдан қил киёс
Ким, веруб аввал тажаммул¹⁰, сўнгра урён айламиш.

¹ З а р н и г о р – олтин билан безалган.

² К о т и б и т а қ д и р – тақдирларни битувчи Аллоҳ таоло.

³ Л а в ҳ – Аллоҳ инсониятнинг тақдирларини ёзган китоб (Лавҳул Махфуз)

⁴ З а р а ф ш о н – зар сочувчи.

⁵ А в р о к – 1) варақлар, саҳифалар; 2) барглар, япроқлар.

⁶ Н у з ҳ а т г о ҳ – дилкушо оромгоҳ, хушҳаво ва ёқимли жой.

⁷ Ж ў й б о р – серсув арик.

⁸ Р а х т – 1) нарса; 2) кийим.

⁹ Т и й р а – кора, хира, коронги.

¹⁰ Т а ж а м м у л – шукуҳ, дабдаба, ҳашамат.

Гунчасин гул булбулинг қатлина пайкон айламиш,
Булбул очилғон гули юзина қалқон айламиш.

Гул арусин¹ сулҳ учун булбул никоҳ этмиш, магар
Ўзини ёшил будоғ ичинда пинҳон айламиш.

Гунча пайконини тез этмаклик эчун шохи гул
Жисмини бошдан-оёға мисли суҳон² айламиш.

Даҳраро гар бир синиқ девор кўрсанг, ўйла, бил,
Ул Сулаймон мулкидурким, чарх вайрон айламиш.

Эй Фузулий, меҳрина орданма – чархинг гардиши
Кўка етурмиш, вале хок ила яксон айламиш.

¹ А р у с – келин, келинчак.

² С у х о н – эгов.

Жисмими ёндирма, раҳм эт ёшима, эй бағритош!
Эҳтиёт эт, ёнмасин ногаҳ қуру ўдинда ёш.

Хуш кечар наззорайи хуснинг-ла умрим, вор умид
Ким, эда мақбули даргоҳинг мани хусни маош.

Тавфи¹ кўйингда оёғдан-боша эрмиш бир мадад,
Нўла гар қаддим буқуб, ҳар дам оёғим ўлса бош.

Фитна ёйин қурмаға оташми ўлмиш эҳтиёж
Ким, урусан олама оташ чотуб пайваста² қош.

Эй хубоби ашк, ноёб эт тани урёними
Ким, бу расво пардами чок этди, сиррим қилди фош.

Пора-пора кўнглиминг сўзи даруна тоби йўк,
Кўз йўлинда катра-катра кон ўлуб чиксайди қош.

Эй Фузулий, ғарки хуноб этди кўз мардумларин,
Кўрайим қуллоби мужгона дизилсин конли ёш.

¹ Т а в ф – айланиш, зиёрат.

² П а й в а с т а – туташган.

Бути наврасим намоза шабу рўз роғиб ўлмиш,
Бу надиндур, Аллох, Аллох, бута сажда вожиб ўлмиш.

Асари қабули тоат анга вермиш ўйла ҳолат
Ки, қулуби аҳли ҳола ҳаракоти жозиб ўлмиш.

Фараҳим кўруб, жафосин ҳасанота дохил айлар,
На малакким, ул парининг амалина котиб ўлмиш.

На ажаб гар ўлса ғамдан туниму куним баробар,
Назаримдан ул юзи кун неча кунки, ғойиб ўлмиш.

Ғами ҳажрдурким, ортар асари-ла ишк завки,
Ғалат айламиш Фузулийки, висола толиб ўлмиш.

Халқа хўблардан висоли рохатафзодур¹ ғараз,
Ошиқа анжак тасарруфсиз² тамошодур ғараз.

Зоҳидо, тарк этма шохидлар³ висоли рохатин,
Гар ибодатдан ҳамин⁴ ғилмону⁵ хавродур⁶ ғараз.

Хуру кавсарданки, дерлар равзаи ризвонда вор,
Сокийи гулчехраву жоми мусаффордур ғараз.

Завксиз лозим чикар дунёдан ул дунёпараст
Ким, анга дунёдан анжак завки дунёдур ғараз.

Рохат ўлсайди ғараз дунёда – факр истарди халқ,
Ғолибоким, халқа бир беҳуда ғавғодур ғараз.

Ориф ўл, савдойи ишқ инкорин этма, эй ҳаким
Ким, вужуди халқдан анжак бу савдодур ғараз.

Кил Фузулий, тарки иброми⁷ тақаллумким, етар
Сурати ҳолинг гар изҳори таманнодур ғараз.

¹ Рохатафзо – рохатни оширувчи.

² Тасарруф – бу ерда: ихтиёр.

³ Шохидлар – гўзал маҳбубалар.

⁴ Ҳамин – шу, ушбу.

⁵ Ғилмон – 1) гуломлар, хизматкорлар; 2) жаннатдаги хизматкор бола.

⁶ Хавро – хурлар. Жаннатдаги тақводорларга насиб қиладиган оҳу кўзли гўзаллар.

⁷ Ибром – кисташ, зўрлаш, жонга тегиш.

Қил, сабо, кўнглим паришон ўлдиғин жонона арз,
Сурати ҳолин бу вайрон мулкинг эт султона арз.

Дархам¹ ўлмиш сунбулинг, гўёки қилмишдур анга
Мў-бамў² ҳоли дилим, диллар узодуб шона арз.

Танда жоним бир паринингдур, амонат сахларам,
Ул замонданким, амонат қилдилар инсона арз.

Халк куфр аҳлина иймон арз эдар, ман дам-бадам
Куфри зулфинг³ айларам кўксимдаги иймона арз.

Сурати бежон ила жаннат тўлар бутхонатак,
Қилсалар жаннатда тасвиринг чекуб, ғилмона арз.

Мунъиминг арзи тажаммулдур иши фақр аҳлина,
Нўла гар дил қилса ҳар дам дарди ишкинг жона арз.

Эй Фузулий, бўйла пинҳон тутма ашки олинги,
Айла ҳар ранг илаким, вор, ул гули хандона арз.

¹ Д а р х а м – сочилган, ёзилган, паришон.

² М ў - б а м ў – бирма-бир, тўла.

³ К у ф р и з у л ф – тасаввуфда дунёга боғланиб, Ҳақни унутиш. Сўфий наздида ишқнинг қофири бўлиш ҳақиқий иймонга эга бўлишдир.

Қилмоғил маҳкам, кўнгил, дунёя оқди иртибот,
Сан бир овора мусофирсан, бу бир вайрон работ¹.

Бу чаманда ғунчалар, гуллар кўран ориф билур
Ким, сабот² устинда қилмаз ҳеч кабзу инбисот³,

Аҳли ирфондур жаҳон кайфиятин таҳқиқ эдан
Ким, нишотиндан бўлур юз ғам, ғаминдан юз нишот.

Ишқ даврони манга топширди Мажнун навбатин,
Холи ўлмаз нақши арбоби вафодан бу бисот.

Ҳар кўран маҳрўя сарф этма, Фузулий умринги,
Бевафолардан ҳазар кил, тут тарики эҳтиёт.

* * *

Зиҳи, жавоҳири эҳсони ома маъдани хос,
Дури шафоат учун баҳри раҳмата ғаввос.

Етиб ҳузуринга меърож вақти қилмишлар,
Қамар ҳусули муассир, суҳайл⁴ касби ҳавос.

Фалак ҳам ул кеча бўлмиш сафоки, сўфитак
Қарор тутмаюб, ўлмиш у базмда раққос.

Раҳи мутобаатингдур тарики фавзу нажот,
Ҳавойи марҳаматингдур умиди хайру халос.

Тафохур айла, Фузулийким, андан ўзга дагил,
Санга замонада нақши саҳифаи ихлос.

¹ Работ – қарвонсарой, мусофирхона; мажозан: дунё.

² Сабот – барқарор, мустаҳкам, бокий.

³ Инбисот – ёйилиш, ёзилиш.

⁴ Суҳайл – порлок юлдуз.

Дурждур лаъли равонбахшинг, дури шахвор лафз,
Дурждан дурлар тўқарсан айласанг изҳор лафз.

Ўйла оғзинг тангдурким, сўйлашар соат санга,
Гарчи нозикдур, верур албатта бир озор лафз.

Етмак ўлмаз лафзи жонбахшинг-ла оғзинг сиррина,
Ваҳйидур¹ гўё буким, мутлақ оғиз йўқ, вор лафз.

Неша лаълинг кеч келур гуфтора, гўёким билур,
Ман киби ул лаълдан айрилмоғи душвор лафз.

Гунча лаълинга латофатдан дам урмиш, билмазам
Найлар изҳор айлагач ул лаъли гавҳарвор лафз.

Эй Фузулий, истарам дилдор ҳолим сўрмая,
Рашкданким, бўлмасун васли лаби дилдор лафз.

¹ В а х й и (в а х и й)– Аллоҳ таолонинг ўз пайгамбарларига фаришталар оркали юборган буйруқ ёки кўрсатмалари; илоҳий хабар.

Офтоби тальатинг¹ тутдукча авжи иртифоз²,
Қатли аҳли ишқа тиғи ғамзадур андан шуоъ.

Дашт тутмоқ одатин кўймишди Мажнун ишқда,
Шухраи шаҳр ўлмоғин расмин ман этдим ихтироъ.

Зарқ дарёсинда бир хошокдурким, чирканур,
Сўфийи³ шайёдким⁴, даврон тутуб, айлар самоъ.

Кечдигим дунёву уқбодан санинг-чун ўлди фош,
Тўғри дерлар: «Кулли сиррин жовазал-иснайна шоъ»⁵.

Ул бути саркаш келур, солмиш жамолиндан никоб,
Эй саломатал-фирок⁶, эй ақлу иймон, алвидоъ.

Жону дил бир умрдур тиғинг-чун айларлар жадал,
Кирмадан тиғинг санинг ўртоя катъ ўлмаз низоъ.

Эй Фузулий, охират мулкина лозимдур сафар,
Бўйла фориғ кезма, такводан мухайё кил матоъ⁷.

¹ Т а л ъ а т – 1) юз, чехра; 2) дийдор.

² И р т и ф о ъ – кўтарилиш, юксалиш.

³ С ў ф и й – тарикатга кириб, дунёдан кўнгил узган, ризат боскичларини босиб ўтиб, Ҳаққа интилаётган киши.

⁴ Ш а й ё д – маккор, фирибгар, хийлагар.

⁵ М а ъ н о с и: ҳар сир иккинчи кимсадан ўтса, ёйилиб кетади.

⁶ А л-ф и р о қ – айрилик вақтида ва хижрон азобида айтиладиган нидо сўзи.

⁷ М а т о ъ – бу ерда: мол-дунё, бойлик, давлат.

Ёр васлин истаян кесмак керак жондан тамаъ,
Ҳар кишиким васли ёр истар, кесинг ондан тамаъ.

Орзуи васли жонон жона офатдур, кўнгил,
Ё тааллук жондан уз, ё васли жонондан тамаъ.

Чун манга бир зарра йўк тоби тамошойи жамол,
Ман кимам, васл этмак ул хуршиди рахшондан тамаъ.

Ошик улдурким, таманнойи балойи ҳажр эда,
Йўкса чўқдур меҳр эдан ул моҳитобондан тамаъ.

Риштаи тули амал доми балодур, найлайим,
Узмак ўлмаз ул сари зулфи паришондан тамаъ.

Оразин кўрмак ҳаётим тоза айлар, ваҳ, на айб,
Гар гадо важҳи маошин¹ қилса султондан тамаъ.

Муттасил ҳирмон килур ҳосил тамаъдан аҳли хирс,
Турфақим, ортар анга келдикча ҳирмондан тамаъ.

Истар ўлсанг ҳасрату ҳирмона ҳардам душмамак,
Кес, Фузулий, даҳрдан уммиду даврондан тамаъ.

¹ В а ж ҳ и м а о ш – тирикчилик воситалари.

Дил узодур баҳс ила ул орази хандона шамъ,
Ўд чикар оғзиндан, этмазми ҳазарким ёна шамъ?

Нўла ғайрат оташи жоним эритса мумтак,
Бу на сўздурким, демишлар орази жонона шамъ?

Орази жонон ила баҳси камоли ҳусн эдар,
Дил учиндандурки, хар соат душар нуксона шамъ.

Гаҳ оёғи боғли, гаҳ бўйни надандур, билмазам,
Бир пари ишқиндан ўлмишдур магар девона шамъ.

Нўла жоним қоматинг истарса, кўнглим оразинг,
Расмдур оламда: булбул гул севар, парвона шамъ.

Қил шабистони мунавварким, нисоринг¹ килмоға
Риштадан дурлар чекуб, жамъ айламиш домона шамъ.

Эй Фузулий, шавқдан ёқдинг танинг рўзи висол,
Нетдинг, эй ғофил, керакмазми шаби хижрона шамъ?

¹ Н и с о р – 1) сочиш, сочки; 2) фидо.

Кел, эй роҳат сонан асбоб жамъин, қилма нодонлиғ,
Тариқи фақр тутким, фақр эмиш оламда султонлиғ.

Мурод ар салтанатдан коми дилдур, нафса тобеъсан,
На ҳосил салтанат оди-ла қилмоқ бандафармонлиғ.

Паришонликдан, эй аҳли жаҳон, сиз жамъ эдинг хотир
Ки, ман жамъ айладим ҳар қанда вордир бир паришонлиғ.

На толеъдур буқим, оламда оғоз¹ этмадим бир иш
Ким, ул ишдан саранжом этмадим ҳосил пушаймонлиғ.

Манга зулми сарих² ул кофир айлар, кимса манъ этмаз,
Фуззулий, куфр ўлурми гар десам йўқдур мусулмонлиғ?

¹ Оғоз – бошланиш, киришиш.

² Сарих – ошқора, аниқ, ойдин.

Сокиё, май сунки, доми ғамдурур хушёрлиғ,
Мастлиқдурким, килар ғам аҳлина ғамхорлиғ.

Вор фикрин, йўқ ғамин чекмак надур, бир жом ила
Бехабар қилким, манга бир ўла йўқлиғ-ворлиғ.

Жон матоъининг баҳосидур наким, даврон верур,
Турфа¹ буким, сонурам шафқатдур, ул ғаддорлиғ².

Мандан охир чун қилур безорлиғ асбоби даҳр³,
Даҳр асбобиндан аввал ман қилам безорлиғ.

Таънаи ағёр чекмакдур ишим бир ёр учун
Ким, ўлуб ағёра ёр, айлар манга ағёрлиғ.

Чекма захмат, чек алинг тадбири дардимдан табиб
Ким, дагил сан билдигинг ман чекдигим беморлиғ.

Эй Фузулий, айларам қатъи тааллуқ⁴ комудан,
Бу тариқ ичра манга тавфик⁵ эдарса ёрлиғ.

¹ Турфа – кизик, ажабланарли; нодир, кам учрайдиган.

² Ғаддор – маккор, хийлагар, хоин.

³ Асбоби даҳр – дунё бойликлари, неъмат ва лаззатлари.

⁴ Қатъи тааллуқ – боғлиқликлардан халос бўлиш.

⁵ Тавфик – ёрдам, мадад, кўмак.

Айш учун бир турфа манзилдур баҳор айёми боғ,
Анда тутсун ғунчаваш ҳар кимки, айш истар ўтоғ.

Ғунчалар очилди, сайри боғ эдинг, эй аҳли дил
Ким, кўруб гуллар кўнгиллар очилан чоғдур бу чоғ.

Сандан, эй булбул, фузундур манда меҳнат фасли гул,
Сансану минг тоза гул, холо ману минг тоза доғ.

Боға сарвим келдигин билмиш саҳардин шохи гул,
Равшан этмиш раҳгузори узра ҳар ён минг чироғ.

Чексалар занжир ила гулзора кетманким, манга
Сунбули зулфинг фирокиндин мушаввашдур¹ димоғ.

Мавсуми гулдур, вале кетман чаман сайринаким,
Равзаи кўйинг манга ул сайрдан вермиш фароғ².

Маҳрам ўлмаз риндлар базмина май нўш этмаян,
Эй Фузулий, чек аёқ ул базмдан, ё чек аёғ.

¹ М у ш а в в а ш – ташвишли, беором, паришон.

² Ф а р о ғ – 1) тинчлик, хотиржамлик; 2) роҳат, хурсандчилик.

Эй хаданги ғаминга сийнаи аҳбоб ҳадаф¹,
Мунтазир ханжари мужгонинга жонлар саф-саф.

Хоки даргоҳинга ҳар субҳ сураи кун юзини,
Ғолибо, андан анга ҳосил ўлубдур бу шараф.

Ҳошалиллоҳки², бу девонаи шавқи хатинга
Сабаби кайд ўла занжири сутури³ Мусфаҳ⁴.

Солди дарёя сабо ханжари ғамзанг ваҳмин
Ки, чикормоя дахи гавҳари носуфта⁵ садаф.

Эй кўнгил, олама алданма, санга ранг верур,
Хокдурким, ани гаҳ лаъл қилур, гоҳ хазаф⁶.

Базми Жамшид⁷, фано бўлмоқ ила билдимким,
Давр жавриндан эмиш навҳаи⁸ най, нолайи дафъ⁹.

Эй Фузулий, талаби рутбаи ирфон айла,
Жаҳл ила ҳосили авкоти¹⁰ шариф¹¹ этма талаф¹².

¹ Ҳ а д а ф – нишон.

² Ҳ о ш а л и л л о ҳ – Аллоҳ сақласин.

³ С у т у р – 1) сатрлар, хатлар; 2) от-улов.

⁴ М у с х а ф – Куръон.

⁵ Н о с у ф т а – айбсиз, нуксонсиз; бутун.

⁶ Х а з а ф – сопол.

⁷ Ж а м ш и д – қадимги Эроннинг афсонавий подшоҳи.

⁸ Н а в х а – йиги, фарёд, фиғон.

⁹ Д а ф ъ – доира, чилдирма.

¹⁰ А в к о т – вақтлар, дамлар.

¹¹ Ш а р и ф – шарафли, азиз, кадрли.

¹² Т а л а ф – нобуд бўлиш, йўқ бўлиш.

Мехнати ишқ, эй дил, осондур деюб чўк урма лоф,
Ишқ бир юқдурки, хам бўлмиш анинг остинда Коф¹.

Ўлма холи дурдкашлар² суҳбатиндан, эй кўнгил,
Гар диларсан, эдасан ойинаи идроки соф.

Субҳидам зулфинг доғит, ё шом арзи ораз эт,
Кўйма субҳу шом аросинда тариқи ихтилоф.

Рашки рухсоринг дили хуршида солмиш изтироб,
Гайрати каддинг мизожи шамъа вермиш инхироф³.

Хоки кўйинг Каъбая нисбат қилан билмазмиким,
Бунда хардам, анда бир навбат ўлур вожиб тавоф.

Ваҳмим андандурки, мумкин ўлмаё ғамдан нажот,
Фарриж-ил лахумма ҳамми, нажжини мимма нахоф⁴.

Эй Фузулий, зоҳид ар⁵ даъвойи ақл айлар, на суд,
Нафий завқи ишқдур жаҳлина⁶ айни эътироф.

¹ Коф – бутун дунёни ўраб олган тоғ тарзида тасаввур қилинади.

² Дурдкаш – май куйқасини ичувчи, ўта майхўр. Тасаввуф адабиётида якраңг сўфийлар, маломатийлар тушунчасида ўтган, қўлдан кетган иш маъносида келади.

³ Инхироф – четлашиш, чекиниш.

⁴ Маъноси: Аллоҳим мени ғамдан халос эт, кўркувдан нажот бер.

⁵ Ар – агар.

⁶ Жаҳл – 1) нодонлик, билимсизлик; 2) ғафлат, жаҳолат.

Ўлур рухсоринга кун, лаълингга гулбарги тар ошиқ,
Санга ўксук дагил – кўқдан ёғар, ердан битар ошиқ.

Манга максуд тарки ишқ эди, ваҳким, майи хуснинг
Ўлуб кун-кундан афзун, килди кун-кундан батар ошиқ.

Тамошойи жамолингдан назар аҳлини манъ этма,
На суд, ул хўб юзданким, анга килмаз назар ошиқ.

Чаманда пойбўсингдан¹ ўлубдур сабзалар хуррам,
Ҳамон бир сабзача ўлмоға оламда нетар ошиқ?

Қилурсан минг жигар қон ҳар ёнга боқдикча, эй золим,
На боҳмоқдур бу, ҳардам қандан олсин бир жигар ошиқ?

Қирисан аҳли ишки, тутолим кимса алинг тутмаз,
На ишдур бу – керакмазми санга, эй сиймбар², ошиқ?

На парвона дуяр бир шуълая, на шамъ бир оҳа,
Фузулий, сонмаким, бенгзар санга оламда ҳар ошиқ.

¹ П о й б ў с – оёқни ўпиш.

² С и й м б а р – окбадан, кумушбадан; гўзал; маъшуқа.

Тоби хуршид маҳи рўйинга вермиш равнақ,
Токи, зебо хат учун ўла бу тазхиби¹ varaқ.

Акси қаддинг-ла кўран доирайи ойинайи
Дер маҳи бадрдур² ангушти³ нубувватдан⁴ шак⁵.

Санга гулшанда нисор этмак учун ҳар наргис
Кетурубдур боша олтун дўлу бир сийм табақ.

Ҳар санам Мусхафи ҳусни Ҳақа бир оятдур,
Мақтаби ишқда ҳар дил анга бир тифли сабақ.

Ошиқ ўлмоқ санга басдур биза бурҳону⁶ жунун,
Ҳусна ақл аҳли муқайяд⁷ ўла билмаз мутлақ.

Расмдур ошиқа келмак қоши ёлардан ох,
Ишқ пайдо ўлали бўйла қурулмиш бу насақ⁸.

Шоҳдур ҳусн бисотинда бу кун ул гулрух,
Эй Фузулий, мани овора сурулмиш байдақ⁹.

¹ Т а з х и б – зарҳал бериш, тилла суви югуртириш.

² Б а д р – ўн тўрт кунлик ой, тўлин ой.

³ А н г у ш т – бармоқ.

⁴ Н у б у в в а т – 1) пайгамбарлик; 2) мўъжиза кўрсатиш.

⁵ Ш а қ – ёриш, ёрилиш, синдириш.

⁶ Б у р ҳ о н – далил, ҳужжат.

⁷ М у қ а й я д – боғланган, банд, гирифтор.

⁸ Н а с а қ – равиш, тартиб, қоида; ҳолат, ахвол.

⁹ Б а й д а қ – шахмат пиёдаси.

Ўлмаз ўлди кўруб аҳволими эл хўблара ошиқ,
Ишқ наҳйинда¹ бу расволиғи кўр шаръа мувофик.

Келур ўлсанг килурам фарши раҳинг пардаи чашм,
Дахи нам вор, азизим, кўза қарши санга лойик.

Кулуб очилмоқ умулмаз даҳанингдан, магар улдур
Жузъким лоятажаззо² дер анга аҳли дакойик.

Бағриминг пораларин кўзларим осмиш мужалардан,
Мардуми гўшанишин³ кандану кандан бу алойик⁴.

Кечалар шамъ ёнар, ашқ тўкар субҳ галинча,
Жон верур субҳ келур дамда, зихи ошиқи содик.

Сабқат⁵ этмишди жигар қони кўзим ёшина бир дам,
Ишқ ҳукм этди, яна жори ўла одати собик.

Эй Фузулий, ўзинги гўшанишин эт хуми майтак,
Ўла ногаҳ ўласан қошифи асрори ҳакойик⁶.

¹ Н а х й и – манъ этиш, қайтариш.

² М а ъ н о с и: ҳиссалардан ажралмаган бўлак.

³ Г ў ш а н и ш и н – хилватда ўтирувчи.

⁴ А л о й и к – алоқалар, муносабатлар; дунё неъматларига майлу ҳавас.

⁵ С а б қ а т – пешқадам, илғор.

⁶ Ҳ а қ о й и к – ҳақиқатлар.

Эй фироки лаби жонон, жигарим хун этдинг,
Чехраи зардими хуноб ила гулгун этдинг.

Жигарим конини кўз ёшина тўкдинг, эй дил,
Вора-вора ани Қулзум¹, буни Жайхун этдинг.

Неча хусн ила сани Лайлия нисбат қилайим,
Билмаюб кадрими, тарки мани Мажнун этдинг.

Сўйладингким, тутарам шод кўнгилларда мақом,
Шод экан, бу сўз ила кўнглими маҳзун этдинг.

Аҳд килдингки, жафо кесмаясан ошиқдан,
Ошиқи ваъдаи эҳсон ила мамнун этдинг.

Журъа-журъа май ичуб, зеби жамол орттирдинг,
Зарра-зарра кўзиминг нурина афзун этдинг.

Эй Фузулий, оқидуб сели сиришк оғлаяли,
Ишқ аҳлина фиғон этмаги конун этдинг.

¹ Қулзум – Кизил денгиз.

Қилди зулфингтак паришон ҳолими холинг санинг,
Бир кун, эй бедард, сўрмазсан надур холинг санинг.

Кетди бошингдан, кўнгил, ул сарв қаддинг сояси,
Оғлаким, идбора¹ табдил ўлди иқболинг санинг.

Зийнат эчун жисм деворинда этмаздим ерин,
Чекмасайди ишқ жон лавҳинда тимсолинг санинг.

Тез чекмазсан жафо тиғин мени ўлдирмака,
Ўлдирар охир мани бир кун бу эҳмолинг² санинг.

Ғарки хуноби жигар қилмиш кўзим мардумларин
Орзуйи холи мушкину рухи олинг санинг.

Домгоҳи³ ишқдан тут бар канор⁴, эй мурғи дил,
Синмадан санги маломатдан пару болинг⁵ санинг.

Сояваш чўхдан, Фузулий, хоки кўйинг ясланур,
Будур уммидимки, бир кун ўла помолинг⁶ санинг.

¹ И д б о р – бахтсизлик, тушқунлик, ишнинг орқага кетиши.

² Э х м о л – бепарволик, сусткашлик.

³ Д о м г о ҳ – ов учун тузук қўйилган жой; мажозан: дунё.

⁴ К а н о р (к а н о р а) – соҳил, қирғоқ; чет, ён. Б а р к а н о р – четта.

⁵ П а р у б о л – канот.

⁶ П о м о л – поймол, оғғости, эзилган, босилган.

Чашмими ашк ила ганжи дури макнун¹ этдинг,
Мардуми чашмими эҳсон ила Қорун² этдинг.

Майи гулгуни, дединг, ақла зиёндуру, зоҳид,
Бумидур ақлки, тарки майи гулгун этдинг?

Жоним олдинг май учун, соқий, ичирдинг манга кон,
Дод алингданки, мани ол ила мағбун³ этдинг.

Хаттинги офати жон ўлдуғини билдирдинг,
Лутф қилдингки, мани воқифи мазмун этдинг.

Дил тутар мори⁴ сари зулфинги ваҳм айламаюб,
Билмазамким, анга таълим на афсун этдинг.

Тонимаз ўлди мани таъна эдан аҳли риё,
Шукрим, холими, эй ишқ, дигаргун⁵ этдинг.

Эй Фузулий, на мурод ўлди муяссар, билман,
Бунчаким ҳасрати лаъли-ла жигархун⁶ этдинг.

¹ Д у р и м а к н у н – садаф ичидаги дур.

² Қ о р у н – Мусо алайҳиссалом даврида яшаган, ҳад-ҳисобсиз бойлигини хайрли ишларга сарфламай, ҳасисликда ном чиқарган шахс. Бу такаббур кимсани охир-оқибат бутун мол-дунёси билан бирга ер ютган. У Шарк адабиётида ҳарислик ва ҳасислик тимсоли ҳисобланади.

³ М а г б у н – 1) алданган, зарар кўрган; 2) одамгарчиликдан чиккан.

⁴ М о р – илон.

⁵ Д и г а р г у н – бошқача, ўзгача.

⁶ Ж и г а р х у н – бағри кон.

Эй мах, маним-ла дўстларим душман айладинг,
Душман ҳам айламаз бу ишиким, сан айладинг.

Пайконларинг-ла дўлди таним – офарин санга,
Бедод чекмая танимни оҳан айладинг.

Таҳсин сангаки, кўнглим эвин тийра кўймадинг,
Ҳар захми новакинг анга бир равзан айладинг.

Ўлсун зиёда рифъатинг, эй оҳи оташин,
Меҳнатсаромизи бу кеча равшан айладинг.

Ўқсулмасин тароватинг, эй ашки лолагун,
Гул-гул домуб, мақомимизи гулшан айладинг.

Жон чикса, манзил этмаз, эв тут хубобдан,
Эй кўз ёшики, қасди бинойи тан айладинг.

Мумкин дагил, Фузулий, жаҳонда икоматинг¹,
Беҳуда сан бу марҳалада² маскан айладинг.

¹ И к о м а т – 1) яшаш, истикомат қилиш; 2) бир жойда туриш, муқим бўлиш.

² М а р ҳ а л а – 1) манзил, масофа; 2) манзилгоҳ, қарвонсарой.

Шамъи рўйинг офтоби оламородур санинг,
Нури Ҳақ хуршиди рухсорингда пайдодур санинг.

Сансан ул жавҳарки, дуржи мумкинот¹ ичра бу кун
Мумкин ўлон айбдан зотинг мубарродур² санинг.

Жон верур лаълинг таманносинда минг оби ҳаёт,
Файзинга лабташна юз Хизру Масиҳодур санинг.

Сарву гул наззорасин найлар санга ҳайрон ўлон
Ким, кадинг сарву рухинг гулбарги раънодур санинг.

Рози ишқинг халқдан қилмок ниҳон мумкин дагил,
Ошиқинг ул важҳдан оламда расводур санинг.

Қилди шавқинг ишқ ғаввоси кўзинг мардумларин,
Эй дури тар, манзилинг гўё бу дарёдур санинг

Жумла офок³ аҳлидан чекмиш тааллуқ доманин,
То Фузулий хастая васлинг таманнодур санинг.

¹ М у м к и н о т – жами мавжудот.

² М у б а р р о – озод, холи.

³ О ф о к – дунё, олам.

Ўйла раънодур, гулим, сарви хиромонинг санинг
Ким, кўран ҳар кўз ўлур, албатта, хайронинг санинг.

Кокилингтақ бошинга чирманмақ истар хотирим,
Эй ману юз ман киби саргашта қурбонинг санинг.

Оразинг давринда жамъиятдан ўлсин ноумид,
Ўлмаян ошуфтаи зулфи паришонинг санинг.

Чун ажабдур лаъла гўёлиғ, на мўъжиздур, буқим,
Айлар изҳори сухан лаъли дурафшонинг санинг.

Чарх ёйиндан отилди жонима тийри ажал,
Лек андан тезрак тебранди мужгонинг санинг.

Доғи хижронинг ўдин бенгзатмақ ўлмаз дўзаха,
Ўлмасун кофир асири доғи хижронинг санинг.

Эй Фузулий, ўйлақим, бемори дарди ишқсан,
Йўқдурур ўлмақдан ўзга ҳеч дармонинг санинг.

Сабо, лутф этдинг, аҳли дарда дармондан хабар вердинг,
Тани мажруҳа жондан, жона жонондан хабар вердинг.

Хазони ғамда кўрдинг изтиробин булбули зоринг,
Баҳор айёмитак гулбарги хандондан хабар вердинг.

Сўзингни ваҳйи нозил гар дер эсам, ҳеч куфр ўлмаз,
Жаҳони тутмиш экан куфр, иймондан хабар вердинг.

Дедилар ёра ушшокинг келур жамъ этмака кўнглин,
Магарким ёра ушшоқи паришондан хабар вердинг.

Сулаймон маснадиндан деви гумроҳ рағбатин кесдинг,
Денгизда хотами ҳукми Сулаймондан хабар вердинг.

Фузулий рўзгорин тийра кўрдинг шоми ҳижрондан,
Насими субҳтак хуршиди рахшондан хабар вердинг.

Бако мулкин диларсан, фоний эт ворингни дунётак,
Этак чек кўрдигингдан офтоби оламоротак.

Тааллуқ зулматин тажрид¹ хуршидина қил матлаъ²,
Агар оламда бир кун кўрмак истарсан Масихотак.

Кўнгил ҳар сурати Ширина верма, ич майи маъни,
Ҳазар қил, тоша чолма тешани Фарҳоди шайдотак.

Рафикинг ўлса дилсиз жонивар ҳам, сахла роз анда,
Сакин, сирринг душурма диллара Мажнуни расвотак.

Етар товустак ужб³ ила қил оройиши сурат,
Вужудингдан кечиб, оламда бир од айла Анқотак⁴.

Гухартак қилма тағйири табиат дилсалар бағринг,
Қарор эт, ҳар ҳаводан ўлма шўрангиз⁵ дарётак.

Фузулий, коинот асбобининг қилдим тамошосин.
Надоматсиз танаъум⁶ йўқ, тасарруфсиз тамошотак.

¹ Т а ж р и д – ёлгизланиш, дунёни кўнгилдан чиқариш, Аллоҳ билан танҳоликда бўлиш.

² М а т л а ъ – бу ерда: чиқиш жойи.

³ У ж б – манманлик, кибр, ўзига бино қўйиш.

⁴ А н қ о – Коф тоғида яшайдиган афсонавий қушнинг номи; мажозан: топилмас, нодир, ягона.

⁵ Ш ў р а н г и з – ғавғо солувчи, тўполон кўтарувчи.

⁶ Т а н а ъ у м – баҳраманд бўлиш.

Даҳанин дардима дармон, дедилар, жононинг,
Билдилар дардими, йўқдур дедилар, дармонинг.

Ўлса маҳбубларинг ишки жаҳаннам сабаби,
Ҳуру ғилмони колур кандусина ризвонинг¹.

Кечди майхонадан эл масти майи ишкинг ўлуб,
На малаксанки, хароб этдинг эвин шайтонинг?

Урмазам сиҳхат эчун марҳам ўқинг ёрасина,
Истарам чикмая завки алами пайконинг.

На билур ўқимаян Мусҳафи ҳуснинг шарҳин
Ера кўкдан на эчун индигини Қуръонинг.

Ердан, эй дил, кўка ковушди сиришким малаки,
Анда ҳам кўймаяжоқдур улари афғонинг.

Эй Фузулий, ўлубам ғарқаи гирдоби жунун,
Кўр, на қаҳрин чекарам дўна-дўна давронинг.

¹Ризвон кандуси – жаннат боғи.

Эй кўнгил, чўх сайр қилма гунбади даввортак,
Сокин ўлмоқ сайрдан йиг нуктайи паргортак.

Ун верур жон риштаси ҳам қоматимдан чексам ох,
Ел дегуб, чанг устида овоза келмиш тортак.

Сийнами най ўқларинг дилди дам урдикча кўнгил,
Ун верур ҳар бир делукдан¹ нола мусикортак².

Оразинг узра хама зулфинг окуб, дун то сахар
Дўланурам³ ҳар тараф ўдлара душмиш мортак.

Жисми зорим тиғи бедодингдан ўлди чок-чок,
Танда сувдан рахналар пайдо қила девортак.

Билмаюб беҳбудими жаврингдан этдим ижтиноб,
Талх шарбатлардан икроҳ айлаян бемортак.

Хотиринг жамъ айладинг аҳли вафо кўнглин бузуб,
Бир иморат ёпмаға минг эв йикан меъмортак.

Бебакодур, нашъаи май завқин этдим имтихон,
Ҳеч завқи боки ўлмаз нашъаи дийдортак.

Эй Фузулий, хотири аҳли сафо ойнадур
Чарх жавриндан асар ойнада зангортак.

¹ Делук – тешик.

² Мусикор – 1) кадимий мусика асбоби; 2) тумшуғидаги тешиклардан ранг-баранг овозлар чиқарадиган афсонавий қуш.

³ Дўланурам – тўлғонаман.

На хушдур оразинг давринда зулфи анбарафшонинг¹,
Бу давронда на хуш жамъияти вор ул паришонинг.

Рухинг давринда бир девонадур савдоли зулфингким,
Паришонлиқдан ўлмиш ман киби машҳури давронинг.

Ҳаводан кокилингдур тебранан, ё риштаи жондур
Ки, ҳардам чирманиб бошинга истар ўла қурбонинг.

Мусалсал зулфи мушкинингдан ортурмиш рухинг равнак,
Зихи сунбулки, ўлмиш зевари гулбарги хандонинг.

Қарорибдур тутунтак рўзгорим ул замонданким,
Таним хошокина ўдлар урубдур барги хижронинг.

Ишимдур соятак ердан-ера юз урмоқ ул кундан
Ки, бошимдан кедубдур сояи сарви хиромонинг.

Фузулийни оёқдан солди бори² меҳнати ишқинг,
Нечун дутмазсан, эй кофир, алини бир мусулмонинг?

¹ А н б а р а ф ш о н – анбар сочувчи.

² Б о р – юк.

Эй мусаввир, ёр тимсолина сурат вермадинг,
Зулфи рух чекдинг, вале тобу тароват вермадинг.

Ишқ савдосиндан, эй носих, мани манъ айладинг,
Йўқ эмиш аклинг, манга яхши насиҳат вермадинг.

Дунки, фурсат душди хоки даргаҳингдан ком олам,
Нўлди, эй кўз ёши, кўз очмаға фурсат вермадинг.

Кўз юмиб оламдан, истардим очам рухсоринга,
Жоним олдинг, кўз юмиб-очанча муҳлат вермадинг.

Бумидур раҳмингки, холинг айлар экан қасди жон,
Чихди хаттингким, ани манъ эда, рухсат вермадинг.

Верма ҳусн аҳлина, ё Раб, қудрати расми жафо,
Чун жафо чекмакда ишқ аҳлина тоқат вермадинг.

Эй Фузулий, ўлдунг, афғон этмадинг, раҳмат санга!
Раҳм қилдинг халка, афғонинг-ла заҳмат вермадинг.

Қиймадинг сокини кўйинг ўлана пайкони,
Бир ичим сув ила оғриламадинг меҳмони.

Новаки ғамза дариг айлама ошиқлардан,
Кесма арбоби вафодан назари эҳсонинг.

Истайинг жон эди, хоки раҳинга топширдим,
Етди ул худ ерина, энди надур фармони?

Жона етдим алами ҳажринг ила, эй золим,
Раҳм кил жонинг учун вор эса бир дармони.

Додхоҳам сенга, доман на чекарсан мандан,
Йўқми ваҳмингки, тутам ҳашр куни домонинг.

Золим ўлсанг на ажаб, йўқ санга дўзах ваҳми,
Санга худ етмаяжакдур санинг ўз хижронинг.

Васл айёми равон ёра фидо айламадинг,
Эй Фузулий, ғами хижрон ила чиқсун жонинг!

Келур ул сарви сихи, эй гулу лола, очилинг!
Вэй маху меҳр, чиқинг, қудрата наззора қилинг!

Азми боғ айламиш ул сарви равон, эй гуллар,
Зар нисор эда кўринг, жумла йиғилинг, терилинг!

Кетуриг ўқларин, эй дийдаларим, тупроқдан
Бу ёрар насналаринг кадрина яхшича билинг!

Айламанг, эй дилу жон, ханжари мужғонина майл,
Билурам нўлдиғин охир, келинг, андан кесилинг!

Кўз ёши тиғингиз ичун тўкилур, эй хўблар,
Сизи то этмая расво, кўринан дамда силинг!

Душди ўд жонима, эй танда ўлон пайконлар,
Қизмадан маърака бир ёнга айилинг, чекилинг!

Эй Фузулий, қадимиз қилди фалак хам, яъни
Вактдур чикмаға дунё копусиндан, эгилинг.

Вор умидимким, кўриб жавлонинги ўлсам ҳалок,
Гарди наъли бодпойинг урса жисмим узра хок.

Ўлдугим манзилда дафним қилмаға сонманг лаҳад,
Ер кўриб ғурбатда аҳволим, гирибон этди чок.

Маст жон вердим, мазорим узра таъзим айлаюб,
Қубба ёпиб донаи ангур, айвон тутди ток.

Чун жафо муътодиям, билман надур меҳру вафо,
Билмаса меҳру вафо расмин жафокорим, на бок.

Ҳар кудуратдан мани пок этди сели хуни дил,
Шукрилиллох, оташи ишқинг мани ёндирди пок.

Ох, билман, найлайим, жонимда роҳат колмади,
Кўзларим намнок, сийнам чок, кўнглим дарднок.

Ғайр нақшин маҳв килмишдур Фузулий сийнадан,
Молаҳу фид даҳри матлубун ва мақсудун сивок¹.

¹ Маъноси: Унинг дунёда сендан бошқа истак ва орзуси йўқдир.

Лабинг рашки мизожин талх қилди бодаи нобинг,
Кошинг майли юзини қибладан дўндирди меҳробинг.

Гирехлар ўлди жоним риштаси тасбиҳ торитак,
Манга, кўр, нетди охир орзуйи зулфи пуртобинг.

Оёинг тузина юз сурмая вермаз сабо рухсат,
Юзинг юз карра шабнам ювмадан гулбарги серобинг.

Сабо ул зулфи тебратдикча ташвишим зиёд айлар,
Сакин, тебратмаким, бағримдадур боши бу қуллобинг.

Дару деворина густох юз сурмиш деюб, гардун
Юзини кечалар суртар ера то субҳ маҳтобинг.

Муҳаббат зоҳир этмак журмина, кон тўкмак истарсан,
Ҳабибим, бунча ҳам рағбат надур заҳрина аҳбобинг.

Фузулий ғамзаи мардумкушиндан илтифот истар
Сонурким, илтифоти раҳм ўлур қурбона қассобинг.

Чарх ҳар ой бошина солмиш кошингдан бир мисол,
Бу жихатдандур ҳар ой бошинда ўлмоқ бир ҳилол¹.

Моҳи нав ўлмиш кошинг савдосининг саргаштаси,
Шаҳрдан шаҳра кезар оворалартак моҳу сол².

Этдиги-чун хуснинга қарши камол изҳор кун,
Бир кун ўлмазким, анга гардун етирмаз бир завол.

Субҳ қилдинг жилва, кун чекди ўзин бир гўшя,
Шом арз этдинг рухинг, шамъи эритди инфиол³.

Қилма кўздан чехраи холинг ниҳонким, қилмая
Дуди оҳим офтоби чехраи гардуна хол.

Ўлмаюб макбул хоки дарғаҳинг моҳи тамом⁴,
Заъфи толеъ верди кун-кундан анга тағйири ҳол.

Эй Фузулий, моҳ нисбат маҳв қил воринг тамом,
Гар диларсан бўлмоқ ул хуршид бирла иттисол⁵.

¹ Ҳилол – 1) янги чиққан – уч кунлик ой; 2) гўзалларнинг ярим ой шаклидаги чиройли қоши.

² Моҳу сол – ою йил.

³ Инфиол – ҳаяжонланиш, хижолат тортиш.

⁴ Моҳи тамом – ўн тўрт кунлик тўлин ой.

⁵ Иттисол – 1) алоқа, муносабат, боғлиқлик; 2) бирлашиш, висол.

Мулки хуснинг бўйла золим подшоҳи ўлмағил,
Ким санга золим деса, одил гувоҳи ўлмағил.

Ғамза тиғин чекма ҳар соат кўнгил яғмосина,
Хукма тобеъ, мулка ғоратгар¹ сипоҳи ўлмағил.

Охини, эй мох, ушшокинг етурма кўклара,
Дард аҳлининг нишони тийри оҳи ўлмағил.

Ғар диларсан шамътак ғайрат ўдина ёнмаям,
Шомлар ағёр шамъи базмгоҳи ўлмағил.

Одат этмак хуш дагил, бедода раҳм эт Тангри-чун,
Гоҳ ўлсанг мойили бедод, гоҳи ўлмағил.

Ошики расво кўруб манъ этма, эй носих, мани,
Мункири осори тақдири илоҳи ўлмағил.

Эй Фузулий, айлама тоат риёйи, таркин эт,
Тавба қил минбаъд, машғули манох² ўлмағил.

¹ Ғ о р а т г а р – талон-торож килувчи, вайрон этувчи.

² М а н о х и (й) – ман қилинган.

Ўйла мустасно¹ гўзалсанким, санга йўхдур бадал,
Сандан, эй жон, мункатеъ² қилмаз мани, илло³, ажал.

Неча сурат боғласун кўнглим халоси ишқдан,
Ишқдур бир холким, ул хола кўнглумдур маҳал⁴.

Ишкима нуксон кетурмаз кўрмамак ул орази,
Жавҳара тағйири осори араз⁵ вермаз халал.

Айлади расво кўнгил чоки гирибони адаб,
Кўр, на аҳли илмдур, одоб ила айлар жадал.

Ҳолими кўрдикча манъи аҳли ишқ айлар факих,
Хужжати мактуъи йўх, айлар киёс илан амал.

Мадраса ичра мударрис вердиги минг дарсдан
Йигдурур майхонада бир жом вермак бир гўзал.

Эй Фузулий, ман дам урмишдим сафойи ишқдан,
Матлаъи хуршид ижод ўлмадан субҳи азал⁶.

¹ М у с т а с н о – истисно, мумтоз, одатдан ташкари.

² М у н к а т е ъ – узилган, ажралган.

³ И л л о – аммо, лекин, бироқ.

⁴ М а х а л – бу ерда: макон, манзил, жой.

⁵ А р а з – нарсаларнинг ички аломатига боғлиқ бўлмаган зохирий белгилари.

⁶ С у б ҳ и а з а л – яратилиш тонги.

Эй рухинг қиблаи жон, хоки даринг Каъбаи дил,
Раҳи ишқингда фано сарҳади аввал манзил.

Лоларанг этди кўзим қон ила хоки даринги,
Кимёгардур, эдар кўрдиги тупроға кизил.

Улки, ёринг шаби ҳажрина қиёмат куни дер,
Халк аросинда қиёмат куни ўлмазми хижил?

Қатти мушкулдур ишим зулфи гирехгириндан,
Сабр бу мушқили дерлар очар, аммо мушқил.

Этмак ўлмаз сани огоҳ кўнгил ҳолиндан,
Ёзиғ улким, санга кўнглин вера сандан ғофил.

Севарам зоҳидиким, гўшан меҳроби севар,
Хама абрунга рақибим ўлуб ўлмаз мойил.

Дали дерсам нўла ушшоқина гулчехраларинг,
Ўзини кўз кўра ўдлара солурми оқил?

Сани жонон сонурам, чих, баданимдан, эй жон!
Ману жононим орасинда, чўх ўлма ҳойил!¹

Эй Фузулий, ёнурамким, на учун ул юзи гул
Манга ёнар ўд ўлур, ўзгая шамъи маҳфил².

¹ Ҳ о й и л – тўсиқ; монелик қилувчи.

² М а х ф и л – базм жойи, мажлис, анжуман.

Ҳеч сунбул сунбули зулфинг киби мушкин дагил,
Нофай¹ Чини сочингтак дерлар, аммо чин дагил.

Вор гул баргинда ҳам сенжак назокат бирла ранг,
Лек жонпарвар лаби лаълинг киби ширин дагил.

Меҳрибон дерлар сани ағёра, лекин ман анга
Бовар² этмамким, санга меҳр айламак ойин³ дагил.

Хўблар меҳроби абрўсина қилмазсан сужуд,
Дининги дўндиргил, эй зоҳидки, яхши дин дагил.

То Фузулий, комату рухсоринга вермиш кўнгил,
Мойили сарву ҳавохоҳи⁴ гулу насрин дагил.

¹ Н о ф а – киндик. Бу ерда охунинг мушкли киндики. Чунки мушк охулардан бир турининг киндигида ҳосил бўлади. Н о ф а и Ч и н и – Хитой мушки.

² Б о в а р – ишонч.

³ О й и н – 1) расм, одат; 2) йўл-йўрик; 3) хуй-хулк.

⁴ Ҳ а в о х о ҳ – толиб, дўст; мажозан: ошиқ.

Жона босдим ғунчаваш¹ пайконинги, эй тоза гул,
Дўзмак учун ҳажринга дуздим дамирдан бир кўнгул.

Ваҳ, на сохирсанки², ўддан сув чихардинг, сувдан ўд,
Терламиш рухсоринга гул-гул киланда тоби мул³.

Ёндуруб ажзойи таркибим, кулим версанг ела,
Йўх йўлингдан дўнмагим, ворим санингдур жузву кулл⁴.

Мардуми чашмим йиғар новакларинг, мумкин дагил
Ул оғочлар⁵ бирла ёпмоқ ашк дарёсина пул⁶.

Эй кўнгил, лавҳи амал нақши бақодан содадур,
Фоний этма умринг ул савдодаким, бокий дагил.

Сураторой⁷ ўлма, таҳсили камоли маъни эт
Ким, баҳойим⁸ навъин этмаз одами зарбафт жул⁹.

Нўла дерсам кадр ила афзун Масиходан сани,
Еру кўк мезон¹⁰ ўлуб, фарқ ўлмиш оғирдан енгил.

Оташи дил ўйла сўзондурки, босмаз ҳеч ким
Раҳм эдуб новакларингдан ўзга захмим узра гул.

¹ Ғ у н ч а в а ш – ғунча каби.

² С о х и р – сеҳргар, хийлагар.

³ М у л – май, шароб.

⁴ Ж у з в у к у л л – қисм ва бутун. К у л л – ваҳдат, Аллоҳ, ж у з в – қасрат, олам ва ундаги нарсалар. Қасрат олами Ваҳдатдан ажралиб чиққан, унинг беҳисоб суратлари ҳисобланади. Жузв ҳамиша кулгга интилади.

⁵ О ғ о ч – дарахт.

⁶ П у л – кўприк.

⁷ С у р а т о р о й – нақшош, мусаввир.

⁸ Б а ҳ о й и м – ҳайвонлар.

⁹ Ж у л – ёпинчик.

¹⁰ М е з о н – тарози, ўлчов; тўғри, баробар.

Ҳосилинг аввал ғами жонондур, охир тарки жон,
Бу эмиш қисмат Фузулий, хоҳ оғла, хоҳ кул!

* * *

Баски, заъфи рўзадан ҳар кун бўлур тағйир ҳол,
Ўлажоқдур ийд учун моҳи тамомим бир ҳилол.

Килди моҳи рўза хуршидими кун-кундан заиф,
Зарра-зарра оя, сон, кун нури айлар интиқол¹.

Бир хаёл этмишми заъфи рўза ёри, билмазам,
Йўкса ёри кўрмаюб, ман кўрдугимдир бир хаёл.

Тута билсайдим, сув ичмаздир, килурдим дафъини
Рўзанингким, кўз кўра хуршидина истар завол.

Ой тутулсин рўза айёминда, кун душсун ера
Ким, бу ой кундан бўлубдур меҳрибон моҳим малол.

Қоними ичмак дилар ул лаъли майгун ҳар кеча,
Рўза тутмиш ғолибо, ифтор учун истар ҳалол.

Емак-ичмак фикрин аҳли рўзадан кес, эй гунаш,
Бир савоб эт, субҳлар то шом қил арзи жамол.

Рўза таклифин Фузулийдан гўтур, эй мухтасиб,
Нотавондур, унда бу таклифа йўқдур эҳтимол.

¹ Интиқол – кўчиш; вафот этиш.

Юзинги кўзгуя ғийбатда ўхшадан ғофил,
Тўқунса юз-юза ўлмазми оро ерда хижил.

Бурок никобки, билсин камоли сунъи кўруб,
Фаришта хилқати одамда шубҳасин ботил.

Ҳадиси ваҳйвашинг зоеъ этма ағёра,
Равомидур эдасан кадрин оятинг нозил.

Ҳарими кўйини гўстар намуна, айла савоб
Ким, ўла жаннат учун халқ тоата мойил.

Сани кўйиб, бута айлар ибодатин кофир,
Азоби дўзаха ул важҳдан ўлур қобил.

Ҳакима нафйи қиёмат хатосини билдир,
Қиём гўстар анга, эътиқодин эт зойил.

Ғараз Фузулия анжак алигда ўлмақдур,
Вале маҳолдур ул ҳам, сан ўлижоқ қотил.

Рахрави ирфона басдур соғару сокий далил
Ким, маху хуршиддан бўлмиш таманносин Халил.

Ўлса истеъдоди ориф қобили идроки ваҳй,
Амри Ҳақ ирсолина ҳар заррадур бир Жабраил.

Ҳар киминг тақдирдан максуди ўз қадринчадур,
Аҳли ишқ истар зулоли васл, зоҳид салсабил¹.

Жанната, зоҳид билур, жон вермадан етмаз, вале
Жона қиймаз ўз таманносиндадур мискин бахил.

Эй килан изҳори зиллат, мубдаъи² иззат санга
Ким, бу дарғаҳда муқаррардур азиз ўлмоқ залил.

Ваъдаи васлинг мани солмиш хаёли зулфинга
Ким, дилар тули амал сармояи умри тавил³.

Эй Фузулий, хўблар зикри жамоли-ла хушам,
Шукрим, касб этмишам оламда бир зикри жамил.

¹ С а л с а б и л – тоза, тиник муздек оқар сув.

² Т а в и л – узун.

³ М у б д а ъ – вужудга келтириш.

Дагилсан чўхдан, эй гардун, жаҳон сайринда йўлдошим,
Нўла ҳам ўлса қаддим, сандан ортиқдур маним ёшим.

Тарозуйи иёри¹ меҳнатам бозори ишк ичра,
Кўзим ҳардам тўлуб, минг тоша ҳар соат тегар бошим.

Сиришким ол, бағрим пора, бир кўҳи балоямким,
Ҳамиша лолаю лаъл ила рангиндур ичим, тошим.

Манга монанд бир девона сурат боғламаз, гўё
Қалам синдирди тасвирим чекандан сўнгра наққошим.

Фузулий, хозини ганжи вафоям ул сабабдандур,
Гухарлар тўкди исроф ила бу чашми гуҳарпошим².

¹ И ё р – маҳак: олтин ва кумушга суртиб, уларнинг тоза-нотозалигини ажратадиган тош; мажозан: кадр, қиммат, баҳо, даража.

² Г у ҳ а р о ш – гавҳар сочувчи; мажозан: кўз ёш тўкувчи.

Танимда захми тиғинг чашми хунафшона¹ бенгзатдим²,
Ўқингким, саф-саф атрофида, мужгона бенгзатдим.

Бақойи руҳими билдим зулоли лаъли нобингдан³,
Ҳаётимдур, дедим, бағрима босдим, кона бенгзатдим.

Сўкилмиш кўксимиким, тўлудур ғамзанг хаёли-ла,
Ҳаромилар ётоғи – манзили вайрона бенгзатдим.

Танимдан инжиниб чикмиш равон жон киби пайкониинг,
Начук инжинмасун, етдикда завқин, жона бенгзатдим.

Кўзимда басланиб, киймат бўлан пайкониинги кўрдим,
Садафда гавҳар ўлон қатрайи борона бенгзатдим.

Фузулий, ўлдирар ҳардам мани аҳли назар таъни
Ки, нечун ёр лаълин чашмаи ҳайвона бенгзатдим.

¹ Х у н а ф ш о н – кон сочувчи; кон йигловчи.

² Б е н г з а т д и м – ўхшатдим.

³ Л а ъ л и н о б – тоза ва тиник лаъл; мажозан: соф ва тиник май.

Ғамингдан боша дун ҳасрат али-ла ул қадар урдим
Ки, субҳ ўлинча мурда жисмими тупроға топшурдим.

Букилди қаддим, оҳим етди хуршида, сақин, эй мах
Ки, меҳнат ўқини пайконладим, ғам ёйини курдим.

Деманг Мажнуна ошиқким, бошинда қуш юво¹ тутмиш,
Манам ошиққи, сели чашмими бошимдан ошурдим.

Гумониндан мурағтиб айлади бурҳони исботин,
На соҳибкашфким, дуржи даҳонин сиррини сўрдим.

Тажарруд² сайрина соямдан ўзга бўлмади ҳамроҳ,
Тариқи ишқ ичинда чўхлар ила дурдим, ўтурдим.

Ҳавойи ишқ саргардони ўлмиш гирдбодамким,
Совурдим кўқлара тупроғими ҳар қанлаким дурдим.

Фузулий, ишқа муҳлик дердим, ул маҳваш инонмазди,
Биҳамдиллоҳқи, жон вермак тариқи-ла инондирдим.

¹ Юво – уя.

² Тажарруд – ёлғизлик, дунёвий нарсалардан воз кечиш, тарки дунё қилиш.

Бир кул ўғлини кўнгил мулкина султон этдим,
Миср эди, подшаҳин Юсуфи Канъон¹ этдим.

Дилки, бир дилбара сарманзил эди, оҳим ила
Ела вердим, одини тахти Сулаймон этдим.

Ишқ тарки дилу жондан кўринурди мушқил,
Тарки ишқ айла, дединг, тарки дилу жон этдим.

Жон ғаминг чекмиш эди, вор эди бўйнинда ҳақи,
Бу анинг ажри эдиким, санга курбон этдим.

Раҳи ишқинг тутиб, этдим ғами дардим дафъин,
Кўр на жамъи² бу тарик ила паришон этдим.

Санга топширдиғим ўхлорини ёҳдинг, эй дил,
Зоеъ этдинг на қадарким, санга эҳсон этдим.

Сабзатак килди, Фузулий, чиқариб ашқ аён,
Тан ғуборинда ўкин ҳар неча пинҳон этдим.

¹ Ю с у ф и К а н ъ о н – канъонлик Юсуф, яъни Юсуф пайгамбар.

² Ж а м ъ – гуруҳ, жамоат.

Нурини моҳ меҳри рухиндан олур мудом,
Инкор эдарса, шаҳр гувоҳимдурур тамом.

Меҳроб эмиш қошинги, анга қарши кипригинг
Саф-саф келур киёма¹ килиб ғамзанги имом.

Ул ҳур ваъдасина бихишти висол учун
Куръонча эътибор эдубам, ҳосили калом².

Акси рухинг ўғирладиғи чун дўна-дўна,
Осилди кўзгу шаҳрда, элдан сурулди жом.

Дашт узра гирдбодми ё келдигим кўруб,
Мажнун ғуборидурки, дуруб айлар эҳтиром.

Дурғурма йўлларин югуриб тутма, эй сиришк,
Ул сарв эданда ноз ила биздан яна хиром.

Ҳамсуҳбат ўлди донайи ангур³ зоҳида,
Асли будурки, ўкидилар бодани ҳаром.

Майхонадур жаҳонда, Фузулий, макоми амн⁴,
Жаҳд эт бир эв ҳубоб киби, анда тут мақом.

¹ Қ и ё м – ибодат қилиш учун тик туриш.

² Ҳ о с и л и к а л о м – хулласи калом.

³ А н г у р – узум.

⁴ А м н – 1) тинчлик, омонлик, осойишталик; 2) хилват; роҳат.

Пунбаи¹ доғи жунун ичра ниҳондур баданим,
Дири² ўлдукча либосим будур, ўлсам кафаним.

Жони жонон диламиш, вермамак ўлмаз, эй дил,
На низоъ айлаялим, ул на санингдур, на маним.

Тошдилар оҳим ўки шахди лабинг шавқиндан,
Нўла занбур³ эвина бенгзаса байт ул-ҳазаним.

Тавки⁴ занжири жунун доираи давлатдур,
На равоким, мани андан чиқара заъф таним.

Ишқ саргаштасиям, сели сиришк ичра ерим,
Бир хубобамки, ҳаводан дўлудур пираҳаним.

Булбули ғамзадаям⁵, боғу баҳорим сансан,
Даҳану кадду рухинг ғунчаю сарву суманим.

Эдаман тарк, Фузулий, сари кўйин ёринг
Ватанимдур, ватанимдир, ватанимдур, ватаним.

¹ П у н б а – пахта.

² Д и р и – тирик.

³ З а н б у р – ари.

⁴ Т а в қ – 1) бўйинга осадиган зийнат; 2) тузук.

⁵ Ғ а м з а д а – ғамгин, кайғули.

Ғош қилдинг ғамим, эй дийдаи хунбор, маним,
Айладинг мардума нам ўлдиғин изҳор, маним.

Даҳанин истарам, эй ишк, йўк эт ворлиғими
Ки, йўк ўлмоқда бу кун бир ғаразим вор маним.

Чикмиш ағёр ила сайр этмака ул мардуми чашм,
Бу ажаб, мардуми чикмиш қўзим оғлар маним.

Бу таманнодаки, ул шамъ ила ҳамсухбат ўлам,
Дуди оҳ этди дунимтак куними тор¹ маним.

Мавж ила кўнглими, эй ашк, қўпор ёнимдан,
Нола ила бошим оғритди бу бемор маним.

Чикмиш ул шўх бу кун тўкмая конин кўранинг,
Кирма, эй кўз, карам эт конима зинҳор маним.

Эй Фузулий, дару девора ғамим ёзмоқдан
Шоҳиди холи дилимдур дару девор маним.

¹ Т о р – бу ерда: коронғи.

Ҳар ҳубоби ашкима бир акс солмиш пайкарим¹,
Шоҳи мулки меҳнатам, тутмиш жаҳонни лашкарим.

Аҳли кадрам, ёнали ишк ўдина парвонаваш,
Сурмаи чашм айламишлар шамълар хокистарим².

Жисмими ёқдингса, помол этма, кўнглингдан сақин,
Гулханам, ўксук дагил хокистаримда аҳгарим.

Ишк саргардониям – кўксимда минг-минг доғлар,
Бир сипехри³ сойирам⁴, собит жамиъи аҳтарим.

Чашм тори жисмида дузмушди ашким гавҳарин,
Оҳким, чарх узмиш ул тори, доғилмиш гавҳарим.

Нўла ҳар соат уд⁵ устинда дурарсан дудтак,
Уди базми ишкам, оташдур бисоту бистарам⁶.

Эй Фузулий, чўх маломатдан мани манъ этмаким,
Ман ниҳоли гулшани дардам, маломатдур барим.

¹ П а й к а р – 1) жусса, гавда, вужуд; 2) сурат, шакл; 3) юз, чехра, жамол.

² Х о к и с т а р – кул.

³ С и п е х р – осмон, фалак.

⁴ С о й и р – юрувчи, кезувчи, сайр килувчи.

⁵ У д – ўтга ташлаганда хушбўй хид таратадиган ёғочнинг бир тури.

⁶ Б и с т а р – тўшак, кўрпа-ёстик; ётар жой, ўрин.

Ақл ёр ўлсайди, тарки ишки ёр этмазмидим?
Ихтиёр ўлсайди, роҳат ихтиёр этмазмидим?

Лаҳза-лаҳза суратин кўрсайдим ул ширинлабинг,
Сан киби, эй Бесутун, ман ҳам қарор этмазмидим?

Неша маҳрам айладинг шамъи, мани маҳрум эдуб,
Ман санинг базмингда жон нақдин нисор этмазмидим?

Дардими оламда пинҳон тутдиғим ночордур,
Ўғрасайдим¹, бир табиба ошқор этмазмидим?

Ёр ила ағёри ҳамдам кўрмага ўлсайди сабр,
Тарки ғурбат айлаюб, азми диёр этмазмидим?

Воизинг базмин маним расволиғимдан қил киёс,
Анда сидк ўлсайди, ман такво шиор этмазмидим?

Ул гули хандони кўрмак мумкин ўлсайди манга
Сантак, эй булбул, гулистона гузор этмазмидим?

Эй Фузулий, доғи хижрон ила ёнмиш кўнглими,
Лолалар очсайди, сайри лолазор этмазмидим.

¹ Ўғрам оқ – киришмоқ, қўл урмоқ, бирор ишни мўлжалламоқ .

Зулфи киби оёгин қўймас ўпам нигорим,
Йўқдур анинг ёнида бир қилча эътиборим.

Инсоф хушдур, эй ишк, анжақ мани забун эт,
Ҳо, бўйла меҳнат ила кечсунми рўзгорим?

Билди тамоми оламким, дардманди ишқам,
Ё Раб, хануз ҳолим билмазми ўла ёрим?

Васлингдан айру нўла қоним дўкилса гул-гул,
Ман гулбуни хазонам, бу фаслдур баҳорим.

Тасвир эдан вужудим ёзмиш алимда соғар,
Рафъ ўлмаға бу сурат йўқ алда ихтиёрим.

Дур истаман замоне май нашъасин бошимдан,
Тупрок ўланда, ё Раб, дурди май эт ғуборим.

Расволариндан ул маҳ сонмаз мани Фузулий,
Девона ўлмайимми, дунёда йўқми орим?

Жонлар веруб санинг киби жонона етмишам,
Раҳм айлаким, етанча санга жона етмишам.

Шукронаи висолинга жон вердигим буким,
Чўх дард чекмишамки, бу дармона етмишам.

Ҳолим деюб, муродима етсам, ажаб дагил,
Бир бандаямки, дарғаҳи султона етмишам.

Мўри муҳакқарамки¹, саросима чўх кезуб,
Ногаҳ боргоҳи² Сулаймона етмишам.

Бир булбуламки, гулшан ўлубдир нишиманим³.
Ё тўтиямки, бир шаққаристона⁴ етмишам.

Даври фалак муяссар эдубдур муродима,
Гўёки толиби гуҳарам, кона етмишам.

Мискин Фузулиямки, санга тутмишам умид,
Ё бир камина қатраки, уммона етмишам.

¹ М у х а к қ а р – 1) хақир, арзимас; 2) кичкина.

² Б о р г о ҳ – даргоҳ, қаср, подшоҳ кабулхонаси.

³ Н и ш и м а н – уя, ин, ошён, макон.

⁴ Ш а қ қ а р и с т о н – шаққарзор, шаққарқамиш майдони.

Ёр ҳоли дилими зор билубдур, билурам,
Дили зоримда наким вор, билубдур, билурам.

Ёри ағёр билубдурки, манга ёр ўлмаз,
Ман дахи оники, ағёр билубдур, билурам,

Зулфини аҳли вафо сайдина дом айлаяли,
Мани ул дома гирифтор билубдур, билурам.

Ман на ҳожатки, қилам шарҳ анга дарди дилим,
Қаму дарди дилими ёр билубдур, билурам.

Ёр ҳамсуҳбатим ўлмазса, Фузулий, на ажаб,
Ўзина суҳбатими ор билубдур, билурам.

Най киби ҳар дамки, базми васлингӣ ёд айларам,
То нафас вордур куру жисмимда, фарёд айларам.

Рӯзи ҳижрондур, севин, эй мурғи руҳимким, бу кун
Бу қафасдан бан сани албатта озод айларам!

Ваҳм эдуб то солмасун сен моҳа меҳрин ҳеч ким,
Кима етсам, зулму жаврингдан анга дод айларам.

Қон ёшим қилмаз вафо гирён кўзим исрофина
Бунчаким, ҳар дам жигар кониндан имдод айларам.

Инжиман ҳар нечаким ағёр бедод айласа,
Ёр жаври-чун кўнгил бедода муътод айларам.

Билмишам бўлмаз висолинг, лек бир уммид ила
Гоҳ-гоҳ ўз хотири ношодими шод айларам.

Лавҳи оламдан юдим ашк ила Мажнун одини,
Эй Фузулий, ман даҳи оламда бир од айларам.

Шамъи шoми фурқатам, субҳи висoли найларам?
Бўлмишам ёнмоқда бир ҳол, ўзга ҳoли найларам?

Ғайра арз эт ҳар на асбoбингки вор, эй даҳри дун
Манки аҳли завқам, асбoби малoли найларам?

Йўқ ажаб, гар мола рағбат, мулка қилман илтифoт,
Ман гaдoйи кўйи ишқам, мулку моли найларам?

Аҳли ҳoлам, дема бут васфин манга, эй бутпараст,
Ҳол билмаз дилбари соҳибжамoли найларам?

Эҳтимoли ҳажр ташвишина тегмаз завқи васл,
Васлким вор анда, ҳижрон эҳтимoли найларам?

Наҳли қаддинг истарам к-ондан балодур ҳoсилим,
Бoқмазам шамшoда, бар вермаз ниҳoли найларам?

Эй Фузулий, қил камoли фазл касбин, йўқса ман,
Комили ишқам, дахи ўзга камoли найларам?

Боға кирдим, сари кўйинг онгуб афғон этдим,
Гул кўруб, ёдинг ила чоки гирибон этдим.

Боқибон наргиса, айёр кўзинг қилдим ёд,
Наргиси нолаву афғонима хайрон этдим.

Гунчаву лола дема, доғ қаросин кўпориб,
Олу олоя солиб, сабзада пинҳон этдим.

Гули тар узра душан шабнама душди назарим,
Кўзими шавки жамолингда дурафшон этдим.

Барги гул сонмаки, хуноба тўкан дамда кўзим
Неча япроға жигар қони силиб, қон этдим.

Кўружак сунбули, онгдим шикани¹ кокилинги,
Сунбули гиряву оҳим-ла паришон этдим.

Эй Фузулий, равиши ақл малул² этди мани,
Саҳв кондимки, жунун дардина дармон этдим.

¹ Ш и к а н – жингалак, ўрам, халка.

² М а л у л – хафа, гамгин, ранжиган.

Ҳижрон ила ёнар кечалар риштаи жоним,
Равшан ўла, эй шамъ, санга сўзи ниҳоним.

Бир шамъи шабистони¹ балоямки, дагил кам
То ман вераям сўзи дилу ашки равоним.

Эй хилватима шамъи рухиндан буроқан нур,
Дийдоринга мушток эди чашми нигароним².

Сансиз кечалар оҳу фиғоним маҳ эшитди,
Эй маҳ, санга етмас, на ажаб, оҳу фиғоним.

Жоно, на раводурки, чекуб тиг дамодам,
Ғамзанг сўка жисмим, дила бағрим, тўка қоним.

Ҳамранги лабингдур дея, қатъи назар этмаз
Хуни жигаримдан мужаи ашкфишоним.

Пинҳони ўдим олама фош ўлди, Фузулий,
Ё Рабки, маним шамъ киби ёна забоним.

¹ Ш а м ъ и ш а б и с т о н – уйни ёритувчи чирок.

² Н и г о р о н – интизор, термилиб турувчи.

Туташиди ғам ўдина шод кўрдигинг кўнглим,
Мукайяд ўлди ул озод кўрдигинг кўнглим.

Диёри хажрда сели ситамдан ўлди хароб,
Фазойи ишқда обод кўрдигинг кўнглим.

На кўрди бодада, билманки, ўлди бодапараст,
Муриди машрабу зухход кўрдигинг кўнглим.

Фироқинг ўтини кўрдикча мумтак эриди,
Саботу сабрда фўлод¹ кўрдигинг кўнглим.

Кетурди ажз², кўруб ишқ мушкил ўлдиғини,
Каму хунарлара устод кўрдигинг кўнглим.

Дагилди бўйла, даминда бир аҳли ишрат эди,
Бу қонлар ичмага муътод кўрдигинг кўнглим.

Фузулий, айлади оҳанги айшхонаи Рум³
Асири меҳнати Бағдод кўрдигинг кўнглим.

¹ Фўлод – пўлат.

² А ж з – ожизлик, заифлик.

³ Р у м – Ўрта асрларда ҳозирги Кичик Осиё (Византия) ва Греция ерлари Рум деб аталган.

Қачонким коматингдан айру сайри бўстон этдим,
Кўпуруб ашк селоби-ла минг сарви равон этдим.

Кетурдим гирдбоди оҳ ила, гардуна топшурдум,
Губори раҳгузоринг жавҳарин кўздан ниҳон этдим.

Нишони сурати хўбинг веруб, бутлар сужудинда
Фасоди эътиқодин кофиринг хотирнишон¹ этдим.

Ўлуб сармаст, қилдим нашъаи завқи лабинг зикрин,
Мая роғиб² ўланлар куфрини халка аён этдим.

Кўруб деворларда Кўҳкан нақшин деманг ошиқ,
Манам ошиқки, тутдим дашт, тарки хонумон этдим.

Раҳи ишқинда ул гулрух жигар қон этдигин билмиш,
Чекар ҳар дам манга тиғи сиёсат, сонки, қон этдим.

Фузулий, шохбози³ авжи истиғно экан, билман,
На саҳв⁴ этдимки, бу вайрона дайри⁵ ошён этдим?

¹ Х о т и р н и ш о н – эслаш, ёдлаш.

² Р о г и б – хоҳловчи, талаб қилувчи, мойил.

³ Ш о х б о з – лочин.

⁴ С а ҳ в – хато, янглиш.

⁵ Д а й р – 1) дунё, олам; 2) оташпарастлар ибодатхонаси. Тасаввуф тушунчасида – майхона: орифлар мажлиси ва зоти аҳадиятдан ҳузурланишни билдиради.

Эй камонабрӯ, шаҳиди новаки мужгонингам,
Бўлмишам файзи назар сандан, санинг курбонингам.

Кокилинг торина пайванд этмишам жон риштасин,
Бошинг эчун бир тарахҳум килки, саргардонингам.

Нўла қилсам тарки май, миннат дутуб зоҳидлара,
Найларам май нашъасин, манким санинг хайронингам.

Шонаваш¹ юз новаки ғам сончилубдур жонима,
То асири ҳалқаи гисуйи мушкафшонингам.

Ал чекиб, қатъи назар² қилмиш иложимдан табиб,
Билди гўёким, хароби наргиси фаттонингам.

Жона майлинг вор эса, ҳукм айла, таслим айлайим,
Шоҳ сансан, ман санинг бир бандаи фармонингам.

Гунча қилмаз шод, гул очмаз тутулмиш кўнглими,
Орзуманди рухи олу лаби хандонингам.

Қон эдуб бағрим, ишим оҳ этма ҳардам, эй фалак,
Ҳурматим тут бир-ики кунким, санинг меҳмонингам.

Эй Фузулий, оташи оҳ ила ёндирдинг мани,
Ғолибо, сондингки, шамъи кулбаи эҳзонингам.

¹ Ш о н а в а ш – тарокка ўхшаш.

² Қ а т ъ и н а з а р – кўзни узиш, эътибор қилмаслик.

Саждадур ҳар қанда бир бут кўрсам ойиним маним,
Хоҳ мўмин, хоҳ кофир тут, будур диним маним.

Боғбон, шамшоду насрининг¹ манга арз этмаким,
Ул каду рухсордур шамшоду насриним маним.

Хоки даргоҳин назардан сурма, эй селоби ашк,
Қилма зоеъ сурмаи чашми жаҳонбиним² маним.

Ашк мавжи кездирур ҳар ён таним хошокини,
Мумкин ўлмаз ашк таҳрики-ла таскиним маним.

Чора умдим лаъли ширинингдан ашки талхима,
Талх гуфтор ила олдинг жони шириним маним.

Манда сокин ўлди дарди ишқ Мажнундан кечуб,
Андан ортиқдур магар ишқ ичра тамкиним маним.

Эй Фузулий, ҳар етан таън айлар ўлди холима,
Бу етар аҳли маломат ичра таҳсиним маним.

¹ Н а с р и н – ок хушбуй гул.

² Ж а ҳ о н б и н – жаҳонни кўрувчи, узокни кўрувчи.

Зоир¹ майхонаям, муғ саждасидур тоатим,
Ишк – пирим, нақди жон – назрим, таваккул² – ниятим.

Ҳар нега боксам, суроҳитак³ сужуд этмак ишим,
Қанда ўлсам бодатак душмак оёға одатим.

Таврима зоҳид агар сурагда айлар эътироз,
Ихтилот этсам, ани шарманда айлар сийратим⁴.

Баски, жоми май киби хушмашрабу⁵ соф дилам,
Ҳурматим вожиб тутар ҳар ким билур кайфиятим.

Муътабарликдур ғурур аҳли, ман андан фориғам,
Эътибора чун дагил қобил муҳаққар ҳайъатим⁶.

Ишк арбоби вафодан зойил⁷ этмиш меҳрими,
Факр асбоби алойиқдан кетурмиш рағбатим.

Эй Фузулий, факр тупроғинда давлат истаким,
Соя ул тупроға солмишдир ҳумои⁸ ҳимматим.

¹ Зоир – зиёратчи.

² Таваккул (таваккал) – тарикат мақоми. Комил эътикод ва тўла ишонч билан ўзини Яратганнинг ихтиёрига топшириб, дунё, тирикчилик ва нафс ташвишидан бутунлай фориғ бўлиш.

³ Суроҳиёй – бўйни узун май идиши. Сўфийлар истилоҳида унс (яқинлик, дўстлик) мақомини суроҳий дейдилар.

⁴ Сийрат – юриш-туриш, одат, ахлоқ.

⁵ Хушмашраб – серзавк, хушчакчак.

⁶ Ҳайъат – шакл, кўриниш, сураг.

⁷ Зойил (зойил) – йўқолувчи, фоний.

⁸ Ҳумо – сояси (ёки пари) кимнинг бошига тушса, ўша киши подшоҳ (ёки бахтли) бўлади, деб ишониладиган давлат қуши.

Ишқдан жонимда пинҳон бир мараз вор, эй ҳаким,
Халққа пинҳон дардим изҳор этма зинҳор, эй ҳаким!

Вор бир дардимки, чўк дармондан ортухдур манга,
Қўй мани дардим-ла, дармон айлама, вор, эй ҳаким!

Гар босиб ал набзима, ташхис килсанг дардими,
Ол омонат, килма ҳар бедарда изҳор, эй ҳаким!

Кел маним тадбири беҳудамда сан бир саъй қил
Ким, ўлам бу дарда ортиқроқ гирифтор, эй ҳаким!

Кўр тани урён ила аҳволими ҳижрон куни,
Вор эмиш рўзи қиёмат, килма инкор, эй ҳаким!

Чекмайинча чораи дардимда заҳмат, билмадинг
Ким, ўлур дармони дарди ишқ душвор, эй ҳаким!

Ранж чекма, сихҳат уммидин Фузулийдан гўтур
Ким, қабули сихҳат этмаз бўйла бемор, эй ҳаким!

Даҳанинг шавқини жонсўз гумон этмаз эдим,
Йўкса бир дам ани ман муниси жон этмаз эдим.

Васфи холи лабини билса эдим номақдур,
Орзусинда каро бағрими қон этмаз эдим.

Хўблар ошиқа майл этмадигин билса эдим,
Ўзими ишқ ила расвойи жаҳон этмаз эдим.

Душмасайди кўзиминг ёшина файзи назаринг,
Ани ҳар сарвинг оёғина равон этмаз эдим.

Солмасайдим дили вайрона иморат тарҳин,
Анда ганжи гуҳари ишки ниҳон этмаз эдим.

Ситами таънаи ағёра дагилдим воқиф,
Йўкса ёрим сари кўйинда макон этмаз эдим.

Этмасайди ситами ёр, Фузулий, мани зор,
Бунча фарёд чекиб, оху фиғон этмаз эдим.

Ул моҳ висоли-ла хуш эт бир кеча ҳолим,
Эй ахтари толей, қўйма бўйнингда вуболим!

Фарёдки, бир вермади бедоддан ўзга,
Кўз ёши ила басладигим тоза ниҳолим.

Синмиш мужатак халқ кўзиндан оқизир ёш,
Наззораи заъфи бадани мўй мисолим.

Ул шамъ хаёли-ла хушам, ўйлаки доим
Бу сурат ила чиркина фонуси хаёлим.

Сўзондур ўдиндан танима сончилан ўқлар,
Парвонаям, эй шамъ, туташмиш пару болим.

Соқий, ғами даврон ила ғоятда малулам,
Бир жоми фараҳбахш ила дафъ айла малолим.

Лутф айла, Фузулий, маним ахволими арз эт,
Ул сарваки, сўйлашмаға қолмади мажолим.

Эшикинг тошини қон ила ювди чашми тарим,
Покликдан тоши лаъл айлади файзи назарим.

Жигарим доғина марҳам бўлолмадим сандан
Неча оҳ айламайим, оҳ, ёнубдур жигарим.

Деди ул ёр: саҳар вақти келам, лек на суд,
Вақт маълум дагил, шом ила бирдур саҳарим.

Эй хуш ул шомки, беҳуд гедайим кўйина субх,
Найладим анда дея ғайрдан олиб хабарим.

Душмазам кўнглинга, яъни ўлубам ўйла заиф,
Дарди ишқинг-лаки, кўзгуда кўрунмаз асарим.

Неча минг ошиқа анжак бир ўк отдинг, демардинг
Ки, душар бир-бирига бир неча афтодаларим.

Эй Фузулий, дура мандан ола таълими вафо,
Ногаҳ ар марқади Мажнуна душарса гузарим.

Дурдваш саргаштаи жому хароби бодаям,
Эътиборим йўқ, оёқ тупроғи бир афтодаям.

Ҳеч ранг ила манга ободлик мумкин дагил,
Ман хароби бодаи софу узори содаям.

Демазам тегмаз манга ғамзанг хаёли ё тегар,
Текма қайди чекмазам, оламда бир озодаям.

Оби чашмим чурканур кўйингда, аммо кадр йўқ,
Демасин бу даврда кимсаки, мардумзодаям.

Зоҳидо, мандан на ҳосилким, ўқирсан масжида,
Манда тоқат йўқ, ҳамон олойиши сажжодаям.

Чарх давриндан на ҳосилким, верур тағйири завқ,
Дурмадан завқ орттирур, мискини даври бодаям.

Завқ истарсан, Фузулий, тарки дунё қилки, ман
Бўлмадим бир завқ бундан ғайр то дунёдаям.

Хуш ул замонки, харими висолда маҳрам эдим,
На мубталойи бало, на мукайяди ғам эдим.

Кезардим итларинг ичра фазои кўйингда,
Ерим бихишти барин эди, ман бир Одам эдим.

Ҳамиша саждагаҳим хоки остонинг эди,
Бу эътибор ила бир сарбаланд олам эдим.

Гадои кўйинг эдим, бўйла зиллатим йўк эди,
Сарири салтанати курбда муаззам эдим.

Замон-замон асари партави жамолингдан
Муолижи дили пурдарду чашми пурнам эдим.

Зиёда ғамзадаям ҳажр-ла, хуш ул кунлар
Ки, ман бу ғамзадалиқдан зиёда хуррам эдим.

Фузулий, ўлмаз эмиш меҳнати фироқа муфид,
Бу завки зикрки, бир вақт ёра ҳамдам эдим.

Қилди ул сарв саҳар ноз ила ҳаммома хиром,
Шамъи рухсори ила ўлди мунаввар ҳаммом.

Кўринурди бадани чоки гирибониндан,
Жомадан чихди – янги ойини гўстарди тамом.

Нилгун фўтая солди бадани урёнин,
Сон бинафша ичина душди муқашшар бодом.

Ўлди побўси шарифи-ла мушарраф лаби ҳавз,
Бўлди дийдори латифи-ла зиё дийдаи жом.

Сондиларким, сотилур донаи дурри араки,
Урди ал киссая чўхлар қилиб андишаи хом.

Кокилин шона очуб, қилди ҳавои мушкин,
Тиғи мўйин доғидуб, этди ери анбарфом.

Тос алин ўпди, ҳасад қилди қаро бағрими сув,
Етди сув жисмина, рашк олди танимдан ором.

Чихди ҳаммомдан у, пардаи чашмим соринуб,
Тутди осойиш ила гўшаи чашмимда мақом.

Мардуми чашмим оёғина равон сув тўкди
Ки, керак сув тўкила сарвинг оёғина мудом.

Музди ҳаммома, Фузулий, верарам жон нақдин,
Қилмасин сарф зар ул сарвқаду сиймандом.

Карам қил, кесма, соқий, илтифотинг бенаволардан,
Алингдан келдиги хайри дариғ этма гадолардан.

Асири ғурбатиз, бир сандан ўзга ошномиз йўх,
Оёғинг кесма бошинг-чун, бизим меҳнатсаролардан.

Сабо, кўйинда дилдоринг надур афтодалар холи,
Бизим ердан келурсан, бир хабар вер ошнолардан.

Дема зоҳидки, тарк эт сиймбар бутлар тамошосин,
Мани ким куртарур Тангри соташдурмиш¹ балолардан.

Кириб масжидлара гар муктадолар² пайрави³ ўлман,
Будур важхики, ҳаргиз кўрмадим юз муктадолардан.

Табибо, хоки кўйи ёрдандур ашк таскини,
Биза орттирма заҳмат, кўз ёшорур тўтиёлардан.

Фалакдур меҳри зойил, ёр ғофил, умр мустаъжил⁴,
Надур тадбири, билмам, жона етдим бевафолардан.

Вужудим най киби суроҳ-суроҳ⁵ ўлса, оҳ этман,
Муҳаббатдан дам урдим, инжимак ўлмаз жафолардан.

Фузулий, нозанинлар кўрсанг изҳори ниёз айла,
Тараххум сўрса айб ўлмаз гадолар подшолардан.

¹ С о т а ш м о к – боғланмок, мубтало бўлмок.

² М у к т а д о – етакчи, йўлбошчи, имом.

³ П а й р а в – эргапувчи, изидан борувчи.

⁴ М у с т а ъ ж и л – шошувчи, шошилувчи.

⁵ С у р о х - с у р о х – тешик-тешик.

Эй киуб гулгун дамодам азми жавлон айлаян,
 Ҳар тараф жавлон эдуб, дўндикча юз қон айлаян.

Эй мани маҳрум эдуб базми висолиндан мудом,
 Гайри хони¹ илтифоти узра меҳмон айлаян.

Эй дамодам рашк тиғи-ла маним қоним дўқуб,
 Май ичуб ағёр ила, сайри гулистон айлаян.

Бунчаким, афғоними, эй мах, эшитдинг кечалар,
 Демадинг бир кеча: кимдур бунча афғон айлаян?

Нўла гар жамъияти хотирдан ўлсам ноумид,
 Жамъ ўлурми хўблар зулфи паришон айлаян.

Ёр дун чекмишди қатлим қасдина тиғи жафо,
 Етмасун мақсудина, ё Раб, пушаймон айлаян.

Ишк дарди-ла ўлур ошиқ мизожи мустақим,
 Душманимдур, дўстлар, бу дарда дармон айлаян.

Зоҳидинг таъни-ла дўндардим юзим меҳробдан,
 Бунча бўлмаз ажр² минг кофир мусулмон айлаян.

Дарди ҳижрон нотавон этмиш Фузулий хастани.
 Йўқмидур, ё Раб, давои дарди ҳижрон айлаян.

¹ Х о н – дастурхон, суфра.

² А ж р – ҳақ, мукофот, эваз, бадал.

Нўла зоҳид билса куфри зулфинг иймон ўлдуғин,
Шимди кўрмишлармидур кофир мусулмон ўлдуғин.

Ман агар ошиқ ўлуб, дин вермасайдим ғората¹,
Ким билурди ишқ мулкин кофиристон² ўлдуғин.

Қил савоб, эй кўз, тўқуб қон, вокиф эт ғофиллари,
Майл эданлар ишқа билсунлар жигар қон ўлдуғин.

Тоша бенгзар қонли ҳар парголаким, кўздан чиқар,
Андан этдим фаҳм, кўнглим шаҳри вайрон ўлдуғин.

Ваъдаи васлингга ул кунданки, вердим кўнглими
Ман анинг билмазмидим охир пушаймон ўлдуғин.

Ишқини осон кўруб, ўлдум асири тифл экан,
Билмадим келдикча бир ошуби³ даврон ўлдуғин.

Эй Фузулий, хўблар васлина айларсан ҳавас,
Гўйе билмазсан ул васл ичра ҳижрон ўлдуғин.

¹ Ғ о р а т – талон-торож, бузғунчилик.

² К о ф и р и с т о н – кофирлар мамлақати, кофирлар турадиган жой.

³ О ш у б – гавго, фитна, тўполон.

Сипехринг фориғам васлингда мохи офтобиндан,
 Ғараз ийди¹ висолингдур бу ою кун хисобиндан.

Тамошои рухинг азмина чикди офтоб, аммо,
 Келуркан суръат илан душди юз ерда шитобиндан.

Гунаш махжубдур² шамъи рухингдан ёндириб чархи,
 Чихармоқ истар они шуълаи оҳим хижобиндан.

Рахи ишкингда ул ғоятда, эй маҳ, музтариб ўлмиш
 Ки, ҳар на айласа билмаз, на айлар изтиробиндан.

Гунаш лавҳи дагил кўкда шуоъ устинда заррин хатт,
 Фалак олмиш алина бир варақ ҳуснинг китобиндан.

Дагирман дона эчун чиркиноур, беҳуда давр этмаз,
 Мужаррадсан³, кўнгил, ваҳм этма чархинг инкилобиндан.

Кими ҳушёр кўрсанг сан, анга вер жоми май, соқий,
 Биҳамдиллоҳ, Фузулий мастдур ваҳдат шаробиндан.

¹ И й д – ҳайит, байрам.

² М а ҳ ж у б – пардали, ёпик, пинҳон.

³ М у ж а р р а д – якка, ёлғиз, танҳо.

Дўст – бепарво, фалак – бераҳм, даврон – бесукун¹,
Дард – чўх, хамдард – йўх, душман – кавий², толеъ – забун.

Соџи уммид – зойил, офтоби шавк – гарм,
Рутбаи идбор – олий, пояи³ тадбир – дун.

Акл – дунхиммаг⁴, садойи таъна бир-бирдан баланд,
Бахт – камшафкат, балои ишк кун-кундан фузун.

Ман ғариби мулку роҳи васл пурташвишу макр,
Ман ҳарифи содалавху⁵ даҳр пурнакшу⁶ фусун.

Ҳар саҳикад⁷ жилваси бир сели тўфони бало,
Ҳар ҳилолабру⁸ қоши бир сархати⁹ машки жунун.

Елда барги лолатак тамкини дониш¹⁰ бесабот¹¹,
Сувда акси сарвтак таъсири давлат вожгун¹².

¹ Б е с у к у н – бепардор, бепарвар.

² Қ а в и (й) – кучли.

³ П о я – 1) мартаба, даража; 2) асос, пойдевор.

⁴ Д у н х и м м а т – пастхиммат.

⁵ С о д а л а в х – соддадил, нодон, гўл.

⁶ П у р н а к ш – бу ерда: ходисотга тўла.

⁷ С и х и қ а д – хушқомат, келишган.

⁸ Ҳ и л о л а б р ў – қоши ҳилол, кайрилма қош.

⁹ С а р х а т – янги ҳуснихат машқ килувчи учун кўрсатма килиб, муаллим томонидан ёзиб бериладиган хат намунаси.

¹⁰ Д о н и ш – билим, маърифат.

¹¹ Б е с а б о т – бепардор, ўткинчи.

¹² В о ж г у н – 1) тесқари, чаппа; 2) муқолиф, истакка қарши.

Сархади матлуб¹ пурмеҳнат², тарики имтиҳон,
Манзили мақсуд пуросиб³, роҳ ноозмун⁴.

Шоҳиди мақсад⁵ навои чангтак парданишин⁶,
Соғари ишрат ҳубоби софи саҳботак нигун.

Тафрика⁷ ҳосил, тарики мулку жамъият маҳуф⁸,
Оҳ, билман найлайим, йўқ бир мувофиқ раҳнамун.

Чехраи зардин Фузулийнинг тутубдур ашки ол,
Кўр, анга на ранглар чекмиш сипехри нилгун⁹.

¹ М а т л у б – мақсад, хошиш; севимли, ёқимли.

² П у р м е х н а т – ниҳоятда машаққатли, ўта оғир.

³ П у р о с и б – қулфатга тўла, зарарли.

⁴ Н о о з м у н – синов, имтиҳон.

⁵ Ш о ҳ и д и м а қ с а д – мақсад гўзали.

⁶ П а р д а н и ш и н – хилватда ўтирган.

⁷ Т а ф р и қ а – бўлиш, айириш, ўртага низо солиш.

⁸ М а х у ф – кўркинчли, даҳшатли.

⁹ Н и л г у н – зангори.

Базми ишқ ичра шаробимдур сиришки лолагун,
Қилди ғам қаддим букуб, жоми шаробим сарнигун¹.

Ҳар тараф пурхун алифлардур² чекилмиш кўксима,
Ё хаводан мавж урур бағримдаги дарёи хун.

Орттирур айёми хижронинг сиришким ҳиддатин³,
Муддате айёми май кайфиятин айлар фузун.

Маскан этмиш ёр мори зулфи чашмим рахнасин,
Панд вермангким, они андан чиқармаз минг фусун.

Қатъи улфат⁴, ғолибо, душвордурким, айламиш
Накши Ширин ила Фарҳоди мукайяд Бесутун.

Риштаи жон айладим пайванд тори зулфина,
Оҳким, чекмакда имдод айламаз бахти забун.

Эй Фузулий, ман маломат гавҳарининг ганжиям,
Аждаходурким, ётур чеврамда занжири жунун.

¹С а р н и г у н – боши куйи, тескари, остин-устун.

²А л и ф – араб алифбосининг биринчи ҳарфи. Тик ва тўғрилиги жиҳатидан ўқ, найза, келишган комат кабиларга нисбат берилади.

³Ҳ и д д а т – ўтқир, тез.

⁴Қ а т ъ и у л ф а т – улфатдан узилиш.

Агарчи игнатак кечдим жаҳоннинг ҳар на вориндан,
Ҳануз ордимчадур қайди тааллуқ зулфи ториндан.

Шаҳиди ишк ўлуб, файзи бако касб айламак хушдур,
На ҳосил бевафо даҳринг ҳаёти мустаориндан¹.

Хубоби ашқу охи пуршарар² қилмиш мани фориғ,
Жаҳоннинг касри сиймандуду³ коҳи зарнигориндан.

Кўринмаз сурати уммиди васлинг лавҳи жонимдан,
Мукаддардур магар ул ойина жисмим ғубориндан.

Узолур риштаи тули амал дийдор завқи-ла,
Ҳам очилдикча ул гулчеҳра зулфи тобдориндан⁴.

Сангадур иқтидоси тавфи кўйи Лайли этмақда,
Хасу хори кўпор, эй нока, Мажнун раҳгузоринда.

Фузулийдан маломат эҳтирозин истаян гўё,
Дагил вокиф дили сўзону чашми ашқбориндан⁵.

¹ М у с т а о р – омонат, муваккат.

² П у р ш а р а р – алангали, куйдирувчи.

³ С и й м а н д у д – кумуш копланган, кумуш юритилган.

⁴ З у л ф и т о б д о р – жингалак соч.

⁵ А ш к б о р – ёш тўқувчи.

Кўруб муҳлик маним чеврамда баҳри ишк туғенин,
Кочиби бир доға чиқди Кўхкан қуртармоға жонин.

Бурокмиш итларина пора-пора кўнглими ул мах,
Улашдирмиш кесиб арбоби истехқоқа¹ қурбонин.

Маним чоки гирибоним кўруб, айб айламаз улким,
Кўрар сармаст чиқдиқда анинг чоки гирибонин.

Кўнгил ғам ҳамдамидур конин, эй кўз мардуми, ичма,
Билурсан қона қондур, санга қўймаз анинг конин.

Кўзингим, гўшаи меҳроб тутмиш, дин қилур яғмо,
Бу мулкинг этмак ўлмаз фарқ кофирдан мусулмонин.

Кўзим мардумлари чўхдан қилурлар даъвийи ишқинг,
На хожат ёшларин сўрмоқ, билурлар Нух² тўфонин.

Фузулий, чекма ёринг ўкларин ҳар лаҳза ёрангдан,
Сангами қолди чекмак ҳар замон бир ёр ҳижронин.

¹ Истеҳқок – лаёкат, қобилият.

² Н у х – Қуръонда зикри келган пайғамбарлардан. У ўз кавми орасида 950 йил яшаб, уларни Ҳақ йўлига ҳидоят қилади. Лекин Аллоҳ пайғамбарининг даъватига қулоқ тутмаганлари учун кавми охири-оқибати буюк тўфон балосига гирифтор бўлади. Бу тўфон балосидан фақат Нух алайҳиссаломга эргашганларгина омон қоладилар.

Кўрмасам ҳар кўз очанда ул гули раъно юзин,
Кўз юманча ашки гулгуним тутар дунё юзин.

Гарчи кофирсан, санга, эй бут, етар ул ажрким,
Рағбатинг бутхонадан дўндарди юз тарсо¹ юзин.

Пардаи чашмимда нақши жавҳари тигинг санинг
Мавжа бенгзарким, тутар таҳрик ила дарё юзин.

Ўлма, эй саҳронишин² ғофил, дагил ҳар сў³ сароб,
Мавжи ашки чашми Мажнундур тутан саҳро юзин.

Ёди рухсори-ла ул моҳинг кўзим қон ёш тўкар
Ҳар кўран соатда хуршиди жаҳоноро юзин.

Ноз эдуб, дўндарма, эй бедард, юз ушшоқдан,
Бунча ҳам гўстарма фақр аҳлина истиғно юзин.

Эй Фузулий, дуди оҳим тийра айлар олами,
Кўрмасам бир лаҳза ул моҳи малаксиймо юзин.

¹ Т а р с о – насроний. Суфийлар наздида нафси амморани маҳв этиб, нафси ҳамидага эришган ориф инсон.

² С а ҳ р о н и ш и н – саҳрони ўзига ватан қилган.

³ С ў (й) – томон, тараф.

Кўҳқан кунд¹ айламиш минг тешани бир тоғ илан,
Ман кўпоруб солмишам минг доғи бир тирноғ илан.

Ғам йўлинда ман қолиб, кетдиса Мажнун, йўқ ажаб,
Хастая душвордур ҳамрахлик этмак соғ илан.

Гарди роҳинг вермаса кўз ёшина таскин нўла,
Тутмоқ ўлмаз бўйла селобинг йўлин тупроғ илан.

Ғам ўғирлар ишқ бозоринда нақди умрими,
Қилмоқ ўлмаз суд савдода ёмон ўртоғ илан.

Равзаи кўйингда бўлмишдур Фузулий бир маком
Ким, анга жаннат қуши етмаз минг йил учмоғ илан.

¹ К у н д – ўтмас, кесмас.

Гарди раҳин, эй ашк, ювдинг чашми таримдан¹,
Тарки адаб этдинг, нўла душсанг назаримдан.

Хунин мужалардурму ва ё мардум али-ла
Ўқлар чекилуб, дишра отилмиш жигаримдан.

Ҳар бодаки, сансиз ичарам базми балода,
Хуноб ўлуб, албатта чиқар дийдаларимдан.

Селоби сиришк-ла хушам ишқ йўлинда,
Ҳошоки², тааллуқ кўпорур раҳгузаримдан.

Тошлара уруб бошими, расво кезар ўлдим,
Эй ақл, кочиб куртула кўр дардисаримдан³.

Кес меҳринги, эй чарх, гунашдан санга ҳар субҳ
Бир шуъла етар оташи охи сахаримдан⁴.

Селоби сиришк этди мани ғарқа, Фузулий,
То давр жудо қилди бути сиймбаримдан.

¹ Ч а ш м и т а р – ёш тўла, йиғлаб турган кўз.

² Х о ш о – 1) Худо асрасин; 2) ҳеч, ҳеч қачон.

³ Д а р д и с а р – бош оғрик.

⁴ О х и с а х а р – тонгда урилган оҳ. Тасаввуф аҳли тонгда урилган оҳ илоҳий махбубага етиб боради, деб ҳисоблайди.

То сиришки дийдаи Фарҳоди кўрди лолагун,
Чашмалар суйини кўздан солди кўхи Бесутун.

То алам қолдирди охи оташиним шарм эдуб,
Қилди хуршидин фалак заррин ливосин¹ нилгун.

Тош бағирли ўлмасайди Бесутун, Фарҳод эчун
Сув ерина кўзлариндан окидирди сели хун².

Эй кўран, минг доғ ила сабру саботим, айлама
Нисбатим Фарҳодаким, бир тоғ ила ўлмиш забун.

Қуш ювоси сонмаким, саргашта Мажнун бошина,
Хору хас жамъ айламиш гирдоби дарёйи жунун.

То кўрунди сафҳаи хуснингда хаттинг рашкдан,
Тоша чолди офтоби содалавҳин чархи дун.

Эй Фузулий, хоки кўйи ёра етдим, кони Хизр
Ким, верам комин, ўлам оби ҳаётда раҳнамун.

¹ Л и в о – байроқ, туг.

² С е л и х у н – қон тошқини.

Жамъ кўнглинг давр жавриндан паришон ўлмасун,
Чарх фармонинг-ла кезмакдан пушаймон ўлмасун.

Ер иши, кўк жунбиши раъинг-ла бир дам ўлмаса,
Едди иклимуд дўкуз гардуни гардон ўлмасун!¹

Бир бинодир давлатинг – ўлмиш паноҳи хосу ом²,
Ул бино, ё Раб, жаҳон ўлдукча вайрон ўлмасун.

Қилмаса олам муродингча мадор³, ўлсун хароб,
Ўлмаса даврон санинг раъинг-ла, даврон ўлмасун!

Чиркинуркан дўстлар коминча фармонингда чарх,
Ҳокими тақдирдан тағйири фармон ўлмасун.

Тобеъ ўлсун жумлаи одам санинг фармонинга
Жумлаи оламда сандан ғайри фармон ўлмасун!

Лаҳза-лаҳза гулшани мадҳингда гўё ўлмаса,
Булбули нутки Фузулийнинг хушалхон⁴ ўлмасун.

¹ Гардуни гардон – айланувчи фалак.

² Хосу ом – барча, ҳамма; юкори табақадагилар ва оддий одамлар.

³ Мадор – бу ерда: айланиш, юриш.

⁴ Хушалхон – хушоҳанг.

Тупроқдан гўтур мани, эй ашки лолагун!
Бошимдан этма соянги кам, эй хубоби хун!

Эл таънасиндан истарам ул кўя кетмайим,
Ўз ихтиёрим ила мани қўйма, эй жунун!

Таскин бўлур жигарда ҳарорат сиришк ила,
Сўзи дил ила сийнада роҳат ўлур фузун!

Эй хуни дийда, кесма жигардан тааллуқинг,
Меҳринг совутма сийнадан, эй оташи дарун!

Бир кун биза саодати васл этмадинг насиб,
Биздан гўтур нухусатинг¹, эй толеъи забун!

Ул ғамза ханжарина бир ўғротмадинг² бизи,
Кес биздан ошнолиғинг, эй бахти вожгун!

Эй чарх, қил Фузулийнинг оҳиндан эҳтироз
Ким, бир кун этмая эди токингни сарнигун.

¹ Н у х у с а т – бахтсизлик, иш олдига юрмаслик.

² Ў ў р о т м а д и н г – дуч қилмадинг.

Бори мехнатдан ниҳоли коматинг хам ўлмасун!
Бошимиздан сояи сарви қадинг кам ўлмасун!

Ҳосилим рухсору лаълу чашму ғамзанг ўлмаса,
Умр бир он, бир нафас, бир лаҳза, бир дам ўлмасун!

Гарди роҳинг азми гардун этдиким, бу кадр ила
Шухраи олам¹ хамин Исойи Марям ўлмасун!

Илтимос этдим сабодан тўтиё чекдирмаға,
Оғлама, эй кўз, ғубори дарғаҳи нам ўлмасун!

Сантак офат келдигин билмишди гар Ҳақдан, фалак
Илтимос айлардиким, оламда Одам ўлмасун!

Дер эмиш зохидки, ўлмок айбдур расвойи ишк,
Бу сўзи фош этмасун, расвойи олам ўлмасун!

Эй Фузулий, завки дарди ишқа нуксон хайфдур,
Эҳтиёт эт – пунбаи доғинда марҳам ўлмасун!

¹ Ш у х р а и о л а м – бутун дунёга машхур бўлиш.

Ёкма жоним, нолаи беихтиёримдан сақин!
Тўкма коним, оби чашми ашқборимдан сақин!

Сув верар ҳар субҳидам кўз ёши тиғи оҳима,
Чўк мани инжитма, тиғи обдоримдан сақин!

Жавр ўди ёқди мани, ёнимда дурма, эй кўнгил,
Бир туташмиш оташам, қурбу живоримдан¹ сақин!

Тан эвиндан рахтинги жаҳд айла, эй жон, дишра чек,
Офати сели сиришки бекароримдан сақин!

Гарчи бир хоки раҳам, кимса мани олмаз кўза,
Чўк ҳақорат-ла назар қилма – ғуборимдан сақин!

Келма кабрим узра, эй ишқ ичра мантак ўлмаян!
Таъна тошидур санга санги мазоримдан сақин!

Шоҳи мулки меҳнатам хайлу сипоҳим дарду ғам,
Хайли беҳадду сипоҳи бешуморимдан сақин!

Эй Фузулий, конси маҳбубики севсанг, раҳми вор,
Қил ҳазар, анжақ маним бераҳм ёримдан сақин!

¹Қурбу живор – яқинлик.

Чироғ куйдиражак оташи ниҳонимдан,
Фатиласин килурам мағзи устухонимдан.

Очилди кирмага ғам жон эвина равзанлар,
Чеканда ўқларини жисми нотавонимдан.

Ўқинг тасарруф эдуб жисми, касди жон этди,
Нўлайди раҳм килуб, кечса эди жонимдан.

Бир игна этди мани заъф риштам, ул қондур
Ки, муттасил тўкилур чашми хунфишонимдан¹.

Адои шукри хадангингдур ул садоки, чиқар,
Замон-замон тўкилан қатра-қатра қонимдан.

Ўқинг мусоҳибати-ла кечар хуш авқотим,
Ҳалок ўлурдим агар тебранайди ёнимдан.

Ғами ниҳоними айлар Фузулий эллара фош,
Экан азобдаям нолаву фиғонимдан.

¹ Ч а ш м и х у н ф и ш о н – қонли ёш тўқувчи кўз.

Учолдинг қабрим, эй бедардлар, санги маломатдан
Ки, маълум ўла дард аҳлина қабрим ул аломатдан.

Мазорим узра қўйманг мил агар қўйинда жон версам,
Қўйинг, бир соя душсун қабрима у сарвқоматдан.

Қўран соатда ул қомат қиёмин, қиймадим жона,
Қиёмат ҳам кела қуртулмаям ман бу надоматдан.

Қиёматда ҳисоби ўлмаянлардандур ул ғофил
Ки, фарқ айлар фироқинг шомини субҳи қиёматдан.

Тарики сабру тадбири саломат лаззатин билман,
Манга ишқу маломат як келур сабру саломатдан.

Табиат инхирофин кўр ҳавойи ишқдан танда,
Илож эт душмадан, сокий, мизожим истиқоматдан.

Фузулий, кеч саломат кўчасидан, сабр қўйиндан,
Фароғат ўлмаян ерда сафар яқдур иқоматдан.

Будур фарқи, кўнгил, маҳшар кунининг рўзи ҳижрондан
Ким, ул жон дўндарар жисма, бу жисми ойирур жондан.

Тутуб роҳи адам, бўлмиш даҳонингдан кўнгил комин,
Манга ҳам жазмдур ул азм, ман ҳам қолмазам ондан.

Ғамим шарҳ этмак учун истарам ҳар кўрдугим соат,
Тутам домонинги, декмаз алим чоки гирибондан.

Тавофи кўйинг истардим, қилам бори ғами ишқинг,
Ҳам этди қоматим, йўллар тутилди хори мужгондан.

На хуш улфат тутубдур нотавон жисмим-ла жон, гўё
Сонур бир тори мўдур ул сари зулфи паришондан.

Ўқинг келдикда чашмим тўкса бағрим қонин андандур
Ки, бағрим қонина ер қолмади сийнамда пайкондан.

Ситам тоши, маломат ханжари, бедод шамшири,
Фузулий, ҳар жафоқим, келса хушдур жона жонондан.

Ера душмаз ҳар на ўққим, отса ул абрўкамон,
Кун шуоъи-ла анинг чўқ фарқи вор, эй осмон!

Ишқ номуси мани Мажнуна душмиш, ложарам,
Ғам юкин чекмакдаиз ман бир замон, ул бир замон.

Йўқ раҳи ишқингда бир манзил ёшим гирдобина,
Йўл йитирмишдур, иши саргашта кезмакдур ҳамон.

Ком мумкиндур юзин умр ила зулфингдан, вале
Бўлмоқ ўлмаз даври рухсорингда хаттингдан омон.

Ҳеч ким сирри даҳонин билмаз ул Исо лабинг,
Олами ғавғоя солмишдур мужаррад бу гумон.

Шамъи рухсоринг ниҳон тут чашмаи хуршиддан,
Нури чашмим, эҳтироз айла ёмон кўздан, ёмон.

Эй Фузулий, чекма, кел, роҳи таваккулдан кадам,
Манзили мақсуда етмакдур муқаррар ман замон.

Шифо лутф эт мани бемора лаъли нўшхандингдан,
Экан ҳам ўлма, эй бедард, ғофил дардмандингдан.

Самандинг катлима сакратдинг, аммо кўркум андандур
Ки, сабқат эда ногаҳ тавсани умрим самандингдан.

Муроди хотиринг гар мушкул ўлмоқдур ишим, ўлсун,
На чора, кечмак ўлмаз хотири мушкулписандингдан.

Билардим санда ҳам вор ул ҳавоким, манда вор, эй най,
Дам урдуқча агар чиксайди оташ банд-бандингдан.

Ҳарис айлар мани пандинг мазоқи ишқа, эй носих,
Дариг этмаки, маҳзунам санинг пайваста пандингдан.

Каманди дуди охингдур, Фузулий, чарх бўйнинда,
Ажаб сайёдсанким, чарх куртулмаз камандингдан.

Ала олур кезажак ул гули раъно этагин,
Ваҳм эдарким, тута бир ошиқи шайдо этагин.

Билдиким, хоки раҳ ўлдим этагин тутмоқ учун,
Кўтарар, душмака қўймаз ера амдо¹ этагин.

Додлар қилмоға ул кофир алиндан, кечалар
Чикар оҳим кўка то тута Масихо этагин.

Шомлар қонли ёшим мавжина албатта тегар,
Ҳар нечаким, кўтарур чархи муалло² этагин.

Ўйла урён керак овораи саҳройи жунун
Ки, тааллуқ тикани тутмая қатъо этагин.

Ринд хок ўлса дахи, дурди хуми бода ўлур,
На эса, қўймаз алиндан майи саҳбо этагин.

Гуллар очилди, Фузулий, ёқалар чок эдибан,
Кел, тутолим майи маҳбуб ила саҳро этагин.

¹ Амдо – қасдан, атайлаб.

² Муалло – баланд, юксак.

Сунъ меъмори ясар соатда гардун маҳзанин,
Дуди оҳим чикмоға очмиш кавокиб равзанин.

Кун ботиб, юлдуз чиқар, сонмангки, кўк деҳқонининг
Кеча оҳим доғидар кундуз йиғилмиш хирманин.

Кўз тўқар исроф ила хуноба лаълин гўйе
Ким, жигар тоғинда ул лаълинг бўлубдур маъданин.

Дўзмак ўлмаз тиғи бедодина ширин лабларинг,
Гар фалак фарҳодваш тош этса ушшоқинг танин.

Субҳтак чок эт, Фузулий, пираҳан ишқ ичраким,
Билмая кимса гирибониндан онинг доманин.

Қурутмуш, ғолибо, шавқ ўди Фарҳодинг кўзи ёшин
Ки, гар оқсайди лаъл айларда бешак Бесутун тошин.

Бало йўлинда ғавғоя қачон мантак дўзар Мажнун,
Қачон ўлмаз дурантак як билур ҳар кимса йўлдошин.

Деманг кўз ёши ила дафъ ўлур ишқ оташи тандан,
Бу ўд ҳар ера душса, фарқ қилмаз қурудан, ёшин.

Баёни ишқ басдур лавҳи рухсоримда хуни дил,
Басират аҳлина зоҳир қилур ҳар накши накқошин.

Фузулий, бодахори дўзахи дер халқ, ҳайроним
Ки, Ҳақ нечун солибдур жанната майхона авбошин.

Кўр сиришким шаби ҳижрон, демаким, қондур бу,
Зарра-зарра шарари оташи ҳижрондур бу.

Сонмангиз қонли дикан сийна дилиб, бош чекмиш,
Шуълаи оташи охи дили сўзондур бу.

Кесма уммид, кўнгил, бошина чиркинмакдан,
Ўла ногаҳ, душа фурсат ала, даврондур бу.

Дам-бадам жоними, эй дарду бало, инжитманг!
Лутф эдинг бир-икки дамким, сиза меҳмондур бу.

На ёкурсанг ўтин, эй оташи дил, васл куни,
Биза ҳижрон кечаси шамъи шабистондур бу.

Кўнгил истар ола бир бў сари зулфингдан, лек
Вермадан жон дилар олмоқ, сонур осондур бу.

Дун демишсанки: Фузулий манга қурбон ўлсун!
Санга қурбон ўлайим, ёна на эҳсондур бу.

Булбули дил гулшани рухсоринг айлар орзу,
Тўтийи жон лаъли шаккарборинг¹ айлар орзу.

Номаву² косид³ паёми-ла⁴ хуш ўлмаз хотирим,
Ўз лабингдан лахжаи гуфторинг айлар орзу.

Сарву гул наззорасин найлар санга ҳайрон ўлан,
Оразинг-ла қадди хушрафторинг⁵ айлар орзу.

Орзу айларки, мантак муттасил бемор ўла,
Кимки васли наргиси беморинг⁶ айлар орзу.

Ҳажр бемори таним боди сабодан дам-бадам,
Сихҳат учун сихҳати ахборинг⁷ айлар орзу.

Зулмати ҳажрингда бокмаз шамъа чашмим мардуми,
Партави рухсори пуранворинг⁸ айлар орзу.

Орзуманди висолингдур Фузулий хастадил,
Васлинг истар, давлати дийдоринг айлар орзу.

¹ Ш а к а р о б – шакар сочувчи; мажозан: маъшуканинг ширин лаби.

² Н о м а – хат, мактуб. Тасаввуфда Маҳбуби ҳақиқий билан гойибона сирлашув.

³ К о с и д – элчи, хабарчи.

⁴ П а е м – хабар, дарак.

⁵ Х у ш р а ф т о р – чиройли юришли.

⁶ Н а р г и с и х у м о р – хумор кўз.

⁷ А х б о р – хабарлар.

⁸ П у р а н в о р – нурли, порлоқ, яшнаб турган.

Ниҳоли дарддур Мажнун, ер этмиш соясин оху,
Бошинда куш қаноди барг, оёгинда салосил су.

Манга золи фалак чекдирди ул мўйи миён жаврин,
Кўринг бир тори мўйи неча аждар этмиш ул жоду.

Ўлур майли дил афзун остонинг тошина ҳар дам,
Агарчи расмидир ёстикдан икроҳ айламак сайру.

Тарахҳум қил букулмиш қаддима, ваҳм айла оҳимдан,
Сақин чикмоя ногоҳ ёйдан ул ўқ, эй камонабрў.

Надур, – дедим: – Руҳи софингда акси мардуми чашмим?
Деди: – Келмиш камила Рума дарё катъ эдиб хинду.

Қоши ёйи фироқиндан хадангинг киби инжилдим,
Неча бир чекдурур ишкинг манга зулминг, на кучдур бу?

Фузулий, айру душдинг ёрдан, сабр этмага ер йўқ,
Душуб саҳроя афғон эдалим сан айру, ман айру.

Рамазон ўлди чекуб шоҳиди май пардая рў,
Май эчун чанг тутуб, таъзия очди гису.

Билди мутрибки, надур ҳол, кетурди кўбузин,
Базмдан чекди аёғини суроҳию сабу.

Базм қонуни бузилди – на эчун чанг ила даф
Йиғилиб этмаялар ҳоким эшигинда ғулу.

Рамазон ойи керак очила жаннат қопуси,
На равоким, ўла майхона қопуси боғлу.

Фатҳи майхона учун ўқуёлим фотиҳалар,
Ўлаким, юзимиза очила бу боғлу копу.

Офтоби қадах этмаз рамазон ойи тулуъ,
На балодур биза, ё Раб, на каро кундур бу?

Интизори майи гулранг ила байрам ойна
Боқа-боқа инажакдур кўзимиза қора су(в).

Рамазон ўлди, будур ваҳми Фузулийнингким,
Неча кун ичмая май, зухд ила ногаҳ тута хў.

Агар чиксайди дардинг жисмдан, дердимки, жондур бу,
На хожат дардинги йикдур демак жондан, аёндур бу.

Дамодам хўблар дарди-ла ортар лаззати ишкинг,
Ёмондур буки, таҳқиқ этмадан дерлар: ямондур бу.

Хаданги соясинда хуш кечур авкотинги, эй дил
Ки, гулзори хаётинг зийнати сарви равондур бу.

Туташдим оташи дилдан, жигар кони-ла ғарк ўлдум,
Агарчи бир шарора ўддур ул, бир катра кондур бу.

Жахона қаддинг ила кокилингдан фитналар душмиш,
Қиёмат ибтидоси, фитнаи охир замондур бу.

Дедилар, беҳабарлар боғи жаннат кўйинга бенгзар,
Хабар верди манга андан келан одам – ёлондур бу.

Фузулий, килди фарёду фиғоним тийра гардунни,
Ҳануз ул моҳ сўрмазким – на фарёду фиғондур бу?!

Ўлсайди мандаги ғам Фарходи мубталода,
Бир оҳ ила верарди минг Бесутуни бода.

Версайди охи Мажнун фарёдиминг садосин,
Қушми қарор эдарди бошиндаги ювода?

Фархода завки сурат, Мажнуна сайри сахро,
Бир роҳат ичра ҳар кас¹, анжак манам балода.

Ашки равонима эл жамъ ўлди, вор умидим
Ким, ўла вора-вора жамъиятим зиёда.

Гоҳ ғамзанг ичмак истар коними, гоҳ чашминг,
Қўркум будурки, ногаҳ конлар ўлар арода.

Сарварлик² истар эсанг, афтодалик шиор эт
Ким, душмадан аёға чикмади боша бода.

Гар гўрмамак диларсан расми жафо, Фузулий,
Ўлма вафоя толиб дунёи бевафода.

¹ К а с – киши, одам.

² С а р в а р л и к – бу ерда: улуғлик.

Боға кир, булбула арзи гули рухсор айла,
Йих гулинг арзини, булбул кўзина хор айла.

Боғ шохидларина зулф ила чашминг гўстар,
Сунбули дархам эдуб, наргиси бемор айла.

Гунчая лофи латофатда оғиз очдирма,
Лаҳза-лаҳза ани шармандаи гуфтор айла.

Сарва озодалик¹ исми-ла ярашмаз юримак,
Ани ҳам шеваи рафтора гирифтор айла.

Дори дунёйи, кўнгил, жаҳд килиб тарк эда кўр,
Хоби ғафлатда экан, ўзинги бедор айла.

Эй жигар захми, оғиз очма, хадангин кўрибон
Етана рози ниҳоним етар, изҳор айла!

Кес, Фузулий, тамаъинг ғайри таманнолардан,
Қанда ўлсанг, талаби давлати дийдор айла.

¹ О з о д а л и к – бу ерда: эркинлик, хурлик.

Яна ул моҳ маним олди қарорим бу кеча,
Чикажақдур фалака нолаи зорим бу кеча.

Шамъваш маҳрами базм айлади ул моҳ мани,
Ёнажак оташи ҳажра яна ворим бу кеча.

Ҳам висоли урур ўд жонима, ҳам хижрони,
Бир ажаб шамъ ила душди сару корим¹ бу кеча.

На тутундурки, чиқар чарха, дили зора магар
Ҳажр доғини урур лолаъузорим² бу кеча.

Субҳа солди бу кеча шамъ киби қатлими ҳажр,
Ўлаким, субҳ геланча кела ёрим бу кеча.

Пора-пора жигарим итларина назр ўлсун,
Ул сари кўя агар душса гузорим бу кеча.

Вор эди субҳи висолина, Фузулий, уммид
Чикмаса ҳасрат ила жони фигорим³ бу кеча.

¹ Сару кор – алока, муносабат.

² Лолаъузор – лола юзли.

³ Фигор (афгор) – мажрух, озурда, хаста.

Ҳазар кил оҳ ўдиндан, жавринги ушшоқа оз айла,
Хасу хошоки ёқма, шуъласиндан эҳтироз айла!

Санамлар саждасидур бизда тоат, Тангри-чун, зоҳид,
Кими кўрсанг сан ўз динингда таклифи намоз айла!

Ҳақиқат ҳарфини ёзмок диларсанг лавҳи зотингда,
Хатин гулрухларинг манзур дут, машқи мажоз айла!

Санамлар сангдиллардур, эшитмазлар сўзи, зоҳид,
Етар беҳуда пандинг, онлара арзи ниёз¹ айла!

Санинг нозинг кўранда ақл қолмаз, ҳасбатанлиллоҳ²,
Амон вер толиби дийдора, бир дам тарки ноз айла!

Йўлингда интизори мақдаминг-ла³ хок ўлан чўхдур,
Хиром эт бир кадам– минг хоксори сарфароз⁴ айла!

Фузулий, жона топширдинг хаёлинг, шимди расвосан,
Санга ким дерки, ҳар номаҳрама ифшойи роз⁵ айла!

¹ Арзи ниёз – муҳтожлик изҳор қилиш, ҳожатини билдириш, ёлвориш, илтижо этиш.

² Ҳасбатанлиллоҳ – Худо ҳаққи.

³ Мақдам – келиш, таширф буюриш.

⁴ Сарфароз (сарафроз) – юсак, баланд, мағрур.

⁵ Ифшойи роз – сирни ошкор қилиш.

Ошиқ ўлдум яна бир тоза гули раъноя
Ки, солур ол ила ҳар дам мани юз ғавғоя.

Мушт уруб қолаби фарсудами гоҳ ҳабс килур,
Гаҳ саросимаю урэн буроқур саҳроя.

Кўзиминг қони ила сийнами ол этдимким,
Олати санъат ўла ул бути бепарвоя.

Бу на ишдурки, бизи игна киби инжилдуб,
Солур иплик киби ҳар дам бир узун савдоя.

Оёғин боғламиш овораларинг санъат ила,
Йўқ ниҳоят сари кўйинда кезан шайдоя.

Лахт-лахт ўлмиш экан ғамза дурафшини чекуб,
Чорасоз ўлмади бир кун мани ғамфарсоя.

Ёқа чок эдани бошмоқ киби солур аёға
Эй Фузулий, боқ анинг этдиги истиғноя.

Истадим мархам ўқиндан жигарим ёрасина,
Отди минг ўкки, тегар ҳар бири бир порасина.

Бир-бири-ла чекишур гарди раҳинг-чун мужалар,
Кўр, на конлар душажакдур уларинг орасина.

Чекмаз ўлди кўнгил ўқлар юкин, ул сарв магар
Чекарак ота ўқин, раҳм эда бечорасина.

Қони кўз ёши киби аҳли назарким, югуриб,
Бир ичим сув вера дашти ғаминг оворасина.

Ҳар тараф ашқларимдур кўрунан, ё йиғилиб
Келди сув халқи сиришким суйи наззорасина.

Билмазамким, назар аҳли насини уксилдар,
Ғазаб айлар назар этсам моҳи рухсорасина.

Эй Фузулий, жигарим конини қўймаз тўкила,
Жон фидо ул санаминг ғамзаи хунхорасина.

Уюб охуя душди мушк Мажнунтак биёбона,
Нўла чексанг ани занжир зулфи анбарафшона.

Чекар кофир кўзинг ҳар дам жигардан ғамза пайконин,
На кучдур бу, на верди ола билмаз бир мусулмона.

Бало новаклари санчилмасинми кўксима ҳар дам,
Дўлошур шонатак ҳар лаҳза ул зулфи паришона.

Ўкинг келдикча сийнамдан садолардур чиқан билман,
Дил айлар нола, ё пайкон тегар сийнамда пайкона.

Садойи новакинг чикдикча жон хуррам ўлур гўё,
Бу зиндони балодан чикмоға рухсат верар жона.

Бўёниб қона, ўлмиш пора-пора гуллар аъзоси,
Магар ханжар чекиб, сан сарвтак чикдинг гулистона.

Маломат ўдина ёндинг, Фузулий, чих бу оламдан,
Тараххум кил, раво кўрмаки, олам ўдига ёна.

Доролдор ғунча ҳалқин дуржи лаълинг келса гуфтора,
Қарардор офтоби соя чексанг парда рухсора.

Санга бир сўз дейинча кечди умрим, ҳасбаганлиллоҳ,
Саволим коми дил вермакда мухтож этма такрора.

Дили садпораи жамъ айламак кўйингда мушкулдур,
Ўлурми жамъа қобил ҳар итинг оғзинда бир пора!

Сари зулфингда ҳар мў сайд қилмиш бир дили сўзон,
Душубдур сонасан бир шуъла ўд шамъ узра ҳар тора.

Таманнойи висолинг-чун дагил гилям, будур қасдим
Ки, сели ашқдан, ер қолмая кўйингда ағёра.

Бошим қолдирмасун, хоки раҳингдан сарнигун чексун,
Чекар ўлса мусаввир суратим кўйингда девора.

Фузулий, заъфи тан узри-ла кесма нолаи зоринг,
Бизи чун чангтак муътод қилдинг нолаву зора.

Раҳм эт, эй шаҳ, мани дарвеш чекан оҳлара
Ки, гадо оҳи асар айлар ўлур шоҳлара.

Меҳри йўқ моҳлара оҳ асар этмаз, ё Раб!
Вер бир инсоф бу меҳри йўқ ўлан моҳлара.

Қошларинг токина версам дили сўзон, на ажаб,
Расмдур, осила қандил назаргоҳлара.

Мойили сарв қадинг васлина етмаз, нешаким,
Бахт шойиста дагил ҳиммати кўтоҳлара.

Соқийи базми жунун наргиси мастингдурким,
Ичирур бодаи ғафлат дили огоҳлара.

Бокма, эй дийда, занаҳдонина маҳбубларинг,
Кезма ғофил, ҳазар эт душмаясан чоҳлара.

Эй Фузулий, вараъ аҳли раҳи масжид тутмиш,
Сан раҳи майкада тут, уйма бу гумроҳлара.

Нихоли сарвдур қаддинг, кошинг нун ул ниҳол узра,
Мисоли нуктаи нун холинг ул мушкин ҳилол узра.

Ўлуб ҳайрон гўтурман хатту холингдан назар гўё,
Кўзим мардумларидир нукталар ул хатту хол узра.

Хам этдинг қоматим, гар тарки сар қилдимса маъзурам,
На узрим вор агар дерларса ўлмаз нукта дол узра.

Зилоли хуни дилдандур кўзим паймонаси мамлу,
Ҳубоб остиндадур ул нуктаким, қўрлар зилол узра.

Ёзар кўз пардасина ашк шарҳи ҳол, билмазким,
Ўқулмаз қон ила ёзилса хат авроқи ол узра.

Дамодам килки мужгон ила тифли мардуми чашмим
Хати савдойи холинг машқ эдар лавҳи хаёл узра.

Фузулийнинг тариқи назма табъин мустақим этмиш,
Хаёли қоматингким, бир алифдур эътидол узра.

Мусхаф демак хатодур ул сафҳаи жамола,
Бу бир китоб сўзидур фаҳм эдан аҳли хола.

Рухсора нукта қўймоқ расми хат ўлмасайди,
Душмазди манзил этмак рухсоринг узра хола.

Ҳайрони мохрўйинг хуршида меҳр солмаз,
Муштоқи токи абрўнг ўксук бокар ҳилола.

Қондурди гарди хаттинг ойинаи мурода,
Қуфл урди иқди зулфинг ганжинаи висола.

Даврон манга қаламтак савдо қапусин очди,
То қаддими ғамингдан дўндарди заъф нола.

Расми вафо, Фузулий, сандан камола етмиш,
Хуш комили замонсан аҳсанту бу камола.

Ботали кона ўқинг дийдаи гирён ичра,
Бир алифдур сонасанким, ёзилур кон ичра.

Еридур сийнаи сўзонима гулхан десалар,
Баски, ботмишдур ўқинг сийнаи сўзон ичра.

Жони тан ичра на сахлардим агар билсайдим
Ки, дагил гизли ғами лаъли лабинг жон ичра.

Ола кўр ўқларини дийдаларимдан, эй дил,
Ҳайфдур, ўлмая ногаҳ ета мужгон ичра.

Чок кўнглим орасинда ярашур пайкониинг,
Иқди шабнам хуш ўлур ғунчаи хандон ичра.

Қаддинга сарв демиш, ғунчаларинг таъниндан
Дурамаз боди сабо ҳеч гулистон ичра.

Эй Фузулий, кима сўзи дилими шарҳ эдайим,
Йўқ маним киби ёнон оташи ҳижрон ичра.

Оразинг кўрса фалак, меҳр бурокмаз оя,
Зарра-зарра килиб они бурокур саҳроя.

Суратинг аксин олиб, боға кирар ҳар дам сув,
Рашқдан қон ичирур барги гули раъноя.

Еридур аксинга ойина дамир банд урса,
На учун каршидурур сан киби беҳамтоя.

Бўлдиғи ерда ҳасаддан кун урур соянг тиг
Ки, рафик ўлмаясан моҳи малаксимоя.

Ўқа пайкон дикилур ғамзанг учун пайваста,
Тўқинур таъна ўқи қошинг учиндан ёя.

Лаъли нобинг сифати шаҳди мусаффордур, лек
Аччи этмиш ани сафройи ҳасад саҳбоя.

Ёр майлин санга солмазса, Фузулий, на ажаб,
Неча майл этмак ўлур сан киби бир расвоя.

Сув верар ҳар субҳидам кўз ёши тийги охима
Ким, тўкан қонин сипеҳринг солса меҳрин моҳима.

Шамъи рухсоринг ўди қилди мани оташпараст,
Чоки сийнамдан тамошо айла оташгоҳима.

Ғам киби ўлдирса, қонлитак қочар мандан яна,
Шоҳи дардам, илтижо айлар улувви жоҳима.

Тўтиётак чашми арбоби назардур манзилим,
Гарчи хоки раҳгузорам дийдаи бадхоҳима.

Бир фақирам, дурмасун кимса манга таъзим эчун,
Қанда кетсам, эй кўзим, сув сеп ғубори роҳима.

Ғофилам сирри лаби жонпарварингдан то хатинг
Кўндирубдур гард миръоти дили огоҳима.

Эй Фузулий, ёра дўндардим юзим ағёрдан,
Хасми чўк кўрдим, сиғиндим сидк ила Аллоҳима.

Юритмангиз арақи мажлис ичра бода ила,
Ҳаромзодани қўйманг ҳалолзода ила.

Верур ситам сабакин тифли хатгинга зулфинг,
Қўйманг бу юзи қарони у лавҳи сода ила.

Манга замон ила Мажнун муқаддам ўлса нўла,
Ўйинда шоҳ баробар дагил пиёда ила.

Қошинг балосина душдим, фалак ғамин чекарак,
Бу кучли ёйи чекар ўлдим ул кабода ила.

Қопунгда ҳам қадими кездириб юрур кўнглим,
Итингдурур, югурур ҳар тараф калода ила.

Манам мударриси илми жунун; қани Мажнун
Ки, бармурод ўла давримда истифода ила.

Бошим оёғинга гар душса манъ айламазам,
На айлади манга, нам вор бир фитода ила.

Мани соғинма, Фузулий, ғам ичра Мажнунтак
Ки, ман зиёдаям андан ғами зиёда ила.

Хушдур, эй кун, толеъингким, душдунг ул хоки дара,
Аҳли давлат доманин тутдинг, етарсан бир ера.

Дома душмиш бир шикорамким, адам сахросина,
Манзилимдан ҳар тараф очмиш ажал минг панжара.

Лаълинг атрофинда хаттингдан кўнгил айман дагил,
Эътимод ўлмаз янги иймона келмиш кофира.

Хат на ҳожат, аҳли дил қайдина рухсоринг етар,
Олами тутмоқда кун мухтож ўлурми лашкара?

Соя солдинг сува, сарви нози рашк ўлдирдиким,
Ман дуруркан, давлати васлинг на нисбат охира.

Бошда ҳар тук ишқ ўдиндан бир тутундурким, чиқар,
Чиркинан бошим бало базминда бенгзар мижмара.

Эй Фузулий, манда роҳат кўймади шайдо кўнгил,
Истарамким, қуртулам андан, верам бир дилбара.

Кўнгил, сажжодая¹ босма оёқ, тасбеҳа ал урма,
Намоз аҳлина уйма, онлар ила дурма, ўтурма!

Эгилиб саждая, солма фароғат тожини бошдин,
Вузуъдан сув сепиб, роҳат юкусун кўздан учурма!

Сақин, помол ўлурсан бўрётак, масжида кирма,
Ва гар ночор кирсанг, анда минбар киби чўқ дурма!

Муаззин ноласин олма қулоға, душма ташвиша,
Жаҳоннам копусин очдирма, воиздан хабар сўрма!

Жамоат издиҳоми масжида солмиш кудуратлар,
Кудурат узра, раҳм эт, бир кудурат сан ҳам ортурма!

Хатибин сонма содик, муфтининг қавли-ла феъл этма,
Имоми сонма оқил, ихтиёринг анга топшурма!

Фузулий, баҳра вермаз тоати нокис, надур жаҳдинг!
Карам кил, зарқи тоат суратинда ҳаддин ошурма!

¹ С а ж ж о д а – жойнамоз.

Эй хуш ул кунларки, рухсоринг манга манзур эди,
Чашми уммидим чироғи васлдин пурнур¹ эди.

Қурб² шавқи офиятбахши³ тани ранжур⁴ ўлуб,
Васл завки роҳатафзои⁵ дили маҳжур⁶ эди.

Иззатим шамъи мунаввар, толеъим азми⁷ кавий,
Давлатим ҳукми равон, айшим уйи маъмур⁸ эди.

Домани иқболима гарди таарруз етмаюб,
Чашми ҳосид чехраи жамъиятимдан дур эди.

Одам эрдим – қурб даргоҳинда бўлмишдим қабул,
Манзилим – жаннат, майим – кавсар, анисим – ҳур эди.

Бахт матлубим муяссар қилмаға маҳкум ўлуб,
Даҳр асбобим муҳайё қилмаға маъмур эди.

Ҳар дуо қилсам, таваккуфсиз⁹ ўлурди мустаҷоб¹⁰,
Ҳар таманно айласам, эҳмолсиз мақдур¹¹ эди.

¹ П у р н у р – равшан, мунаввар.

² Қ у р б – яқинлик, етишиш. Солиқнинг ўзини Аллоҳ таолога яқинлашганини ҳис этиш ҳолати, Худонинг ҳузурини бевосита сезиш, Ҳақ нигоҳининг тушишини ҳам англалади.

³ О ф и я т б а х ш – ором бағишловчи.

⁴ Р а н ж у р – дардманд, эзилган.

⁵ Р о ҳ а т а ф з о – роҳатни зиёда қилувчи.

⁶ М а ҳ ж у р – айрилиб қолган, маҳрум.

⁷ А з м – хоҳиш, ирода, қасд.

⁸ М а ъ м у р – обод.

⁹ Т а в а к к у ф – тўхташ.

¹⁰ М у с т а ж о б – қабул бўлиш.

¹¹ М а қ д у р – мумкин, имкон доирасида.

Ҳажр ваҳминдан етурмаздим кудураг¹ кўнглима,
Гарчи давронинг муҳолиф жунбиши машхур эди.

Нўла гар солса Фузулийни ғами ҳижрона чарх,
Васл айёминда ул ғофил экан, мағрур эди.

* * *

Эй тағофул бирла ҳар соат қилан шайдо мани,
Воқиф ўлким, ўлдирур бир кун бу истиғно мани.

Заъфим элдан ёшуриб, аҳволими сахлар, вале
Нолаи беихтиёримдур қилан расво мани.

Гар мани хунобаи ашким ниҳон айлар, на суд,
Қанда ўлсам меҳнати ишқинг қилар пайдо мани.

Волеҳи² завқи лаби майгуну чашми мастингам,
Сокиё, сонма хароб этмиш майи сахбо мани.

Холи этмишдур мани мандан муҳаббат, дўстлар,
Айб қилманг, кўрсангиз оламда бепарво мани.

Гўшаи меҳроба тутмишдим раҳи зухду салоҳ³,
Қўймади ўз ҳолима ул наргиси шахло мани.

Эй Фузулий, бир санам зулфина кўнглим боғладим,
Чекди занжири жунуна оқибат савдо мани.

¹ Кудурат – хиралик, гашлик, хафалик.

² Волеҳ – шайдо, мубтало, гирифтор.

³ Салоҳ – ёмон ишлардан ўзни саклаш, парhezкорлик, тўғрилиқ, ахлоқлилиқ.

Буроқди хока хуснинг офтоби оламоройи,
Гўтурди ер юзиндан мўъжизи лаъли Масихойи.

Ики кўздан равон этмиш сиришким қоматинг шавқи,
Асои мўъжизи кўрким, ики бўлмиш бу дарёйи¹.

Букулмиш қаддими куртора кўр куллоби зулфингдан,
Хатодур, чекмасун чўх бағри чўкмиш бир синиқ ёйи.

Рухинг узра хама абрунги кўрмак истарам, аммо,
Экан душвор ўлур, кун вор экан кўрмак янги ойи.

Шароби ноба лутф эт, мухтасиб², қаҳр ила чўх бокма,
Мукаддар қилма акси тирадан жоми мусаффойи.

Едди кундур ул ойи кўрмадим, оҳим шарори-ла
Нўла қилсам Банотун-наъш³ ила яксон сурайёйи⁴.

Фузулий, ашк сели-ла паришон ўлма, сабр айла!
Анга ҳам вор ўлар охир, тутиб дурурми дунёйи?

¹ Бу ерда Мусо алайҳиссаломнинг мўъжизаси – асоси билан денгизни иккига бўлиб юборгани воқеасига ишора қилинмоқда.

² М у х т а с и б – шарият амрларининг бажарилишини назорат қилувчи амалдор.

³ Б а н о т у н - н а ъ ш – сунбула буржи. Шимолий кутбадаги етти юлдуз.

⁴ С у р а й ё – олти юлдузнинг бир ерда жам бўлишидан иборат юлдузлар туркуми.

Мани жондан ўсондирди¹, жафодан ёр ўсонмазми?
Фалаклар ёнди оҳимдан, муродим шамъи ёнмазми?

Қаму беморина жонон давои дард эдар эҳсон,
Нечун қилмаз манга дармон, мани бемор сонмазми?

Ғамим пинҳон тутардим ман, дедилар ёра қил равшан,
Десам ул бевафо, билман, инонарми, инонмазми?

Шаби ҳижрон ёнар жоним, тўқар қон чашми гирёним,
Уёдар² халқи афғоним, қаро бахтим уёнмазми?

Ғули рухсоринга қаршу кўзимдан қонли оқар су(в),
Ҳабибим, фасли гулдур, бу оқар су(в)лар булонмазми?³

Дагилдим ман санга мойил, сан этдинг ақлими зойил,
Манга таън айлаян ғофил сани кўргач ўтонмазми?⁴

Фузулий, ринди шайдодур, ҳамиша халқа расводур,
Сўрингим, бу на савдодур, бу савдодан ўсонмазми?

¹ Ўсонмок – безмок, зерикмок.

² Уёнмок – уйғонмок.

³ Булонмазми – булғанмасми.

⁴ Ўтонмок – уялмок, ҳижолат тортмок.

Кетди алдан санаминг сунбули мушкафшони,
Яна давр этди паришон мани саргардони.

Ўйла муътод ўлубам оташи хижрон илаким,
Кўрмасам ёндирар албатта мани хижрони.

Кўкда охим ели сўндирди чироғин гунашинг,
Ерда ашким аёға солди дури ғалтони.

Кўз баёзина чекар лаълларинг суратини,
Дам-бадам хомаи¹ мужгон ила бағрим қони.

Чихди жон – кимсая изҳор эда билман дардим,
Не дейин, ох, бу дардинг на ўлур дармони?

Эй ситам тошини бедардлара зоеъ эдан,
Ёпа кўр бир неча тош ила дили вайрони.

Верса жон, етмая жонона, Фузулий, не ажаб,
Ҳар кишиким, севар ўз жони учун жонони.

¹ Хома – калам.

Фориғ этди меҳринг ўзга маҳлиқолардан¹ мани,
Хизр эмиш ишқинг санинг – сақлар балолардан мани.

Кўнглим олдинг, гўстариб минг лутф, миннат жонима,
Айладинг мустағний² ўзга дилраболардан мани.

Вомику Фарходтак расвоя қилманг нисбатим,
Бир фақирам, сонмангиз ул худнамолардан³ мани.

Ишвау ноз ила рафъ этдинг ғаму андуҳими,
Сеҳр ила бегона қилдинг ошнолардан мани.

Қил тақаллум – зулфинг андуҳини кўнглимдан чиқар,
Бир фусун ила халос эт аждаҳолардан мани.

Ғояти зуҳду вараъ⁴, зоҳид, висоли ҳур эса,
Важҳи йўқ манъ айламак ҳурилиқолардан мани.

Ҳар жафо этсанг, Фузулийтак шикоят қилмазам,
Ишқ атворинда сонманг бевафолардан мани.

¹ Моҳлиқо – ой юзли.

² Мустағний – эҳтиётсиз.

³ Худнамо – шуҳратпараст, ўзини кўрсатишга интилувчи.

⁴ Вараъ – тарикатнинг иккинчи мақоми бўлиб, тақво, парҳез маъноларини билдиради: тил вараъи, кўз вараъи, қалб вараъига бўлинади.

Чехраи зардимда кўр ҳар дам сиришки олими,
Ул гули раъноя бу ранг ила билдир ҳолими.

Токи сарвим боса гоҳи бошим узра бир кадам,
Эй мусаввир, раҳгузори узра чек тимсолими.

Эй фалак, йўқдир либоси фақрдан орим маним,
Атласингдан билмишам устун муҳаккар шолими¹.

Эй хуш улким, ишқ ҳарфин бир дахи такрор эдам,
Ҳашр девонинда кўргач номаи аъмолими².

Ҳеч ким йўқдурки, ноламдан шикоят айламаз,
Шукрким, арз айлаян чўхдур санга аҳволими.

Ниятим улдурки, рухсоринг кўруб, жоним верам,
Мусҳафи рухсор очуб, килғил муборак фолими.

Субҳу шом ул қиблаи абрў мукобилдур манга,
Эй Фузулий, Тангри кўздан сақласин икболими.

¹ Ш о л – жундан тўкилган мато, шундай матодан тикилган кийим.

² Н о м а и аъ м о л – амаллар дафтари.

Ёр қилмазса манга жавру жафодан ғайри¹,
Ман анга айламазам мехру вафодан ғайри.

Эй деян ғайра кўнгил верма, қани манда кўнгил,
Сари зулфингда ўлан бахти қародан ғайри.

Қилди Мажнун киби чўхлар ҳаваси ишқ, вале
Дуймади дарда мани бесару подан² ғайри.

Мушки Чин зулфинг ила айласа даъво на ажаб,
На ўлур юзи қаро кулда хатодан ғайри.

Лабина чашмаи ҳайвон демазамким, лабининг
Вор бир жона ярар файзи бақодан ғайри.

Ҳеч ким билмади таҳқиқи ила оғзинг сиррин
Сирри ғайби на билур кимса Худодан ғайри.

Эй Фузулий биза тақдир ғам этмиш рўзи,
Қилалим сабр, надур чора ризодан ғайри.

¹ Ғ а й р и – бошка, ўзга.

² Б е с а р у п о – телба, бечора, бесаранжом, саргардон.

Ҳайрат, эй бут, суратинг кўрдукда лол айлар мани,
Сурати ҳолим кўран сурат хаёл айлар мани.

Меҳр солмазсан манга, раҳм айламазсан бунчаким,
Соятак савдойи зулфинг поймол айлар мани.

Заъфи толеъ монеъи тавфиқ ўлур, ҳар нечаким,
Илтифотинг орзуманди висол айлар мани.

Ман гадо сан шоҳа ёр ўлмоқ йўқ имкон найлайим,
Орзу саргаштайи фикри маҳол айлар мани.

Тийри ғамзанг отмаким, бағрим дилар, қоним тўкар,
Иқди зулфинг очмаким, ошуфтаҳол¹ айлар мани.

Даҳр вақф² этмиш мани наврас³ жувонлар⁴ ишқина,
Ҳар етан маҳваш асири хатту хол айлар мани.

Эй Фузулий, қилмазам тарки тариқи ишқким,
Бу фазилат доҳили⁵ аҳли камол айлар мани.

¹ Ош у ф т а ҳ о л – паришонҳол, ғамгин.

² В а қ ф э т м о қ – бағишламоқ.

³ Н а в р а с – ёш, янги етилган.

⁴ Ж у в о н (ж а в о н) – ёш.

⁵ Д о х и л – даҳлдор, тегишли.

Кўрдим ул хуршиди ҳуснин, ихтиёрим қолмади,
Соятак бир ерда дурмоға қарорим қолмади.

Бир кун ўлмаз талъатин кўрмак муяссар, оҳким,
Заррача ул кун ёнинда эътиборим қолмади.

Пок қилди суратимдан заъф даҳр ойинасин,
Ўйла маҳв ўлдимки, бир зарра ғуборим қолмади.

Ғам куни ҳамдамларим ғарқ ўлдилар кўз ёшина,
Силмака кўз ёшими бир ғамгусорим¹ қолмади.

Рўзгорим ҳуш кечарди, оҳким, даврон дўнуб,
Ўлди аҳволим хароб, ул рўзгорим қолмади.

Роҳи ишқ ичра манга анжак фано максуд эди,
Шукрим, максуда етдим – интизорим қолмади.

Эй Фузулий, эл қаму ағёрим ўлди ёр учун,
Сўзи дилдан² ғайри бир дилсўз ёрим қолмади.

¹ Ғ а м ғ у с о р – ғамдан халос қилувчи, ғамхўр, меҳрибон.

² С ў з и д и л – дил ўти.

Ҳар кўран айб этди оби дийдаи гирёними,
Айладим таҳқиқ – кўрмиш кимса йўқ жононими.

Лаҳза-лаҳза хўблар, кўрдимки, дил қасдиндадур,
Пора-пора айладим ман ҳам дили сўзоними.

Чўх етурма кўклара афғоним, эй кофир, сақин,
Инжинур ногаҳ Масихо эшидуб афғоними.

Қилма ҳар соат мани расвои халқ, эй барки оҳ,
Айлама равшан шаби ғам кулбаи эҳзоними.

Чихма, эй девона, бозори маломатдан деюб,
Муттасил чоки гирибоним тутар домоними.

Хонси бутдур, билмазам, иймоними ғорат қилан,
Санда иймон йўкки, сан олдинг деям иймоними.

Эй Фузулий, жона етмишдим кўнгилдан, шукрим,
Боғладим бир дилбара, куртардим андан жоними.

Жониминг жисмим-ла завқи иттисоли қолмади,
Оҳким, сансиз дирилмак эҳтимоли қолмади.

Шуқрилиллах, бахт ёр ўлди – етурдим тиғинга,
Бошиминг бир қилча бўйнимда вуболи қолмади.

Истадим ул моҳа арзи ҳол эдам, ҳайрат манга–
Ўйла ғолиб ўлдиким, бир сўз мажоли қолмади.

Билмазам ҳолинг хаёлин қанда тасвир айлайим,
Доғдан бир ер тану жонимда холи қолмади.

Ҳар кими кўрдингса ғам афтодаси, тутдинг алин,
Ваҳки, мандан ғайри бир ғам поймоли қолмади.

Эй хуш ул сармастким, кўнглинда шавқу завқдан
Охират андишаси, дунё хаёли қолмади.

Офарин, эй жомким, силдинг кўнгил ойинасин,
Хотири покимда дунёнинг малоли қолмади.

Зухда нисбат, поймоли қайддур ҳар кимки, вор,
Базми даҳр ичра ҳарифи лоуболи қолмади.

Кўр, Фузулий, ишк туғёнин, адам мулкин¹ кузат,
Азми кунж² этким, ҳавонинг эътидоли³ қолмади.

¹ Адам мулки – йўқлик олами.

² Кунж – бурчак, зовия, хилват.

³ Ҳавонинг эътидоли – 1) ҳавонинг мўътадиллиги; 2) орзунинг аҳамияти.

Гирядур хар дам очан ғамдан тутулмиш кўнглими,
Ашқдир холи қилан қон ила дўлмиш кўнглими.

Эй паривашлар, жафо расмин унутманг, лутф эдинг,
Айламанг бадхў жафо муътоди ўлмиш кўнглими.

Ваъдаи васл ила, эй гулрухлар, этманг музтариб,
Меҳнати ҳижрон ила ором бўлмиш кўнглими.

Ханжари бедод¹ ила хар дам кўрар захм узра захм,
Ҳеч бир дам кўрмадим ўнгмиш², ўнгулмиш³ кўнглими.

Пойбанди⁴ лутф ўлуб, бир ерда сокин бўлмадим,
Дашти ҳайратда тараддуддан йўрулмиш кўнглими.

Сиймбарлардан келан тошларни йиғмиш чеврама,
Ишқ маъмур айламак истар бузулмиш кўнглими.

Ҳар замон бир оташин рухсор савдосин чекар,
Эй Фузулий, кўр бу ўдлара урулмиш кўнглими.

¹ Б е д о д – жабр, ситам, зулм.

² Ў н г м о к – тузалмок, соғаймок.

³ Ў н г у л м о к – иши юришмок, толеи ўнг келмок.

⁴ П о й б а н д – оёғи боғланган, бандга тушган.

Тоби сўзи сийнадан¹ ўқсулмасайди² кўз нами,
Кўз юмиб-очанча селоба верардим олами.

Ҳар кўзим пурмавж³ дарёдур, у дарё узраким,
Ҳар кошимдур мавждан бир сарнигун ўлмиш ками.

Мўйи жўлидамдадур жамъияти аснофи⁴ ғам,
Мулки савдонинг будур гўё саводи аъзами.

Ҳажр вор, эй дийда, васл айёми тўкма хуни дил,
Сахлаким, албатта онинг ҳам келур бир кун дами.

Одамидан чўх ўлур зоҳир паривашлар, вале
Оз ўлур вокеъ паривашларда сантак одами.

Васл ёди-ла, кўнгил, сўндирма оҳим оташин,
Кулбаи торимдан икроҳ этмасин ҳижрон ғами.

Эй Фузулий, қилди жоним риштасин пурпечу тоб
Бир париваш дилбаринг савдойи зулфи пурхами⁵.

¹ Тоби сўзи сийнадан – юрак ўтининг хароратидан.

² Ўқсулмоқ – камаймоқ, озаймоқ.

³ Пурмавж – тўлқин урган, шиддатли.

⁴ Асноф – турлар.

⁵ Пурхам – халка-халка, бурам-бурам; гажак, жингалак.

Ғарки хуноби дил этди дийдаи гирён мани,
Онча қон тўқдики, бу ранг¹ ила тутди қон мани.

Ҳар тараф юз ғам ҳалоқим қасдин этмиш, Тангри-чун
Бир дам, эй кўздан оқон хуноба, қил пинҳон мани.

Йўқ мажолим ўзга гулруҳсора сансиз бокмаға,
Айламиш ҳажри руҳинг ўз ҳолима ҳайрон мани.

Рўзи ҳажр, эй кун, чеқуб бир тиғ, миннат қўй манга,
Йўқса миннатсиз ҳалок айлар шаби ҳижрон мани.

Ғарки хуноб ўлди жисми хоксорим, оҳқим,
Дурдваш² солди оёқларга ғами даврон мани.

Пунбаи доғим ниҳон этмиш саросар жисмими
Ким, маломат қилмая ҳар ким кўруб урён мани.

Бир маҳи бемехраям мойил, Фузулий, йўқ ажаб,
Қилса ҳар ён зарра нисбат чарх саргардон мани.

¹ Р а н г – бу ерда: кўриниш, ҳолат.

² Д у р д в а ш – май куйқаси каби.

Хушдур эрмак ул бадан васлина пирохан киби,
Гаҳ ал ўпмак остинтак¹, гаҳ оёқ доман киби.

Акс солмаз пайкарим кўзгуя боқсам заъфдан,
Олами суратда бир шайдо бўлунмаз ман киби.

Жамъдур кўнглинг санингким, вор мантак чўхларинг,
Ман паришонамки, топилмаз манга бир сан киби.

Бу чаман гулрухларина дарди дил қилмаз асар,
Юз дилинг вор эса хомуш ўл, кўнгил, савсан² киби.

Гар диларсанг, эдасан наззораи дийдори ёр,
Кундузинг кўрма арода дийдаи равшан киби.

Доманинг дўлдурса гардун дурр илан, тўк абртак,
Дурр учун талх этма коминг баҳри тардоман³ киби.

Сол назардан лаъли ҳам кўрсанг сиришки олтак,
Лаъл учун хар тоша урма бошинги маъдан⁴ киби.

Коргоҳи⁵ сунъдан бир сурат эт накши замир⁶,
Минг хаёлинг тутмагил сарриштайи⁷ сўзан⁸ киби.

¹ Остин – энг.

² Савсан – гулсалсар.

³ Тардоман – 1) сернам, хўл; 2) фосик, бадахлок.

⁴ Маъдан – кон.

⁵ Коргоҳ (коргах) – корхона, дўкон; мажозан: дунё.

⁶ Замир – 1) кўнгил, қалб, юрак; 2) яширин ўй, фикр, хаёл.

⁷ Сарришта – калаванинг учи; ишнинг асоси.

⁸ Сўзан – игна, нина.

Кўз ёши-ла дона-дона жамъи асбоб этмаким,
Ела верур даҳр ани помол эдуб хирман киби.

Баҳрлар сайр айласанг мутлак тар ўлмаз доманинг,
Гар ҳавойи ишқ ила мамлу¹ эсанг елкан киби.

Қанда ўлсанг қопу лавҳитек кузат исмаг² йўлин,
Очма кўз деворлардан ҳар эва равзан киби.

Эй Фузулий, манзили мақсуда етмак истасанг,
Ҳеч раҳбар йўқдурур атвори мустаҳсан³ киби.

¹М а м л у – тўла, лиммо-лим.

²И с м а т – поклик, софлик, маъсумлик.

³М у с т а ҳ с а н – яхши, маъкул.

Марҳам кўюб, ўнгарма¹ сийнамда конли доғи,
Сўндирма ўз алинг-ла ёндирдиғинг чироғи.

Уймиш жунуна кўнглим, абрунга дер маҳи нав,
На эътибор ангаким, сечмаз қародан оғи².

Қаддинг ғаминда сарвинг сўрмоға заъфи холин,
Гулзордан кесилмаз ирмоқларинг оёғи.

Дуртак тишинг сўзини ҳар дам эшитмак истар,
Баҳринг мудом анинг-чун соҳилдадур қулоғи.

Зулфи сияҳ санамлар ўлмиш санинг асиринг,
Ишқингда ҳар бирининг ўз зулфи бўйни боғи.

Ғар мушк дерса ошиқ ул бўйи зулфа, сокий,
Тунд ўлма, бир қадах вер, тар³ айласин димоғи.

Даврон ҳаводисиндан⁴ йўқ боқимиз⁵, Фузулий,
Доруламонимиздур⁶ майхоналар ўчоғи.

¹ Ўнгарма – тузатма.

² Оғи – окни.

³ Тар – ҳўл, нам.

⁴ Ҳаводис – ходисалар, воқеалар.

⁵ Боқ – 1) ҳавф, кўркув; 2) андиша, парво.

⁶ Доруламон – тинчлик уйи.

Хуш келди дун ул оя сиришким назораси,
Бўйла ўлурки, ошикинг ишлар ситораси¹.

Эй ҳар мараз иложина ҳукм айлаян ҳаким,
Бемори дарди ишқ ўланинг йўқми чораси?

Чихмоқ дилар сафинаи² тан жунбиши-ла жон,
Дарёйи ишқданки, адамдур канораси.

Дерларки, вор Вомику Мажнун, ажаб дагил,
Доғилмиш ўла оташи ишқим шарораси.

Нўлди кетурмадинг ала садпора кўнглими,
Ваҳм айладингми ал кеса бу шиша пораси?

Сандан ҳамиша тийри балодур келан манга,
Бўйла ўлурми ошику маъшуқинг ораси?

Эй сўйлаян Фузулия ишқ ичра сабр қил,
Сўйла, бу марҳам ила киминг битди ёраси?

¹ С и т о р а – юлдуз.

² С а ф и н а – кема.

Магар хоб ичра кўрдинг, эй кўнгил, ул чашми шахлони
Ки, қилдинг турфатул-айн¹ ичра ғарқи ашк дунёни.

Етурди оҳими гардуна ул бут, кўр на кофирдур,
Демазким, кўкда ногаҳ инжида нолам Масихони.

Чекарсан, эй мусаввир, суратин ул маҳвашинг, аммо
На мумкиндур муродинча чекилмак қошлари ёни.

Балодур шаҳрларда ман киби расвойи халқ ўлмоқ,
На хуш Фарҳоду Мажнун манзил этмиш кўху саҳрони.

Кўрунмаз ёр, халқ ашким тамошосина жамъ ўлмиш,
Агар ногаҳ кўринса ул пари, кел, кўр тамошони!

Тутиб кушлар бошимда ошён, фарёда келмишлар,
Чих, эй оҳим ўди, бир дам бошимдан сов² бу ғавғони.

Фузулий, зулфи савдосин қаламтак боша солмишсан,
Кедар бошинг, агар бошдан кедирмазсан бу савдони.

¹ Турфатул-айн – кўз очиб-юмгунчалик фурсат.

² Сов – ажратиш, жудо қилиш.

Мубаддал¹ килмоға субҳи висола шоми ҳижрони
Маним оҳим алидур субҳу шому чарх домони.

Кўзим ёши-ла ҳамранг ўлдиғи-чун кашфи розинда²,
Босуркан бағрима, душди кўзимдан бағриминг қони.

Дили пурхунмидур сийнамда, ё ул қошлари ёнинг
Чекилмиш новаки, жисмимда қолмиш қонли пайкони.

Юзинг кўрмак таманносиндаям, аммо будур мушкул
Ки, дам душдукча очдирмаз манга кўз ашк туғени.

Дединг, эй Хизр, бенгзар ёр лаъли оби ҳайвона,
Бу таъзим ила тупроқдан кўтурдинг оби ҳайвони.

Нисори хоки пойинг лойиқи бир гавҳар истардим,
Қаму кўздан кечирдим қатра-қатра ашки ғалтони.

Фузулийнинг етар ишкина инкор айла, эй гардун!
Гувоҳи ҳол етмазми санга фарёду афғони?

¹ М у б а д д а л – алмашиш, алмаштириш.

² К а ш ф и р о з – сирнинг фош бўлиши.

Маҳшар куни кўрам, дерам ул сарвқомати,
Гар анда ҳам кўринмаса, кел, кўр киёмати!

Тарки май этдинг, эй кўнгил, айёми гул келур,
Албатта, бу ишинг чекилур бир надомати.

Мажнунки, подшоҳи сипоҳи вухуш эди,
Мантак мусаххар¹ этмади мулки маломати.

Саҳронавард² экан, манга тасвири Кўҳкан
Ўгратди шаҳри ишқда расми икомати.

Санги маломат ила чекинг чеврама хисор,
Ашким фаноя вермасун аҳли саломати.

Зоҳид, чўк этма таън май афтодасинаким,
Чўхлари йикди пири муғонинг каромати.

Ғам зулматинда бўлмаға дарду бало мани
Басдур, Фузулий, оташи оҳим аломати.

¹ М у с а х х а р – бўйсундириш, қўлга киритиш.

² С а ҳ р о н а в а р д – чўл кезадиган.

Лабинг акси кўзим ёшини майтак лолагун этди,
Занахдонинг¹ муродим дастгоҳин² сарнигун этди.

Санга аксин муқобил³ дурдуғи-чун ҳусн лофи-ла
Ани жон ичра ғайрат ғаркаи гирдоби хун этди.

Ўзин нисбат килурди зулфинга занжир ҳар соат,
Бу савдолар ани сарҳалкаи⁴ аҳли жунун⁵ этди.

Анингтакким, паришонлик зиёсин орттирур шамъинг,
Манга жавринг зиёд ўлмок санга майлим фузун этди.

Мужанг ханжарларин кўнглим босур бағрина, ваҳм этмаз,
Анга жоду кўзинг гўёки таълими фусун этди.

Бақои сурати Ширин учун тавфиқ меъмори⁶,
Биной ишки Фарҳодинг асосин Бесутун этди.

Фузулийдан саботу сабру жавру қаҳр оз иста
Ким, ул бечораи дарду ғаминг беҳад забун этди.

¹ Занахдон – ияк. Тасаввуфда солиқни абадий чоҳдан зулмат чоҳига соладиган маҳбубанинг қаҳромуз итоби.

² Дастгоҳ – бу ерда: мартаба, даража.

³ Муқобил – қарши, зид.

⁴ Сарҳалқа – халқабоши; яъни раҳбар, етакчи.

⁵ Аҳли жунун – ошиқлар, девоналар.

⁶ Тавфиқ меъмори – имконият меъмори.

Эй вужуди комилинг асрори ҳикмат масдари,
Масдари зотинг ўла ашё сифотинг мазҳари.

Мазҳари ҳар ҳикматинг сансанки, килки кудратинг
Сафҳаи афлока накш этмиш хутути¹ ахтари.

Ахтари масъуд ўлан улдурки, табъи покинг
Кобили файз ўла лутфингдан сафойи жавҳари.

Жавҳари маъюб ўлан ноқис манамким, муттасил
Содадур хатгинг хаёли-ла замирим дафтари.

Дафтари аъмолиминг хатми хатодандир сиёх,
Қон тўқар чашмим хаёл этдикча ҳавли маҳшари.

Маҳшари ашким верар селоба гар рўзи жазо,
Ўлмаса макбул даргоҳа сиришким гавҳари.

Гавҳаридур ишқ баҳрининг, Фузулий, оби чашм,
Лек бир гавҳарки, лутфи Ҳақ ангадир муштари.

¹ Х у т у т – хатлар.

Кечалар то ҳолима гардун тамошо этмади,
Тарк эдуб бедодини, бир меҳр пайдо этмади.

Новакин кўрким, ёруб ашким, тутар кўз пардасин,
Эй деян Мусо асоси қатъи дарё этмади.

Ҳар дамингдан минг Масихо зиндаи жовид ўлур,
Сан эдан изҳори эъжози Масихо этмади.

Ошён то равзаи кўйингда тутди мурғи дил,
Кечди тавфи Каъбадан, учмоға парво этмади.

Ҳеч обид онгмади лаълингки, кўздан кон тўкиб,
Саждадан дурдукча тағйири мусалло этмади.

Заъфи толеъ кесди дунёдан насибин зоҳидинг,
Йўкса ўз раъйи-ла зоҳид тарки дунё этмади.

Этмади элдан ниҳон бир кеча тавфи кўйинги
Ки, Фузулийни садойи нола расво этмади.

Йикди сокий бир аёғ ила мани афкори,
Бир тапук айлади вайрон бу кўхан девори.

Гоҳ маъмур қилур бода мани, гоҳ хароб,
Кўрингиз гоҳ ёпиб, гоҳ йикан меъмори.

Кун чиканча сочарам гавҳари ашк анжумтак
Кечалар ёдима келдикча моҳи рухсори.

Дил ёқар доғ кўзинг фикри ила ҳажр куни,
Бу чироғи-лами соқлар кеча ул бемори?

Йўқ ўзиндан хабари кимки келур дунё,
Базмдан дишра кўмаз пири муғон хушёри.

Биза чун кадр бўлунмаз, чиқолим дунёдан,
Муштари йўқ, неча бир баклиялим бозори.

Қайди ислом, Фузулий, санга бир офатдур,
Бир ҳисор эда кўр андан ўзинга зуннори.

На кўрар аҳли жафо манда вафодан ғайри,
На бўлур шамъи ёқон кимса зиёдан ғайри.

Эй ўлан сокини масжид, на бўлибсан билман.
Бўрөсинда анинг бўйи риёдан ғайри.

Кел харобата, назар сокиа қилким, йўқдир
Руҳи софу майи софинда сафодан ғайри.

Сарбасар водийи меҳнатдиру ғам мулки вужуд,
Бир фароғат ери йўқ шаҳри фанодан ғайри.

Жумлаи халк манга ёр учун ағёр ўлди,
Қолмади кимса манга ёр Худодан ғайри.

Азми кўйинда кўнгил ёрлик истар биздан,
Алимиздан на келур хайр – дуодан ғайри.

Факр эмиш факр, Фузулий, шарафи аҳли вужуд,
Ўзинга айлама ҳамдам фуқародан ғайри.

Тарашшуҳ қабриминг тошиндан этмиш чашмиминг ёши,
Хаёл айлар кўранким, лаълидандур қабриминг тоши.

На зебосанки, сурат боғламаз тасвири рухсоринг,
Тахайюр сурат айлар суратинг чекдикча наққоши.

Нўла гирдоби ғам дерса, дили саргашта дунёя,
Сонурким, чиркинур олам кимингким, чиркунур боши.

Сипехри пуркавокибдан дагил дарда даво мумкин,
Хаёл этман вера тарёки захри ғам бу хашхоши¹.

Бакоси мумкин ўлмаз ўлса гар девори умримда,
Маху хуршиддан хишту бино афлокдан коши.

Верар амвота эҳё² бода, гўёким, чикиб ҳар дун,
Солур файзи Масиҳо бодая хумхона хаффоши.

Фузулийни раҳи ишқингда ашки оҳ эдар расво,
Балодур ҳар киминг бир йўлда ғаммоз ўлса йўлдоши.

¹ Х а ш х о ш — кўкнори, наша.

² А м в о т а э х ё — ўликларни тирилтириш.

Ҳосилим йўк сари кўйингда балодан ғайри,
Ғаразим йўк раҳи ишқингда фанодан ғайри.

Найи базми ғамам, эй оҳ, на бўлсанг ела вер,
Ўда ёнмиш қуру жисмимда ҳаводан ғайри.

Парда чек чехрама хижрон куни, эй конли сиришк
Ки, кўзим кўрмая ул маҳлиқодан ғайри.

Етди бекаслигим ул ғоятаким, чеврамда
Кимса йўк чиркина гирдоби балодан ғайри.

На ёнар кимса манга оташи дилдан ўзга,
На очар кимса копум боди сабодан ғайри.

Бузма, эй мавж, кўзим ёши ҳубобинки, бу сел
Қўймади ҳеч иморат бу бинодан ғайри.

Базми ишқ ичра, Фузулий, неча оҳ айламайим,
На таматтуъ бўлинур найда садодан ғайри?

Олди гулзор ичра сув акси узори олинги,
Чекди гуллар суратин манзур эдуб тимсолинги.

Один этмиш кун олиб бир акси миръоти фалак,
Субҳ гўстардикда сан рухсори фаррухфолинги.

Шарҳа бир кун қилдиғинг бедоди чекмаз ҳашрдак,
Ул малакким, ёзмок истар номаи аъмолинги.

Сели хун холинг хаёли-ла бузуб кўз мардумин,
Мардум этмиш чашми хунбора хаёли холинги.

Мурғи дил қолмадиким, сайд ўлмади, эй шўх чашм,
Сокин эт парвоздан шаҳбози мушкин болинги.

Қўймадинг бир кимса жавринг чекмая, раҳм эт даме,
Манъ қил хунрезликдан ғамзаи каттолинги.

Ғам куни устимда сандан ғайри йўк, эй дуди ох,
Лутф қил, мандан кўтарма сояи иқболинги.

Эй Фузулий, баски ғамнок ўлди аҳволинг санинг,
Ғамдан ўлсанг, ҳеч ким сўрмаз дахи аҳволинги.

Сонмаким, булбул очар учмоға болу парини,
Гул ёкиб, они совурмиш кўкка хокистарини,

Кўзиму юзим аросинда чари чекди мужам
Ки, кўзимдан сув чикиб, ювмая хоки дарини.

Мавжи ашким кўруб, абрўя солур чин, на ажаб
Ки, сув урмоқ чиқарир ул қиличинг жавҳарини.

Душди васфи дури дандони оғиздан-оғиза,
Эшидиб солди биёбона денгиз гавҳарини.

Кўз юзин кўрмаса конлар тўкилар, оҳ нўла,
Фитнаи боса мушарраф кила кўз манзарини.

Рашҳаи жом бизи тутди, нўла гар соқий,
Кела куртора бизи, ола оёғи тарини.

Ўлди наззоримиза жамъ, Фузулий, атфол,
Кел тутолим бу сипоҳ ила жунун кишварини.

Май паёпай сунма, сокий, қилма лояъқил¹ мани,
Этма бир дам давлати дийдордан ғофил мани.

Заҳри қаҳринг ичмадан вор эса касдинг, қатлим эт,
Оби ҳайвон ичсам, ўлдурмак ўлур мушқил мани.

Ор қатлимдан санга, ман ташна оби тиғинга,
Ўлдирар ҳасрат, гар ўлдирмазсан, эй қотил мани.

Ман санга ҳайрону мандан ғайри сандан беҳабар,
Шукр ангаким, ишқинга қилмиш ҳамон қобил мани.

Эй хуш ул сармастлик вақтики, рафъ ўлуб хиҷоб,
Завқи май беихтиёр айлар санга мойил мани.

Дўна-дўна лаъли майгунинг ўпар, эй ғунчалаб,
Қилмасунми рашки жоми бода хунин дил мани.

Завқ нуксони бир офатдур манга, эй пири дайр,
Қўйма нокис, бир неча жом ила қил комил мани.

Қуртулум ғамдан дерам кўйингда, аммо билмазам,
Қурторурми баҳри ғам мавжиндан ул соҳил мани.

Эй Фузулий, давлати бокий фанодандур санга
Ким, фанодур айлаян маҳсудима восил мани.

¹Лояъқил – беҳуш.

Қоматинг хизмати на сарвинг эгилмаз боши,
На билур аҳли тариқинг равишин ул ноши.

Ўқинур дийдаки, ҳайронам азалдан юзингга,
Ўлди маълум бу лофиндаки, чўқдур ёши.

Ашки лаъли раҳи ишқинда тутубдур этагим,
Қўркуликдур неча солиб кедалим йўлдоши?

Етди ул ғоята заъфимки, чекар тасвирим,
Ҳар замон доираи ҳайрата минг наққоши.

Мухтасиб, Тангри учун, кел, манга чўх верма азоб,
Майли масжидми эдар майкадалар авбоши?

Кесди ман шефтадан аҳли саломат йўлини,
Баски, атрофима жамъ ўлди маломат тоши.

Эй Фузулий, на бало ўқлариким, келса манга,
Сабаб ул кошлари ёнинг кўзидур ё қоши.

Етар, эй фалак, бу жафо етур мани зора сарви равоними,
Маҳи талъати-ла мунаввар эт, дилу дийдаи нигороними.

Рухим узра хатти сиришкими, дафаоти-ла қалами мужам,
Рақам этдиги-чун эл ўқиюб, билур ўлди рози ниҳоними.

Жигарим ўдини ниҳон экан, ўйла зохир этди мурур ила,
Кўрайим ера кеча оби чашми тари шарорафшоними.

Туталимки, зулфи сиёҳини тутан узра собит ўлур гунаҳ.
На равоки, ғамзаи қотилинг гунаҳ этмадан тўка қоними.

Бу балоя солди мани кадингки, ёшурди ер юзини ёшим,
Бу ера етурди мани ғамингки, фалак эшитди фиғоними.

Неча қадду холу хатту рухинг ғаму ранжу дарду бало ила,
Бука қаддими, тўка ёшими, йиқа кўнглими, ёқа жоними.

Ситаминг тоши-ла боши синиқ, бадани шикаста Фузулиям,
Бу аломати-ла бўлур мани, сўран ўлса ному нишоними.

Эй сафи навки, мужанг зулфи маломат шонаси,
Ҳар гирех зулфингда бир доми тахайюр донаси.

Булбули жон авжи истиғнойи ҳуснинг тоири,
Тоири дил партави шамъи рухинг парвонаси.

Кўнглими килмиш хаёли мардуми чашминг ватан,
Шукрим, мардумнишин ўлмиш бу ғам вайронаси.

Даври рухсорингда хаттинг ҳайъати ишқ аҳлина
Базми ғамда кони-ла дўлмиш бало паймонаси.

Шамъи рўйинг тоби хуршиди қиёмат партави,
Ҳуккаи лаълинг сўзи хоби адам афсонаси.

Зоеъ ўлмаз водийи ваҳдатда ул овораким,
Бастаи занжири зулфингдур дили девонаси.

Қонли ёшин баски, сочмишдур Фузулий ҳар тараф,
Лоларанг ўлмиш ҳубоби май киби хумхонаси.

Ойина севар жондан рухсораи жонони,
Бир ғоята етмишким, айрилса чиқар жони.

Фарёдки, акс ўлди улким, кўрайим дердим,
Ойинаи рухсоринг лавҳи дили ҳайрони.

Ул чоҳи занахдонда, дердим, кўрарам кўнглим,
Кўнглимда кўрар ўлдим ул чоҳи занахдони.

Озодаларинг кўнглин жамъ этмиш экан ғафлат,
Тебратма сабо, биллоҳ, ул зулфи паришони.

Ёра ғами пинҳоним изҳор эда билмаздим,
Шодамки, равон ўлди кўздан жигарим қони.

Дарду ғами пинҳоним фаҳм этди эл оҳимдан,
Юз оҳки, фош ўлди дарду ғами пинҳони.

Ҳижрон кечасин кўргач, дўзах аламин билдим
Ким, рўзи қиёматдур ёринг шаби ҳижрони.

Жондан кечали бўлдим роҳат ғами оламдан,
Хуш хикмат ила бўлдим, ул дарда бу дамони.

Ё Раб, на сабабдандурким, ҳеч асар қилмаз,
Дилдора Фузулийнинг фарёд ила афғони.

Ривожи нақди пайкониинг-ла бўлмиш ҳусн бозори,
Кечар нақдинг агар минг Юсуфинг ўлса харидори.

Магар даври рухинг тархин чекар гул сафҳаси узра
Ким, ўлмиш гавҳарафшон булбулинг паргор минқори.

Чекар минг доира чеврамда ҳирз учун сиришқимдан,
Хамида қаддиминг беҳуда чизқинмаз бу паргори.

Кечар нолам фалақдан, ҳам қадами чанга бенгзатманг
Ки, чикмаз пардадан чангинг садои нолау зори.

Янги ойдан фалақ сатҳинда минг қолаб дузуб бузмиш,
Веранча қошларинг тоқина сурат сунъ меъмори.

Санамлар хизматин тоат билан ринд ажрсиз қолмаз,
Қилар минг риштаи тасбеҳ ишин ҳар тори зуннори.

Фузулийни даҳонинг ҳасрати бир дарда солмишқим,
На пинҳон этмайи мумқиндир ул дардинг, на изҳори.

Эй ҳар такаллумим хати сабзинг ҳикояти!
Вирдим ҳамиша мусҳафи рухсоринг ояти!

Эрмиш саҳиҳ накл ила арвоҳи кудсдан
Исоя мўъжизи лаби лаълинг ривояти.

Дил кишварини ғорат эдарларди хўблар
Манъ этмасайди шаҳнаи шавқинг ҳимояти.

Билдим тарики ишк хатарнокдур, вале,
Ман дўнмазан бу йўлдан ўлум ўлса ғояти.

Қаддинг ҳалоқиям, душа билман оёғинга,
Бир дарда душмишамки, бўлунмаз ниҳояти.

Баским, сани кўранда кедар мандан ихтиёр,
Келмаз баёна меҳнати ишқинг шикояти.

Шукр эт, Фузулий, килма фиғон ёр килса жавр
Ким, аҳли ишқа жаврдур онинг инояти.

Кўз кароси ашки гулгунимда холинг садқаси,
Ашки гулгуним гули рухсори олинг садқаси.

Дуди оҳимдан карормиш зору саргардон таним,
Оташин рухсор уза мушкин ҳилолинг садқаси.

Шавқи васлинг ёндиран ноқис вужудим моҳтак
Зарра-зарра офтоби безаволинг садқаси.

Ошёни танда мурғи руҳи этман тарбият,
Ўлмаса парвонатак шамъи жамолинг садқаси.

Ҳажринга жоним фидо ўлсунки, жоним олмадинг,
Этдим охир муждаи завқи висолинг садқаси.

Юсуфи гумгашта кимдурким, санга монанд ўла,
Юз анга монанд ҳусни бемисолинг садқаси.

Афв эдар хидматда ҳар нуқсонимиз пири муғон,
Эй Фузулий, жонимиз аҳли камолинг садқаси.

Эй сочинг фикри қаму савдоларинг сармояси!
Ўлмасун бошимдан ўксук сарв қаддинг сояси.

Бош кўяр ҳар субҳидам хуршид хоки пойинга,
Бу саодатдан анинг келдикча ортар пояси.

Сан саломат кисватин зевар қил, эй аҳли салоҳ
Ким, манга бас мўйи жўлидам жунун пирояси.

Кўрмамиш маҳди замин бир тифл сантак, то фалак
Даҳр золин қилмиш атфоли раёҳин дояси.

Барки охиндан Фузулийнинг куярди беҳабар
Дунлар афғони ила бедор ўлмаса ҳамсояси.

Дун кўнгил дилбара шарҳи ғами пинҳон этди,
Жамъ экан, кўнглини бир пора паришон этди.

Ер тутам дерди кўнгил нола ила кўйингда,
Етмади бир ера ҳар нечаки, афғон этди.

Ваъда верди жигарим конин ича мужгонинг,
Интизор ила бу ҳасрат жигарим қон этди.

Ғамза тиғи-ла кўзинг кўнглими юз пора қилиб,
Ҳар бирин бир ҳадафи новаки мужгон этди.

Қилди меҳроба қошинг фикри фақиҳи мойил,
Кўр, неча кофири ул ваъз мусулмон этди.

Кўрайин чўх яшасин дийдаки, мардумлик эдуб,
Ғам ҳужуминда мани ашк ила пинҳон этди.

Эй ажал, жон тамаъин қилма Фузулийданким,
Бир камонабрўя чўхдан ани қурбон этди.

Кўнгил, етди ажал, завқи рухи дилдор етмазми?
Оқарди мўйи сар, савдойи зулфи ёр етмазми?

Етурди бошинги гардун оёға бори меҳнатдан,
Ҳаёли ҳалқаи гисуйи анбарбор етмазми?

Санга етди ажал паймонасин нўш этмага навбат,
Ҳавои чашми масту ғамзаи хунхор етмазми?

Етар ўлди қулоға бонги рихлат даҳр боғиндан
На дурмушсан тамошойи гули рухсор етмазми?

Етар, жамъ айла бори маъсият, тағйири атвор эт,
Ҳаё кил, йўкмидур инсофинг, улким вор етмазми?

Ҳидоят манзилина едилар саъй ила акронинг,
Залолат ичра сан колдинг, санга ул ор етмазми?

Фузулий, дема етмак манзили максуда мушкулдур,
Тутан домони шаръи Аҳмади Мухтор етмазми?

ТАРЖЕЪБАНДЛАР

1

Ман кимам: бир бекасу бечорау бехонумон,
Толееим ошуфта, икболим нигун, бахтим ёмон,
Намли ашкимдан замин мамлу, унимдан осмон,
Оху нолам новаки пайваста, хам қаддим камон,
Тийри оҳим беҳато, таъсири нолам бегумон,
Муттасил ғамхонаи сийнамда юз ғам меҳмон,
Қанда бир ғам итса мандан истасунлар, ман зимон,
Йўқ манга қайди балову доми меҳнатдан омон,
Чикмади кўнглимдан андуҳу ғаму меҳнат ҳамон,
Эй маним жонимсану кўнглим санинг-ла шодмон,
Сансиз ўлман айру меҳнатдан, балодан бир замон,
Ал-амон¹, хижрон балову меҳнатиндан ал-амон!

Фориғ эдим жумла оламдан, билур олам мани,
Айб эдарди беҳабар сонуб, бани одам² мани,
Қўймади даврони чарх ўз холима хуррам мани,
Шод экан оламда, чарх этди асири ғам мани,
Ишқ ногаҳ ўлди пайдо, тутди мустаҳкам мани,
Солди юз савдоя ул гисуи хам-дархам³ мани,
Шимди Мажнундан раҳи ишқ ичра сонманг кам мани,
Ёр худ қилмаз ҳарими васлина⁴ маҳрам мани,
Санки, маҳрамсан, сабо, биллоҳ, онгуб ҳар дам мани,
Сўйла, эй гулким, санга бахт айламаз ҳамдам мани,
Сансиз ўлман айру меҳнатдан, балодан бир замон,
Ал-омон, хижрон балову меҳнатиндан ал-амон!

¹ Ал - амон – ундов сўз: кутқариш ҳақида илтижо.

² Бани одам – Одам авлоди.

³ Хам - дархам – ўралган, чирмашган.

⁴ Ҳарими васл – висол хилватхонаси.

Булбули зорам, гули рухсори олингдан жудо,
 Тўтийи лолам шакар нисбат маколингдан¹ жуда,
 Дер эдим сабр айлаям, ўлсам жамолингдан жудо,
 Билмадим, душвор эмиш ўлмоқ висолингдан жудо,
 Тийра ўлди рўзгорим зулфу холингдан жудо,
 Ўлди сахро манзилим ваҳши ғазолингдан² жудо,
 Мўтак³ инжилди таним нозик ниҳолингдан жудо,
 Хам кетурди қоматим мушкин ҳилолингдан жудо,
 Чикди жони нотавон ширин зулолингдан жудо,
 Ўлдим, алкисса⁴, рухи фархундафолингдан⁵ жудо,
 Сансиз ўлман айру меҳнатдан, балодан бир замон,
 Ал-амон, ҳижрон балову меҳнатиндан ал-амон!

Сийна чоку дийда намноку⁶ бадан афгордур,
 Жон ҳазин⁷, хотир ғамин, шайдо кўнгил бемордур,
 Ман бу ғам ичраки, дафъин айламак ночордур,
 Маслаҳат сўрдим, дедилар: маслаҳат изҳордур,
 Сўйладим дарди дилимни, билди улким ёрдур,
 Қилмади бир раҳм, баским, золиму хунҳордур,
 Дахи изҳор айламан, на ҳожати такрордур,
 Айлайим сабру таҳаммул⁸ то ҳаётим вордур,
 Жона етгач, токи манда қуввати гуфтордур,
 Сўйларам, эй гулки, сандан айрилик душвордур,
 Сансиз ўлман айру меҳнатдан, балодан бир замон,
 Ал-амон, ҳижрон балову меҳнатиндан ал-амон!

¹ Мако́л – бу ерда: сўз, нутқ.

² Ғи́зол (Ға́зол) – кийик, оху.

³ Мў́так – сочдек.

⁴ Алкисса – хулласи калом, гапнинг кискаси, хулоса қилиб айтганда.

⁵ Фархундафо́л – бахтиёр, бахтли.

⁶ Намно́к – ҳўл, ёшга тўла.

⁷ Ҳази́н – хафа, ғамгин, кайғули.

⁸ Таҳамму́л – сабр, бардош, чидам.

Ёр билгач ҳолими бир раҳм пайдо айлая,
Онглауб дарди дилими, бир мудово айлая,
Ўлмаё ғофил, манга минбаъд парво айлая,
Раҳм эдуб, анжақ мани оламда расво айлая,
То ўзин кўнглим онинг ишқинда шайдо айлая,
Тута домонин анинг, васлин таманно айлая,
Қилмая икроҳ жавриндан, мадоро¹ айлая,
Душмая андан жудо, кўйинда маъво айлая,
Гар ўзиндан они ёр ойирса, ғавғо айлая,
Дам-бадам юз шавқ ила бу байти иншо² айлая,
Сансиз ўлман айру меҳнатдан, балодан бир замон,
Ал-амон, ҳижрон балову меҳнатиндан ал-амон!

Окибат оҳим маним ул моҳа таъсир этмаса,
Бунча афсуним париваш ёри тасхир³ этмаса,
Ёр холи зорима бир фикру тадбир этмаса,
Бевафолиқ расмини келдикча тағйир этмаса,
Ул жавони нозанин майли мани пир⁴ этмаса,
Туторам бир ёр ман гар умр таксир этмаса,
Ёр ёр ўлмаз кўнгил ушшок ила бир этмаса,
Зулфини ошиқларинг бўйнина занжир этмаса,
Ошиқинг қасдинда юз найрангу тазвир⁵ этмаса,
Кўрмаё соатда юз узр ила тақрир этмаса,
Сансиз ўлман айру меҳнатдан, балодан бир замон,
Ал-амон, ҳижрон балову меҳнатиндан ал-амон!

¹ М а д о р о – ёрдам; суянчик.

² И н ш о – ёзиш, ижод қилиш.

³ Т а с х и р – бўйсундириш, қўлга киритиш.

⁴ П и р – қари, кекса.

⁵ Т а з в и р – фириб, макр, хийла, найранг.

Факр ишк ичра, Фузулий, иззу жоҳимдур¹ маним,
 Шеваи меҳру муҳаббат расму роҳимдур маним,
 Дардими собит килан ушшока оҳимдур маним,
 Оҳ бу даъвида бир одил гувоҳимдур маним,
 Гарчи ғам максуду қатли бегуноҳимдур маним,
 Ғам дагил, чун кунжи майхона паноҳимдур маним,
 Дарғахи пири муғон уммидгоҳимдур маним,
 Ман анинг бир чокари², ул подшоҳимдур маним,
 Эйки, ҳар журм ўлса, лутфинг узрхоҳимдур³ маним,
 Ойирон сандан мани бахти сиёҳимдур⁴ маним,
 Сансиз ўлман айру меҳнатдан, балодан бир замон,
 Ал-амон, хижрон балову меҳнатиндан ал-амон!

2

Кетур, сокий, қадаҳким, навбахори оламородур,
 Замин сабзу ҳаво жонбахшу гулшан роҳатафзодур,
 Паришон ўлмаким, гулбаргитак ҳоло бу гулшанда,
 Нишоту айш учун асбоби жамъият мухайёдур.
 Очилди лола, кулди ғунча, келди ишрат айёми,
 Забони ҳоли сабза ишрат иймосина гўёдур.
 Кўр ўз ҳолинги ҳам чекма ғами мозию⁵ мустакбал⁶
 Ки, ҳоло мавсуми гулгашту даври жоми сахбодур.
 Сахар гулзора кир, биллоҳ, бу мавсумлардаким, ҳар дам
 Тамошо қил гулинг девонинаким⁷, ҳуш тамошодур.
 Очилди ғунча тумморию маълум ўлди мазмуни,
 Будурким, фавт қилманг мавсуми гул жоми гулгуни.

¹Иззу жоҳ – иззат ва мартаба.

²Чокар – хизматкор.

³Узрхоҳ – узр сўровчи, афв тиловчи.

⁴Бахти сиёҳ – бахти қора, бахтсиз, толесиз.

⁵Мозий – ўтмиш.

⁶Мустакбал – келажак.

⁷Гулнинг девони – гуллар мажлиси, гуллар тўплами, мажмуа.

Кетур, соқий, кадаҳ, билким, тааллул¹ фавти² фурсатдур,
Бу фурсат вор экан, фавт этмаким, фурсат ғаниматдур.
Замина «кайфа юҳйил арз»³ ёзмиш хомаи сабза⁴,
Назар қилким, бу ҳам осори раҳматдан⁵ бир оятдур.
Деюрлар, жаннат ичра оташ ўлмаз, бу ажабдурким,
Гулистон оташин гул бирла рашки боғи жаннатдур.
Жаҳони рашки гулзори Халил⁶ эдан баҳор ўлмуб,
Бу файзи адли Иброҳим хони⁷ поксийратдур⁸.
Анинг ёниндаким, гулбарги гулзори маонийдур⁹,
Анинг базминдаким, сарви равони боғи беҳжатдур¹⁰.

Очилди ғунча тумморию маълум ўлди мазмуни,
Будурким, фавт қилманг мавсуми гул жоми гулгуни.

¹ Тааллул – баҳона килиш, сабаб кўрсатиш.

² Фавт – бу ерда: кўлдан бериш, ўтказиб юбориш.

³ Маъноси: Ерни қандай тирилтиради.

⁴ Хомаи сабза – майса қалами.

⁵ Осори раҳмат – раҳмат аломати.

⁶ Халил – Иброҳим алайҳиссаломнинг лақаби: дўст, Аллоҳнинг дўсти (Халилуллоҳ).

⁷ Иброҳим хон – Бағдод ҳокими.

⁸ Поксийрат – табиати ғўзал, ахлоқан пок.

⁹ Маоний – маънолар, тушунчалар.

¹⁰ Беҳжат – қувонч, шодлик.

Кетур, сокий, кадаҳ ўлдингса холи даҳрдан огох
 Ки, даврон узрадур пайваста субҳу шому солу моҳ.
 Хазон дайжурида¹ гулзор базминдан озон булбул,
 Чироғи гул ёқиб, хилватсаройи² васла бўлмиш роҳ.
 Гул очмиш хони васлин, булбула таклиф эдар хар дам
 Ки, гар меҳмон эсанг, хони Халилуллоҳа бисмиллоҳ³.
 Жаҳондан дун мукаддар хотир эдим фоли фатҳ эчун,
 Букун гулзора кирдим, гул китобин очмаға ногоҳ.

Очилди ғунча тумморию маълум ўлди мазмуни,
 Будурким, фавт қилманг мавсуми гул жоми гулгуни.

Кетур, сокий, кадаҳким, айш хушдур гул замонинда,
 Замон фавт этма даҳринг ғуссаи суди зиёнинда.
 Кумори⁴ « тахтаҳал-анҳор»⁵ ўқур гулзор васфинда,
 Анодил⁶ « Ҳозиҳи жаннат»⁷ ўқур гулзор шаънинда.
 Сабо ғунча даҳонин пурзар⁸ этса, ҳеч айб ўлмаз
 Ки, мадҳи хони хоконкадрдур ғунча даҳонинда.
 Ҳаво сабза забонин тез агар қилса еридурким,
 Санойи⁹ хони хайранжомдур¹⁰ сабза забонинда.
 Кадаҳ тутмоқдан икроҳ этмазам токим, эшитдим, ман,
 Саҳар булбул дилиндан, гул котинда¹¹, сабза ёнинда.

Очилди ғунча тумморию маълум ўлди мазмуни,
 Будурким, фавт қилманг мавсуми гул жоми гулгуни.

¹ Д а й ж у р – энг коронғи тун; коронгилик, зулмат.

² Х и л в а т с а р о й – хилватхона.

³ Б и с м и л л о ҳ – Аллоҳ номи билан.

⁴ К у м о р и – кумрилар.

⁵ Т а х т а х а л – а н ҳ о р – заррин сувлар.

⁶ А н о д и л – булбуллар.

⁷ Ҳ о з и ҳ и ж а н н а т – жаннат шулардир.

⁸ П у р з а р – олтинга тўла.

⁹ С а н о – мадҳ, мактов, таъриф.

¹⁰ Х а й р а н ж о м – оқибати хайрли.

¹¹ К о т и д а – қошида, олдида, хузурида.

Кетур, соқий, қадаҳким, боғу сахро лолазор ўлди,
Ажаб фасли хужаста¹, мавсуми хуш рўзгор ўлди.
Шукуфа² барги тупроғ узра сиймин хиштлардурким,
Асоси айши халқ ул хиштлардан устувор ўлди.
Жигар кони киби кетмишди кўздан тоза гул шакли,
Яна доғи дили аҳли вафотак ошкор ўлди.
Чикарди сабзаву гул хокдан чўх лаълу феруза³,
Вале юз шукрким, жон хоки пойина нисор ўлди.
Фузулий, гар хазон вақтинда эрдинг муттакий, холо⁴
Май ичким, мавсуми гул келди, айёми баҳор ўлди.
Очилди ғунча тумморию маълум ўлди мазмуни,
Будурким, фавт қилманг мавсуми гул жоми гулгуни.

¹ Х у ж а с т а – кутлук, муборак, бахтиёр.

² Ш у к у ф а – гул, чечак, ғунча.

³ Ф е р у з а (ф и р у з а) – кўк тусли қимматбаҳо тош.

⁴ М у т т а к и й – такводор, парҳезли.

ТАРКИББАНД

Манамки кофиласолори¹ корвони ғамам,
Мусофири раҳи саҳройи меҳнату аламам,
Ҳақир бокма манга, кимсадан соғинма камам,
Фақир² подшаҳосо³ гадойи мухташамам⁴.
Сиришк тахтиравондур мангаву оҳ – алам,
Жафову жавр – мулозим⁵, балову дард – хашам⁶.

На мулку мол манга чарх верса мамнунам,
На мулку молдан овора қилса маҳзунам,
Агарчи муфлису⁷ пасту муҳаққару дунам,
Дамодам ўйла ҳаёл айларамки, Қорунам,
Кўнгилда нақди вафо ганжи, лек пинҳони,
Кўзим ҳазонаи лаълу гуҳар, вале фони.

Ҳаёт сарф эдубан дард қилмишам ҳосил,
Сиришки олу руҳи зард қилмишам ҳосил,
Замир кўзгусина гард қилмишам ҳосил,
Табиати сағи⁸ шабгард⁹ қилмишам ҳосил,
Ишим қаро кеча то субҳ нолаву фарёд,
На версалар анга шоқир¹⁰, на десалар анга шод.

¹ Қ о ф и л а с о л о р – қарвонбоши, сарбон.

² Ф а қ и р – дунёвий неъмат ва лаззатларни тарк этиб, фақат илоҳий шавқ билан яшайдиган киши. Тарикат босқичларини босиб ўтиб, Аллоҳ йўлида фано бўлган ошиққа фақир, унинг мақомига «фақру фано» дейилади.

³ П о д ш а х о с о – худди подшоҳлардек.

⁴ М у х т а ш а м – бу ерда: иззат-ҳурматли, улуғ, шуқухли.

⁵ М у л о з и м – ҳамроҳ, хизматчи.

⁶ Ҳ а ш а м – бу ерда: яқинлар, уруг-аймоғ.

⁷ М у ф л и с – камбағал, кашшоқ, бечора.

⁸ С а қ – ит.

⁹ Ш а б г а р д – тунда айланувчи.

¹⁰ Ш о қ и р – шуқр қилувчи.

Сиришкрез¹ гуландомлар² хавоси-ла,
 Шикастахол³ сияхзулфлар⁴ балоси-ла,
 Замона ичра ғами ишқ можароси-ла,
 Ҳамиша маслаҳатим ўзгалар ризоси-ла,
 На даври гардиши гардун⁵ маним муродим-ла,
 На ғояти амалим хусни эътиқодим-ла.

Ҳасуд⁶ сурати ахволима назар килмаз,
 Жафо килур мани бечорая, ҳазар килмаз,
 Сонурки, нолаву зорим анга асар килмаз,
 Ани мурур⁷ ила оламда дарбадар килмаз.
 Замон ичра мужаррабдур⁸ интикоми замон,
 Ҳамиша яхшия яхши верар, ёмона ёмон.

Хушамки, хомаи тақдири Эзиди⁹ мутаол¹⁰
 Вужуд лавҳина тасвир эданда сурати хол,
 Рақам қилиб, агар идбордур ва гар иқбол,
 Ўлур тағайюр¹¹ анга ғайридан бир амри маҳол.
 Саодати азали қобили завол ўлмаз,
 Гунаш ер устина душса ҳам поймол ўлмаз.

¹ Сиришкрез – кўз ёши тўқувчи.

² Гуландом – гулбадан; нозанин.

³ Шикастахол – ахволи ёмон, паришон хол.

⁴ Сияхзулф – кора сочли, гўзал.

⁵ Гардиши гардун – фалакнинг айланиши.

⁶ Ҳасуд – ҳасадгўй.

⁷ Мурур – юриш, кечиш, ўтиш.

⁸ Мужарраб – тажрибадан ўтган, синаб кўрилган.

⁹ Эзид – Худо, Тангри.

¹⁰ Мутаол – олий, юксак.

¹¹ Тағайюр – ўзгариш, бошқа тусга кириш.

Азизи Ҳақ ҳасади душман ила ўлмаз хор,
Ҳасуд ҳийласи икболи айламаз идбор,
Агарчи гулбуна боди хазондан офат вор,
Тадорик айлар анга офият насими баҳор,
Ғаразки, ҳар ким азалдан ўлурса давлатманд,
Маҳолдур ета осори давлатина газанд¹.

Агарчи бир неча кун иқтизойи² олами дун,
Жаҳонда айлади икбол раъятини³ нигун,
Замона сурати аҳволим этди дигаргун,
Вафо хатина қалам чекди чархи буқаламун⁴,
Бу кун замона ул аҳволдан пушаймондур,
Агарчи кофир эди, холиё⁵ мусулмондур.

Фузулий айладигинг аҳдинга вафо қилғил,
Етар, шикоят эдуб, шарҳи можаро қилғил,
Вужудинги ҳадафи новаки бало қилғил,
Қаму жафолара сабр айлаюб, дуо қилғил
Ким, ўла дўст ризоси ҳамин санга ҳосил,
Ризои дўстдур асли таматтуъ⁶, эй ғофил!

¹ Г а з а н д – зиён, зарар.

² И қ т и з о – такозо, талаб, зарурат.

³ Р а ъ я т – байроқ.

⁴ Б у қ а л а м у н – турланиб-гусланадиган, икки юзламачи.

⁵ Х о л и ё – хозирда, шу пайтда.

⁶ Т а м а т т у ъ – баҳра олиш, фойдаланиш.

МУХАММАСЛАР

1

Вой, юз минг войким, дилдордан айрилмишам,
Фитначашму¹ сохиру хунхордан айрилмишам,
Булбули шўридаям²– гулзордан айрилмишам,
Кимса билмазким, на нисбат ёрдан айрилмишам,
Бир кади шамшоду гулрухсордан айрилмишам.

Қадди тубо, лаъли фирдавсинг³ шароби кавсари,
Хулку хўйи бир малак, суратда амсоли⁴ пари,
Буржи афлокинг⁵ саодатли, шарафли ахтари,
Хуснаро мажмуъи хўбонинг саросар сарвари,
Бир кади шамшоду гулрухсордан айрилмишам.

Дўстлар, ман нолаву фарёд килсам, айб эмас,
Чархи бадмеҳринг алиндан дод килсам, айб эмас,
Ғам диёрин диларо обод килсам, айб эмас,
Бу бино бирла жаҳонда од килсам, айб эмас,
Бир каду шамшоду гулрухсордан айрилмишам.

Душмишам ғамхонаи хижрона зору дарднок⁶,
Нохуни⁷ ҳасрат эдуб ҳар дам гирибонимни чок,
Кунда юз кез ҳажр тигидан ўлурам ман ҳалок,
Гардиши даввор⁸ жавриндан мани дил хастанок⁹,
Бир кади шамшоду гулрухсордан айрилмишам.

¹ Ф и т н а ч а ш м – шўх кўзли, йўлдан урадиган.

² Ш ў р и д а – паришон, ишкка мубтало, ошики шайдо.

³ Ф и р д а в с – жаннат.

⁴ А м с о л – 1) ўхшашлар; 2) мисоллар.

⁵ Б у р ж и а ф л о к – фалакнинг энг юксак чўккиси.

⁶ Д а р д н о к – дардли, кайғули.

⁷ Н о х у н – тирнок.

⁸ Д а в в о р – айланувчи, чарх урувчи.

⁹ Д и л х а с т а н о к – дили жароҳатлик.

Иштиёку шавқдан жону таним олудадур¹,
 Шоми ғам фарзонаи² бахтим маним уйкудадур,
 Оғламоқдан чашму жисми дардноким су(в)дадур,
 Сонма, эй ҳамдамки, фарёдим маним беҳудадур,
 Бир кади шамшоду гулрухсордан айрилмишам.

Васл умуб³, жавру жафосини чекаркан жон хануз,
 Меҳр умуб, шавқинда ёнаркан дили сўзон хануз,
 Жисми ғамнокимда вор экан ғами хижрон хануз,
 Етмадан поёна оху нолаву афгон хануз,
 Бир кади шамшоду гулрухсордан айрилмишам.

Мулки васли дилбаринг кўнглимда маъмур ўлмадан,
 Ишқ жоминдан дилу жон масти махмур ўлмадан,
 Дарди бедармони хижрондан таним дур ўлмадан,
 Ҳам Фузулий ишқу ошиклиғи машҳур ўлмадан,
 Бир кади шамшоду гулрухсордан айрилмишам.

2

Эй ҳарир ичра танинг мутлак билур⁴ ичра гулоб,
 Кўксинг оби равшан, ул об узра дугмангдур ҳубоб,
 Бўйласан маҳбуб, йўк наззоранга оламда тоб,
 Вой, агар тезжак чикиб, сарпиб лачак⁵, солсанг ниқоб,
 Ҳеч шак йўкким, сани кўргач, ўлур олам хароб.

¹ О л у д а – бу ерда: омухта, қўшилган.

² Ф а р з о н а – бу ерда: ягона, тенгсиз.

³ У м у б – умид килиб.

⁴ Б и л у р – биллур; тиник шаффоф.

⁵ Л а ч а к – рўмол, дакана.

Дил чекуб, заррин ўтоғанг, верди лаълингдан сўроғ,
Тутди ул гуфтор эчун лаъли баногўшинг кулоғ,
Зулфинга ҳамдам тароғ, ошуфта ман андан йироғ,
Диш¹ солуб, ҳар печу тоб очдикча зулфингдан тароғ,
Риштаи жонимда рашкимдан душар юз печу тоб.

Эй юзи гул, кўнглаги гулгун, тўнидир кирмизи,
Оташин кисват² кийиб, ўдлара ёндирдинг бизи,
Одам ўғлингдан санингтак туғмаз, эй кофир қизи,
Ою кундур хусн баҳсинда жамолинг ожизи,
Гўё отанг махитобондур, онанг офтоб.

Ол сочбоғингда мушкин соч паришонҳолиям,
Сиймсоқ³ узра қизил халхоллар⁴ помолиям,
Сонма, халхолинг киби меҳрингдан, эй мах, холиям,
Оразинг давринда заррин силсиланг⁵ тимсолиям,
Ғамзанг ўқиндан ҳазин жонимда юз минг изтироб.

Сурмадан кўзлар қаро, аллар хинодан лоларанг,
Ҳеч шоҳид йўк бу ранг илаки, сансан шўху шанг⁶,
Вўсмали қошинг яшил тузлу⁷ камон, ғамзанг хаданг,
Ғамзаву қошингга майл айлар Фузулий бедаранг⁸,
Куш, ажабдур, этмамак тийри камондан ижтиноб.

¹ Ди ш – тиш.

² Кисват – кийим, либос.

³ Сиймсоқ – оппок оёк, гўзал оёк.

⁴ Халхол – олтин, кумуш ҳалка.

⁵ Силсила – бу ерда: соч ўримлари.

⁶ Шўху шанг – чаккон, ҳаракатлари позик ва гўзал, малохатли, гўзал.

⁷ Тузлу – бу ерда: тусли, рангли.

⁸ Бедаранг – тўхтовсиз, тез, дархол.

3

Тан бузилди ашки чашми хунфишонимдан маним,
 Куйди жон кўнглимдаги сўзи ниҳонимдан маним,
 То асар вор жисми жони нотавонимдан маним,
 Ғам кам этмаз кўзу кўнглим жисму жонимдан маним,
 Бу бошимдан совулиб, ул кетса ёнимдан маним.

Майли васл эгмиш қадимни чанги базми ёртак,
 Рағларим сизлар ал урсам чанг узра тортак,
 Чангу най мумкин кам эда зорлик ман зортак,
 Баски, мамлуям ҳавойи ишқа мусикортак,
 Минг фиғон ҳар дам чиқар ҳар устихонимдан маним.

Олами тутди сиришким кони, тутмазсан хабар,
 Солди ёшим раҳналар йўллара, қилмазсан назар,
 Қон ёшимдан сориқим, тутмиш йўлинг, қил бир гузар,
 Майл қил мандан яна, ҳар дам бу истиғно етар,
 Қонли эса дахи кел, кеч шимди қонимдан маним.

Кўз эвитақ ўлди ашқимдан чўқ эвлар ғарқи об,
 Кўз эвитақ қилди чўқ эв мардуми чашмим хароб,
 Олами селоба вердим, эй жамоли офтоб,
 Кўринур мардум кўзина сел илан қўпмиш хубоб,
 Суя ҳар эвқим кедар ашки равонимдан маним.

Эй хаёлинг хилвати нақди равоним махзани,
 Кўз ёши ўлур равон ҳар гаҳ хаёл этсам сани,
 Лутф умуб сандан, сари кўйингда этдим маскани,
 Кел, кўзим нури, Фузулийтақ чўқ оғлатма мани,
 Инжимазми хотиринг оҳу фиғонимдан маним.

(Ҳабибий газалига мухаммас)

То жунун рахтин кийиб, тутдим фано мулкин ватан,
Ахли тажридам, қабул этман кабову пираҳан,
Ҳар қабоу пираҳан кийсам мисоли ғунча ман,
«Гар санинг-чун қилмасам чок, эй бути нозикбадан,
Гӯрум ўлсин бу қабо, этнимда пираҳан кафан».

Гарчи савдои сари зулфингдаман зору залил,
Кечман ул савдодан ўлдуқча манга умри тавил,
Сонма, тарк эдам бу савдои гар ўлсам ҳам қатил,
«Чикмая савдои зулфинг бошдан, эй маҳ, гар юз йил
Устухони қаллам ичра тутса ақраблар ватан».

Ғолиб ўлди субхидам шавки гули рўйинг манга,
Сайри боғ этдимки, бўйи гул вера таскин манга,
Гул кўриб, ёдинг-ла дурри ашк сочдим ҳар ёнга,
«Душди шабнам, боға кир, то гул нисор этсун санга,
Сабзанинг ҳар баргина бир дурки, топширмиш чаман».

Дер эдим, эй дил, кетурма ҳеч дард аҳлина шак,
То сани ҳам солмасин бир дарда даврони фалак,
Олмадинг панд эмди, ошиқсан, ишинг оҳ айламак,
«Эй кўнгил, ишқ аҳлина ҳар шаб қулардинг шамътак,
Ман демазмидимки, тонгла оғлаясидур қулан».

Ҳоҳ синҷоб айласин фаршин, Фузулий, хоҳ қил,
Ҳажр ила мутлақ юқу кўрмаз кўз, айланмаз кўнгил,
Ёрсиз ишқ аҳлининг дингланмаги мумкин дагил,
«Неча динглансин Ҳабибий сансиз, эй андоми гул
Ким, ботар жисмина танда ҳар тук ўлмиш бир тикан».

(Лутфий газалига мухаммас)

Жондадур субхи азалдан мехри рухсоринг санинг,
 Нўла то шоми абад ўлсам талабгоринг санинг,
 Энди, жоно, бўлмамиш минг ошики зоринг санинг,
 Эй азалдан то абад кўнглим гирифтोरинг санинг,
 Чора қилким, бўлди жоним асру дармонинг санинг.

Тутдилар ташхиси дард эчун муолижлар раким,
 Топди бу сиххатки, сиххатдан яқиндур ўлмагим,
 Чун яқин ўлди давосиз дард илан жон вермагим
 Жон верур чоғинда Тангри-чун қошимға кел, бегим,
 Бори кўрмиш бўлғаман бир лаҳза дийдоринг санинг.

Хўбларни имтихон қилмоқда чўх чекдим жафо,
 Нолаи зор ила, билдим, дарди дил бўлмаз шифо,
 Ман синодим, шимди сан пандим эшит, қил иктифо¹,
 Чунки хўблар мазхабинда йўқ эмиш расми вафо,
 Эй кўнгил, на ера еткай нолаи зоринг санинг?

Кўнглим олди ул икки айёр чашми пурхумор,
 Шимди жон қасдин ҳам этмишлар на макр иланки вор,
 Урф ичинда ўлса хар айёр қавли устувор,
 Шаръ илан гар тутсалар усрук сўзина эътибор,
 Қонима вергай донуклик икки айёринг санинг.

Сонма, жавр этсанг, Фузулий инжиниб таркин қила,
 Гар жафо қил, гар вафо, жони фидо сан қотила,
 Ман худ ўлдим, эмди сан тиғи жафо олиб ала,
 Лутфини ўлдирсанг, эй дилбар, жафо тиғи била,
 Анда ҳам бўлғай манинг рухим мададкоринг санинг.

¹ И к т и ф о – коникиш, кифояланиш.

МУСАДАС

Дун соя солди бошима бир сарви сарбаланд¹
 Ким, кадди дилрабо эди, рафтори дилписанд,
 Гуфтора келди ногаҳ очуб лаъли нӯшханд,
 Бир писта кӯрдим анда тўкар реза-реза қанд,
 Сӯрдим: «Магар бу дуржи даҳандур»², – дедим, деди:
 «Йўх, йўх, давойи дарди ниҳонингдурур санинг!»

Эгмиш хилоли устина тарфи³ кулоҳини⁴,
 Чўх дилшикастанинг кўка етурмиш оҳини,
 Зулфин доғитди, гезлади абр ичра моҳини,
 Кӯрдим юзинда ҳалкаи зулфи сиёҳини,
 «Ул печу тоби чўх на расандур?»⁵ – дедим, деди:
 «Даври руҳимда риштаи жонингдурур санинг!»

Вермиш фуруғ⁶ шамъи руҳи кун чироғина,
 Солмиш шикаст⁷ сарв қади гул будоғина,
 Дун сарвтак босанда кадам кўз булоғина,
 Бир неча хордан алам эрмиш оёғина.
 «Гул баргина ботан на дикандур?» – дедим, деди:
 «Мужғони чашми ашкфишонингдур санинг!»

Сайр ила солди боға гузар ул суманузор⁸,
 Анвои зебу зийнат ила фасли навбаҳор,
 Очмиш гул узра сунбули гисуйи мушкбор⁹,
 Ёкмиш латиф оёғина гулбаргитак нигор.
 «Насрина ранги лола надандур?» – дедим, деди:
 «Ғамзам хаданги тўкдиги конингдурур санинг!»

¹ С а р б а л а н д – боши юкори, юсак.

² Д у р ж и д а х а н – оғиз садафи.

³ Т а р ф – 1) нигоҳ, назар; 2) кўз; 3) охир, сўнг.

⁴ К у л о х – бош кийим. Т а р ф и к у л о х – кулоҳнинг учи, чети.

⁵ Р а с а н – 1) ип. арқон; 2) соч ўрми.

⁶ Ф у р у г – ёруғлик, равшанлик.

⁷ Ш и к а с т – синик, мажруҳ.

⁸ С у м а н у з о р – суман юзли, оҳ юзли.

⁹ М у ш к б о р – мушк ёғдирувчи.

Сели сиришким ўлди равон хоки кўйина,
Жон вола¹ ўлди лаъли лаби гуфтугўйина,
Дил душди доми силсилаи мушкбўйина²,
Ул лаҳзаким, саташди кўзим зулфу рўйина,
«Акраб³ махи мунира⁴ ватандур,» – дедим, деди,
«Ваҳм айлаким, хатарли қиронингдурур⁵ санинг!»

Душмиш узори узра муанбар салосили⁶,
Ошуфтаҳол эдуб неча бесабру бедили,
Аклими вола айлади шаклу шамоили⁷,
Кўз кўрди коматин, дилу жон ўлди мойили:
«Ваҳ, бу на турфа сарви чамандур?» – дедим, деди:
«Манзури дийдаи нигоронингдурур санинг!»

Дун субҳидамки, лолаву насрин солуб ниқоб,
Гул чехрасиндан олди сабо пардаи ҳижоб,
Гулзора чикди сайр эда ул рашки офтоб,
Шабнам нисор этди гунаш лўълўъи хушоб⁸,
«Лўълўъми, йўхса дурри Адандур?»⁹ – дедим, деди:
«Абсам¹⁰, Фузулий, ашки равонингдурур санинг!»

¹ В о л а – ошиқ, шайдо, мафтун.

² С и л с и л а и м у ш к б ў й – мушқ хидли соч халқалари.

³ А к р а б – чаён; Чаён буржи.

⁴ М у н и р – мунаввар, порлок.

⁵ К и р о н – икки сайёранинг бир буржда тўкнашуви. Бу ерда шоир маъшуканинг чаёндай бурама зулфларининг ойдай порлок юзларига тушиб турганини шу ҳодисага ўхшатапти.

⁶ С а л о с и л – занжирлар; соч ўрими.

⁷ Ш а м о и л – 1) феъл-атвор, хулқ; 2) сурат, комат.

⁸ Л ў ъ л ў ъ и х у ш о б – сержило марварид.

⁹ Д у р р и А д а н – Адан дурри. Энг аъло сифатли дур. Адан – Яманнинг жанубида жойлашган шаҳар. У ўзининг олий навли дурлари билан машҳур бўлган.

¹⁰ А б с а м – лол, соков бўл.

МУРАББАЪЛАР

1

Ҳосилим барки ҳаводисдан маломат доғидур,
Маснадим¹ кўйи маломатда фано тупроғидур,
Зор кўнглим танда зиндони бало дутсоғидур²,
Раҳм кил, давлатли султоним, мурувват чоғидур.

Давр жавриндан тану жонимда роҳат колмади,
Сурати ҳолимда осори фароғат колмади,
Меҳнату ғам чекмага минбаъд токат колмади,
Раҳм кил, давлатли султоним, мурувват чоғидур.

Кўнглиминг мулкин жафо селоби вайрон айлади,
Бахтиминг ҳолин ҳужуми ғам паришон айлади,
Бағрими андишаи даври фалак кон айлади,
Раҳм кил, давлатли султоним, мурувват чоғидур.

Интихосиз жаврлар ўдлара ёндирди мани,
Ожи³ сўзлар тотли жонимдан ўсондирди мани,
Халқдан беҳуда фарёдим ўтондирди мани,
Раҳм кил, давлатли султоним, мурувват чоғидур.

Истаюб бир чора, чўх елдим, югурдим ҳар ёнга,
Раҳм эдуб, бир кимса имдод этмади мутлақ манга,
Чорасиз колдим, мурувват истаюб келдим санга,
Раҳм кил, давлатли султоним, мурувват чоғидур.

¹ М а с н а д – 1) ўрин, тахт; 2) даража, мартаба; 3) остона, даргоҳ.

² Д у т с о ғ – туткун.

³ О ж и – аччик.

Дода келдим адл девонина¹, фарёдим эшит!
 Санки, одилсан, кўр афғоним надандур, ғавра² эт!
 Шарҳи ҳолим сўр, муродим вер, алим тут, фикрим эт,
 Раҳм кил, давлатли султоним, мурувват чоғидур!

Кўр Фузулийнинг рухи зардинда ашки олини,
 Пардаи идбор тутмиш сурати икболини,
 Дардмандингдур, иноятлар эдуб, сўр ҳолини,
 Раҳм кил, давлатли султоним, мурувват чоғидур.

2

Паришонҳолинг ўлдим, сўрмадинг ҳоли паришоним
 Ғамингдан дарда душдим, килмадинг тадбири дармоним,
 На дерсан, рўзгорим бўйлами кечсун, гўзал жоним,
 Кўзим, жоним, афандим, севдигим, давлатли султоним!

Асири доми ишқинг ўлали сандан вафо кўрман,
 Сани ҳар қанда кўрсам, аҳли дарда ошно кўрман,
 Вафоу ошнолик расмини сандан раво кўрман,
 Кўзим, жоним, афандим, севдигим, давлатли султоним!

Тегар ҳар дам вафосиз чарх ёйиндан манга минг ўх,
 Кима шарҳ айлайимким, меҳнату андуху дардим чўх,
 Санга колди мурувват, сандан ўзга ҳеч кимсам йўх,
 Кўзим, жоним, афандим, севдигим, давлатли султоним!

Кўзимдан дам-бадам бағрим эзиб, ёшим киби кетма!
 Сани тарк этмазам чун ман, мани сан дахи тарк этма!
 Амондур, золим ўлма, ман киби мазлуми инжитма!
 Кўзим, жоним, афандим, севдигим, давлатли султоним!

¹ Адл девони – адолат даргоҳи.

² Ғавра – бирор нарсанинг ҳақиқати, моҳияти, тағи.

Қати кўнглинг надан бу зулм ила бедода роғибдур,
Гўзаллар сан киби ўлмаз, жафо сандан на вожибдур?
Санингтак нозанина нозанин ишлар муносибдур,
Кўзим, жоним, афандим, севдигим, давлатли султоним!

Назар қилмасан аҳли дард кўздан окидан сайла
Ёмонликдур ишинг ушшок ила, яхшимидур бўйла?
Кел, Аллоҳи севарсанг, ошика жавр этма, лутф айла!
Кўзим, жоним, афандим, севдигим, давлатли султоним!

Фузулий шеваи эҳсонинг истар бир гадойингдур,
Дирилдикча санинг кўйинг ўланда хоки пойингдур,
Керак ўлдир, керак кўй, ҳукм – ҳукминг, роъй – роъйингдур,
Кўзим, жоним, афандим, севдигим, давлатли султоним!

3

Ғайр ила ҳар дам надир сайри гулистон этдигинг?
Базм уруб, хилват қилуб, юз лутфу эҳсон этдигинг?
Аҳд бунёдин мурувватдирми вайрон этдигинг?
Қони, эй золим, бизим-ла аҳду паймон этдигинг?

Лахза-лахза муддаилар пандини гўш айладинг,
Қона-қона ғайр жоми шавкини нўш айладинг,
Вора-вора аҳду паймони фаромуш айладинг,
Қони, эй золим, бизим-ла аҳду паймон этдигинг?

Ғайра солуб меҳринги, биздан совитдинг окибат,
Тарки меҳр этдинг, тарики зулм тутдинг окибат,
Аҳдлар, паймонлар этмишдинг, унутдинг окибат,
Қони, эй золим, бизим-ла аҳду паймон этдигинг?

Журмимиз нўлдики, биздан айладинг безорлик?
 Биз ғаминг чекдик, сан этдинг ўзгая ғамхорлик,
 Сизда одат бумидир, бўйла ўлурми ёрлик?
 Кони, эй золим, бизим-ла аҳду паймон этдигинг?

Чархтак бадмеҳрлик расмини бунёд айладинг,
 Яхши одинг вор экан, дўндинг, ямон од айладинг,
 Дўна-дўна бизни ғамнок, ўзгайи шод айладинг,
 Кони, эй золим, бизим-ла аҳду паймон этдигинг?

Гўнглимиз минбаъд зулфинг-чун паришон ўлмасун,
 Бағримиз лаълинг ҳавоси-ла дохи кон ўлмасун,
 Бевафосан, чашмимиз ёдинг-ла гирён ўлмасун,
 Кони, эй золим, бизим-ла аҳду паймон этдигинг?

Ваъдаи васл ила олдинг сабримиз, оромимиз,
 Ўлмади бир кун висолингдан муяссар комимиз,
 Кечди ҳажр ила Фузулийдан батар айёмимиз,
 Кони, эй золим, бизим-ла аҳду паймон этдигинг?

4

Гирибон ўлди расволик али-ла чок, доман ҳам,
 Манго расволиғимда дўстлар таън этди, душман ҳам,
 Рахи ишқ ичра жон қилдим гирифтори бало, тан ҳам,
 Бу етмазми, бир дард ортурурсан дардима сан ҳам?!

Агар тутсам ғамим элдан ниҳон, сабру карорим йўқ,
 Вагар шарҳи ғами пинҳоним этсам, ғамгусорим йўқ,
 Асири банди зиндонам, алимда ихтиёрим йўқ,
 Бу етмазмики, бир дард ортурурсан дардима сан ҳам?!

Ўлубдир ашки хуноби-ла гулгун чехраи зардим,
Ёнубдир оташи ҳижрона жони дардпарвардим,
Жафои чархи кажрафтор алиндан вор минг дардим,
Бу етмазмики, бир дард ортурурсан дардима сан ҳам?!

Гаҳи шавки висолу гаҳ балои хажр ила зорам,
Ўзим ҳам билмазам дардим надир, ман неча беморам,
Ғами ишқ ичра бир дармони йўқ дарда гирифторам,
Бу етмазмики, бир дард ортурурсан дардима сан ҳам?!

Жудо сандан балоу дарди ҳижрон ила дутдим хў,
Қилур хар дам манго бедод дард ойру, бало ойру,
Балоу дарда душдим, рўзгорим бўйла, ҳолим бу,
Бу етмазмики, бир дард ортурурсан дардима сан ҳам?!

Табиби ишқа чун изхор қилдим дарди пинҳони,
Мани бемора мутлақ ўлмади бир сихҳат имкони,
Азалдан вор бир дардимки, йўқдир ҳеч дармони,
Бу етмазмики, бир дард ортурурсан дардима сан ҳам?!

Фузулий, хар замон бир таънила бағрим қилурсан қон,
Ажаб, билмазмисанки, ишқдан кечмак дагил осон?
Билурсан, душмишам бир дардаким, йўқдир анго дармон,
Бу етмазмики, бир дард ортурурсан дардима сан ҳам?!

Неча бир васвасаи ақл ила ғамнок ўлалим?
Гелинг, олойиши ғамдан чиқалим, пок ўлалим,
Нашъаи май бўлалим, қобили идрок ўлалим,
Масту мадхушу хароботию бебок ўлалим.

Риндлар базмина сармаст, сабутак кирубон,
Завк боғина гируб, жом гулини дерубон,
Мая дерларса баҳо, ақл матоъин верубон,
Масту мадхушу хароботию бебок ўлалим.

Пойбасти майи софий ўлалим дурд мисол,
Вералим соқия жон, айлаялим касби камол,
Нашъада билмаюбан олами кайфияти ҳол,
Масту мадхушу хароботию бебок ўлалим.

Май хубоби киби майхонада бир эв дутубон,
Ақди ангур киби бир орая бош чотубон,
Олсалар дин ила дунёи шароба сотубон,
Масту мадхушу хароботию бебок ўлалим.

Бодадан ғайриким, ғам дафъина бир жом етар,
Нақдни насяя ҳар ким веражак ўлса йитар,
Эй Фузулий, равиши аҳли риёдан на битар?
Масту мадхушу хароботию бебок ўлалим.

The image shows a decorative book cover. It features a central oval frame containing the text "МАСНАВИЙ". The frame is surrounded by intricate, symmetrical scrollwork and floral patterns. The entire design is enclosed within a rectangular border with ornate corner pieces.

МАСНАВИЙ

Сокий, мадад этки, дардмандам,
Ғам силсиласина пойбандам.

Ғам дардина жоми май даводир,
Тадбири ғам айламак раводир.

Сандан на иноят ўлса воқеъ,
Фикр этмаки, банда ўла зоеъ.

Ман бир садафам, сан абри найсон,
Вер катрау от дурри ғалтон.

Сансан хуршиду ман сиях хок,
Вер оташу ол жавоҳири пок.

Раҳм этки, ғарибу дардмандам,
Бемунису ёру мустамандам.

Ул бир неча ҳамдами мувофик,
Яъни шуаройи рўзи собик,

Тадриж ила келдилар жаҳона,
Таъзим ила ўлдилар равона.

Даврон улари муаззам этди,
Ҳар давр бирин мукаррам этди,

Ҳар бирина хомий ўлди бир шох,
Завки суханиндан ўлди огоҳ.

Турку Арабу Ажамда айём
Ҳар шоира вермиш эди бир ком,

Шод этмиш эди Абу Нувоси
Ҳорун халифанинг атоси.

Бўлмишди сафойи дил Низомий,
Ширвоншаҳа душуб кироми,

Ўлмишди Навоийи суҳандон
Манзури шаҳаншоҳи Хуросон.

Сўз гавҳарина назар солонлар,
Ганжина веруб, гуҳар олонлар.

Чун қолмади – қолмади фасохат,
Арбоби фасохат ичра роҳат.

Ул тоифа чекди хирқая бош,
Ҳолатларин этмаз ўлдилар фош.

То ўлмаё расми шеър мафқуд¹,
Абвоби² фунуни назм масдуд.

Лозим манга ўлди ҳифзи қонун,
Забти насақи каломи мавзун.

Ночор дутуб тариқи номус,
Роҳатдан ўлуб мудом маъюс,

Аҳди сўза устувор қилдим,
Ашъор демақ шиор қилдим.

¹ Мафқуд – йўқолган.

² Абвоб – эшиқлар.

Чун халқа хилофи муддаоям,
Онлар зӯуминча сустроъям.

Ҳар сӯзки, келур зухура мандан,
Минг таъна бўлур ҳар анжуманданю.

Айлар ҳасад аҳли йиғлаюб кин,
Таҳсин эвазина нафъю нафрин¹.

Уммидки, рафъ ўлуб кудурат,
Тағйирпазир ўла бу сурат.

Ул кавм бу гулшана киранда,
Бу гулшан ичинда гул деранда.

Гул тоза эди-ю, сабза навхез,
Депрандикча насими гулрез.

Онлар гули дердилар, мани зор
Ҳоло диларам, дерам, хасу хор.

Бу базма улар веранда тазйин²,
Май соф эди, базм ҳам навойин,

Май софи улара ўлди рӯзи,
Қолди манга доғи дурд сӯзи,

Бу дурда ман ўлмишам ҳавохоҳ,
Бир нашъа верарми, билмазам, оҳ...

¹ Нафрин – нафрат.

² Тазйин – зийнатлаш, безаш.

ҚИТЪАЛАР

1

Чўх тафохур килма жамъи мол ила, эй хожаким,
 Сийму зар¹ жамъияти² аҳли ғурур айлар сани.
 Боргоҳи курбдан жамъияти асбобу мол
 Ҳар на миқдор ўлса, ул миқдор дур айлар сани.
 Гарчи неъмат чўх, кифоятдан тажовуз килмаким,
 Имтило³ бори бадандир, беҳузур айлар сани.

2

Аҳли камола жохил агар қадр қилмаса,
 Маъзурдур, маломатин этмак раво дагил.
 Жоҳил табиатинда мазоқи камол йўқ,
 Ҳар нафса иктидой табиат хато дагил.
 Улфат ҳамиша фаръи⁴ ўлур ошнолиғинг,
 Жоҳил фазилат аҳли ила ошно дагил.

3

Эй сафои суратинг кайдин чекан, билким, хануз
 Зангдан ойинаи идрокинги пок этмадинг.
 Зангдир ойинаи идрока ҳар суратки вор,
 Сан хануз, эй сода, бу мазмуни идрок этмадинг.

4

Парда чек айбина зулмат киби халкинг доим,
 Гар диларсанки, насиб ўла сана оби ҳаёт.
 Қилма хуршид киби айбнамолиққи, фалак
 Ера солмая сани баъд улуввуд-даражот⁵.
 Жаҳд кил, зотинг ўла мазҳари осори қабул,
 Қилма ул жоҳа тафохурки, ўла хорижи зот.

¹ Сийму зар – олтин-кумуш

² Жамъият – бу ерда: йиғиш, тўплаш.

³ Имтило – тўлиш, тўйиш.

⁴ Фаръ – қисм, бўлак, тармок.

⁵ Баъд улуввуд-даражот – улуғ мартабалардан кейин.

Фазл ўлур сонма санга манзилати¹ аслу насаб,
Жоҳ ўлур сонма санга касрати асбобу жихот².
Ориятдан³ ўзингга қилма қамартак зийнат,
Ғайрдан ориятинг нур эса ҳам ёзия от.

5

Эй муаллим, олати⁴ тазвирдур ашрора⁵ илм,
Қилма аҳли макра таълими маориф⁶ зинҳор!
Ҳийла учун илм таълимин қилан муфсидлара⁷,
Қатли ом⁸ учун верар жаллода тиғи обдор⁹.
Ҳар на тазвир этса аҳли жаҳл¹⁰, анга ўлмаз сабот,
Макри аҳли илмдур асли фасоди рўзгор.

6

Бахил қилмаса жамъ этдиги дирам¹¹ сарфин,
Нихоли максоди сарсабз¹² ўлуб, самар вермаз.
Алиндаги гуҳари базл¹³ қилмаса мумсик,
Шаби ғамина амал муждаи саҳар вермаз.
Туганмайинча кавокиб, гунаш тулуъ¹⁴ этмаз,
Тўкилмайинча шукуфа ниҳол бар вермаз.

¹ М а н з и л а т – мартаба, маком, даража.

² Ж и х о т – бу ерда: нарсалар, буюмлар. А с б о б у ж и З х о т – молу дунё ва зебу зийнат.

³ О р и я т – омонат, бирор нарсани вақтинча олиш.

⁴ О л а т – асбоб, қурол.

⁵ А ш р о р – бадқирдор, ёмонлик қилувчи, кўп зарар етказувчи.

⁶ М а о р и ф – маърифат.

⁷ М у ф с и д – бузуки, бадқор, фасод қилувчи.

⁸ Қ а т л и о м – ялпи қиргин.

⁹ О б д о р – ўтқир, кескир.

¹⁰ А ҳ л и ж а ҳ л – жоҳиллар, нодонлар.

¹¹ Д и р а м (д и р ҳ а м) – кумуш танга.

¹² С а р с а б з – қўқарган, яшнаган.

¹³ Б а з л – 1) сарф, харж; 2) инъом, эҳсон.

¹⁴ Т у л у ъ – чиқиш.

7

Эйки, андишани мол ила саросима ўлуб,
 Дуну кун даҳрда ошуфта кечар аҳволинг.
 Жамъи мол айладигинг роҳат эчундур, аммо
 Роҳатинг ўксук ўлур ҳар неча ортар молинг.
 Мол чўх йиғма, ҳазар айла азобинданким,
 Ранжи ортар оғир ўлдикча юки ҳаммолинг.

8

Ўлса мақсудингча даврони фалак бир неча кун,
 Ўлма мағрур, эйки, ҳоли даҳр равшандур санга.
 Қотили обову¹ аждодинг муоф² этмаз сани,
 Умма³ андан дўстлик расминки, душмандур санга.

9

Ҳамиша дўстим улдур дерамки, мол вериб,
 Қилур табиатимни бастаи алокаи мол.
 Ибодати Ҳақу касби улум⁴ учун мутлак
 Қўймоз мулоҳазаи забти мол манда мажол.
 Мудом душман анга сўйларамки, молим олиб,
 Манга муяссар эдар неъматӣ фароғати ҳол.
 Ҳузури қалб верар равнақи ибодати Ҳақ,
 Фароғи хотир ўлур мужибӣ⁵ хусули⁶ камол.
 Фиғонки, дўстими душманимдан этман фарқ,
 Камоли жаҳл ила авқот сарф ўлур маҳу сол.
 Бу жаҳл ила ўзими аҳли маърифат сонурам,
 Зиҳи тасаввури ботил, зиҳи хаёли маҳол.

¹ О б о – ота-боболар.

² М у о ф – афв этиш

³ У м м а – умид қилма.

⁴ У л у м – илмлар, билимлар.

⁵ М у ж и б – сабаб, боис.

⁶ Ҳ у с у л – ҳосил бўлиш, эришиш.

10

Зулм ила окчалар олуб золим
Айлар инъом халқа миннат ила.
Билмаз ониким, этдиги хайра
Кўражакдур жазо мазаллат¹ ила.
Муддаоси буқим, ризои Илоҳ
Анга ҳосил ўла бу одат ила.
Жаннати олмоқ ўлмаз оқча ила,
Кирмоқ ўлмаз биҳишта ришват² ила.

11

Минг экан кадру кийматинг, бир ўлур
Музтариб ўлса қалбинг, эй ориф!
Айла таскини қалб ҳосилким,
Алфи таҳриқи қалб айлар алиф³.

12

Улдур ғазалки, файзи анинг ом⁴ ўлуб мудом,
Оройиши мажолиси⁵ аҳли қабул⁶ ўла.
Вирди забони⁷ аҳли сафову сурур ўлуб,
Мазмуни завкбахши сариул ҳусул⁸ ўла.
Андан на судким, ўла мубҳам иборати⁹,
Ҳар ерда истимоъин¹⁰ эданлар малул ўла.

¹ М а з а л л а т – хор-зорлик.

² Р и ш в а т – пора.

³ «А л ф» арабча «минг» демак, «алиф» абжод ҳисоби билан «бир»га тенг.

⁴ О м – бу ерда: барчага баробар.

⁵ М а ж о л и с – мажлислар, давралар.

⁶ А ҳ л и к а б у л – бу ерда: илму адаб аҳли.

⁷ В и р д и з а б о н – бу ерда: тилда такрорланадиган.

⁸ С а р и у л - ҳ у с у л – тез ҳосил бўлиш.

⁹ И б о р а т – 1) ибора, сўз; 2) баён, талқин,ифода.

¹⁰ И с т и м о ъ – тинглаш, эшитиш.

13

Сарф накди умр эдуб, ман касби ирфон этмишам,
 Аҳли дунё ҳам камоли жаҳл ила таҳсили мол.
 Даҳр бир бозордур – ҳар кас матоъин арз эдар:
 Аҳли дунё – сийму зар, аҳли ҳунар – фазлу камол.
 Кимга мандан нафъ бўлмаз, истаман нафъин анинг,
 Улки, йўк нафъим анга, нафъи манга ўлмаз ҳалол.
 Истаман нодон манга гар верса ганжи сийму зар
 Ким, эвазсиз мола нодондан тасарруфдир вубол.

14

Айлаюб нодона арзи фазлу изҳори ҳунар,
 Шармсор этмак ато уммок надур зулми сарих!
 Сан билурсан мужмалан¹ андан на олурсан вале,
 Билмаз улким, олдиғи сандан хасандур ё қабих.
 Зоҳиран сотмок ҳунар, олмок ато бир байъдур²,
 Тифлдур нодон, буюрмаз шаръ анинг байъин саҳих³.

¹ Мужмалан – киска, кискача.

² Байъ – савдо-сотик.

³ Саҳих – тўғри, ишончли.

15

Ҳар киминг вор эса зотинда шарорат¹ кифри,
Истилоҳоти² улум ила мусулмон ўлмаз.
Гар қаро тоши қизил қон ила рангин эдасан,
Тобъа³ тағйир вериб, лаъли Бадахшон⁴ ўлмаз.
Айласанг тўтия таълим адои калимот⁵,
Нутки инсон ўлур, аммо ўзи инсон ўлмаз,
Ҳар узун бўйли шижоат эда билмаз даъво,
Ҳар оғочким, бўй ота сарви хиромон ўлмаз.

16

Эй хожа, гар қулингдан ўғуллик мурод эса,
Шафқат кўзи-ла бок анга доим ўғул киби.
В-ар ўғлинг диларсан ўла соҳиби адаб,
Албатта айла зиллата⁶ муътод қул киби.

17

Даҳр бир селобдур мулҳак⁷ адам дарёсина,
Бизки, саргардонмиз, ул селоба душмиш хору хас.
Чиркинур хору хас ул селоб ўлдикча равон,
Етмадан дарёя роҳат мумкин ўлмаз бир нафас.

¹ Шарорат – ёмонлик, ярамаслик.

² Истилоҳот – терминлар, атамалар.

³ Тобъа – бу ерда: товланишига, рангига.

⁴ Лаъли Бадахшон – лаълнинг энг аъло нави бўлиб, Бадахшон тоғларида хосил бўлади.

⁵ Калимот – сўзлар, жумлалар.

⁶ Зиллат – хорлик.

⁷ Мулҳак – пайваста, ҳамроҳ.

18

Кафи хирс ила доим домани дунёйи дун тутсанг,
 Замона шўрбахт айлар сани пайваста дарётак.
 Мулаввас¹ ўлмаюб, тажрид ила чиқсанг бу оламдан
 Сани золи фалак² хуршида жуфт айлар Масихотак³.

19

Эй кўнгил, мутлақ ибодат қилмаюб умринг тамом
 Айладинг савдойи зулфи ҳар парирухсора сарф.
 Соч окарди, кел, етар, миръоти бахтинг тийра қил,
 Умрдан бир дамки қолмиш, айла истиғфора⁴ сарф.

20

Хирадмандеки, доим олами илм ичра сайр айлар,
 Асолиби⁵ фунуни⁶ шеърдан албатта ғофилдур.
 Мазоқи шеър ҳам бир ўзга оламдур, ҳақиқатда
 Ики олам мусаххар айламак ғоятда мушкилдур.

¹ Мулаввас – ифлос, булганч.

² Золи фалак – фалак, осмон.

³ Исо алайҳиссалом мақом тутган тўртинчи осмон Қуёш буржида бўлиб, улар ўртасидаги яқинлик ва боғлиқлик сабаби шунда.

⁴ Истиғфор – тавба қилиш.

⁵ Асолиб – услублар.

⁶ Фунун – 1) санъатлар; 2) фанлар.

Подшохи мулк динору¹ дирам ришват вериб,
 Фатҳи кишвар қилмоға айлар муҳайё лашкари.
 Юз фасоду фитна таҳрики-ла бир кишвар олур,
 Ул дахи осори амну истикоматдан бари.
 Гўстаран соатда даврони фалак бир инкилоб
 Ҳам ўзи фоний ўлур, ҳам лашкари, ҳам кишвари.
 Кўр на султонам мани дарвешким, файзи сухан
 Айламиш икболими осори нусрат² мазҳари.
 Ҳар сўзим бир пахлавондурким, бўлур таъйиди³ Ҳак,
 Азм килдикча дутар тадриж ила баҳру бари⁴.
 Қандаким, азм этса, марсуму⁵ мавожиб⁶ истамаз,
 Қонси мулки дутса, тегмаз кимсая шўру шар⁷.
 Поймол этмаз ани осиб⁸и даври рўзгор,
 Айламаз таъсир анга даврони чархи чанбари⁸.
 Қилмасун дунёда султонлар манга таклифи жуд⁹,
 Басдурур бошимда тавфиқи қаноат афсари.
 Ҳар жиҳатдан фориғам, оламда хошоқим, ўла
 Ризк учун аҳли бақо аҳли фанонинг¹⁰ чокари.

¹ Д и н о р – олтин танга.

² Н у с р а т – зафар, ғалаба.

³ Т аъ й и д – мадад қилиш, қувватлаш.

⁴ Б а х р у б а р – сув ва қуруқлик; бутун дунё.

⁵ М а р с у м – одат бўлган, расм қилинган.

⁶ М а в о ж и б – белгиланган.

⁷ Ш ў р у ш а р – фитна ва фасод.

⁸ Ч а р х и ч а н б а р – айланувчи чарх.

⁹ Ж у д – сахийлик, инъом, эҳсон.

¹⁰ Бу ерда: а х л и б а қ о – Ҳакка яқин кишилар, тарки дунё қилганлар, а х л и ф а н о – дунёга берилганлар, Аллохни унутганлар.

22

Садон най харом ўлсун дединг, эй сўфийи жоҳил,
 Ела вердинг хилофи шаръ ила номусин исломинг.
 Бу андом ила важдиятдан¹ дам урмоқ истарсан,
 Илоҳи, най каби сурух-сурух ўлсун андоминг².

23

Муттасил маърифат аҳлини оёқлара солиб,
 Фалаки сифла³ қилур меҳнату ғам помоли.
 Улки жоҳилдур, эдуб жумла муродин ҳосил,
 Эътибор ила қилур маснади кадрин оли(й).
 Бу сабабдан билурамки, бу жаҳон авратдур⁴,
 Авратинг бўйладур авлоди ила афъоли⁵.
 Улу авлоди кесар суддану таъдиб⁶ верар,
 Суд вериб, лутф ила боғлар бешия атфоли.⁷

24

Ёками панжаи таҳфиви⁸ раҳи шаръ тутар,
 Домани маърифати аҳли раёсат⁹ тутсам.
 Чанги ифлос тутар ойинаи роҳатими
 Тарки ҳукком¹⁰ қилиб, кунжи қаноат тутсам,
 Хеч ҳолатда бўлинмаз асари роҳати дил,
 Ўлурам музтарибул-ҳол¹¹ на санъат тутсам.

¹ В а ж д и я т – муҳаббат, завқу шавқ, беҳудлик.

² А н д о м – бу ерда: тан, жисм.

³ С и ф л а – паст, тубан.

⁴ А в р а т – яширин жой, бу ерда: аёл, хотин.

⁵ А ф ъ о л – феъллар, қилмишлар, ишлар.

⁶ Т а ъ д и б – адаб бериш, тийиш.

⁷ А т ф о л – болалар, гўдақлар.

⁸ Т а х в и ф – қўрқитиш.

⁹ Р а ё с а т – раислик, бошлиқлик. А ҳ л и р а ё с а т – ҳукмдорлар, амалдорлар.

¹⁰ Ҳ у к к о м – ҳокимлар, подшолар, ҳукм қилувчилар.

¹¹ М у з т а р и б у л - ҳ о л – паришон, бетоқат.

25

Дўғрулиғ ила иста улувви мақомким,
Келдикча ҳолинга вера даври фалак ривож.
Дўғрулиғ ила ҳарфлара садрдур¹ алиф,
Ё ҳарфини оёға буроқмишдур эъвижож².
Дўғрулар ила кезки, сани сарбаланд эда,
Эгрилар ила айлама албатта имтизож³.
Ё ихтилоту ила сарир⁴ ўлди поймол,
Бошда мақом тутди алиф нусрати-ла тож.

26

Муддаи айлар манга тақлид назму насрда,
Лек номарбут⁵ алфозу⁶ мукаддар зоти вор.
Паҳлавонлар бодполар⁷ сакраданда ҳар ёнга
Тифл ҳам жавлон эдар, аммо оғочдан оти вор.

27

Ул сабабдан форси лафз ила чўхдур назмким,
Назми нозик турк лафзи-ла экан, душвор ўлур.
Лаҳжаи турки қабули назм таркиб айласа,
Аксарин алфози номарбуту ноҳамвор⁸ ўлур.
Банда тавфик ўлса, бу душвори осон айларам,
Навбахор ўлғоч, дикандан барги гул изҳор ўлур.

¹ С а д р – бошлик .

² Э ъ в и ж о ж – эгрилик, нотўғрилиқ. Араб алифбосидаги алиф («а») – таёқдай тўғри, ё («и», «е») – камондай эгри. Бу ерда шунга ишора қилинмоқда.

³ И м т и з о ж – аралашш.

⁴ С а р и р – 1) тахт; 2) улуғлик.

⁵ Н о м а р б у т – боғланмаган, ковушмаган.

⁶ А л ф о з – сўзлар, иборалар, жумлалар.

⁷ Б о д п о – учқур от.

⁸ Н о х а в б о р – нотекис.

28

Ман субҳу шом дуди дили сўзнок ила
 Бағрим кабоб эдуб, верарам чарха инкилоб.
 Хуту ҳамал мадори ила осмон дахи
 Қон уддуриб, верар дили сўзонима азоб.
 Дунёда йўқ фароғата уммид, нетаким,
 Қон уддурур, нетаким, жизкинур кабоб.

29

Илм касби-ла рутбаи рифъат
 Орзуйи маҳол эмиш анжак.
 Ишқ эмиш ҳар на вор оламда,
 Илм бир қилу кол¹ эмиш анжак.

30

Келинг, эй ахли ҳақиқат, чиқалим оламдан,
 Ғайр ерлар кезалим, ўзга сафолар кўралим.
 Сайри гармияти ғавғойи қиёмат қилалим,
 Вазъи жамъияти хангомаи маҳшар кўралим.
 Равиши силсилаи даҳр малул этди бизи,
 Неча бир даҳрда авзои мукаррар кўралим.

31

Севарам ул нигори сиймбари
 Ки, жафопешаву ситамгардур.
 Нечаким, анга ишқбозлиғим
 Маъсият ўлдиғи мукаррардур.
 Жавр ила ул мудом манъим эдуб,
 Раҳи зухду салоҳа раҳбардур.
 Қобили ажр ўлурса жаври, нўла,
 Амри маъруфу² наҳйи мункардур³.

¹ Қилу кол – беҳуда гап-сўз, баҳс-мунозара.

² Амри маъруф – яхши ишларга буюриш.

³ Наҳйи мункар – ёмон ишлардан қайтариш.

32

Неча бир нафс таманноси ила
Емаку ичмак ўла дилхоҳинг.
Айлаюб зухду вараъдан нафрат,
Тоати Ҳақдан ўла икроҳинг.
Маъбадинг матбах ўла шому сахар,
Мустароҳ ўла зиёратгоҳинг.
Бунинг учунми ўлубсан махлук?
Бумидур амри санга Аллоҳинг?

33

Эй козийи хужастоликоким, Ҳақ айламиш
Соҳибсарири маснади ҳукми қазо сани.
Жаҳд айлаким, мулоҳазаи нафъ дуняви
Ҳукми казода этмая аҳли хато сани.
Макбули халқ килмиш экан илму маърифат,
Мардуди Холик айламоқ иртишо сани.

34

Эй хато лафзи-ла Қуръонинг шуқуҳин синдиран,
Мўъжизи оёти Қуръондан ҳазар қилмазмисан?
Ҳар алиф бир ханжари хунрези буррондур санга,
Ханжари хунрези буррондан ҳазар қилмазмисан?
Бир ҳақими комилинг доруш-шифойи ҳикматин
Этмак истарсан хароб, ондан ҳазар қилмазмисан?

35

Эйки, оламда муҳаббат одини мазмун эдуб,
Ҳар замон бир моҳрухсоринг ўлурсан мойили.
Кечди умринг – шоҳиди мақсад жамолин кўрмадинг,
Шоҳиди мақсад соғинмиш, сан арода хойили.
Ориф эсанг, тута кўр сарриштаи файзи бако,
Тарқ кил бу сурати фоңию нақши зойили.

РУБОЙЛАР

1

Хуш улки, дами ажал чекуб бодаи ноб,
Сармаст ётам қабрда то рӯзи ҳисоб¹.
Ғавғои киёматдадурам масту хароб,
На фикри ҳисоб ўла, на идроки азоб.

2

Сокий, қарам эт, шароби гулфом² юрут!
Гулфом шароба верма ором, юрут!
Базм ичра ҳубоби ашки гулгунимдан
Минг жом юритма, жон учун жом юрут.

3

Жонимда ўлан захираи нутки ҳаёт,
Жисмимда ўлан жавҳари ҳусни ҳаракот
Сарф ўлмади ҳўблар раҳи ишкинда,
Афсуски, беҳуда кечирдим авқот.

4

Таъмири бақову жамъи мол этдинг, тут!³
Ҳар орзу этдингса, анга етдинг, тут!
Чун умр бақосина тутулмаз уммид,
Ҳар ҳол ила келдигинг киби кетдинг, тут!

5

Дерларки, эдар ғунча лаби ёр ила баҳс,
Гулбарги тар ул лаъли гуҳарбор ила баҳс.
Ул бир неча дилсизлара тухматдур бу,
Даъвоё керак лаҳжаи гуфтор ила баҳс.

¹ Рӯзи ҳисоб – ҳисоб куни, киёмат.

² Гулфом – гулранг, яъни қизил.

³ Тут – бу ерда: билмок, ҳисобламок.

6

Тутдикча ала соғари сахбойи сабух,
 Ортар асари завки дилу роҳати рух.
 Тугёни ғама муфиддур завраки май,
 Тўфон хатаринда ўйлаким, киштии¹ Нух.

7

Гул даври хуш улким, тута гулфом қадах,
 Базминда дами тутмая ором қадах,
 Ҳар субҳки, хуршид сифат қолдира бош,
 Базмин беаюб, кездира то шом қадах.

8

Май шавқи ўлубдур манга одат, эй шайх!
 Келдикча бу шавқ ўлур зиёдат, эй шайх!
 Хушдур манга май, санга ибодат, эй шайх!
 Раъй² ила дагил ишқу иродат³, эй шайх!

9

Бир обу ҳаводур ашки гарму дами сард
 Ким, андан олур нашъу намо гулбуни дард.
 Гулзори ғаминг бинафшаву ёсумани
 Дуди дили ошуфтадиру чехраи зард.

¹ К и ш т и – ксма.

² Р а ь й – тадбир.

³ И р о д а т – 1) истак, хоҳиш; 2) ихлос, эътиқод.

10

То даврдадур доираи кавну фасод¹,
Мумкин дагил ўлмоқ ҳаракотиндан шод,
Тоси фалак ичра каъбатайни² анжум
Гўстармаз эмиш ҳеч кима нақши мурод.

11

То маҳмили меҳрдур бу зангори маҳд,
Меҳринг-ла вафо аҳлинадур маҳкам аҳд.
Бирдур биза базмгоҳи ишқингда фалак
Гар қаҳр ила заҳр верса в-ар лутф ила шаҳд.

12

Ҳар ердаки, ул сиймбару сийминҳад³,
Арз айлая ораз, оча сунбул, чека қад;
Ранги гулу бўйи сунбулу жилваи сарф⁴,
Ҳукм айламазамким, ўла макбули хирад⁵.

13

То бўйнима солди ул хама зулф каманд,
Тадбир ила очилмади бўйнимдан банд.
Чўх панд верилди, ўлмади фоидаманд⁶,
Етмазми манга панд веран ҳалка бу панд.

¹ Кавну фасод – борлигу йўқлик.

² Каъбатайн – нард ўйинидаги тошлар.

³ Сийминҳад – ок юзли гўзал.

⁴ Сарф – бу ерда: ўзгариш.

⁵ Хирад – ақл, хуш, зеҳн.

⁶ Фоидаманд – фойдали.

14

Дафъи ғами рӯзгорадир бода муфид,
 Рафъи алами ишка рухи сода¹ муфид.
 Тарки маю маъшуқадур ул иллатким,
 Ўлмаз анга ҳеч нашъа дунёда муфид.

15

Эй шахди лабинг сӯзи шакарвор лазиз!
 Лаълинг киби қанда бир шакар вор лазиз.
 Тунги² шакар ўлмасайди дуржи даҳанинг,
 Ўлмазди чикан лаҳжаи гуфтор лазиз.

16

Гар меҳнати касрдур³ ва гар неъматӣ сабр,
 Сабр ила қаноатда керак муслиму габр⁴.
 Ҳар неъматӣ меҳнатки верарсан, ё Раб,
 Вер неъматӣ бир қаноату меҳната сабр.

17

Ҳар дам манга ёр арзи рухсор айлар,
 Хуснина мани батар гирифтор айлар,
 Гуёки, камоли ишқ дарсин ўқидар,
 Ҳар дам манга таълимини тақрор айлар.

¹ Р у х и – с о д а – тиник, шаффоф юз, яъни гӯзал махбуба.

² Т у н г – оғзи тор идиш.

³ К а с р – синиқлик, шикасталик.

⁴ Г а б р – оташпараст, мажусий.

18

Ҳажринг жигарини ҳар киминг кон айлар,
Тадриж ила васлинг анга дармон айлар.
Зулфинг кимиким, муддат ила кофир эдар,
Лаълинг ани бир дамда мусулмон айлар.

19

Ҳар дилки, асири ғами ҳижрон ўлмаз,
Шойистаи¹ завқи васли жонон ўлмаз.
Ҳар дардқи вор, вор дармони, вале
Бедардларинг дардина дармон ўлмаз.

20

Биз олами ишқ оламоларийиз,
Майхонаи дард дурдпаймоларийиз².
Гулбарги надомат чаманидур олам,
Биз бу чаманинг булбули шайдоларийиз.

21

Кимдурки, ғамингда нолаи зор этмаз,
Дардин санга нола ила изҳор этмаз.
Фарёдина ҳеч кимсанинг етмазсан,
Фарёдки, фарёд санга кор этмаз.

22

Жонон эса матлуб, тамаъ жондан кес!
Матлуб эса жон, умид жонондан кес!
Жон севмак ила муяссар ўлмаз жонон,
Ё бундан умид, ё тамаъ ондан кес!

¹ Ш о й и с т а – лойик, мувофик, муносиб.

² Д у р д п а й м о – май куйкасини ичувчи, ўта майхўр.

23

Сўзи дилим ашки олдан айла қиёс,
 Андуҳими заъфи ҳолдан айла қиёс.
 Хуршидқи, хуснинг-ла қилур баҳси камол,
 Тарқи адабин заволдан айла қиёс.

24

Адвори¹ замон доираи ҳайрат эмиш,
 Асбоби жаҳон маҳолику² меҳнат эмиш,
 Дунёя ҳавас этмамак этмақдан йик,
 Чун аввали хирсу охири ҳасрат эмиш.

25

Кўйингда санинг на тошақим, урдим бош,
 Қилдим ани ғарқи хун тўқуб кўздан ёш.
 Кўз ёшина раҳм айлақи, чўх муддатдур
 Бедодинга сабр эдуб, босар бағрина тош.

26

Эй касби камола эътиқодинг ноқис,
 Таҳсили камола ижтиҳодинг³ ноқис.
 Ор этма талабда, қил ҳазар анданқим,
 Комиллар ичинда ўла одинг ноқис.

27

Эй бод, қил аҳволими жононима арз!
 Саргашталигим сарви хиромонима арз!
 Ўлдирди киноят ила ағёр мани,
 Бу зулми сариҳи айла султонима арз!

¹ А д в о р – доиралар, айланишлар.

² М а ҳ о л и к – хавф-хатарлар.

³ И ж т и ҳ о д – сазй-харакат, интилиш.

28

Зохид, майи нобдандур икроҳ ғалат,
Сан хоҳ сўзим саҳиҳ тут, хоҳ ғалат.
Масжидлара кирдигим дагил рағбатдан,
Сармастлигимдан айларам роҳ ғалат.

29

Май манъини айлаюб шиор, эй воиз!
Тутдинг раҳи таъни ишки ёр, эй воиз!
Тарки маю маҳбуб эдариз жаннат эчун,
Шарҳ айлаки, жаннатда на вор, эй воиз!

30

Парвоная зулми беҳисоб айлар шамъ,
Зулм ўдина бағрини кабоб айлар шамъ,
Гўёки билур зулм саранжоми надур,
Беҳуда дагилки, изтироб айлар шамъ.

31

Ҳар шом етар висоли жонона чароғ,
То субҳ колур ҳамдаму ҳамхона чароғ.
Рашк ўдина ёндирди мани ҳар соат,
Ваҳм айламаз оҳим ўдина ёна чароғ.

32

Ҳар гаҳки, баҳор килди оройиши боғ,
Навмидлик¹ урди лолаваш бағрима доғ,
Зеро, тикан узра тутди булбул маскан,
Гул бод гузаргаҳинда ёндирди чароғ.

¹ Н а в м и д – умидсиз.

33

Иўк даҳрда бир мувофики таъб ҳариф
 Ким, суҳбати дилкушо ўла, таъби зариф¹.
 Фарёдки, ножинс² мусоҳиблар³ ила
 Бефоида зосъ ўлди авкоти шариф.

34

Ман зуҳду вараъдан урмазам лофи хилоф,
 Доим рухи сода истарам, бодаи соф.
 Тарки маю маҳбуб эда билман мутлак,
 Гар этмак ўлур дерам, зихи беҳуда лоф.

35

Эй новаки бедодинга ҳар сийна ҳадаф!
 В-эй жавҳари пайконинга ҳар дийда садаф!
 Фарёду фиғоним ғами хижронингдан,
 Базми ғамдур нолаи най, навҳаи даф!

36

Сарманзили ҳар мурода раҳбардур ишк,
 Кайфияти ҳар камола мазҳардур ишк,
 Ганжинаи коинота гавҳардур ишк,
 Ҳар содир ўлан нашъая масдардур⁴ ишк.

¹ Таъби зариф – латиф таъб, хуштаъб.

² Ножинс – ярамас, ёмон.

³ Мусоҳиб – суҳбатдош, улфат.

⁴ Масдар – манба, асос.

37

Ушшоқа дагил қайди алойик лойик,
Ҳаргиз ғами рӯзгор чекмаз ошик.
Қайди ғами рӯзгор бир иллатдур,
Ул иллата ишқдур табиби ҳозик¹.

38

Мажнун ўда ёнди шуълаи оҳ ила пок,
Вомик суя ботди – ишқдан ўлди ҳалок.
Фарҳод ҳавас ила ела верди умрин,
Хок ўлдилар онлар, манам эмди ул хок.

39

Хуршидки, килди субҳидам арзи жамол,
Даргоҳинга юз сурмак ила бўлди камол.
Чун етди камола, этди сан моҳ ила баҳс,
Ул тарки адаб верди камолина завол.

40

Маҳ дурди муқобил санга бўлдиқда камол,
Кўрдикки, ўзинда санча йўқ ҳусну жамол.
Бир ғоята етди инжилуб ғамданким,
Заъфи бадан ила бадр экан, ўлди ҳилол.

41

Эй уқдакушойи² риштаи тадбирим!
Ҳар тоата афвинг сабаби тақсирим.
Тақсирима этма ўзга тақдири жазо,
Шармандалигим етар маним таъзирим.

¹ Табиби ҳозик – билимдон табиб.

² Уқдакушой – тугунларни ечувчи, мушкулларни ҳоя килувчи.

42

Хамдам, кўр окан сиришки олими маним,
Тутмиш рухи қахрабо мисолими маним.
Биллоҳ, ери ул гулруха арз айлая кўр
Бир ранг ила бу сурати ҳолими маним.

43

Афғондур ишим сарви хиромонинг учун,
Қондур жигарим ғунчаи хандонинг учун.
Ишқингда ғаму ғусса чекуб, пир ўлдим,
Ман пира тараххум эт йигит жонинг учун.

44

Эй ғойиб ўлан дийдаи хунборимдан!
В-эй роҳат олан сийнаи афгоримдан!
Ман ворими-йўқ санинг-чун этдим, на раво,
Сан тутмаясан хабар йўку воримдан.

45

Хуноба тўкуб дийдаи гирёнимдан,
Сансиз бўядим ер юзин ўз қонимдан.
Ўз коними айларам ўзим-ла даъво
Кетмазса алим нўла гирибонимдан.

46

Қаддина дедимки, сарви бўстондур бу!
Тунд ўлдики: Эй хаста, на ҳадёндур бу?
Побаставу¹ ўру² безабондур дедигинг,
Хандону қабопўшу³ хиромондур бу!

¹ П о б а с т а – оёғи боғлиқ, гирифтор.

² Ў р – яланғоч.

³ Қ а б о п ў ш – қабо киювчи. Қ а б о – эркакларнинг олди очик узун ва кенг устки кийими.

47

Дедим лабина: – Лаъли Бадахшондур бу!
Кулди, деди: – Эй факир, бўхтондур бу!
Бир тоша на ранг ила килурсан нисбат,
Ширину шакарфишону хандондур бу!

48

Ёндирди мани шавки жамолинг, эй моҳ!
Ҳар лаҳза ажаб дагил етирсам кўка оҳ!
Зулфинг гиреҳи чиқди алимдан ногоҳ,
Кўрким, на жафо этди манга бахти сиёҳ.

49

Рухсора сари зулфи паришон айла!
Кўздан гули рухсоринги пинҳон айла!
Бир неча паришонлари ўз холина кўй,
Ҳар лаҳза етар қасди дилу жон айла!

50

Мужгоними, эй шамъ, гуҳарбор этма!
Пинҳон ғамими олама изҳор этма!
Ишк аҳлина зулмдур вафо айламамак,
Зинҳор бу зулми этма, зинҳор этма!

51

Рухсоринга айб этма нигоҳ этдигими,
 Кўз ёши тўкуб, нолаву ох этдигими.
 Эй подшаҳи хусн, тараххум чоғидур,
 Афв айлаки, билмишам гуноҳ этдигими.

52

Фарёдки, ишк бекарор этди мани,
 Дарду ғам ила зору низор этди мани,
 Хоки сари кўйингда ғубор этди мани,
 Саргаштаву хору хоксор этди мани.

53

Кўрдим сани – алдан ихтиёрим кетди,
 Бокдим юзинга – сабру карорим кетди.
 Хок ўлдиму хар ёнга ғуборим кетди,
 Алкисса, капунгда эътиборим кетди.

54

Рангим гули заъфарона¹ дўнди сансиз,
 Қаддим хам ўлуб, камона дўнди сансиз,
 Қурбонинг ўлам, агар ситамдур басдур,
 Паймонам алимда кона дўнди сансиз.

¹ Заъфарон – саргиш тус берувчи хушбўй ўсимлик; сарик ранг.

55

Эй меҳри рухинг қадиму олам ҳодис!
Изҳори вужуда кашфи розинг боис!
Кечди сари кўйингда икки оламдан
Ли байна мақомийн мақомун солис¹.

56

Хайли ғаминг этди нақди сабрим торож,
Сабр ила муяссар ўлмади дарда илож.
Рухсорима тўкди мардуми чашмим қон,
Ҳиндуйи кўринг, лаъл верур Рума хирож.

57

То халкаи зулфи ёра душдинг, эй дил!
Доми ғами рўзгора душдинг, эй дил!
Афсуски, кутб аҳли жамъият экан,
Ул доирадан канора душдинг, эй дил!

¹ Маъноси: Икки мақом орасида учинчи мақом йўқдир.

ҲИКМАТЛАР

Сабр йўқдир мардуми оламда варна¹ рўзгор
Қанғи² мушкилдирки, тадриж ила осон этмади.

* * *

Қиз ҳар неча ўлса ёра толиб,
Албатта, керак ҳаёси ғолиб.

* * *

Яхшимидир айламак ёмон од
Ким, килман кимса хайр ила ёд?

* * *

Кимсаки, ўзиндин ўла ғофил,
Бир ўзгани билмага на қобил.

* * *

Гар чўк истарсан, Фузулий, иззатинг, оз эт сўзи
Ким, чўк ўлмоқдан килубдир чўк азизи хор сўз.

* * *

Фузулий, даҳрдан ком олмоқ ўлмаз ўлмадан гирён,
Садаф сув олмайинча абри найсондин гуҳар вермаз.

* * *

Сабр айла, улки дард верубдир, даво верир.

* * *

Эй Фузулий, оламинг кўрдим каму неъматларин,
Ҳеч неъмат кўрмадим дийдори дилбартак лазиз.

¹ В а р н а – ва агар на.

² Қ а н ғ и – кайси.

Эй Фузулий, меҳрина алданма чархинг, гардиши
Гўка етурмиш вале хок ила яксон айламиш.

* * *

Фарзандсиз одами талафдир,
Бокий эдан одами халафдир.
Насл ила ўлур бақои инсон,
Назми башару низоми даврон.
Жон жавҳарина бадалдир авлод,
Авлод кўён, ҳамин од.

* * *

Кўзгу киби қотти юзлу ўлма!
Наргис киби хира кўзлу ўлма!

* * *

Ғам душмани жони мубталодир,
Дафъ айлая кўрки, бир балодир.

* * *

Ҳар ким керак ўз ишинда комил.

* * *

Муттасил ҳирмон килур ҳосил тамаъдан аҳли ҳирс,
Турфақим, ортар анга келдикча ҳирмондан тамаъ.

* * *

Чекма тахту тож қайдин, бесаруполик кузат
Ким, аёға банддур тахту балодур боша тож.

Аҳли дунёнинг ўлмаз охирати,
Гар буни истар эсанг, ондан кеч!

* * *

Эй Фузулий, шомӣ ғам анжомина йўқдур умид,
Бир тасаллидур санга ул сўзки дерлар, вор субҳ.

* * *

Камоли ҳусни машраб ори ўлмоқдур таарруздан,
Риё аҳлина ҳам чўк эътироз этмак риёдандур.

* * *

Жона жисмим ул хаданги ғамзадан ўлмаз паноҳ,
Ҳеч жавшан кимсани тийри қазодан сахламаз.

* * *

Фузулий, олами қайд ичрасан, дам урма ишқингдан,
Камоли жаҳл ила даъвойи ирфон айламак ўлмаз.

* * *

Хозини ганжинаи асрордур – ҳар дам чекар
Риштаи изҳора минг-минг гавҳари асрор сўз.

* * *

Бало зимнинда роҳат ўлдиғин изҳор этар халқа,
Фалак беҳуда хори хушқдан гул барги тар вермаз.

* * *

Эй хуш ул мастки, билмаз ғами олам на эмиш,
На чекар олам учун ғам, на билур ғам на эмиш.

Умрлардур айларам ахволи дунё имтиҳон,
Нақди умру ҳосили дунё ҳамон бир ёр эмиш.

* * *

Эй Фузулий, даҳр ҳолин шохи гулдан қил қиёс
Ким, веруб аввал тажаммул, сўнгра урён айламиш.

* * *

Эй Фузулий, талаби рутбаи ирфон айла,
Жаҳл ила ҳосили авқоти шариф этма талаф.

* * *

Ҳар кудуратдан мани пок этди сели хуни дил,
Шукрилиллоҳ, оташи ишқинг мани ёндирди пок.

* * *

Завқ истарсан, Фузулий, тарки дунё қилки, ман
Бўлмадим бир завқ бундан ғайр то дунёдаям.

* * *

Деманг кўз ёши ила дафъ ўлур ишқ оташи тандан,
Бу ўд ҳар ера душса, фарк қилмаз қурудан ёшин.

* * *

Ғам ўғирлар ишқ бозоринда нақди умрими,
Қилмоқ ўлмаз суд савдода ёмон ўртоғ илан.

* * *

Сарварлик истар эсанг, афтодалиқ шиор эт
Ким, душмадан аёға, чикмади боша бода.

Ишк ўлдуғи ерда махфи ўлмаз,
Ишк ичра ўлон қарор бўлмаз.
Ишк оташина будур аломат
Ким, бош чека шуълаи маломат.

* * *

Мардумдан ўлам, дема канора.

* * *

Тадбир ила ишк завқ вермаз,
Тадбир диёри ишка кирмаз.

* * *

Ишк ила риё дагил мувофик,
Расво керак ҳамиша ошиқ.

* * *

Май гарчи сафо верар димоға,
Оҳдиғи учун душар оёға.

* * *

Покиза вужуда ҳайфдур ғам.

* * *

Ақл ўлди заифу ишқ ғолиб.

* * *

Доғ ила ўлур ҳамиша ошиқ.

* * *

Билмаз санмики қона қондур?

Ман билмаз эдим, бало эмиш ишк.

* * *

Жаҳд айлаю килма бир иша аҳд,
Вар аҳд айласанг, вафоя кил жаҳд.

* * *

На фоида сиккасиз дирамдан?
На суд натижасиз карамдан?

* * *

Занжири ҳаво қачон тутар банд.

* * *

Дунё иши эътиборсиздир,
Чархинг равиши қарорсиздир.
Чўх кимсана ганж учун чекар ранж,
Ғайрина анинг насиб ўлур ганж.

* * *

Бир расм қадимдур жаҳонда:
Суд истаян истамак зиёнда.

* * *

Ишк аҳли муҳаббат этса изҳор,
Аввал они имтиҳон эдар ёр.

* * *

Гул ғунчалигинда хор иландур,
Очилса, бир ўзга ёр иландур.
Аслинда тикан чекар азобин,
Фаслинда ҳақим олур гулобин.

Жаҳд айлаки, зохир ўлмая айб.

* * *

Ҳар вақтдадур бир амр ғолиб,
Ҳар аҳддадур бир иш муносиб.

* * *

Ваҳши ила ваҳши, тайр ила тайр,
Ҳамжинс ила хушдир айламак сайр.

* * *

Ҳар кимса керак келан маҳалда,
Бу коргах ичра бир амалда.
Ҳар ким на амал килурса бунёд,
Муздини верар амалча устод.

* * *

Окил киши дурбин керакдур.

* * *

Бир шишаки ўлди пора-пора,
Пайвандина ҳеч ворми чора?

Дунёя умид тутмоқ ўлмаз,
Ҳаргиз ўлими унутмоқ ўлмаз!
Хуш хонайи айшдур бу олам,
Дардоки, дагил асоси маҳкам!

* * *

Дунёки нигори дилрабодур,
Зинҳор инонма, бевафодур.

* * *

Дунё еди бошли аждаходур,
Андишаи улфати хатодур.
Ҳар лутфинадур дарина минг каҳр,
Ҳар шахдинадур қарина минг захр.

«ФОРСИЙ ДЕВОН»ДАН

ҒАЗАЛЛАР

Моҳитобоним, кадинг сарви хиромоним менинг,
Сарвқаддим, ой юзинг шамъи шабистоним менинг.

Айлагай ҳолим ёмон ҳажрингу васлинг эса хуш,
Менга ҳажринг дарду васлинг эса дармоним менинг.

Дил асир каддингга, жон лаълинг майининг мастидир,
Қоматинг дил орзуси, лаъли лабинг жоним менинг.

Дилбаримнинг комати бўлсин ёмон кўздан узок,
Бу гўзаллик боғи сарви қадди жононим менинг.

Дедим: Эй ҳусн аҳли шоҳи, дил бало домидадир,
Бу бало доми, – деди, – асли занахдоним менинг.

Зор дилимнинг рози фош бўлди жаҳонга, боиси
Шашкатор ёшим билан чоки гирибоним менинг.

Олди оромин Фузулийнинг ўшал сарви равон,
Гарчи ороми дили зору паришоним менинг.

Наврӯз туни васлингда муяссар эди-ей,
Васлингда туним кунга баробар эди-ей.

Ҳар тун куласан тонггача шам бирла, куйиш
Парвона билан менга муқаррар эди-ей.

Рашк ўти ёқар удни қувончимни кўриб,
Димоғ хуш исинг ила муаттар эди-ей.

Зулфинг тугунини счишимнинг боиси,
Хушбўю ҳаво, ер-чи, муанбар эди-ей.

Кулбамни ёритган ўша шамнинг ёруғи
Чеҳранг нуридан асли мунаввар эди-ей.

Васлинг қалами билан қувончим уйига
Орзу-тилагим нақши мусаввар¹ эди-ей.

Базм айлар эдим кеча чаманда Фузулий,
Ҳамроҳим ўшал сарви суманбар эди-ей.

¹ М у с а в в а р — чизилган, нақш этилган.

Агар ёр истасанг, эй дил, бу жондан кеч,
Бу барча борлиги бирлан жаҳондан кеч.

Фароғат истасанг оламда бир лаҳза,
Жаҳондан ҳам, яна аҳли жаҳондан кеч.

Бу қадди ҳам фалакка берма дил асло,
Бўлиб сен ўқ мисоли бу камондан кеч.

Талаб эт ёрни, бўлса не бу йўлда ғов,
Баридан юз ўгир, ному нишондан кеч.

Керак бунда тилинг ҳам бир, дилинг ҳам бир,
Сени шарманда қилгувчи забондан кеч.

Фузулийдан эшит сен бу насиҳатни:
Ҳақиқат йўлини ушла, гумондан кеч.

Дил асири лаъли ул гулбарги хандондир яна,
Дил сабаб булбул каби иш оҳу афғондир яна.

Гул либосин чок этиб, булбул чекар фарёду зор,
Ғунчадек ёрим чаман ичра хиромондир яна.

Боғлади дард аҳлининг зулфига жонон юз тугун,
Юз тугундан юз тугун жонда намоён дир яна.

Айламиш холи ҳижобдан сени ҳолим ҳайрати,
Бекиёс хуснингга олам кўзи ҳайрондир яна.

Бўлди кўзимдан нихон ширин лабингнинг ҳуккаси,
Бунга боис шубҳасиз найранги даврондир яна.

Эй Фузулий, ўтмасин умри азиз айлаб хато,
Афв умиди сен учун гарчи бир имкондир яна.

Юз ўғиргай мендан у гар моҳитобон десамам,
Тарк этар мени агар сарви хиромон десамам.

Сен менинг жоним десам ҳам, ичгай у дил конини,
Бўлгай у кўздан ниҳон, гарчи уни жон десамам.

Бу қадар хуснин кўриб, рашк айлагай ҳатто малак,
Мен ишонмайман ўзим, ҳарчандки инсон десамам.

Қошида ҳолимни арз этган у дамлар хуш, агар
Мен паришонлик билан дардим паришон десамам.

Куфр атар бутларга сажда айламокни бу факих,
Бу мусулмонлик эмас, гарчи мусулмон десамам.

Холи тун йўқ ер юзида юзи нуридан сира,
Кам юзини шу сабаб шамъи шабистон десамам.

Эй Фузулий, менга зулми тиғи эҳсондир, бироқ,
Кўрқаман ушбу балодан гарчи эҳсон десамам.

Ул гўзал юздан жудо айлар мудом даврон мени,
Ўчирар учкун каби албатта бу хижрон мени.

Қонли ёш тўхтатса қошки борлиғим гардини сал,
Охларим тўфони қилгай мунча саргардон мени.

Бўлмаса жонимда лаълинг шавқининг гар жавҳари,
Сир тутиш элдан уни қийнармиди чандон мени.

Бир парирухсора ишқидан дилимда тўла ғам,
Қилғуси бир куни расво бу ғами пинҳон мени?

Хоҳлаганча қийнади-ю, ўзидан қилди узок
Ўқ каби қоши камонидан ўшал жонон мени.

Не ажаб, қилса рақиб ғийбат гўзаллар олдида,
Бас, вафо йўлида ҳусн аҳли билар чандон мени.

Эй Фузулий, дарди ишқим бир замон пинҳон эди,
Қилди эл олдида расво дийдаи гирён мени.

Қоматингга тушди-ю кўзим, бало кўрдим сени,
Ақлим олдинг, билмадим, қайда, аё, кўрдим сени?

Ёшлигимда ҳам жафо сендан кўрардим оз-моз,
Оҳ, йигитликда бироқ кони жафо кўрдим сени.

Бевафоликни сенга, ёр, ҳеч ким ўргатган эмас,
Чунки мен асли азалдан бевафо кўрдим сени.

Ўтмасайдим кошки сенинг эшигингдан мен сира,
Кеча бегона билан чин ошно кўрдим сени.

Зулфи домига бўлибсан тутқун, эй золим кўнгил,
Минг шукурким, бир балога мубтало кўрдим сени.

Эй ракиб, сени кўришдан бўлмаганман шод сира,
Шодман энди – бир нафас ёрдан жудо кўрдим сени.

Бўлмасанг ошиқ, нега кўзида ёши шашқатор,
Ёр кўйида, эй Фузулий, доимо кўрдим сени.

Расми зухду одати таквони билмасмиз биз,
Севгидан ўзга бирор савдони билмасмиз биз.

Бу жаҳонда бизда йўқдир ҳеч бир ишга эҳтиёж,
Бас, тириклик кўйида ғавғони билмасмиз биз.

Биз демасмиз бу жаҳонда йўқ севишдан бошқа иш,
Балки бор, аммо бу муаммони билмасмиз биз.

Эътибор расмию тақлид одати йўқ бизда ҳеч,
Ахли дунёнинг бу ишлар жони, билмасмиз биз.

Ҳақ сирининг мазҳари, ойинаи жаҳоннамо,
Ёру майдан бошқа бир дунёни билмасмиз биз.

Дедим: «Эй хур, ўлди кўйингда Фузулий». Деди у:
«Ким ўзи у? Бу каби шайдони билмасмиз биз».

Сўрмайди менинг ҳолим бу элда бирор киши,
Мен киши эмасманки, қилса эътибор киши.

Сабр этгани туфайли Юсуфга етар Яъқуб,
Ўз тақдиридан нега айлар гина, зор киши?

Умринг билан агар тенг бўлса-да фироқ асли,
Нима учун висолдан бўлмас умидвор киши.

Сабри булутидан сув муштоқлик гулзорига
Ёғдирса, мурод гулин тергай харидор киши.

Меҳру муҳаббат нурын оҳанрабоси бордир,
Гўзаллар сари борар, бас, беихтиёр киши.

Шафкат сира қилмайсан, ғафлатдасан, оҳ, мунча,
Берса-да сен учун жон неча-неча бор киши.

Фузулий, бировдан завқ оҳангин эшитмадим,
Оламда май ичишга йўқми талабгор киши.

Кирди гул боққа, бироқ ўз умридан ком топмади,
Ўз тиконидан ўзи бир лаҳза ором топмади.

Қилди гул қошида булбул дардини изҳор, бироқ,
Ўтди гул даврию ҳеч дил дарди анжом топмади.

Вох, бу не мулк, ўтса ҳам гул даври, ундан ҳеч киши
Кўрмади базм авжинию нашъаи жом топмади.

Тикса-да даврон латофатнинг либосини, не наф,
Бу либосни кийгали лойиқ гуландом топмади.

Келса-да гул боққа кеч, эрта уни тарк айлади,
Мен каби балки у ҳам эъзозу икром топмади.

Эй Фузулий, қолмади сўз аҳли кадру қиммати,
Шу сабабдан ҳеч киши бу ўлкада ном топмади.

Деманг, ёлғиз менинг қаддим муҳаббат юкидан ҳамдир,
Фалакнинг қаддини ҳам айлаган ҳам асли шу ғамдир.

Хабар топмас дилимиз завқидан асло бу ғофиллар,
Ғаму ғусса нихоний завқ уйининг соқчиси ҳамдир.

Этай десанг яқинликка, бало йўлига оёқ қўй,
Сафар ранжи, зиёрат айласанг Каъбани, байрамдир.

Ўтар умринг, сира завқу сурурдан колма бебаҳра,
Ғанимат тут, бало идрокининг лаззати бир дамдир.

Жунун саҳросини сайр эт агар ғам тўйдирар жондан,
Биёбонларда ғам айёми кўп бўлмас сира, камдир.

Меҳр ғунчаси кўз очгай жафо тиконидан дилда,
Муҳаббат гулшани жабру ситам гули-ла кўркамдир.

Тўла дарду аламдан бу вужуд доираси мулки,
Фузулий, роҳату ором топиш дунёда мубҳамдир.

Жаҳаннамдан берар ринд аҳлига доим хабар воиз,
Наҳотки, кўрмаган бўлса бўлак жойни магар воиз?

Бу ғамдан ёқасини чок этар меҳроб масжидда,
Тўкар деб минбар обрўсини ҳар дам ҳийлагар воиз.

Берар Куръонга ҳам тағйир мухалиф тафсири бирлан,
Санар ўзини доно, кўрсатиб шу хил ҳунар воиз.

Урар Куръон ўқиш қондасидан дам ўшал ҳар дам,
Кўнгиллар уйини вайрон қилиб доим яшар воиз.

Санамнинг кўйидан алдаб мени чорлайди жаннатга,
Илоҳо, бўлсин ҳар икки жаҳонда дарбадар воиз!

Мақомини бериб бой, мавқеидан ажрамас эрди,
Агар май манъида сўз демасайди мўътабар воиз.

Фузулий истамас воиз сўзин, дард аҳлини чунки
Санамлар севгисидан бу жаҳонда манъ этар воиз.

Дил орзуси ушалмай ёр кўйидан ғам билан кетдим,
Алам доғида лоладек қилиб тарки чаман кетдим.

Яшаб ўтдик мисоли гул билан тикан каби бирга,
Фалак гардиши терс айланди-ю, у қолди, ман кетдим.

Нигори нозаниним бор эди, айлаб фалак фитна,
Шириндек қолди-ю у, мен мисоли Кўҳкан кетдим.

Мисоли анжуманда шам қуярман тун бўйи доим,
Юзи офтоби нур сочганда ташлаб анжуман кетдим.

Ўтиб кетгач ўқи ёнимдан ўлдирмай мени, ночор
Санамнинг кўйидан ранжида дил, озурда тан кетдим.

Агар шавқи майидан маст эдим, билмайсан, эй ғофил,
Бу шодлик базмини ташлаб мен ўз эрким билан кетдим.

Фузулий, излама дардимга дармон кўйидан, чунки
Ўлай дебмас, топай деб хуш ҳаёт излаб ватан кетдим.

Кўзимнинг ёши ёр ҳажрида, эй шам, шашқатор бу тун,
Келиб ёнимда ўлтир, айлашайлик оху зор бу тун.

Тиларман бош-оёқ куйсам юзининг шамъи ёдида,
Эй ашк, ўчиргали ўтимни сен қилма шиор бу тун.

Менинг қатлимга эрта айладинг аҳд, аммо кўрқарман,
Ўларман оттиролмайдиган тонг, бўлиб мен интизор бу тун.

Худо ҳаққи, ҳалойиқдан ниҳон кўйига боргим бор,
Мени фош этмагил, эй нолаи беихтиёр, бу тун.

Кўзимнинг ёшларидан мен жавахир хирмонин уйдим,
Билолмайман, агар ёр келса не айлай нисор бу тун?

Ўғирлаб кетдилар уйку матосин кўзларимдан, ох,
Балолар келдими қилмоққа мени тору мор бу тун.

Қарор топган эди сенинг кўйингда Фузулий тунлар,
Кўйингда қувдинг, энди қайда олгай у қарор бу тун?

Менда душман дилни ўртаб дарди жонона куяр,
Менда ошно жабридан бу дили бегона куяр.

Тилга келтирса агар парвона дилдан ўтини,
Ўртагай парвона ўти шамни – бирёна куяр.

Ўтаро, эй шам, агар фонус куяр бўлса чунон,
Мендаги дил ўтининг учкунидан хона куяр.

Ўтли оҳидан дилимнинг бўлма, эй жон, беҳабар,
Эҳтиёт айла ўзинг бу тун бу вайрона куяр.

Кўзларимнинг ёшини кўнглим ўти маҳв айлагай,
Ох бу умрим хирмонидан, донаю дона куяр.

Даврада афсонаи шавкинг эшитган кечалар
Шам каби ҳар кеча менда шавки афсона куяр.

Эй Фузулий, тунлар девона дил топмай ҳабиб,
Ўртаниб ўз ўтига бу дили девона куяр.

Тиларман мен сари ўшал пари элдан нихон келгай,
Назар нури мабодо тушса унга гар, аён келгай.

Етар, куйдирма кўксим устухонин, дил ўти, бир-бир,
Мабодо устухонга ўк отиб, қоши камон келгай.

Етар осмонга юз дил охи ҳар дам, ҳар бири ундан
Балога айланиб, ўрташ учун жонни равон келгай.

Агар ҳайрат мени тарк этмаса, маҳрум бўларман, бас,
Кўнгил ё тилга васли ўзидан бериб нишон келгай.

Ракиб таъқибидан холи эмасман дил ўти боис,
Бири юз минг ўқидан зора бу кўксим томон келгай.

Ўлимни бўйнига олди-ю кўнглим, келди кўйингга,
Ғамингдан кечди жонидан, агарчи унга жон келгай.

Висоли муждасига, эй Фузулий, жонни этдинг бахш,
Нетарсан ногаҳон энди агар сарви равон келгай?

Гар фалак ғам тигидан кўксим менинг чок айласа,
Дил ўти, тонг йўк, фалакнинг бағрини доғ айласа.

Кўзга сурса арзигаЙ йўлнинг ғуборини ўпиб,
Қайда ёрнинг соясин бағрига жо хок айласа.

Дилни пок эт турфа зангларданки, бу ишқ одати:
Ташриф этгаЙ ким ғуборлардан дилин пок айласа.

Мен лабинг шавқини жону дилга пинҳон айладим,
Не бўлар бағрига пинҳон ўтни хошок айласа?

Мен ғамингда йиғласам, таскин насихатгўй берар,
Борми фойда ёшли кўз устига гар хок айласа?

АсрагаЙ қандай Фузулий шишаи дилни омон,
Шўх санам тинмай отиб тош, жабру қийноқ айласа.

Тушсам эди изингга соя каби, суманбар,
Қайда сенинг оёғинг, шу ерда бошим – ахтар.

Йўқ сен каби ёр менга, менинг каби ёр сенга,
Мен ошиғи балокаш, сен дилбари ситамгар.

Юзинг гулини кўрдим, жабрингга кўнгил бердим,
Билдимки, висол менга тутқизмагуси ҳеч бар.

Мен йиғлоқи булутман, сен эса янги ғунча,
Менга йиғи муносиб, сенга кулгу ярашар.

Кўлингга килич бордир, жон суви дудоғингда,
Қатл айла ё васлингга етказ мени, дилобар.

Топилмас эди танда дилдан сира нишона,
Ризқ унга кўнгил қони бўлган куни мукаррар.

Ўтди, Фузулий, умрим, беҳуда бу жаҳонда,
На эпладим бир ишни, ком бўлди на муяссар.

Мени шунча заиф қилдики ҳижронинг, парирухсор,
Чидолмайман бошимга тушса ҳатто сояи девор.

Хабар топса агар пинҳон сирымдан ҳар киши, мендек
Унинг ҳам кўксига солгуси доғ бир лоларухсор ёр.

Мену васлинг – бу давлатни қилолмайман тасаввур ҳам,
Етар менга узоқдан ҳам муяссар бўлса ул дийдор.

Фиғону нола айлашда чиқардим шунчалик шухрат,
Тутар номимни дард аҳли қаерда чекса оҳу зор.

Қувончим шундаки, жабр этмадинг мендан бўлакка ҳеч,
Жаҳонда истамассан мендан ўзга телбани зинҳор.

Вафо йўлида борми, эй Фузулий, мендай оламда
Паришонхотиру савдою расвои бир бозор.

Не гуноҳ қилдим – узоқлатди ўзидан мени ёр,
Мўътабар эдим агарчи, энди йўқдир эътибор.

Ёр кўйидан айрилиб, ҳайронман ўз холимга-ей,
Тушдиму элдан узоқ, ғурбатда бўлдим хору зор.

Лутф этиб йўл солмагай гулюзлилар ҳеч мен сари,
Билсалар-да бир фақир бечорадирман, хоксор.

Ўлдиму билмайман, аммо, бу нима аҳвол, магар
Олам аҳлидан жудо, бир четда тутдимми қарор?

Тушди жоним риштаси қайғу тугунидан узоқ,
Солди савдосини то бошимга ул зулфи нигор.

Минг мусибатга чидолмай чикса жоним, не қилай?
Бу фалакнинг домига мен нотавон бўлдим шикор.

Булбули Аршман, Фузулий, манзилим гулзори қудс,
Мен бу кулфат уйига тушганман-ей беихтиёр.

Мен кетарман бу шахардан меҳринг олиб, ёри жон,
Кўтарар ғам тоғини бўлса-да тан мисли сомон.

Шу қадар ақлу ҳушимдан мен жудоман ишк аро,
Чунки кўйингдан сафар девоналикдандир нишон.

Ноладан, бормай қаерга мен, маломатдир йўлим,
Ошиғи шайдолигимга бу гувоҳдир бегумон.

Келтирай қандай тилимга, эй санам, номингни мен,
Файз оларман ҳар қарашда изларингдан мен чунон.

Гар висолинг шавқини олса дилимдан, не ажаб,
Рашк хиссиким, ракиблардан этарман ҳар замон.

Эй Фузулий, манзилим майхона бўлса, не ажаб,
Не қилай, жон хавфидан майхонани тутсам макон?

Оху зоримдан хабарсиз сарвинозим, не қилай?
Бўлмаса оламда бир маҳрами розим, не қилай?

Мен чекарман нолалар, ёр зулфига солгай тугун,
Қисқариб борса узун умрим асоси, не қилай?

Телбалик бандидан озод бўлдимۇ зулфинг кўриб,
Қайта бўлдим тутқун, энди йўқ халосим, не қилай?

Йиғламай, куймай, эримай борми имкон то саҳар,
Бўлса ҳижрон тунида шамга киёсим, не қилай?

Мен-ку бағритош санамларга кўнгил бермасман-ей,
Банд этар кўнглимни минг ишваю нози, не қилай?

Кимга айтай мен ғариб ҳусн аҳлининг дарду ғамин,
Бўлмаса соямдан ўзга ҳамрозим, не қилай?

Ман этарсан ўйнама ишк деб Фузулийни мудом,
Ишқдан ажратма мени – шу илтимосим, не қилай?

Бу диёрда олмади кўнглим менинг ҳеч бир нигор,
Бу диёрга, бас, мени боғловчи ришта йўқ бирор.

Кўрмади ул ой эшиги итлари ўрнида ҳам,
Кетганим соз – бу шаҳарда топмадим бир эътибор.

Гурбат ичра ғам эмиш душман ҳужуми хавфи ҳам,
Бу диёрда, шу қувончим, йўқ бирор-бир дўсту ёр.

Шавқ ипи тортар мени аслий маконга ҳар нафас,
Қайғу манзилида аммо менда йўқ сабру қарор.

Мен надими қудс боғининг, булбуллар каби
Мени жалб этмас ўзига ҳеч бу боғу бу баҳор.

Ихтиёримни олибди қўлларимдан ул санам,
Бошқа бир ёр танламоққа менда йўқдир ихтиёр.

Эй Фузулий, фақр файзидан зиёд бахт йўқ менга,
Йўқ замон аҳли билан дўсту яқинлик зинҳор.

Сабза хаттингсиз менга ҳар ерда манзил бор эди,
Сабзадек то тонггача ёшдан вужуд ҳўл бор эди.

Кеча ҳамрозим шам эрди, поклиги боис кўнгил,
Бўлса кўнглимда нима, шам тилида ул бор эди.

Мен камолот бобида юксалдим ойдек сарбаланд,
Нега юксалмайки, офтобим мукобил бор эди.

Бу менинг холимга юз Фарҳод килар эрди ҳасад,
То назарда нақши ул шириншамойил бор эди.

Ақл ҳукми мен каби девонага ташвиш эмас,
Телбалик занжири бўйнимда – ҳисор шул бор эди.

Офарин, май кемаси, кетдинг олиб қайғу-ғамим,
Йўкса қайдан ҳам менга уммиди соҳил бор эди.

Эй Фузулий, дину дилдан бенасиб бўлсам, не тонг,
Олди-кетди ишк кўлимдан қанча ҳосил бор эди...

Оҳу зоримга мурувват ёр қилмас, не қилай?
Ёр парвои сира мен зор қилмас, не қилай?

Қилмасам-да гарчи ошкор, сенга маълум ғамларим,
Сен-ла ҳеч ким қудрати гуфтор қилмас, не қилай?

Дил ракибнинг таънасидан келса-да жонга, бу ёр
Беҳабардир, билса ҳам иқрор қилмас, не қилай?

Кўзларим ёш ўрнига қонлар тўқар қайғусида,
Қонли кўз қайғусин у зинҳор қилмас, на қилай?

Ишк ишида сабру тоқатдан ўтар бир чора йўқ,
Сабрни ошиқ кўнгиш ҳамкор қилмас, не қилай?

Ҳеч насиб бўлғайми ёр васли ракиб озорисиз,
Гулни олам боғида беҳор қилмас, не қилай?

Эй Фузулий, ёрга дил дардини этмай қанча шарҳ,
Ёр сира ёди мени афғор қилмас, не қилай?

Бирор кун кўрмасам кошда ҳабибни,
Кўриб шавқ ичра, ёнгайман, рақибни.

Тикандан сўз очарлар гул қошида,
Қилар ҳушдан жудо рашқ андалибни.

Биларман, севги дарди бедаводир,
Нима наф қийнамоқликдан табибни?

Умид йўқ васлидан ёрнинг агарчи,
Чидамдан ҳам, нетай, топмам насибни.

Дедим: «Дил куч олар олма иякдан».
«Шу олма фойдаси», – деди ийибми?

Илоҳий файз эмиш васлида пинҳон,
Висолдан маҳрум этма бенасибни!

Фузулий, кўйидан йўқ ўзга мақсад,
Ватан тупроғи шод этгай ғарибни.

Тушимга кирди-ю ёр тунда, кўздан олди хобимни,
Сабаб шу бўлди бедорлигига кўзи селобимни.

Денгиз тўлқинланар баттар агар кучли шамол эсса,
Насихат ҳам кучайтиргай кўнгилда изтиробимни.

Кўриб хурни, равон бўлди кўзимдан конли ёш ҳар ён,
Фалак ғам базмида тошга урар жоми шаробимни.

Кўнгилни пора-пора қилди шавқи шамшири буткул,
Киши очмай қаёқдан мазмунин билгай китобимни?

Гўзаллардан шикоят айламокни истамайман ҳеч,
Қанийди сўрмаса ҳеч бир киши ҳоли харобимни.

Заифликдан бўлибман қилдаю заъфим яна ошгай,
Фалак айлантирар ҳар лаҳза баттар печу тобимни.

Фузулий, йўқ вафо имкони олам аҳлида ҳеч ҳам,
Беҳуда билманг олам аҳлидан бу ижтинобимни.

Зулфингга солдинг тугун килмок учун жафони,
Кўтардинг ер юзидан сен одати вафони.

Кипригинг атрофида бўлган эдик барча жам,
Кўз юмиб очдингу ажратдинг бари шайдони.

Сенда вафо расмини кўрган эмас ҳеч киши,
Сен кимдан ўргандинг бу расм-одати жафони?

Чекдим ҳиммат кўлини бу чарх доирасидан,
Ҳар кимнинг миннати чечиш менга равоми'?

Кўп бўлди кўйингда мен тупрокка айландим-ей,
Кел, оёғингни ўпай сен каби дилрабони.

Ҳар дам фалакдан менга етгусидир бир бало,
Кушларга ҳам комати дом бўлди мубталони.

Ул ҳур дилу динига қасд этса Фузулийнинг,
Кўй, айлама ман унга не қилса бу расвони.

Гар мен ўлгандан кейин бўлса кўйинг маскан менга,
Тор лаҳад гўёки бўлгай бир гўзал гулшан менга.

Олишиб ғам ичра ўз-ўзим билан умрим ўтар,
Бир дам ўзни унутай, тут, сокиё, майдан менга.

Кўйида расво бўлишим истагай ёр, чора йўк,
Бўламан расво, не бўпти таънаи душман менга?

Устухонлар дил ўтидан нега кул бўлмас куйиб,
Ёки фонусдек темирданми улар чиндан менга?

Мақсадим маъно, эмас сурат Юсуф юзлидан-ей,
Дийда кўйлақдан эмас Яъқубдек равшан менга.

Қилмайин парво куларлар эл хазон озоридан,
Ўртагай боғ гуллари гўё бўлиб гулхан менга.

Чиқди жон тандан, Фузулий, бўлди йўл тупроғи тан,
Бўлди ишки офати жону балои тан менга.

Дунёга келиб, ҳамдами ғам эдик биз,
Бу ғамга мулозим ҳама дам эдик биз.

Ғам мандану мен ғамдан эмасмиз жудо,
Ҳар қайда эканмиз, баҳам эдик биз.

Лаълинг ғамидан келмай оламга умрлар,
Ҳамрози олами адам эдик биз.

Қошинг камонига асир бўлиб дил,
Нишона ситам ўқиға ҳам эдик биз.

Кам бўлмади бир лаҳза балойинг биздан,
Бир лаҳза бало бўлмаса, кам эдик биз.

Ҳар ерга йўл излаб кадамни қўйдик,
Гўёки ҳакир хоки кадам эдик биз.

Дил хоҳишича ҳеч яшамай, Фузулий,
Ҳар лаҳза гирифтори алам эдик биз.

Шам каби куйдирди ғам оташи танимни менинг,
Пора-пора қилди ғам дили равшанимни менинг.

Куйди менда, боқ, рақибнинг кўнгли ишкинг ғамида,
Шод дилим, куйдирди қайғу душманнимни менинг.

Моҳлиқолардан ўзимни четга тортиш бўлди фарз,
Чунки бичган эдилар ўлмай кафанимни менинг.

Лолаюзлар доғида ўлдим, қани, йиғлаб булут
Лолазор қилса гўр узра ўт-ўланимни менинг.

Мен сари ташриф буюрмас якка-ёлғизлик сира,
То макон айлабди қайғу масканимни менинг.

Бу жаҳонда йўқ менинг ҳар нарсага боғлиқлигим,
Тутмамиш ғам тикани асло доманимни менинг.

Қолмади ғамдан, Фузулий, ҳеч қаён қочмоққа йўл,
Айрилик тўфони тутди ҳар томонимни менинг.

Қўй, ёзма сочинг елга бериб мушк нишонни,
Тан ғалтагидан очма сира риштаи жонни.

Кўнглимда ниҳон сириргу фош айламасин деб,
Кўркарман-ей ёшли кўзим рози ниҳонни.

Ҳар кимсага кўрсатма юзинг, бошлама фитна,
Издан чикара кўрма бу тартиби жаҳонни.

Хусн аҳлига ошиқлигимиз айбу гуноҳми?
Шайдо бу кўнгил жонга солар минг ғалаённи.

Қон бўлсаю ишқида, кани, чикса бу жоним,
Мунча чекаман дарду ғамин қоши камонни.

Эй бахт, санам эшигига элтиб мени ташла,
То кетмай олиб гўрга ғамин оромижонни.

Ёшингни равон эт хати ёдида, Фузулий,
Ёш майсадан ҳеч тутма дариг оби равонни.

Менинг ҳоли зоримга ул ойнинг нигоҳи йўк,
Кундан нима наф менга дилимнинг гар моҳи йўк.

Сендан жафо муродим, эмас вафо сира ҳам,
Гоҳ-гоҳи агар бор у, агар гоҳи-гоҳи йўк.

Майхонадан қандай мен масжид сари борайин,
Эзгуликка севги кўйининг сира роҳи йўк.

Дунё амалу давлатидан қўлни ювибман,
Бечоралигидан ўзга дилнинг паноҳи йўк.

Шу эзгу ракам дунё китоби варағида,
Гўзаллигига бу суратнинг иштибоҳи йўк.

Эй хусн гулистони ниҳоли, не ниҳолсан,
Сендан мева ғайри фиғону нола, охе йўк.

Кимнинг қошида зулмдан дод десин, Фузулий,
Бу элнинг ўзингдан ўзга бир подшоҳи йўк.

Балою кулфати кўплигини ул ёр билгайдир,
Бироқ кам айлагай изҳор у гар бисёр билгайдир.

Дема: «Дил дардининг дилдорга не боғликлиги бордир?»
Бу бир сирдирки, дил билгай, яна дилдор билгайдир.

Худога минг шукурким, ишк аро ундан вафо кўрдим,
Мен ошиқ бўлган ул ёр кадру эътибор билгайдир.

Кўнгилда қанча ишқинг – шунча лутф айлар эмиш ул шўх,
Унинг бу таъбига қойилман-ей, миқдор билгайдир.

Рақиб ёр олдида ёмонласа бизни емасмиз ғам,
Рақибдан кўра бизни яхшироқ ул ёр билгайдир.

Сочи савдосини оламда мандан ўзгадан сўрманг,
Узун тун дарду ранжини фақат бемор билгайдир.

Фузулий, дил сирини тилга келтирмоққа йўқ ҳожат,
Жароҳатли дилим аҳволини дилдор билгайдир.

Ишк аро қисмат бўлиб ғайри ғами ёр қолмади,
Эй ақл, тарк эт мени, иш сенга зинҳор қолмади.

Кўзларимнинг ёшида киприкларим кетди оқиб,
Нозанинларнинг хаёли йўлида хор қилмади.

Қисмат этди беқарорликни ғами ишк аҳлига,
Зор дилимдан ўзга ошиғу гирифтор қолмади.

Шунчалик жисмим заиф – йиқди оёқдан ёш сели,
Бу жаҳонда суянишга битта девор қолмади.

Сухбатим дилгирлигидан барча кетди тарк этиб,
Ёр бўлиб ғам ичра ғайри нолаю зор қолмади.

Бу жаҳон бозорида кимга матойим кўрсатай?
Гавҳари асрори маънога харидор қолмади.

Эй Фузулий, бўлди умрим қайғу давронида сарф,
Бу замон дардини айтишмоққа ғамхор қолмади.

ҚИТЪАЛАР

1

Дедим: «Эй чарх, билмас ҳеч ҳадду адоғ
 Сен кўнглимга солган бу доғлар, ёху!»
 «Мен сенинг кўнглингга солган бўлсам доғ,
 Менинг кўнглимга ким доғ солган?» – дер у».

2

Икки киши билан муроса кийин,
 Агар аклинг бўлса, унутма зинҳор:
 Бири уки, сени хушламас сира,
 Ўзингдан ҳам, сўзингдан ҳам у безор.
 Иккинчиси шуки, сенинг кўргинг йўк,
 Кўришиб турасан ва лекин ночор.

3

Ёмон ёмон деса, ранжимок нечун,
 Яхши деб топганман чунки эътибор.
 Мени яхши дея билганлар учун
 Ёмонлар сўзининг не киммати бор?!

4

Шафкат айламаса агар менга шоҳ,
 Бу ҳам бир лутфидир, нолимас кўнги.
 Демак, у билади, холимдан огоҳ,
 Фақр юки туяси юкидан енгил.

5

Икки гуруҳдир аҳли олам:
 Бири – илм аҳли, бири – жоҳил.

Жоҳиллар англамайди шеърни,
 Маърифатдан бу қавм ғофил.
 Шеър айтиш олам аҳлича айб,
 Ношаръию беҳуда, ботил.

Дунёдаги ғам дастидан дод,
Амрим оғир, ишим-да мушкул.

Умрим бир ишга айладим сарф:
Ҳеч ким эмас бу ишга мойил.

6

Жонбахш, латиф, оҳорли шеърлар
Бизнинг юртда топмас эътибор.
Шеърим латиф, аммо не фойда,
Сафсата дер бу аҳли диёр.

7

Бу диёр аҳлида менга нисбатан
Зарра инояту хасча шафқат йўқ.
Ё уларда маърифат йўқ умуман,
Ёки менда сира қобилият йўқ.

8

Сўзим тутди оламини, ғаним
Ёмонликдан айру кўрмайди.

Назмимда не фазилат бўлса,
Дўст кўрар, аммо у кўрмайди.

Ғанимнинг кўзи кўр, шубҳасиз,
Унинг кўзи яхши кўрмайди.

9

Аввали умримки, айни вақти завқу шавқ эди,
Илм-амалдан айру, ўтди жаҳлу нодонлик билан.

Ғам гирифтор қилди ёшлик тарқ этиб кетгач мени,
Фоний олам ўйида умр ўтди хайронлик билан.

Тоату хайру савоб ўрнига умрим охири
Ўтди афсусу надоматда пушаймонлик билан.

Ох, бу умримда сира ҳам кўрмадим завқу сафо,
Ўтди ирфон завқидан маҳрум паришонлик билан.

10

Тонг чоғи чаман сайрини дил қилди ҳавас,
Гул, сабза даф этсин то малолимни менинг.

Сабза юзига кўйсам оёқ, дер ноз ила:
Билмасмидинг, ғафлатзада, холимни менинг?

Сендек неча минг-минг киши остимда ётар,
Камситма кўриб холи маҳолимни менинг.

11

Шоиро, ўз шеърларингдан бўлмагил ғофил сира,
Яхши фарзанд бўлмагай бундан-да минбаъд сенга.

Бўлса шеърингда хато, ислоҳ қилиш мумкин уни,
Панд-ўғитдан бурмагай юз, айлагай хизмат сенга.

Нораво фарзанд мисоли ҳар замон келтирмагай
Ҳар баҳона, ҳар сабаб бирлан ғаму захмат сенга.

Парча қоғознинг ўзи унга либосдир бебаҳо,
Йўқ ғами шоҳи-ипак, ташвиши зеб-зийнат сенга.

Еб-ичар бўлса кифоят бир сиёҳдоннинг ўзи,
Йўқ ғами суту шакар, анвойи ҳар неъмат сенга.

Ҳар қаерга бўлса боргай бематою бемалол,
Бора-бора келтирар оламаро шуҳрат сенга.

12

Эй дил, узлат гўшасининг малоли минг бор
Ўтиргандан ҳар бир таниш билан кўп аъло.

Бой аҳлидан бўлар, ёки фақир қавмидан,
Ҳамдам бўлса кишига гар ҳар ёру ошно.

Мол-давлати кўп бўлган ҳар киши дунёда,
Ҳашамату бойлигидан сўзлар ҳар асно.

Иши ҳасрат вафоси йўқ тубан дунёдан,
Агарда у фақирликка бўлса мубтало.

Холи киши борми бу икки можародан,
Қилар зое умрингни бу икки можаро.

13

Наслу насаб улуғлиги сендан ташкари,
Сен фазлингдан ўзгасидан ифтихор қилма.

Беҳуда шох суҳбатию вазир хизмати,
Кўй, ишонма уларгаю эътибор қилма.
Дўст суҳбати зарур бўлган ҳар битта ишга
Кўнгил бериб, ўзингни кўп умидвор қилма.

Молу давлат омонату беҳуда, билсанг,
Унга умид асосини устувор қилма.

Агар боқий фазлу камол бўлса мақсадинг,
Илмга интил, илм олишдан сира ор қилма.

14

Олам аҳли қошида, сўздан дастурхон ёздим
Анвойи неъматлардан ранг-баранг завқ мужассам.

Мен хижолат бўлмайман келса ҳар қандай меҳмон,
Хоҳи турк, хоҳи араб, хоҳ ажамлик бўлса ҳам.

Ҳар киши бўлса кел денг, ҳар нимаки бўлса ол,
Чунки бу боқий неъмат олган билан бўлмас кам.

РУБОЙЛАР

1

Ҳижрон ғамидан дил то паришон бўлмас,
 У лойиғи завки васли жонон бўлмас.
 Дунёда машаққатсиз бир роҳат йўқ,
 Шарти шу: у бўлмаса, бу ҳеч он бўлмас.

2

Ҳусн ахлидан аҳдига вафо кўрмадим-ей,
 Бир гул-да вафо гулшанида термадим-ей.
 Умрим бўйи чексам-да жафосин, асло
 Кўнглимни ўзидан ўзгага бермадим-ей.

3

Кўз ёш тўкасан тунлари бедор, эй шам,
 Бағринг ўтидан ахволинг абгор, эй шам.
 Тинмай куясан – эрийсан-у йиғлайсан,
 Тарк этдимни мендай сени ҳам ёр, эй шам?

4

Мени бало ўқига нишон қилди фалак,
 Кўнглимни ғаму ғуссада қон қилди фалак.
 Ўз ёру диёримдан айирди-ю мени,
 Фарёдқи, зулмини аён қилди фалак.

5

Кўзинг оч-у, холи дили зоримга кара,
 Дийдамдаги ашки шашкаторимга кара.
 Кўксимни тилиб карашма шамшири билан,
 Дардингдаги дили ярадоримга кара.

6

Эй ёр, хиром айла, кадди раънонгни кўрай!
Ол пардани – бир чехраи зебонгни кўрай!
Мастана оёғингга кўяй бошимни,
Кўзимга тўтиё хоки пойингни кўрай!

7

Ҳар қанча ситам этса, килиб зулм шиор,
Шод бўл, хуш эмасми ҳар нима айласа ёр?
Дил дардига ёр ўзи агар қилса дучор,
Бир куни ўзи унга даво бўлмоғи бор.

8

Гул боғда чечак хирманини қилди қатор,
Ҳар бир гиёҳ узра гунчалар бўлди нисор.
Сув бўйида ниш урди гиёҳу майса,
Сув ойинасига юзини солди хумор.

9

Фазл, илму адаб – боиси шону шараф,
Дур бўлмаса бағрида йўқ кадри садаф.
То бор экан имконинг – ўтирма бекор,
То беҳуда бўлмасин азиз умр талаф.

10

Тупрокни ёриб чиққан ҳар майса, гиёҳ,
Ҳасрат сувидан нам бир киприкдир, оҳ.
Гўёки замин бандалари хоки бўлиб,
Гирён бу фалакни(нг) дастидан, бўл огоҳ.

11

Аҳдига вафони хийлагардан тилама,
 Роҳатни сира ситамгардан тилама.
 Ёмонлардан ёмонлик кут-у, лекин
 Яхшиликни яхшилардан тилама.

12

Ёр иш тугунин фиғон билан ечмади, дод,
 Фарёд билан бермади ҳеч менга мурод.
 Афғонки, унга қилмади афғоним асар,
 Фарёдки, бермади бир иш минг фарёд!

13

Олам узра сепини то ёйди баҳор,
 Гул шамига парвона бўлар булбули зор.
 Гул ғунча шамин ёқар чаман базми аро,
 Булбул куйи гул дардига бўлғуси мадор.

14

Фарёдки, бу чархи фалак – найрангбоз,
 Қилди юзимизга эшиги найранг боз.
 Ҳар найранги бир ҳийладан холи эмас,
 Қолди нима, билмадим, қилар найранг боз¹.

15

Ёлғон сўзига учиб рақибнинг яккаш,
 Ўт урди дилимга кўнгли қаттик маҳваш.
 Бутун вужудим аланга ичра қолди,
 Чикарганидек тош темирдан оташ.

¹ Бу рубоий тажнис асосига қурилган бўлиб, «найрангбоз» сўзи биринчи мисрада фирибгар, иккинчи мисрада найранг эшигини очмоқ, тўртинчи мисрада эса яна найранг қилмоқ маъносида келаяпти.

16

Доим ёши кўзда шашқатордир ошиқ,
Оввораи чархи нобакордир ошиқ.
Маъшукага хос ҳамиша хотиржамлик,
Ошуфтаю зору бекарордир ошиқ.

17

Аллоҳга шукр, зоҳиди маккормасмиз,
Шайх аҳлидек аблаҳу риёкормасмиз.
Қаллоб бу шайху зоҳидлар каби ҳеч
Бино кўйиб ўзимизга, беормасмиз.

18

Хуш сен ила қилсам бир дам сайри чаман,
Тўлдиргай эдим этакни кўз дури билан,
Бегона кўз атрофида бўлмай умуман,
Ман бўлсам-у, сан бўлсанг-у, сан бўлсанг-у, ман!

19

Дунёда жаҳолат майидан маст кўплар,
Нафси кўйига тушиб, тубан, паст кўплар.
Ҳар бигтаси бир баҳонани бут айлаб,
Сажда қилади, демак, бутпараст кўплар.

20

Муштоки висолинг бўлмаган борми киши?
Ҳайрони жамолинг бўлмаган борми киши?
Бечораи холинг бўлмаган борми киши?
Мафтунни хаёлинг бўлмаган борми киши?

ХИКМАТЛАР

Дунё денгизининг гавҳари – ҳикмат.

* * *

Овга кодир бўлгач лочин боласи,
Бошлагани маъкул мустақил ҳаёт.

* * *

Порлоқ лаъл касб этгач рангу тароват,
Табиат ҳукмича тарк этар конни.

* * *

Дарахтдан баланддир меванинг кадри,
Мева азизроқдир дарахтдан асли.

* * *

Эҳтиёж қолмагач дарахтга, мева
Беҳуда дарахтни килмайди макон.

* * *

Мақсадинг оламини олмоқ бўлса гар,
Ғилофга беркинма мисоли ханжар.

* * *

Қачон дилу жону тан мойили дунё бўлди,
Улар билан ўртада жанжалу ғавго бўлди.

* * *

Бани одам, биларман, ўз тилининг кадрина билмас,
Мисоли бўлмагандек конда зарра қиммати лаълнинг.

Агар ҳар қанча илминг бўлса ҳам ўзни сана нодон,
Бўлар нодонга тенг қилса агар кибру ғурур доно.

* * *

Ишонма маърифат лофини ким урса жаҳолатдан.

* * *

Куяр ким хирс ўтида, у, билингки, бир касал гўё,
Ёнар ҳар лаҳза жисми молу дунё деб ҳароратда.

* * *

Кўринмас хирсу тама йўлининг ҳеч ҳадду поёни.

* * *

Халойикка фароғат йўк агар шоҳи эса золим,
Сурувнинг шўридир, бўлса агарда бўри чўпони.

* * *

Ўзинг, эй шоҳи золим, урма тахтинг пойига болта,
Сенга деб парвариш этмиш дарахтни казо деҳкони.

* * *

Агар кўнглингда нашъа бўлса, қилма зое ҳар завкка,
Агар бўлса қўлингда гавҳаринг, ҳеч сотма арзонга.

* * *

Юлиб кофир кўлидан молини, дейсан: ҳалолдир бу,
Мусулмон ҳаққини емоқлигинг унда нечук бўлгай?

Фузулий, йўк вафо имкони олам аҳлида ҳеч ҳам,
Улардан қўл ювиб кетганлигим беҳудамас, билсанг.

* * *

Ўтганлар сўзини дунё лавҳига
Бир-бир ёздилар, йўк ўқишга доно.

* * *

Бу дунё ғамига асирмиз барча,
Ундан ҳиммат отин сакратган мард йўк.

* * *

Фузулий, дил берма дунё мулкига,
Бунга келган кўпдир, лекин қолган йўк.

* * *

Муштокликдан баттар жабр йўк дунёда.

* * *

Ёр юзин кўришга рақиб бермас йўл,
Дунёда тикансиз гул йўк, не қилай?

* * *

Ҳурлар ишки ҳосили телбаликдан бошкамас,
Эй дил, агар оқилсан, бўлма уларга банди.

МУНДАРИЖА

Туркий халкларнинг муштарак шоири	5
Ғазаллар	22
Таржеъбандлар	311
Таркиббанд	319
Мухаммаслар	323
Мусаддас	330
Мураббаълар	333
Маснавий	340
Қитъалар	344
Рубойлар	357
Ҳикматлар	371

«Форсий девон»дан

Ғазаллар	380
Қитъалар	416
Рубойлар	422
Ҳикматлар	427

ФУЗУЛИЙ

Қалб гавҳари

Туркман ва форс тилларидан
Эргаш ОЧИЛОВ таржимаси

«HILOL-NASHR» нашриёти
Тошкент — 2014

Мухаррир: *Аҳмад Муҳаммад*
Бадний мухаррир: *Абдулбосит Қамбаров*
Техник мухаррир: *Мансур Қажмов*
Сахифаловчи: *Ҳабибуллоҳ Шукруллоҳ*
Мусаххих: *Ерқинжон Ҳайдаров*
Мукова дизайнери: *Равшан Малик*

Нашр лицензияси № АІ 235, 11.02.2013 йил.

Босишга рухсат этилди 07.11.2014 Бичими 60x90 $\frac{1}{16}$
Times New Roman гарнитураси. Офсет босма. Босма табоғи 27.
Шартли босма табоғи 12.55. Адади 1000 нусха.
Буюртма № 54. Баҳоси келишилган нарҳда.

«Hilol-Nashr» нашриёт-матбааси
100185, Тошкент шаҳри, Сўғалли ота, 5
Тел. (99871) 2175999, факс (99871) 2175478
<http://hilolnashr.uz> e-mail: info@hilolnashr.uz

25000 e

Мумтоз адабиёт
дурдоналари

ISBN 978-9943-4448-3-6

9 789943 444836